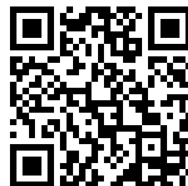
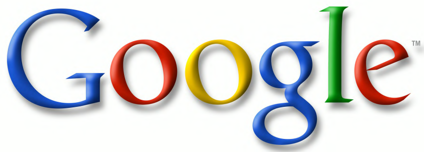
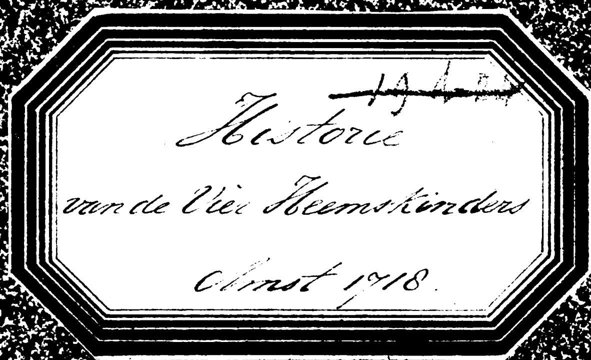

Historie
van de Vier Heemskinders
Amst 1718.

v. d. Bergh. de Nederl. Volksroman p 12.

C. Mone Uebersicht p 48 (46–50)

Een schoone
HISTORIE,
Van de VIER
HEEMS-KINDERS.

Waer in verhaelt word alle haer vroome Feyten van Wapenen, die sy bedreven hebben ten tijde van den grooten Koning Karel, zijnde seer genoegelijk om te leesen.

Van nieuws oversien / ende verbetert met schoone Figueren.

t'AMSTERDAM,

Op de Erve van de Weduwe Gijsbert de Groot en Antony van Dam, Boekverkoopers / op den Nieuwen-dyk in de groote Bybel / in Compagnie / 1718.

Hier begint de
HISTORIE,
Van de Vroome vier Aymijns Kinderen.

IN de Oude geesten vinden wy beschreven/ also sult gy horen hoe de Keiseren/ Koningen en andere grote Heeren/ een gewoonte hadden dat sy eens des jaers Feest hielden met groote Triumphe en vrolykheit. Dese selve gewoonte had de edele koning van Vrankrijk/dat hy alle jaren met grote glorie feest plag te houden binnen de Stad van Parijs. En daer worden ontboden en genoot alle de edelste vande werelt/van vrankrijk en van alle koningrijken/ en elk wiert daer getracteert na zijnder waerden: nu te komen tot onser materie, so was Koning Carel houdende een seer rijkelijk Hof/ na ouder gewoonte/in gedenkenis dat hy gekooren en gekroont was Coning van Vrankrijk / so datter gekomen waren tot zijner eeren en weerdigheit/en om zijn glorie te vermeren/de Edelste en Uytgenomenste van 't Keiserrijk/ Geestlijk en Wereltlijk. In den eersten/onsen aertschen Vader de Paus van Romen/de Patriarch van Jerusalem/ de Cardinalen/ Bisschoppen/ Legaten/en een deel groote geestelijke Prelaten/en 12 gekroonde Koningen/ 12 Hertogen/ 33 Graven/ 100 Ridders/ 5000 Jonkers en Schiltknegten/wel geboren vroom ter wapen/in oorloge en Tornojsen/ daer waren seer veel schoone vrouwen ende Jonkvrouwen/alle van Adel en hooge van geslagte/ die seer kostelijk en cierlijk toegemaekt waren/en voort van anderen volke was daer seer grote menigte sonder getal: want dese Feest was des Dingsdaegs naer Pinxster in het schoonste en geneuglijkste van den Jare. En wat men tot dier Feesten behoeven moge/ was daer overvloedig/meer dan men kon denken/ so dat 'er niet gebrak wat vreugt of solaes maken konde/want elk was geseten ter tafelen naer zijnder waerden. En tusschen twee Ridders sat een schoon jonkvrouw dat seer geneuglijk was om te sien.

Daer diende ter tafelen menige Edelman/ en dienden seer begeerlijk en met groote naersligheit/ om dat 'er niet gebreken en soude aen spijse en drank. Dus sat Koning Karel Keiser van Romen om zijne Kroone in grooter Triumphen en vromigheit/ bezijden hem sat Mevrouwe de Keiserinne/ en in de zale sat tot eender tafelen de Heer Aimijn Grave van Dordoen en Aimerijn van Nerboen/ ende was Heer Huygen van Dordoen/ een Susters Sone van Aimijn, en was een schoon Man met geel hair/ en seer wel ter sprake. Dese Heer Huigen stont op van der tafel daer hy sat/ en gink voor Coning Karels tafel daer hy sat met zijnder Keiserinne in grooter triumphe ende glorie. En als hy voor de tafel stont/ is hy ootmoedelijk ter aerden gevallen op zijn knien/ en groete den Koning en zijnder Vrouwe/ en alle de Baroenen en Edelingen die daer geseten waren/ en heeft geseit tot Coning Karel met soete woorden: Heer Coning u is wel kondig dat hier t'hans mede in der Zalen zijn mijn twee Oomen/ d'eene is Aimijn/ een Ridder goet en koen/ d'andere is genaemt Aimerijn van Nerboen/ en hebben u trouwelijk gedient in Turkijen/ als goede Capiteynen haren Heere schuldig zijn te dienen/ en hebben menig Heiden verslagen/ en in menig

perijkel om niemant wille geweest/ dat sy willig en geerne gedaen hebben. Daerom Edel Heer Koning Carel is u wel kondig dat gy hen liedē niet so veel en gaft datse en paer sporen mogten kopen. Aldus Edel Heer Coning hebben sy my aen u gesonden/ begerende vriendelijk dat gyse begiften wilt/ dat sy eerlijk haren staet mogen opvoeden. Als koning Carel dese woorden hadde gehoort/ sprak hy tot Heer Huige met eenen toornigen moet/ en seide: Gy eyschet te vergeefs voor hen lieden/ want sy hebben't my menig reist ge-eist/ en ik en heb hen noit iet willen geven/ nog en sal hen nog niet gevē sy doen daer toe dat sy mogen. Als Heer Huigen de Coning dese woorden hoorde spreken/ so wert hy seer ontset van binnen en sprak met hoveerdige tale/ seggende: Heer Coning en wildy mijn Oomen niet begiften die u soo lange tijt eerlijk en Ridderlijk gedient hebben/men sals u groten laster en schande spreken in andere Heeren Hoven/ en u goede eerlijke name en faem die gy hebt/ sal daer in vergaen en uit gedaen werden/'t welk u oneerlijk wesen sal. Als Coningh Karel dese hoogmoedige woorden gehoort had van Heer Huige/so wert hy seer met toorne ontsteken/ en toog met haesten zijn zweert uit/ en sloeg Heer Huige dat hy doot ter aerden viel voor Koning Karels Tafel/dat de vloer van der Salen seer nat was van zijnen bloede. En daer wert een groot gerugte en gekrijsch onder de Edelen en Jonkvrouwen: waer van verscheide gedoot wierden.

Het II. Capittel.

Hoe Heer Huigens doot gewroken wiert van beyde zijn Ooms en haer helpers, en hoese Koning Karel uit den Lande bande, en ter soen quamen.

HEer Huigen en anderen/aldus deerlijk verslagen zijnde van Coning Karel en zijn dienaers/so verkeerde de blijtschap die daer was in groote bittere rouwe: als dat Aimijn van Dordoen/en Aimerijn van Nerboen/Heer Huigens vrienden sprongen verbolgen op/ als briesschende Leeuwen/en wierpen de Tafel met de spyse om/ dat spijse en drank ter neder viel onder de voeten. Aldus zijnde in druk om de doot van haer Neve/ seiden sy met toornigen moede wy willen den doot van onsen Neve wreeken/ datmen daer af spreken sal so lang als de werelt staet al souden wy alle doot blijven. Aimijn wapende hem en zijn volk/en had tot zijn hulp 100. Ridders/ uitgelesen van al zijn lant. Coning Karel wapende hem met al zijn Magen en Vrienden/ hy had geringe zijn batalie in ordinantie gestelt/en had ontwonden zijn standaert daer hy onder had 1000. Mans wel gewapent en van harnas versien:daer quamen van Lauwen Coning Karel veel te hulpe. Die van Romen en Milanen quamen ook met groote magt van volk/want sy stonden onder de magnificentie en magt van Coning Karel; Coning Karel hadde tot zijnder hulpe Vlaningen/ Brabanders/ Allemagien en Vriesen/ so dat Coning Karel had groot volk uit veel diversche plecken meer dan ik schrijven kan. Dog toog Coning Karel met alle dese grote menigte van mannen om Aimijn en zijn vrienden te dooden en te verslaen/haer lant te branden en te niet te maken. En Aimijn hadde in zijn hulpen met al dat hy vergaderen mogt 3000. mannen/en waren alle meest groote Heeren/als Hartogen/Graven en Ridders/ edel van geboorte/ en sy reden met ontwonde Banieren ter poorten uit/met groot geblaes van hoornen en trompetten. Daer was het geroep groot Nerboen/ Nerboen. Als Aimijn met zijn volk quam daer Coning Karel zijn volk in ordinantie geset had/ soo vielen de twee scharen met groter macht en nijt t'samen soo dat in 't vergaderen menigen Spere gebroken wert/ en menigen Ridder van den peerde ter aerden gedragen wert. Aimijn riep met luider stemme/en seide: Edel Baroenen en vrome Mannen helpt my wreken den doot van Heer Huigen mijn Neve/ ik en vrage daer niet na/ hoe lange dat ik daer na mag leven. Aimerijn seide: dat sal ik doen/ myn lijf en goet sal ik daerom avontueren ende in perijkel stellen. Daerom vergaderde menig edelman/ en vogten so lange dat haer zweerden en geweer gebrak/ so dat sy hen weerden metten appel van de zweerden. En Aimijns volk weerden hen seer vromelijk/ also dat sy vermort werden en sloegen Koning Carel menigen man af en veldense met groter kracht ter aerden/ alsoo dat over beyde zijden groote moort geschiede van Ridders

ders te verslaen. Daer was menig man be-
spreugt met den bloede / en had liever gerust
dan langer gevochten: men sag daer de Peer-
den met 20. of 30. t'essens sonder Heer / want
den strijt was stuer en snel / die den Verbornen
verweerden hen ende sy vogten allegader niet
eenen stouten moet als of Aymijn haer Vader
had geweest / sy streden tot datter donker nagt
wert / also dat sy van noot scheiden moeste. Co-
ning Karel verloor doe vele van de zynen / want
hy hadde op die tijt de meeste schade / so dat hy
verlooren had van zijn volk binnen die dagen
duisent mans oft meer / en de grave Aymijn
had van zyn volk verlooren 30. of 31. mans.
Doe moeste Aimijn wijken overmits den don-
keren nagt. Heer Huigens doot koste menig
Edelman 't lijf / en sonderlingen by den over-
moet van Koning Karel en Aimijn / en menig
schoone Kasteel ende sterke muer wert daer-
omme gevelt en verbrant / om de doot van Heer
Hupgen. Doe sprak Coning Karel met gram-
men moede: Ik geloof 't God en zijne kragt
heeft ons dien nagt gescheiden / ik en laetse hier
niet langer blijven / uitten lande wil ikse ver-
drijven / en bannense met haer Vrienden uit alle
mijn landen / en nemen hen alle haer goeden.
Doe riep Coning Karel al zijn hoogste Baroe-
nen en Raetsheeren als Coningen / Hertogen /
Graven / en dedese sitten ter vierschare / elk na
zijner waerde / daer dingde Coning Karel en
maekte Aimijns geslagte Balling over al zijn
Rijk. Dit gedaen wesende vernam Aimijn en
zijn vrienden met haren helpers / dat sy 't lant
ruimen moesten / 't welk sy met grooter haesten
gedaen hebben. De Grave Aimijn hadde met
hem agt hondert Ridders / die alle vrome en uit-
gelesen mannen waren ter wapen / en sy nemen
mede met haer elke van haer goet dat sy bergẽ
mogten / want wisten wel dat sy Koning Carels
magt niet wederstaen en mogte. Coning Carel
nam hen alle haer goet dat sy gelaten had-
den / en gaft die 't hem beliefde / dat was Grave
Aymijns volk verdrietelik te lijden want Ay-
mijn en zijn volk die met hem verdreven waren
moesten haer des daegs onthouden in 't digste
der Woestijnen. Hier meugdy horen des Gra-
ven Aymijns wonderlijke avontueren / des
nagts plagt hy met zijn volk te branden en te

roven al dat hy buyten vaste muren beslooten
wist of konde vinden / also dat hy niet en spaerde
Geestelijk nog Werelttijk / waer hyse mogt be-
rijden oft begaen. Veel Kloosteren en Kerken
destrueerde hy / en sloeg veel Geestelijke Lieden /
Monicken / Papen / Klerken / Nonnen / en Lee-
ke-lieden / en destrueerde tot Parijs toe. Hy
hadde by hem een Neve geheten Malegijs / een
stout Ridder / was geleert in de konsten van Ni-
gromantien / daer hy groote schade mede dede.
En 't Gout dat sy roofden in de Kerken / dat
sloegen sy de Paerden onder de voeten. Dese
Oorloge duerde sestien Jaer.

Het III. Capittel.

Hoe Koningh Karel Ambassaten sont tot Ay-
mijn van Dordoen, om peys met hem te
maken.

De Oorloge aldus seer lange duerende / was
ten lesten de genoten van Vrankrijk zwaer
te lijden en verdrietelik want als Aimijn wou-
de / mosten sy strijden. En overdroegen des / en
gingen te rade met malkanderen dat sy den Co-
ning bidden woude / dat hy vrede maekte met
Aymijn en zijn volk. Als sy dus met malkan-
deren gesloten hadden / zijnse gekomen daer sy
Coning Karel vonden / en hebben hem gegroet
met reverentie / en als sy hem dus eer gedaen
hadden seiden sy: Heer Coning u is kondig hoe
dat de Oorloge lang gestaen heeft tusschen u en

 Aimijn

Aymijn van Dordoen/wy bidden u seer dat gy
dog vrede met hem wilt maken/ want 't Lant
daer afveschadigt en geschent wort. Als Coning
Karel dese woorden en begeerten van zijn Hee-
ren gehoort hadde/so verdroeg hy 't seer zwaer-
lijk/nogtans in hem selven overleggende dat de
Genoten hem al baden/so consenteerde hy dat
hy het doen woude dat hen lieden daer goet in
dagten. Daer tracteerden en overdroegen de ge-
noten dat Koning Karel schrijven sou een min-
nelijke groete/en eenen Brief aen Aimijn en zijn
Magen/als dat hy zijn misdaet beteren wilde/
die hy tegen hem en zijn vrienden misdaen had/
't welk terstont gedaen was. Daer sont Coning
Karel de Ambassaten met een brief tot Aimijn
die te Pierlepont lag/ inhoudende dat hy hem
Hugge zijnen Neve den doden op-wegen soude
met gout negenwerf en dat hy daer mede zijnen
peis mogt krijgen. Als Aimijn desen brief gele-
sen had gaf hem onwaert/en seide met toornigē
moede tot den drie Ambassaten: segt Carel den
Coning dat ik de Oorloge noch hadde liever te
houden dan ik alsulken soen aenname over mijn
Neve. Dese drie Ambassaten zijn wederom ge-
keert/en hebben dese woorden de Coning geseit.
Doen sontse Coning Carel wederom met eenen
brief tot Aimijn/ inhoudend: waer dat hy hem
de doot vergeven woude van zijn Neve dat hy
hem geven wilde zijn Suster/ vrou Aye tot een
Wijf/en al zijn goet dat hy hem ofte zijn Vrien-
den genomen hadde/ dat soude hy hem vry we-
dergeven/ also dat sy 't van niemant souden te
leen houden/ sy/ noch haer erfgenamen die na
hen komen souden. Als Aimijn dese brief over-
lesen hadde die hem Coning Carel gesonden
had/ heeft hy de drie Ambassaten geheten datse
toeven souden/hy soude hem zijn Vrienden ver-
raden. Aldus heeft Aymijn zijn Vrienden by
hem doen komen/ als Aimertijn van Nerbon/
Willem van Orangen/ en menig Edel Ba-
roen/en seide 't gene dat hem Coning Carel by
zijnen brief geschreven en ontboden hadde/ en
bad hen alle dat sy hem wouden helpen raden
wat hier best in gedaen ware en hen allen dogte.
Daer seiden sy alle woudet Coning Carel hem
houden/en doen 't gene hy hem ontboden en ge-
schreven had/ sy waren des goetwillig te doen.
Aimijn sont eenen Brief aen Coning Carel by
Adelaert ende Malegijs zijn Neven/inhouden-
de waert dat hy hem zijn suster geven wilde tot
een Wijf/ en voort onderhouden dat Tractaet
also hy hem by brieven ontboden had/ hy
waer te vreden de peis aen te gaen/ en dit te
onderhouden al zijn leven lang/ met veel an-
dere woorden die in den brief geschreven ston-
den/die te lang waren te schrijven. En als Ade-
laert en Malegijs quamen tot Parijs/ so gin-
gen sy tot den Coning en deden hem reverentie.
Dit gedaen zijnde/ gaven sy hem den brief in
der hant/ en seiden dat hy hen daer op een ant-
woorde soude doen hebben/ want den peys en
mocht niet gemaekt/ noch de doot van Heer
Huigen haren Neve gesoent worden/ ten ware
dat hy dede den inhout des briefs. Doe Coning
Carel den brief ontfangen hadde/ dede hy den
brief voor zijn Magen en hooge Baroenen le-
sen. Als sy d'inhout des briefs gehoort hadden/
en wel verstaen de opinie en meininge van Ay-
mijn en zijn Magen/ soo waren sy alle blyde/
en hieten den Coning dat hy al vol quam/ en
hem dan terstont de antwoorde ontboden/ het
welk Coning Carel geerne dede. Daer wert
ontboden voor den Coning Adelaert en Male-
gijs: en doe sy voor den Coning quamen/ sei-
de hy tot hen dat sy togen en seiden Aymijn
dat hy quam met zijn Magen te Senlis/ om
aldaer een vast Tractaet van den soene te ma-
ken/ want ik wil geen oorloge tegen hem voe-
ren/ en ik wil volkomen doen al 't geene dat
den brief inhoudende is. Met dese antwoor-

De

de zijn sy van den Coning gescheiden/en zijn so lange gereist tot datse quamen tot Pierlepont/ en hebben Aimijn wederom geseit des Conings meninge/en dat Aimijn en zijn Magen komen souden tot Seulis/ om aldaer peys te maken. Als Aimijn en zijn Magen verstaen hadde des Conings meininge / zijnse blijde geweest / en hebben hen bereid te Seulis te trecken / elck so hy cierlijks en eerlijks mogt met al haer magt. Als Coning Carel hoorde dat Aimijn en zijn Magen by Seulis quamen/ is hem te gemoet getogen met zijn Magen/en menigen Edelman met Vrouwen en Jonk-vrouwen/ en dede zijn tente slaen in een schoon pleyn daer men den Peis maken souden/en hy is Aimijn een stuk tegen gegaen met drie hondert Ridders/wullen en barvoets/ en is voor Aimijns voeten gevallen/ seggende: Ik heb misdaen / ik bidde u dat gy my vergeeft de doot van uwen Neve om Gods wille / die om onsent wille onschuldelyken zijn preciose bloet voor ons aen den kruyce gestort heeft/ ik wil u en magen beteren en helpen wat ik vermag. Als Aimijn dese woorden hadde gehoort/ so werden sy met vrientschap vereenigt.

Het IV. Capittel.

Hoe Aimijn troude met Koning Karels suster: en by haer wan Ritsaert, Writsaert, Adelaert en Reynout, dat hy 't niet en wiste, en hoe syse heimelijk opvoeden.

DOen de Peis gemaekt was/so hiel men die Bruyloft/en de Bruit wert ter Kerken geleyt/ aen d'een zijde leydese de Bisschop / aen d'ander zijde gink Roelant. Daer troudese Aimijn met grooten staet/ende men hielt de Feest 14 dagen lank met grooter eeren/ soo blijdelijk datmen 't niet en sou konnen vertellen. En Koning Karel dede Aymijns Neve den doode negen-werf op-wegen met gout/en dat gout gaf hy Aimijn over zijns Neven doot. Als Aimijn 't gout van den Coning ontfangen had dogt hy in hem selven/ hoewel de Koning peys maekte over zijn Neve/hy sou hem nogtans vergelden dat hy 't nog met mans bloet betalen sou/nogtans gaf Coning Karel hem en zijn magen wat Aymijn oft zijn Magen wonnen op de Heydens/ dat sy 't souden vry houden/ sonder van iemant te leen ontfangen: als dit gedaen was/ en Aymijn met zijn Vrienden te vreden gestelt waren/ ontfangen wat hem in de soene belooft was/so gink Aimijn tot Coning Karel/en bad hem vriendelijk of 't hem belieft dat hy by hem in den hove bleve: Coning Karel sei dat hy des niet en dede / waerom Aimijn zijnen hart wierp op den Coning / en nam zijn Wijf met hem/ en toog met haestige ende gramme moede van Coning Karel te Pierlepont/ ende Coning Karel toog met zijn volk voort van Seulis en voort tot Parijs. En als Aymijn met zijn Wijf ende Vrienden gekomen was tot Pierlepont/doen seide hy tot zijne Heeren. Ik sal hof houden met al mijn vrienden en magen 40 dagen lank / al soude hem Karel storen / en wat soen hy my en mijn Magen gedaen heeft/ik en houd van geender weerden / noch ik en begeer geen vrede / want waer ik iemant van geender zijden ('t sy vriende ofte vreemde) kan begaen/ sal ik brengen waer ik mag aen Lijf en Goet: doen Aimijn dese woorden sprak soo was daer menig Edelman by/ dien 't seer leet was: maer daer was niemant soo koen die daer tegen dorst seggen. En vrou Aye wast ook so leet dat sy eeten noch drincken konde. Dit gedaen zijnde / gink Aimijn sitten ter Tafelen met zijn Vrienden en Heeren. Daer wert elk na zijn weerde eerlijk gedient/daer was grote blijtschap en solijt/ so dat elk zijn rou vergat sonder vrou Aye die was so droevig datse niet blijde wesen mochte/dese Feest duerde totten avont toe/de Grave begift elk na zijnder weerden en verdienste. En dit gedaen zijnde/ gink de Grave slapen/ ende als hy in de kamer was/ toog hy zijn zweert in toornigheit/ en leide zijn vinger op 't kruis van 't zweert/ zweerende dat hy dooden soude al de kinderen die van haer quamen / en slaen alle Karels Magen daer hy 't by brengen mochte. Vrou Aye hoorende dese woorden/ soo was sy droevig/ maer sy hiel haer manierlijk als of sy daerom niet en gaf / en gink by haren man te bedde / en bewees hem groote vriendtschap als 't Godt hebben wou / want hy wan dier nagt aen haer eenen jongen Sone. Aimijn en was niet lange t'huis/en toog in de oorloge daer hyse wist als hy gewoon was. Vrou Aye bleef dragende / hiel dat secretelijk datter niemant konde merken/dan een Juffrou die sy 't te kennen

nen

nen gaf/ en beval 't haer secretelijck te houden. Doe sy by na op haer tijt was so riet de Juffrou datse in een Klooster trecken soude / en blijven daer tot dat sy gelegen waer van't kinde/en dat sy seggen soude/dat sy pelgrimagie woude gaen 't welk sy gedaen heeft/in't klooster wesende/so wert sy verblijt van een jonge Sone. Men dede dat kint kerstenen/ en wert gehete Ritsaert/ die gevaders waren Bisschop Tulpijn/ en Grave Willem/en het kint wert heimelik besteet/maer 't hadde blieven by hem datter egtelijk gewonnen was/ van edelder geboorte/maer men wist niet wie 't toe hoorde: Want de Moeder ontsag Aimijn seer/en kende zijn wreetheit dat hy 't soude doden/waert dat hy 't vername. Hier en binnen is Aimijn t' huis gekomen / en had gevogten op de Heidenen/want hy was op hem selve uitgetogen / en door niemants bede of bedwank. Op den selven dag als Aimijn te huis quam/ so quam vrou Ape zijn huisvrou mede t'huis/en hadde haer kerkgang gedaen. En savonts ging Aimijn met zijn Wijf te bedde / en wan nog een Sone/en die droeg zy seer secretelik en lag weder in't Klooster/so dattet niemant en wiste/en dat kint wert gekerstent en Adelert genaemt / en wert mede heimelik opgevoedt. Daer na ontfing sy den derden sone/daer wert mede gedaen als met de anderen/ en Wydsaert genaemt. Doe is Aimijn in de Oorloge getrocken/daer hy 7 Jaer was/dies had vrouw Ape grote rouwe/want daer was tijdinge gekomen dat Aymijn doot was/ daer sy seer t'onvreden om was. Terwijlen dat sy dese rouwe bedreef/ quam Aimijn t'huis/ en had zijn Peert gewapent/zijn Schilt aen den hals/zijn baniere ontloken. Als de vrou vernam dat Aimijn quam/ gink sy hem tegen met een vrolijk aengesigte/en nam hem in haer armen/en kuste hem vriendelijk/en hiete hem wellekom/en als Aimijn zijn Vrou sag/was hy blijde/en trad van den paerde/en gink met haer in een kamer/en so gequest als hy was, wan hy Reynout die sy mede heymelijk opvoede. Aldus had Aymijn vier kinderen dat hy 't niet en wist / de jongste van de vier was groot en sterk boven de andere/ gelijk een volk boven de Sperwer. Te deser tijt hadde Coning Carel een sone geheten Lodewijk/dese Sone en Lodewijk waren van eener oute / en eener grote/maer doen sy vijftien jaren out waren ontwies Reinout Lodewijk een voet. Dese Lodewyk wert t'huys gehaelt / om oorsaken die ik hier na verklaren sal/hier wil ik van Reinout zwijgen/ en schrijven van Coning Carel.

Het V. Capittel.

Hoe Coning Carel zijn Sone Lodewijk wou doen kronen Coning van Vrankrijk, en hoe Bisschop Tulpijn des niet woude laten toegaen ten ware dat de Grave Aymijn hem mede kroonde, en ten hove quam, en hoe om de Grave gesonden was, en hoe den Grave Aimijn van zijn wijf geseit was, dat hy 4 kinderen hadde, 't welk hem seer verwonderde, en hoe hy se Ridder sloeg, en den jongsten gaf hy dat goede Ros Beyaert.

HEt is gebeurt dat'et gink tegen Pinxter als dat koning Carel hof hielt/also hy gewoonlijk was: so had hy ontboden alle de Edelste / Geestelijk en wereltlijk/als de Paus/Patriarchen/ bisschoppen/ koningen/hertogen/ graven en sonderlingen de twaelf genoten/en als sy by hem in de zale waren gekomen/so heeft Coning Carel een stilte doen gebieden en is opgestaen / seggende: gy Edele Baroenen/ u is kennelijk dat ik seer oud van dagen werde / alsoo dat ik voortaen de wapenen niet wel gebruiken mag nog de grote heerlijkheit daer ik ben/niet beregten mag/overmits de groote moeite die daer is. Daerom wil ik/ en begeer ik/dat gy 't consenteert en volbrengt al dat ik mijn sone Lodewijk over geve mijn kroone en Landt / en dat gy hem kroont/ en set als geweldig Coning: want hy een vroom jongelink is. Doe sprank Bisschop Tulpijn en alle de Heeren/en seiden: Heer Coning 't is waer / en het waer wel mogelijk maer ik weder segge dat/want al is Lodewijk jonk en schoon / en tot redelijken tijd/ ten mag nogtans niet geschieden / want uw Hof en is nog niet volmaekt: Doe sprak Coning Carel met haestigen moede/ wie is hier gebreeckende/ want ik hebbe hier binnen mijnen Hove de vermaerste/Geestelijk en Wereltlijk van alle kerstenrijk. Doe antwoorde Bisschop Tulpijn: Heer Coning ik segge u voorwaer / hier gebreekt een die vrijste en Edelste Man van der

Werelt

Werelt/en is van den hoogsten geslagte/en een vry onbedwongen man/want en voert zijn goet van niemant te leen/en was van u gebannen 15 Jaren en ses weeken/alſo dat hy meenige over moedige reise op u volk dede/met feiten van wapenē/want hy sloeg al doot en roofde en brande u land/ wat geestelijk of wereltlijk was/en dat gout daer men Gode mede diende op den Altaer daer besloeg hy de peerden de voeten mede. Eñ als bisschop Tulpijn zijn woorden ge-eint hadde/ so sprak Koning Carel dat is Aimijn/ hy heeft my dikwils menig verdriet gedaen/ nochtans kenne en weet ik dat hy metter hand die doorne Kroone ons Heeren/ die hem op zijn gebenedijt hooft gedrukt was/ en hy wan mede de nagelen/ daer onsen Heere aen den kruice mede genagelt was/en weet voorwaer dat hy my de doot gezworen heeft/ en al dat van my gekome is. Ik segge u voorwaer en belooft God/ konde ik iemant van mijn vrienden/ magen of Heeren bevinden die Aimijn eenige hulpe of opstant deden/ik souse doen doden. Maer wist ik enige bode so stout/ ik souse senden om Aimijn. En bid u lieve bisschop Tulpijn wilt my hier in raden wat best is/ gy weet dogh hoe dattet met my staet. Bisschop Tulpijn antwoorde: Heer Coning/de besten raet die ik weet/ is dat gy u Feest en hof doet verlangē 40 dagen/ en sent terstont om Aimijn een bode met een brief/ inhoudende dat gy hem zweert vrede en vast-geleyde op S. Denijs lichaem/en stelt te borge(dat te houden) 12 de beste van u Rijk/ vallet wat zwaer en verdrietlijk/'t is nogtans wel en eerlijk gedaen. Als Coning Karel desen raet van Bisschop Tulpijn gehoort had/ dogtet hem goet/en seide totten Bisschop: waer soude ik vinden yemant so koen/ die sou dorven aennemen de bootschap te doen? Doe sprak Bisschop Tulpijn en dede voor den Coning komen den stouten Roelant/ Willem van Orangien/Betram en Barnart. Als sy voor den Couing quamen/ vraegde hy hen of sy de bootschap aennemen wouden? 't welk sy geerne deden/ men gaf hem elk een cierlijk Peert met kostelijk bereide van gout en zyde. Dese vier Heeren bereiden hen te reisen/ en saten op hare peerden die hen Coning Karel gegeven had/die goet waren. Als sy nu te peerde saten/met een cierlijken mantel en telgen van Olyven/ so reden dese vier Heeren met een blijden moet een vrolijker herten/ sonder eenig toeven so lange tijt dat sy quamen in Aimijns lant/ en sagen Pierlepont (daer Aymijn op dier tijt Hof hielt) met al zijn vrienden; en daer waren 32 vrome Ridders. En Aymijn hadde de gewoonte als hy Hof plag te houden/dat hy 800 mans binnen zijn kasteel had/die altijd gewapent waren/ en versien van Harnasch: de uitgenomene van zijn volk namen waer 't Kasteel van Aimijn/ voor verrader of oploop. So gebeurde als de maeltijt gedaen was dat Vrou Aye voor een venster van de sale gink staen/ en sag in een valeye komen dese vier Ridders. Doe syse gewaer wert/ merkte sy met grooter ernst en sorgvuldigheit wiese mogten wesen. Ten lesten wert syse kennen: en seide in haer selven: Is den eenen niet mijn Neve Graef Roelant/ en de andere Graef Willen van Orangien/den derden den stouten Ridder/ en is genaemt Betram/de vierde is Heer Bernart also my dunkt begerense hier te wesen/so dugte ik datse in haer doot rijden/ik woude datse waren over duisent mijlen. De Edel vrouwe riep de poortier tot haer/en sey:gaet haestelijk tot de vier Heeren/ die ginder komen gereden/ en draegt hen dese vier hoetbanden/ den besten geeft mijn Neve Roelant/ en segt hem datse zijn Moje hem gesonden heeft/ die vrouwe is van dit lant/ en brengtse in de Zale/ sy komen voor de overmoedigste man die in alle de gantsch werelt is.

Tot dese tijt sat Aimijn onder zijn edel Baroenen in een schoone en kostelijk Blyant van groene Zijde/ dat verciert was met menigen precieusen steen/ die seer kostelijk waren te sien. Dus sat Aimijn met groot overmoet/ al had hy een Heer geweest over gantsch Christenrijk/ hy was ook so ontsien onder zijn Baroenen datter niemant en was so hooge noch soo Edel die spreken dorst/ ten was by consent van Aimijn. Dese vier Ridders daer ik te vooren of seide/ zijn gekomen in de sale: als sy in de sale quamen/en Aimijn gewaer werden/ so hebben sy hem eerlijk gegroet/ en alle dat binnen der sale was. Daer en was niemant so stout in de sale die seggen dorste/ weest wellekom. Doe vielen de vier Heeren op haer knien voor Aymijns voeten. Doe seide Graef Roelant met soete woorden:

Edel

Edel Grave Aimijn/ wy komen aen u als boden gesonden van Coning Karel die u by ons laet bidden dat gy komen wilt tot Parijs / en Kroonen zijnen sone Lodewijk/ want hy en ken niemant soo Edel en hoog gebooren / die hem sonder u mag spannen de kroone/en heeft daerom zijn Hofdoen verlengen 40. dagen. Aimijn aenhoorde de tale van Roelant / en antwoorde hem niet / en zweeg stil/ en woude niet opsien/ maer al zijn bloet veranderde/ en al zijn verwe ontgink hem/ so dat hy bleek wiert/als hy zijn Vyanden voor hem sag staen/hadde hy se eenigzijns niet eere mogen slaen sy souden hem niet ontgaen hebben. Anderwerf seyde Roelant sprecket tegen ons Edele Grave Aymijn / dat bidden wy u en segt ons u meininge/ of gy Lodewijk kronen wilt/want gy sult op dusdanige conditie antwoord geven een misdadig Mensche. Aymijn en antwoorde niet. Doen sagen de Ridders op malkanderen seer droevig. Vrou Aye de Edel vrouwe merkte dat / en nam een goude schale en gootse vol van de beste wijn / seide: drinkt Neve Roelant den edelen wijn / ik sal heden u Schenker geerne zijn : doen gaf sy Roelant de schale / en daer na die ander drie Heeren dat sy drinken soude/dit benijde Aimijn seer. Doen seyde vrou Aye tot Aymijn : edel Heere ik bid u vriendelijk/wilt dese Heeren antwoort geven/ want het zijn u selfs magen/en de beste van't Kerstenrijk/dat gy nu zwijgt is dorperheit. Als Aymijn dese woorden van Vrou Aye hoorde/ was hy toornig/en sloeg haer met ter hant datse ter aerden viel/en 't bloet liep ter neuse uit. Hier by stonden de vier Ridders/ als Roelant en die andere/ en sy hieven Vrou Aye van de aerde op: als sy tot haer selven quamen dogt sy in haer selven/ dat sy onminne werken woude van haer man/ en seide: Gy Heeren ik hebbe geen noot; zy vaegde haer van den bloede en gink met een vrolijk aengesicht tot Aymijn en kuste hem vriendelijk en omhelsde hem/seggende: Edel Heer/ ik bidde u vriendelijk/ geeft dese antwoorde. Doe Aymijns toorn verkoelt was sprak hy tot haer: Geminde Vrouwe mag ik antwoorde seggen / ik segge u certeyn dat ik ben de ongevalligste Man die oyt op aerden quam / en gy dat onvalligste Wijf dat oyt lijf ontfink. Doe antwoorde vrou Aye wederom/ segdy dat lieve Man? Aymijn seide: geminde Vrou ik mag't wel seggen/want ik heb u meer dan twintig jaer gehad / en Godt verleent my noyt de gratie dat ik een kint aen u had gewonnen die mijn Lant na mijn doot besitten mogt/ en nu sal mijn Lant komen aen een doot vyant/ ik weet wel voorwaer dat hy 't mijn Vrienden ontweldigen sal als ik doot ben/en nu willen en begeeren sy/ dat ik hem kroonen sal/des ik niet doen en wil: want ik hate hem meer dan de Vader / want kon ick iemant van zijne Vrienden begaen ik souse schaden daer ik mogte/ende desgelijks souden sy my mede doen/ want werden sy my magtig en kregen sy my / sy souden my dooden. Doen seide Vrou Aye: Edel Heer/ waert dat gy kinderen had luttel ofte vele/soude gy se doden? doen sprak Aimijn weder/ Vrou ik segge u certeyn hadde ik kinderen/ ik soudese opvoeden en liefhebben / en doen hen gelijk een Vader schuldigh is te doen. Doen seyde de edel Vrouwe: voorwaer Heer/ so zijn de reden verlooren die gy zwoert / doen ik eerstwerf by u sliep/ als dat gy dooden soude alle de kinderen die gy by my wonnet. Doe antwoorde Aimijn en seide: eerwaerde Vrouwe/ verbolgen ofte ongedwongen reden zijn van geender weerden / had ik kinderen so mogt ik vrolijk wesen/maer neen ik Godt betert. Doen sprak die Vrouwe Aye/zweert my by u Ridderschap dat gy u kinderen vrede doen sult / by avontueren gy sulter eenige vinden. Doe Aymijn dese woorden van vrou Aye hoorde/ gaf 't hem vreemt/seggende: Vrouwe dat wil ik geerne doen / maer gy segt my dat ik qualijk geloven kan. Want ik weet ik noyt kinders gewan aen mijn Edel Vrouwe. Doe nam de Edel Vrou Aye den Grave Aymijn by der hand en seide gaet met my gy sultse sien/ Aimijn die verblijde hem seer van de woorden die hy zijn vrouwe hoorde spreken/ en stand op en gink met haer. En als hy voor by de voorsz. Ridders gink/ so groete hyse elk by name/ en hietse wellekom. Hy seide hy soude weder by hen komen in de zale/dat sy zijns daer by verbeyde/ hy soude hen goede antwoort geven/ maer hy moeste nu eerst gaen en besien zijn kinderen/daer hem seer na verlangde. Als hy zijn woorden ge-eint hadde leide hem de Edel Vrouwe voor eenen steenen Kamer/daer sy inne waren,

ren. Doe bleef Aimijn een weinig voor de deur staen/eer hy gink. Terwijlen dat hy voor de kamer stont (en die Jongelingen die daer in saten/ hier af niet wetende) so heeft Reinout geseit met een overmoedige sin/overmits dat hy seer stout en onverbaert was/ondank moet hebben de gene die hier is Hof-meester en Drossaert en dient ter tafelen van eten of drinken/ want wat geregten dat hy hier brengt/hebben eerst op ander tafelen geweest/ en zijnder afgenomen en wy en hebben noch krijgen geenen wijn die goet is/ ik segge voorwaer / had ik hier den Bottelier en Schenker ik soudese so slaen datse nimmermeer op en stonden. Doe antwoorde Adelaert tot Reinout/en seide:broeder, ik bid u dat gy van die tale op hout/wy seggen 't geene ons gelieft/ want gy weet wel dat ons Moeder ons bevolen heeft dat wy stille wesen souden/al weten wy wie ons moeder is/ wy en weten niet wie ons vader is/ want ons moeder wil het ons niet seggen/en ik segge u certein / sloeg gy Aymijn Drossaert/ Bottelier en Schenker / hy is soo wreet hoogmoedig van sinnen/hy soude u doen doden metter alderhartste doot die men een Man doen mogt/want gewapent volk heeft hy altijt op de salen en op 't Casteel daerom broeder laet sulke woorden te spreken/gy hebt onregt. Als Reinout dese woorde van zijn broeder hoorde/sprak hy met toornigen moede. Soude hy my doen doden/ Aymijn die hont/ des moeste de duyvel woeden / ik en gebe om zijn gewapende lieden niet een kaf/ ik sou hem so slaen met mijn vuysten dat hy niet meer op stonde. Dese woorden hoorde de stoute Aymijn daer hy voor de deure stont/ en verblijden daeromme/seggende tot zijnder Vrouwe/ik segge voorwaer dat kint is mijn dat hoore ik wel/ maer van de anderen twijffelt my. Doe sprak Aymijn/ ik wil proeven haren moet/ oft sy vroom zijn van herten: hy heeft met zijnen voet op de deur gestoten met sulken kragt/ dat sy ontwee brak/en viel neder op de vloer des kamers. Reinout spronk op met haeste/en met dat Aymijn in de Kamer quam/ wierp hy hem over een bank/ dat hy ter aerden viel/seggende tot Aimijn/wat doet gy hier oude grijsaert/ik segge u voorwaer wy hebben gegeten/had gy hier eer gekomen/gy mogt wat onser chartate genomen hebben. Doe quamen die andere broeders toelopen: Als dat Aymijn sag verbaerde hy hem daer hy ter aerden lag / en Reinout stont over-eindes met een wreet aengesigte. Doen riep Aimijn haestelijk en seide: Edel jongelingen en wilt my niet slaen/ ik ben u Vader/en ik sal u van desen avont Ridders maken. Doe sprak Reinout: spdy onsen Vader/so waer my leet dat ik u had geslagen. Ten eersten kuste Aimijn Writsaert aen zijnen mont/ daer na den stouten Adelaert ende Ridsaert/ als hy Reinout kuste drukte hy Reinouts aengesigte hart aen't zijne/ so dat Reinouts lippen bloeden des was Reinout toornig, en seide: wat doet gy hier oude grijse:ik segge u/waert gy mijn Vader niet so geschiede u euvel/ik soude u slaen u sterf dag lage daer aen. Doe sprak Aymijn / lieve Sone des ben ik blijde/ dat gy gratie hebt Ridder te worden. Doe sprak vrou Aye/edel Heer/ wat sy behoeven sullen van Ridderlijke wapens dat heb ik doen maken cierlijk en puntelijk/ so meugdy rijden met u kinders tot mijn broeder ten hove.

Het VI. Capittel.

Hoe de Grave Aymijn zijn Kinderen Ridder maekte, en hoe hy Reinout 't Ros Beiaert gaf, en dede hem dat berijden, dat veele Heeren aensagen.

ALs Aymijn met vrou Aye in de Zale waren gekomen / dede hy spreyden een groot laken van zijde/ en liet zijn Kinderen voor hem komen. Ridsaert quam eerst. Men brengt hem twee vergulde spooren die kostelijk waren / die spandemen aen zijn voeten. En Aimijn gorden hem 't zwaert en de hem knielen/ en sloeg hem in den hals / seggende: siet op Ridsaert/ weest kloek en vroom/ en helpt dat bloet Christi wreken dat hy voor ons aen den kruyce storte. Ik hebbe hier voortijts seer overdadig geweest/dat berout my seer/ aldus weest een vroom Ridder heus in woorden en werken. Ik en gebe Erf noch Lant / gy sult selve metter hand winnen/ met dijne wel snijdende zweert op de Heydenen en de Turken / ik sal u geven alsulke Sweerden als mijn Vader my gegeven heeft/ 't goet dat ik heb derf men my niet vergunnen/ want ik 's metten zweerde gewonnen heb op de Turken / Gods vyanden/ en wat gy daer op meugt

meugt winnen moet u Godt te goeden geven/ maer gy moet met mijn ten Hove eer gy op de Heydenen vaert. Doen so liet Aimijn Adelaert komen/ hy brogt een Sweert aen zijn hals/zijn sporen waren gespannen / die kostelijk en goet waren: Aimijn gorde hem 't zweert en sloeg hem in den hals/ seggende/ peynst om God die men in de hals sloeg / en dat nimmelijk was / verdragende van de Joden / onse verlossinge. Ik seg u voorwaer tot Ridderschap hoort veel/ die se eerlijk dragen ik geve u tijdlijk goet/ Borg nog Kasteel/ gy wintse met u vromigheit op de Heydenen en Turken/ maer gy moet mede ten Hove met my / eer gy vaert op de Heydens. Daer na mackte Aimijn Wridsaert Ridder/en seide hem 't gene hy zijn andere kinderen geseit had. Dat gedaen zijnde/liet hy Reinout komen die hovaerdig en stout was: zijn sporen waren hem gespannen/ en was so lank doen hem Aimijn in den hals soude slaen/dat hy op een bank moeste slaen. En dit gedaen zynde / seide Aimijn / Reinout staet op ridder goet / en hebt den moet van een Espetin: want hy draegt Karbonkelen in zijn hoorn den segen verliest hy nimmer. Reinout ik geve u dan alleen Pierlopon / Montagu en Valentijn/gy en sult niet laten op de Turken en Heidenen te vegten. Doe brogtmē daer vier schoone Rossen die goet waren / geneuglijk in't aenschouwen/'t beste van vier gaf men Reinout/daer hy op soude rijden ten Hove/ want't was een voet hooger dan de andere drie. Doe Reinout dat ros sag/ dogtet hem te klein/ hy verhief zijn vuyst en sloeg 't ros daer mede tusschen zijn ooren datter voor hem doot viel. Hy seide / vader dit is een kleyne gifte / want die ros is veel te krank en ligt. Doen de edel vrou Aye dit sag/ verwonderde haer/ en seide: gy soutse alle doot slaen diemen u voor brogt. Des volgde Aimijn/en seide met een toornigen moet/zwijgt vrouwe van de woorden/laet Reinout mijn sone zijn kragt proeven / ik segge u voorwaer ik woude datmen hem hondert voor bragt/en dat hyse al doot sloeg. Doe brogtmen hem een uitter Stad dat hooger was dan het ander ; dat sloeg hy mede met een vuyst doot. daer na brogtmen hem dat derde dat uitter maten groot was/ en meerder dan de andere/ daer sprank Reinout op / sprank 't de lendenen aen stucken dattet stierf. Als Aimijn dat sag/was hy blijde in 't herte / en seide: Sone weest niet droevig; ik weet u een ros en heet Beiaert / en heeft de kracht van tien rossen / en staet in eenen sterken Toorn/ daer en derft niemant by de Ros komen/ overmits zijn quaetheit. Dese Beiaert is van eenen Dromedaris gekomen / het is so snel van lopen/alwaer't een Sperwer/ die eerst uit zijn muytte quame en so neder vloge/ dat die gene die daer op Beiaert saten/ het reyken mogte / hy soude den Sperwer zijn vederen korten al vliegende. Doen Reinout zijnen Vader dit ros hoorde prijsen / seide hy al lagchende: vader dat waer wel mijn peert: Doe sprak Aimijn tot Reinout / doet u Wapenen aen dat rade ik u/ want 't is so vreesselijk/'t en laet hem niemant genaken / en heeft een sterk gebit/ want 't bijt steen gelijk ander rossen hoy; en Reinout sprak/sal ik my wapenen tegen een peert/'t waer groote schande / wie 't hoorde of sagen. En Aimijn sprak: ik rade u dat gy u wapent/ want het ros is groot / fel en sterck. Als Reinout de woorden hoorde van zijn Vader / soo wapende hy hem in zijn volle Harnas als of hy ten strijde soude gaen/ en nam in zijn hant eenen stok van een vadem lank / en gink daer het ros was. Hem volgden veel Ridder's en Jonkvrouwen om te sien hoe 't Reynout vergaen soude: zijn Vader en Moeder volgden ook mede / somwijlen lagen de Ridder's en

Jonk-

Jonkvrouwen op den muer / want sy groote begeerte hadden te sien wat avonture datter geschieden soude. Doe gebood Aimijn dat men den stal ontslote / en seyde tot Reinout: Sone dwingt dat Ros ik sal 't u geven. Met dien dat Aimijn die woorden tot Reinout sprak / riep hy in de Stal / als of hy'er in was / so stoot men de deure. Doe sag Reinout dat ros voor hem staen / en dat ros sloeg Reinout met een voet voor zijn hooft / dat hy als verdoot ter aerden viel / en lag lang eer hy bequam. Vrouw Ape dat siende / liep met groter haeste / en wrank haer handen seggende: och mijn kint is doot. Doe seide Aimijn / Sone dwingt dat Ros ik geeft u / want ik 't niemant beter gunde dan u. De Edel Vrouwe Ape riep seer jammerlijk / och hy is doot / siet waer hy leyt. Aimijn seide / zwijgt vrouwe / hy is van mijnen bloed / en ik hem gewonnen hebbe / en twijffelt niet hy sal genesen: onder dees bequam Reinout en schaemde hem daer hy lagh / hy heeft zijn stok verheven / en meynde Beiaert daer mede neder te slaen / die hem Beiaert benam / en nam Reinout in zijn muil by de hals-krage die hy scheurde / en wierp Reinout voor hem in der kribbe. Reinout sloeg weer op Beiaert / en Beiaert wierp Reinout op de aerde, had't Reinout van schande mogen doen hy had uitten stal gelopen. Doe nam Reinout Beiaert by den hals / en hielt 't mannelijk / en sloeg 't ros met vuysten: aldus wrogt en vogt hy lang tegen Beiaert / als nu boven als dan onder vechtende / kreeg hy den breidel in den mont / en sprank daer op met twee scherpe sporen. Doe dede men de Staldeur wijt open / en vloog om't hoogst / ten eersten loop en sprongen van Beiaert. Als Reinout en Beiaert quam op't ruyme / gaf hy hem de spooren en de toom / en satter op of hy daer uyt gewassen had geweest. En Beiaert was sterk / groot en snel / en droeg Reinout door twee wijde gragten met eenen spronk / elke gracht was 40 voeten wijd. Aldus reed Reinout een lange wijl weg en weder / tot dat het moede wert / en beiaert was seer bezweet / en bloede van de spoorslagen die hem Reinout gegeven had. Doen trad Reinout van den rosse / en veegde 't van den bloede en zweete: Vrouwen en Jonk-vrouwen quamen van de Meur om Beiaert te sien. Doe sprak Reinout de koene Jongert / dit ros gaf ik om geen goet. Beiaert stont voor hem en beefde / en leyde zijn voeten t'samen / en neeg Reinout toe / en wende dat ros datter een kint op mochte gaen speelen sonder misdoen. Het was zwart al datter aen was / en voor was't wit / seer breed over de heupen: Reinout dede maken een kostelijken Zadel met zijden regarden die seer kostelijk waren

Het VII. Capittel.

Hoe dat den Grave Aimijn met dese Kinderen ten Hove quam, en hoe ontfangen wert van Koning Karel, en hoe Lodewijk Koning Karels Sone gekroont was Kon. van Vrankrijk, en hiet zijnen Drossaert en Kok datmen Aimijns kinders niet en gave. En zijn kamerlink datmen geen bedde en gave om te leggen. En hoe hy alle zijn Heeren begifte sonder Aimijns kinderen, die gaf hy niet.

DE Grave Aimijn met zijn Kinderen bereiden hen om te Hove te varen / en wapenden hen of sy souden ten strijde varen / en versagen hen wat van noode was: menig mensche verwonderden hem dat Aimijn en zijn kinderen met zijn volk soo gewapent reden / want haer peerden waren versien van alles datter toebehoort. Daer reet mede de Grave Roelant / Willem / Barnat en Betram / en rede te hovewaert sy reden so lange datse tot Sults quamen / en van daer quamen sy te Parijs. Reinout en zijn broeders saten op Beiaert / de aerde beefde / en 't vier sprank uit de stenen / daer Reinout en zijne broeders over reden / sy hadden hare banieren ontwonden / also sy cierlijk toonden; aldus genackten sy ten Hove. Doe Kon. Karel vernam dat Aimijn by Parijs quam met zijn volk gewapent / so sant hy hem een Bode / die seide dat hem Coning Karel bade dat hy hem met zijn volk ontwapende / het welk Aimijn also gedaen heeft. Coning Karel bereide hem met zijn Volk om Aimijn te gemoet te trecken / en vriendelijk te ontfangen. Die roude Lodewijk seer / en seide tot zijnen Vader: suldy nu tegen trecken de gene die u haet en doot vyant is? Coning Karel seide: zwijgt sone / ik wil datmen die twist versoene / en make: nu bereit u sonder toeven: gy moet mede varen en sien uwe neven en grootense

 minne-

minnelijken. Koning Karel bad alle zijn Edele Baroenen/ Vrouwen en Jonkvrouwen/ dat sy met hem togen tot Aimijn/ om hem cierlijken te ontfangen. Sy antwoorden de Coning dat sy 't geerne deden. Dus gingen sy met de Coning Aimijn te gemoete/ heerlijken opgeseten en wel rustig toe-gemaekt/ en soo cierlijk als elk konde/ beide van Heeren ende Vrouwen. Doe Aimijn by Coning Karel quam so ontfink hem de Coning blijdelijk en hiet hem welkom met zijn kinders en alle zijn volk. Des dankte Aymijn de Koning met soete woorden: maer Lodewijk sprak Aimijn noch zijn kinderen niet toe/ maer zweeg stille: Dit was het eerste in dertig jaer dat de Coning Aimijn ongewapend had gesien. Verlant van den Koning dat hy Aimijn hooglijk ontfinge/ en hy bad Lodewijk mede/ daer Lodewijk op antwoorde: hy en had met Aimijn oft zijn kinderen niet te doen. Doe seiden de Baroenen en Jonkvrouwen tot malkander/ dit is de Ridder Aimijns sone Reinout/ 't is een de bemindlijkste en schoonste Jongeling die in Kerstenrijk is. En dit hoorde Lodewijk en haetde hem seer/ want hy was de schoonste Jongeling naest Reinout/ die men vinden mogte/ maer Reinout was eenen voet langer/ manlyker/ schoonder van hupt/ en sat op dat beste ros dat in de werelt was. Hoort hoe soetelik dat Lodewijk sprak en seide: waer hoordemen oyt dat Aimijn kinderen had/ en van waer sy gekomen waren/ maer hy heeftse gehuert/ ik sal proeven in korten tyd of Reinout mijn maeg is of niet. Dus dit seggende/ reed Lodewijk tot Reinout en groete hem/ seggende: Neve God groete u goeden dag: Reinout seide: Neve/ des moet u God loonen. En als sy malkanderen gegroet hadden/ seide Lodewijk tot Reinout: Neve/ geeft my dit Peerd daer gy op zit/ ik sal u danken. Reynout seide/ voorwaer soude ik dit Peerd yemand geven/ ik gaeft u/ ik will u geerne dienen met mijn lief/ maer dit Peerd en staet my niet af/ 't is my suer genoeg geworden eer ik 't kreeg/ en nog en mag my geen ander Peert dragen. Als Lodewijk dit hoorde van Reinout was hy toornig/ en seide: Hy is van grooten geslachte/ hy is gewoon de gevens/ maer ik segge u/ als ik sitte in mijn Majesteit/ en gekroont sal zijn/ en ik elk begiften sal/ so en sal ik u niet geven. Reinout wert toornig als hy dit Lodewijk hoorde spreken/ en seide: geeft u giften die

't van doen is/ ik en heb u giften niet van doen want mijn vader heeft goets genoeg/ so dat ik't niet van doen en heb. En doen dese woorden ge-eint waren / gingen sy in eenen lustigen boomgaert/ daer Coning Karel plagt te singen. Daer was alderhande spel en solaes/ men schaekte / men schermde: daer saten vrouwen en jonkvrouwen / elk verloos den tyd eer hy 't wist. En alst maeltijt was datmen soude gaen beval Lodewyk datmen Aymijns Kinderen geen eeten voor sette. Dese woorden hoorde menig Edelman/ men gaf water/ als dat betaemde/ eerst de Paus/ Patriarch/ daer na den Koning en Koninginne/ elk na zijnder weerden werd ter tafel gestelt: Aimijns kinderen sette men in een hoek daer de honden haer gank meest doen / so dat de honden hen dikwils hinderlijk waren. Daer wert eerlijk gedient van spijs en drank/ maer Aimijns kinderen gaf men niet, sy souden wel gegeten hebben hadden sy't gehad sy sagen op malkanderen/ en waren toornigh. Doen seide Reinout en zwoer/ dat hy eten halen soude wie 't lief of leet waer/ en stont op en liep in de keuken met verstoorde sinnen en stiet de deur met een voet datse opspronk/ hy nam seven schotelen met spijse: De Kok dit siende woudese Reinout benemen / en seide tot Reinout: laet staen in duivels name. Reinout wiert gram / en stiet den Kok met den voet dat hy in 't vier viel. De Kok hiel Rinout nogtans by zijn kleeren/ en wil hem niet laten gaen. Doe verhief Reinout zijn vuyst/ en sloeg den Kok daer mede 't hooft in stukken / dat hy doot ter aerden viel Reinout gink met de spijse daer zijn broeders saten/ seggende: broeders hier is genoeg/ van alles: Doe quam klagte voor den Coning dat zijn Kok doot-geslagen was/ hy vraegde wie 't gedaen hadde? sy seiden Aimijns sone/ Reinout. Doen sprak Coning Karel en loeg/ dat hy den Kok doot sloege/ des is hy dankwaerdig, hy sag selve wel dat sy niet te eten en hadden/ ende hen en ware noch yet gebragt/ en hier eet doch soo menig Man. God beware den Kok dat hy daer tegen was/ dat hy de spijse nam/ hy heeft zijn regte loon/ dese Jongelingen zijn mijn Magen/ ik en wilse niet verdryven en houden vreemde lieden voor hen: Ik segge voorwaer/ 't en staet my op een Kok niet/ wil ik'er een my komt'er tien/ wat daer aen misdaen is/ dat neme ik op my. Als sy dit hoorden van den Coning die over Reinout klaegden/ zwegen sy/ en gingen weg. Doe quam de Backer/ en gaf Reinout van als genoeg. Daer quam de Wijn-schenker en seide tot Reinout: Heer wildy yet van Wijn ik sal hem u geven/ aldus diende men Aimijns kinderen eerlijk. Hier en binnen quam de Drossaert die daer diende van den gerigte/ en loeg op Reinout en seide/ jongman gy hebt misdaen bestont den Kok my yet/ ik segge voorwaer ik soude u daerom slaen/ want gy hebt hem doot geslagen des en hebdy geenen dank / Reinout sprak tot de Drossaert gy zijt niet vroet/ gy dreigt te veel sonder misdoen/ sloegdy my/ u doots-dag lag daer aen. Doe wert den Drossaert gram en seide: dat wert beproeft al waerdy noch so stout/ ende nam eenen stok en sloeg na Reinout: Reinout dit siende/ schoot hy op/ ende schutte den slag op zijgen arm/ hy verhief zijn vuist en sloeg de Drossaert dat hy doot ter aerden viel/ en stiet dat doode lichaem dat voor hen lag met zijn voet/ dat het een stuk weegs in der Zal vloog. Dit sag Coning Karel daer hy sat/ en seide: Ik weet wel dat die/ die daer overdaet doet/ toornig is. Lodewyk sprak: Heer Vader dunkt u goet/ gy zijt Heere van den lande/ corrigeerdy 't niet men sal u laster en schande seggen. Doe quam daer klagten aen den Coning dat hy Drossaert was: nochtans geboot den Coning weder datter niemant so koen en waer die Reinout misdede: doe en was 'er niemant so koen die hem tegen Reinout dorste setten. Doe hiet men voort komen die Speel-lieden om solaes te maken / en verheugde die daer over Tafelen saten. Als men soude gaen slapen so beval Lodewyk zijne Camerling dat men elk versage van bedden/ sonder Aimijns kinderen/ dat mense wijse een bank daer sy op slapen souden/ de Camerligh dede alsoo. Reinout dit siende wert toornigh/ en seide tot zijn broeders: Ik wedde dat wy noch t'avont de beste bedden sullen hebben. Doe de Heeren en knechten al t'samen te bedde waren/ nam Reinout in zijn hand een halsberg en begon so seer te slaen op den genen die te bedde waren / dat sy meynden niet in tijds weg te komen/ so dat sy vielen over malkanderen/ ja 't Kindt over den Vader / de een vriend over den ander /

ander/ wie eerst weg kond komen was de beste so dat Reinout ledig vant dertig bedden/ en leide zijn broeders op dat beste bedde dat hy in het Hof vant en de gene die van haer bedde verdreven waren/ sommige half gekleet/ sommige by na naekt/klaegden den Coning hoe sy gevaren waren en wie 't hen gedaen hadde/ en bade hem dat hy 't corrigeeren soude. Als de Coning dit hoorde/ seide hy met toornigen moede: gy doet qualik en 't is groote schande dat gy alle klaegt over een man/ik en doe daer geen Justitie over: als sy dit hoorden waren sy droevig/ en gingen weg/ en lagen daer sy mogten. Reinout en zijn broeders sliepen met vryer herten tot den dag schoon aen quam. Doen stonden sy op en kleden hen/en als sy gekleet waren gingen sy tot't Conings hove/ende Coning quam hen te gemoete met menig Edelman/ en wouden gaen tot zijn sone Lodewijk: de Coning hadde by hem dertig Bisschoppen/ ses gekroonde Koningen/ twaelf Hertogen/ en ging tot Lodewijk/ en Aimijns kinderen mede. En doen Coning Karel tot Lodewijks slaep-kamer quam / seide hy / Sone staet op't is tijt/ want u sal heden groote eer geschieden /met dien regte hem Lodewijk op/ en seide : zijt wellekom Heer vader/en gy Heeren allegader: doen sprak Coning Karel tot zijn sone met een blijd aensigt/ sone ik sal u nog heden geven mijn krone en make u Heer over alle Kerstenrijk/ Lodewijk seide Heer Vader het sy ter goede tijt / de Grave Aimijn hielp Lodewijk kleden/ en Tulpijn Aerts-bisschop mede/nogtans diende hem menig man / want twee Koningen bestede hem zijn mouwen en twee Bisschoppen. En doen seide Coning Karel den Grave Aimijn dat hy zijn kinderen vraegde/of sy eenige Officien bedienen wilden/ elk na haer vermogentheit ofte goetwilligheit /welke diensten sy geern ontfaen wilden/en daer toe danken en eere bewijsen den Coning seer hooglijk. En doe hiete Karel dat men Reinout maekte Bottelier/ en Adelaert Drossaert/ Ridsaert dat hy voor den Coning diende/Writsaert voor de Bisschoppen. Als de gekroonde Koning Lodewijk rede was so leide men hem in der kerken. Writsaert ging voor hem/ en Adelaert Markgrave dat hem niemant niet mogt genaken/ bezijden hem ging Reinout die was een voet langer dan Lodewijk en gink achter Ridsaert; aldus leide men Lodewijk ter Kerken. Dese vier gebroeders droegen een groene pelle dat men Lodewijk boven zijn hooft hing/om dat hem de wint niet bewaepde. Als Lodewijk in de Kerke quam / so leide men hem in 't Koor dat cierlijk toegemaekt was; de Coning ging by hem/en de Heeren gingen elk staen na haerder weerden. Aimijn stont daer by't schoonste van zijne kinderen by hem/ en Coning Karel. Men vint beschreven in de Chronijk van Vrankrijk dat niemant gerechte Coning van Vrankrijk en mag werden/ hy moet echte kint zijn ; en men mag misse singen op zijn lichaem/ en Gods lichaem consacreren en offeren ter eeren Gods. Ook moet men hebben Oly/keerse en vier mede/dat is de saligste krone/wan gebrake daer iets van dese saken/met mogt hem geen Coning maken. Doe wert Lodewijk geleidt voor S. Marien Autaer; en Bisschop Tulpijn sank de misse/de Patriarch van Jerusalem diende ter misse/als 't so verde quam dat men offeren soude/ offerde Lodewijk een Bysant van goude ter eeren van God: doen offerde Reinout twee Bysanten/doe dogt Lodewijk in hem selven dat zijn offerhande te klein was/en offerde twee Bysanten/ doen offerde Reinout weder drie. Als dit Aimijn sag seide hy: Ter goeder tijt waert gy geboren/ ik woude dat ik al myn goet verkogt hadde in Bysanten/en hier gebragt en dat gyse offeren soude. Doen sag Lodewijk op den Altaer/hem en quam geen Oly nog keersen/doen bad Karel God met yveriger herten / dat zijn sone hebben soude wat een Coning toebehoorde. Doen quam terstont in schijne van twee Duiven en bragten Oly/ keersen en vier. Doe dede men hem groote eer en reverentie/ en men consacreerde God op zijn Lichaem en als de misse so verre was dat men Pater-noster sank/ doen brogt men een kostelijke Kroone die seer kostelijk was verciert met menigen kostelijken steen daer stonden aen drie robijnen/ groot en schoon in 't aenschouwen/en andere steenen ontallijke. Doe settemense hem op 't hooft/ en doen hy de Kroone op 't hooft had was hy in hem selven opgeblasen van hovaerdye. En als Lodewijk dus sat met de Kroone op 't hooft sloeg hy de hant aen alle de Edelen die daer waren/in teeken

ken dat sy Lodewijk onderdanigh souden zijn. En doe men hem de Krone spande/ doen wert daer groot geluit gemaekt met trompetten/met klaretten/ en met alderhande instrumenten/ so dat die Feeste vanden Coningh nopt sulks gesien en was/en doen de Coning aldus gekroont was/ doen wert hem een bloot Sweert sonder Schede op zijn zijde gegort/ in een teecken dat hy regt beschermen soude/ en regte justitie doen Als Lodewijk gekroont was/ leidemen hem ter Palepse-waert/ aen de een zijde van hem gink de Paus/ en aen d'andere zijde de Patriarch/en daer na quam Coning Karel met de 12 genoten van Vrankrijk/daer na grote menigte van Bisschoppen/ agter dese volgde de Grave Aimijn met zijn Heeren/ daer was een eerlijke statie/ een jegelijk gink manierlijk en statelijk/ tot dat men ten Paleise quam. Aimijns kinders/ als Reinout en zijn braeders waren voor ten Hove gegaen/ om haer officien te bewaren. En als Lodewijk en de Heeren ten Hove gekomen waren/ so gink men ter tafel sitten/ elk na zijnder waerden/ en na dat hy van geboorten was: Aimijn sat mede aen Coning Karels tafel. Daer dienden Aimijns kinderen elk na zijn officie/twee Bisschoppen dienden/met Ritsaert en Adelaert dienden in de Sale/ en Wridsaert diende twee Graven/elk was sorgvuldig in zijn officie/ so datter eerlijk gedient was/ en Reinout diende zijn officie/ so dat men van zijnen dienste wist te seggen: alle dink was daer overvloedig van spijse en drank: als de maeltijt gedaen was/doen gink men danssen en geneugt hanteren/ want daer waren ten hove veel edel schone Jonkvrouwen/ die seer behaeglijk waren in 't aensien. Men schonker de Wijn overvloedig in goude en silvere vaten. Daer waren Speel-lieden en menigerhande Spel elk toonde zijn konste so hy best mogte: De vreugde was daer groot/in goeder geneugten dat een jegelijk die daer was/den tijt niet en verdroot oft ongeneugte daer in had. De maeltijt gedaen zijnde/ gink Coning Karel met zijn Heeren en Vorsten: Lodewijk de jonge Coning dede roepen overluit/ die gifte of leenen ontfaen woudẽ van hem dat se hem volgden/ hy soude elk na haren staet met rijkdom begiften. Lodewijk gink in een schoonen Boomgaert/en gink sitten onder een prieel datter bereyt was schoon en kostelijk: als hy geseten was dede hy de Heeren voor hem komen/ en gaf hen schoone giften na dat hem dochte datse waerdigh waren/ of dat hyse lief had/ en zy aen hem verdienen souden/ daer en was niemant hy ontfink giften hoe neder datse van geboortẽ waren luttel of veel/sonder alleen de Grave Aimijns kinderen die hy niet en gaf. Als Aimijns kinderen dat sagen dat het al begift was dat in den Hove was by den Coningh sonder sy alleen/ en dat Lodewijk hen so hatig was gingen sy tot haren vader en klaegde hem hoe sy gevaren waren. Als de Grave Aimijn de klagte van zijn kinderen gehoort had wiert hy wornig/ en gink haestelijk tot Koning Karel/ daer hy in zijn kamer op 't bedde lag: als hy by den Coning quam groete hy hem minnelijk/en als hy hem gegroet had/seide hy Heer Coning/ Lodewijk u sone heeft gegeven alle den Heeren die zijn Hof volgen/schone leenen en giften en sy hebben alle giften ontfangẽ/sonder mijn kinderen alleen/ die wil hy niets geven/nogtans hebben sy hem gevolgt en reverentie bewesen meer als d'ander die in zijnen Hove waren/ik en weet niet dat mijn kinders hem iet misdaen hebben. Als Coning Karel dese woorden van Aimijn hoorde/hadde hy medelijden met hem/ en seide: Haelt my u kinderen ik wilse niet verstooten of verdorven hebben/ik salse selver begiften en geven hen gaven so eerlik als enige Heren in mijn rijk. Als Aimijn dit hoorde/ gink hy om zijne kinderen/en bragtse voor de Coning. En als sy voor des Coninks bedde quamen/ vielen sy op haer knien en groeten Coning Karel/ hy hietse wellekom: seggende tot hen lieden/ ik wil u begaven en schone giften gevẽ/ Ritsaert gy zijt de outste van u broederen/ want het is my geseit/ dat gy de eerste geboren zijt/ ik sal u geven gaven en schat/ ik make u in Spangien Markgrave/ dat sult gy van my ontfangen u leven langh. Adelaert ik maeke u Markgrave in Peelgien/dat rijke Lant suldy bedienen u leven langh. Wridsaert de derde Broeder/ ik geve u 't beste schilt tusschen Parijs en Loven/ het is schoon goedt/ gy meugt uwen staet daer eerlijk opdragen. Doe seide hy tot Reinout/ gy moet ook mede wel begift zijn/ u geve ik dat land van Artoys/ Angiero en Boylous. Als

dese

dese vier gebroeders aldus hooglijk begift waren van de Edele Koning Carel/ soo vielen zy op haer knien voor Koning Carels bedde/ende kusten zijn voeten/ dankten hem seer/ en ontfingen dat leen blijdelijk. Als zy dat leen ontfangen hadden/ namense oorlof aen de Coning en gingen in de boomgaert. Doen wert Lodewijk geboodtschap/ dat Aimijns kinderen van den Coning begift waren/ des hadde hy nijdt. Doen Aimyn en zyn kinderen quamen in den boomgaert/sprak Aimyn tot Lodewyk in arren moede: dank heb Heer Coning van u giften. Lodewyk antwoorde/ ik heb wel verhoort hoe dat myn Vader u kinderen schoone giften gegeven heeft/ maer voorwaer ik en wils niet toelaten/ want het is wel dat tweede deel van myn ryk/ ik sal't haer kortelyk wederom benemen: dese woorden geëindigt zynde/ seide Lodewyk: ik moet sien of myn Heeren kracht hebben/ en nut zyn om wapenen te dragen/aen eenen steen die hier leit in den Boomgaert/ ik vermete my dat ik de sterkste ben die nu ter werelt leeft en niemant is van soo hoogen geslagte als ik ben. Syn Heeren dese woorden hoorende zwegen al stille. Ende hy seide noch eens deselve woorden. Doen wiert Aimyn toornig en mogt zyne vermetele woorden niet langer verdragen/seggende tot Lodewyk: Sydy sterk en edel/'t sal hem selver openbaren/wat wilt gy u beroemen/ ik weet een jongelingh van twintig jaren/woude hy zyn kracht doen/ hy worp den steen soo verre als gy: als Coningh Lodewyk dese woorden hoorde/ soo sprak hy tot Aimyn/ met arren moede: Gy oude gek/God moet bedroeven u lyf/ ik seg u certein/liet ik't niet voor Godt/ik sou u met vuisten slaen dat gy 't nimmermeer vergat/ laet u kinderen hier komen proeven haer macht met den steen. Lodewyk toog uit zyne mantel met arren moede/wierpse neder/ en nam den steen en wierp die 20 voeten verre. Daer stond menigh Edelman by die 't aensag/ daer aen wierpen de beste en sterkste van Vrankryk/ maer daer en was niemant so sterk en machtig/ Lodewyk ontwierpse eenen voet/daer was niemant of zy gaven Lodewyk den prys: als Lodewyk aldus den prys hadde van de steen boven hen alle/ soo seide hy tot Aimyn met hoogmoedige tale: wat segdy nu gy oude grysen hont/ hoe en haeldy nu niet uwen Soone Reynout? gy segt hy soude my de steen ontwerpen/ die u regt dede hy sou u trecken by den baert/ dat u oogen verkeerden in u hooft/ hoe en haelt gy nu Reynout u soone niet/ waer na beidy? u woorden sullen u beschamen/ want gy u soone geprezen hebt boven alle Heeren in ons land woonende. Dese schimpige woorden die Aimyn Lodewyk hoorde spreken/ verwermende sijn bloet/seggende: Ik segge u Coning Lodewyk/ gy sijt niet soo koen/ dat gy u hand soud slaen aen myn baerd: want quam u hand in onwaerden aen myn baerd/ u hand en arm en toogdy nimmermeer weder na u. Coningh Lodewyk seide: Gryse hont/ loopt henen tot u soone Reinout/ en doet dat gy gesegt hebt/ laet hem den steen tegen my werpen. Doe Aimyn van Lodewyck aldus smadelyck toegesproken wert/ liepen hem de traenen uit de oogen. En de tranen over zyn wangen loopende/ quam in 't prieel by zyn kinderen/ die'er saten en songen met vrouwen en jonkvrouwen/ en waren vrolyk: als Reinout zyn vader weemoedig sag/ en de traenen over zyn wangen liepen/ liet hy sijn vreugde/ ende quam tot zyn vader/ seggende: Vader wat is u misdaen/ik sal't wreken al sou ik myn lyf en goet verliesen. Aimyn de Grave antwoorde Reynout met bedrukter herten/ ik stont in den boomgaert by Lodewyk/ en daer begon hy vermetelyk te spreken/ dat niemant sijns gelyken was in kracht/ schoonheit of van edele geboorte/ en beroemde hem so veel dat 'er sijns gelyke in de werelt niet en ware: anderwerf seide hy't weder. Doe en mocht ik 't niet langer verdragen en seide tot hem/ dat'er noch een was van 20 jaren/ woude hy zyn krachten doen/ hy sou den steen soo verre werpen als hy. Doen wierp hy zyn mantel in arren moede neder/en ontwierp de gene die 'er waren een voet. Doe sprak hy my qualijk toe en hiete my een grijsen hont/ ist dat gy dit niet en wreekt en werpet den steen tegen hem/ ik sal't besterven: Hierom bid ik u Sone wilt my verhooren en laet my geen leugenaer blijven. Reynout antwoorde: Vader ten waer niet behoorlijk dat ik dat dede/ want Lodewyk is nu ons Coning/ zijn vermaende woorden die hy sprak/ en zijn hoveerdige daeden komen toch overmits zijner

jonk-

jonkheit. Vader set u te vrede / ik en wil tegen hem niet te doen hebben. Als Aimijn dese woorden van Reinout hoorde / was hy toornig seggende: mijn Sone/suldy my in dese schande laten/en werpen den steen niet tegen Lodewijk ik sal 't besterven. Doe seide Reinout/ Vader hebt mate in u lijden / gy weet wel dat wy Coning Lodewijk voortaen onderdanig zijn/en wat hy misbruikt / overmits zijn hoveerdig en opgeblasen herte / dat verbetert zijn Vader. Aldus seg ik u Vader / ik en wil heden niet tegen hem werpen/ daerom matigt uwen rouw. Aimijn horende dat hy niet en vorderde met bidden aen zijnen Sone/ seide hy met haestige woorden: sou ik dan blijvē een leugenaer/my waer liever dat ik storve/ ik segge Sone wildy den steen werpen tegen Lodewijk/ ik sal u geven Beyaert. Ten laetsten wert Reinout beroert met medelijden/ en seide met arrenmoede: Vader/ja ik ontwerp hem den steen alwaer hy de duyvel.. Met dese woorden sprang Reinout op / en ging met zijn Vader in den Boomgaert daer Lodewijk was/ hem volgden zijn broeders en menig Edelman/ Vrouwen en jonkvrouwen om te sien dat werpen van den steen. Als Aimijn met zijn kinders in den Boomgaert quam / gingen sy daer den steen lag. Reinout nam den steen en wierp hem eenen halven voet verder dan Lodewijk / des was Lodewijk toornig / daer hy stont als een overmoedig man/en sag dat selve metten ogen/ daer hem niemant so kloek geweest te voren Lodewijk dedese overwerpen een voet / en sag nu dat Reinout verder wierp dan hy. Aimijn seide tot Reinout: Sone ik bid u/ peinst heden om u eer: Lodewijk toog zijnen Mantel uit in toornigen moede/en wierp hem daer heen en sette zijn Kroone van 't hooft/ en hiete dat men hem den steen brengē soude/'t welk terstont gedaen wert/ want hy nam dat in groot euvel/ dat hem Reinout den steen ontwierp. Lodewijk nam den steen wederom/ en wierp verder dan Reynout/ Reinout nam den steen en wierp die nog verder dan Lodewijk. Doe nam Lodewijk de steen weder / en konde hem so verre niet werpen als Reinout/nogtans dede hy sulken kragt daer toe dat hem 't bloet ter neuse en monde uitsprank; Aimijn sag op Reinout/en bad hem dat hy zijn kragten aen den steen woude tonen. Doe wierp Reinout zijn Mantel neder en bad Ritsaert dat hy hem den steen langde / 't welk hy dede. Als Aimijn den ouden/de jongen den steen toedragē sag/ stont hy op en loeg daerom. Als Reinout den steen hadde wierp hy hem met sulker kragt dat hy den steen wierp drie voetē verder dan hy te voren gedaen had / dat verwonderde menig Edelman. Doen seide Aimijn gebenedijt zy dy Reinout: En alle die daer waren / jong / out/ vrouwen en jonkvrouwen gaven Reinout den prijs. Als Lodewijk Reinout des hoorde prijsen/ had hy groten nijt in't herte/ seggende totten volk: dit is immers een sot dink van u-lieden/dat gy een huerling die om gelt gehuert is/ hoe wel hy seit dat het zijn Sone is/aldus prijst/ want een groot kerel is somtijts so sterk als een Edeling/ daerom en is hy niet prijsens waert. Met dese woorden keerde Lodewijk hem om/en ging van daer. Doe seide Aimijn tot Reinout/ mijn sone nu is Beiaert u eigen. Doe loeg Reinout en seide: Heer Vader ik dank u seer der giften. Doen seide Aimijn / segt my sone hoe mogt gy u kragt so inhoudē, had gy u kragt ten vollen getoont/ gy had Lodewijk den steen nog eenen voet ontworpen: dese woorden hoorde Lodewijk weggaende/ doe schaemde hy hem noch meer/ en ging van daer met een bedroeft herte. Doe quam hem in 't gemoet Guwelloen/ Heer de Roode/ Macharis en Fouke/ dat waren alle verraders en Lodewijks naeste Raets-lieden. Sy groeten den Coning en vraegden hem wie meester was van de steen Lodewijk zweeg ende en antwoorde niet. Doen seide Macharis: Ik sie wel wat u deert/Reinout heeft u leet gedaen/ maer ik weet u raet/suldy u eere bewaren dat u elk prijse/ so suldy gaen in den Boomgaert/ en nemen Aimijn in u armen daer 't al de Edelen sien/Vrouwen en Jonkvrouwen/en sult seggen met geveinsder herten / datmen hoore dat gy Gode dankt en zijne moeder die u verleent heeft sulken schonen kint/ dat hy alle Edellingen te boven gaet in schoonheit en kragt / als hy wel betoont heeft aen den steen. Als gy dit gedaen hebt sal elk u prijsen en groote eere spreken/ dan suldy seggen tot Adelaert/ dat hy komen sal in een kamer by u/ als gy hem daer hebt suldy tot hem seggē dat hy tegen u schake. En wil hy het niet doen/so suldy hem seggen, dat hy hem ver-

meten heeft dat hy 't beter kon dan gy. En wil hy dan daer tegen seggen/ so suldy seggen/ dat wy 't onder ons drie gehoort hebben / en ist van noode wy sullender noch veel meer toe krijgen/ die het selve sullen seggen. En dan suldy maken eenen eet / die op den anderen wint vijf speelen sal hebben gewonnen des anderen hooft/ en dat niet te verdingen om een goet / en so haest dees vijf speelen gewonnen zijn/ den genen die 't gewonnen heeft sal terstont den andere 't hooft af slaen. En als gy dan die vijf spelen op Adelaert gewonnen hebt/ so suldy hem 't hooft af slaen en niet laten verdingen. En aldus moogdy dan van de schaemte die u gedaen is bate ontfaen/ en dan salder voort niemant meer so kloek en vermetel zijn die iet tegen u sal derven doen. Lodewijk dese woorden horende van Macharis dogtet hem goeden raet/ en seide Macharis gy hebt waer geseit/ want daer is niemant die 't schaekbert bed kan dan ik: Lodewijk dede also hem de verrader geraden had/ hy stont voor een venster en wenkte Adelaert met eenen hantschoen. Als Adelaert dit sag dat hem de Coning wenkte / meinde hy of hy had willen drinken. Adelaert gink in den Wijnkelder en tapte van den beste Wijn/ en schenkte in een goude schale en bootse den Couing Lodewijk/ seggende: Heer Coning drinkt van dien Wijn / het is den besten die gy van dage gedronken hebt. En Lodewijk dese woorden hoorende wert hy toornig / en sloeg 't hooft neder en sprak niet. Als Adelaert sag dat Lodewijk toornig was schaemde hem seer/ en wist niet wat doen/ hy seide: Heere Coning heeft u ymant te kort gedaen dat gy wreke̅ wilt seg 't my. Als Adelaert dese woorden tot den koning sei / sloeg hy hem de schale uit de hant dat se tegen de want sprank in stukken. Doe woude hy weg gaen als hy de jonge Coning so verbolgen sag. Als Lodewijk sag dat hy weg gaen woude/ sprak hy met euvele moede/ ik meende te hebben vrienden en magen in noode die my beschermen souden/ maer my dunkt het zijn mijn vyanden/ als Ritsart/ Adelaert en Reinout/ 't en was hen niet eere genoeg dat Reinout boven my had den prijs van den steen/ maer gy Adelaert hebt u vermeten dat gy zijt mijn meester van den Schaekspel / aldus verhief gy u en vernedert my/ 't wel [illegible] vertoont/ en als Adelaert Lodewijk dese woorden hoorde spreken/ keerde hy weder/ en seide: des neme ik God in oorkonde dat ik noit en dogt die woorden te spreken: en ik zweer by God en S. Dionijs/ waer der ymant die 't my opseggen woude/ ik dede hem missaken in eenen strijt. Lodewijk seide: daer en wert niet toe gedaen/ maer gy moet gaen met my in een Kamer/ daer sullen we een ander spel beginnen. Doe nam Macharis Adelaert by der hant/ en gingen t'samen met Lodewijk in de Kamer/ en als sy inde kamer quamen so was daer Guwelloen: daer seide Macharis en Guwelloen/ dat Adelaert hem vermeten hadde beter te konnen schaken dan Lodewijk. Nog waren daer seven Graven die des mede oorkonden/ en seiden dat tet waer was: Adelaert wert geleit in een Kamer en beset van de Heeren/ om dat hy hem niet ontgaen soude. Doe gink Adelaert tegen Lodewijk over sitten/ en men bragt een Schaekbert dat kostlijk en subtijl was van werk. Lodewijk seide tot Adelaert/ ik segge wy moeten speelen wie eerst wint op den anderen vijf speelen / sal hebben des anders Hooft. Als Adelaert dese woorden van de jonge Coning hoorde/ seide hy: Heer Koning/ ik en speel om so kostelijken pant niet/ en ook Heer Coning waer schande dat gy u hooft tegen 't mijne sette/ maer wildy spelen om Kastelen of Sloten dat doe ik geern! Lodewijk antwoorde weder / ik ben een Coning en moet mijn woort houden/ ik zweer u by mijner kroone/ dat ik anders om geen dingen speele dan om u hooft en 't mijn: Als Adelaert dit hoorde was hy droevig/ en seide met soete woorden/ wel in Gods naem moet 't zijn. Doe seide Guwelloen in hem selven/ nu hebbe ik mijn wil/ want waer Lodewijk doot ik droege noch de Kroon te Parijs. Lodewijk hadde 't voortrecken/ om dat hy des daegs Coning gekroont was/ elk deede zijn beste. Lodewijk nam Adelaert een Ridder/ elk een oude. Adelaert sei: God hebt deel/ mijn ongeluk is groot. De Coning wan op Adelaert drie speelen achter een/ en sey seer vermetelijk: had u broeder den prijs van den steen/ maer ik blijf hier af u meer/ ik seg u certeyn ik sal u hier ter stede u hooft doen af slaen. Als Adelaert dit hoorde versuchte hy/ en sloeg 't hooft neder/ en seide: O Coning of gy mijn hooft won en soud ik 't niet mogen verdingen? De Coning seide: neen

neen gy Adelaert/ al gaefdy my alle u goet daer voor/ ik namt niet voor u hooft/ dat seg ik u certeyn. En Adelaert sprak in hem selven/ seggende: O Heer/ ik bid u door u bitter passie en doot dat gy my gratie geef/ dat ik met eere van mijne Neve keeren mag. Sy setten haer spel also't haer goet dogte. Ik schake u/ en mat u mat een stok seide Adelaert/ en nam hem eenen Ridder; de Coning wert toornig als hy sag dat hy het spel verliesen moeste. Adelaert seyde/ men moet van twee quaden het beste kiesen/ nu trekt voor Heer Koning. Adelaert begon 't spel scherpelijk/ en mat den Coning met een Ridder/ de Coning en mag 't niet beteren. En Adelaert wan de vijf speelen agter een. Als Adelaert had gewonnen/ was hy vrolijk van herten en stont op/ seggende tot den Coning: Neve en Heer Coning/ nu weet gy dat ik u hooft heb gewonnen/ maer ik en begeert niet/ en ik bid u dat gy niet meer so kostelijk en speelt/ ik segge u die u desen raet gaf dat hem u leven verdroot: de Coning was seer quaet om dese woorden/ en sloeg Adelaert 't schackbert in 't aensigt dat hem de neus en mont bloede/ en seide: valsche vilein segt dat tegen my? Adelaert was droevig/ en had hem geerne geweert/ maer hy en had niet waer mede/ also dat hy zijn slip nam en hieltse voor zijn neuse en ging in de stal daer Beiaert stont. Niet lange en hadde hy daer geweest/ Reinout en quam daer mede. Als hy Adelaert bloeden sag was hy toornig/ en seide wie heeft u geslagen? Adelaert seide niemant: ik hoor u liegen broeder gy sullet my seggen of u leven leyt daer aen: Broeder seide Adelaert ik heb my gestoten aen een balk dat mijn neuse en mont bloet/ hier in den Stal. Reinout seide/ broeder ten is so niet/ ende toog zijn Zweert op Adelaert: als Adelaert sag dat Reinout toornig was/ seide hy hem en riep genade/ ik quam in de Stal om dat ik Beiaert soude geven koorn en hoy/ als ik 'er by quam sloeg 't my onversiens voor mijne mont dat ik ter aerde viel: Reinout dit hoorende seide tot zijn broeder gy liegt/ want ik heb Beiaert so gewent dat hy mijn broeder niet sal misdoen/ daerom ist leugen dat gy my doet verstaen/ met dien nam hy hem by den haire ende hief dat Zwaert op. Als Adelaert dit sag/ wert hy vervaert/ en riep genade Edel Broeder/ ik sal 't u seggen/ al sou ik daerom sterven/ heden doe gy de prijs had van den steen was Lodewijk toornig en gink in de sale en wenkte my/ en als ik't sag nam ik wijn mede of de Coning had willen drinken. Als ik daer quam vant ik 'er Guwelloen/ Macharis en Heredriet/ en doe ik de Coning drinken bood/ sloeg hy my de schale uytter hand/ doe woude ik weg/ als ik weg sou gaen klaegde hy over ons en sei: dat ik my 't schaekspel vermeten had beter te konnen dan hy; als ik 't hoorde wende ik my wederom/ en seide dat ik ontschuldigh was/ ende woudet my iemant opleggen/ ik woude hem doen missaken in een perk. Doe nam my Lodewijk by der hand/ en leide my in een kamer/ daer seide Macharis: Guwelloen en Heredriet/ datse gehoort hadden dat ik my vermeten had te konnen schaken beter dan Lodewijk/ en daer waren seven Graven die 't mede seiden/ daer gingh Lodewijk tegen my over sitten/ ende moeste dusdanigh spel beginnen. Doe ik sat wiert 'er gebragt een schaekspel/ en moest by bedwang speelen: doe zwoer Lodewijk by zijn kroone/ dat hy om geen ding speelen en soude/ dan die op den anderen wan d'eerste vijf speelen/ soude hebben des anders hoofts. Doe wan ik op Lodewijk de eerste vijf speelen/ en ik seide dat hy niet meer en speelde om soo dieren pant/ en dat hy qualijk dede die't hem riet. Daerom wert Lodewijk toornig/ en sloeg my met den schaekbert in't aengesicht/ en daerom was ik droevigh en gink van daer. Reinout seide tot zijnen broeder/ sulken dieren pant als 't hooft van een Coning wil ik hier laten.

Het VIII. Capittel.

Hoe Reynout Lodewijk dat Hooft af sloegh, en wierp 't tegen den wand, dat 't bloed in Carels aensicht sprank, en hoe Aymijn gevangen was, en Konink Carel hem woude doen hangen, en hoe Aymijn zijn Kinders versweert en Vrouw Aye, dat hyse Koning Carel gevangen soude leveren.

REinout en Adelaert gingen t'samen tot haren Vader/ en klaegden hem hoe Adelaert met Lodewijk gebaren had van begin tot 't einde. Doe Aymijn dat hoorde wert hy half verwoet/ en hiet dat hem elk wapende/ en datmen de peerden heimelijk uitter stad leide/ datmen 't

in 't Hof niet en vermane/ en Aimijn toog met zijn volk terstont uitter stad heimelijk Reinout hiet Adelaert Beiaert zadelen en uitter Stad leiden: en als alle ding te passe was seide Reinout/'t kost dat 't mag ik sal 't hooft van Lodewijk onsen Koning hebben/ met dese woorden wapende hem Reinout en Adelaert/ en togen haer kleederen over 't Harnas en sloegen een mantel om/ en namen in de hant een bloot zweert/aldus gingen sy ten Hove/onder des is 't volk meest gekomen upten Boomgaert in der zale/en Lodewijk stont en gaf elk zyn leen. Hier en binnen quam Reinout en Adelaert in de zale/ en Coning Karel stont by Lodewijk/ doen hieten sy alle datmen Aimijns kinderen doorliet. Doen Reinout en Adelaert by Koning Karel quamen/ groetense hem minnelijk ende Lodewijk niet. En terstont greep Reinout Coning Lodewijk by den hoofde en sloeg 't af/ en nam 't hooft by den haire en wierpet tegen de muer dat 't bloet in 's Koning aengesigt sprank. Als Coning Karel zijnen Sone so deerlijk vermoord sag/ was hy met toorne ontsteken/ en sprank op met groote verbolgentheit en seide/ gy edel Baroenen die my nu liefhebben/ helpt my wreeken de doot van mijnen Sone/die Reinout so deerlijk vermoort heeft. Doe stonden al de Baroenen op de wapenden hen haestelijk/ wel tot twee hondert toe/ en togen na Reinout. Doen Reinout en Adelaert die sagen bidden sy/ en ruimden met hen beiden de stad/ en reden na haren vader daer hy lag met 800 Mannen wel versien van wapenen/ en waren op een schoon velt/ en riep met luider stemmen/ Vader laet ons vlien/ geeft my Beiaert/ want ik hebbe Lodewijk dat hooft of geslagen/ 't vlieden is ons geen schande/want Carel is onse Coning/ Aimijn seide dat en sal niet geschieden dat van Verdoenen en plegen niet voor te lopen of te vlien/maer ik sal blijven op 't veld en verwachten wat my aenkomen mag/ en vermeten my tegen Coning Carel/ en is 't dat yemant vlied ik sal hem terstont doen hangen. Daer was elk voorsien van wapenen Reinout sat op Beiaert daer hy hem seer wel op vertroostie/ want hy 't seer bedwongen had/ en zijn broeders saten op andere schone rossen/ als die gene die hen wouden verweeren en haer vyanden kleyn achten.

Aldus reden sy den Coning tegen/ en Reinout sag den Coning rijden bezijden den geenen die de standaert hielt/ en noopte Beiaert met sporen/en stak den Coning met sulken nijt door de schilt en hals kraeg/dat hy van den peerde viel en eer hy 't zweert treeken konde wert hy seer geslagen; Reinouts broeders reden mede in den hoop en deden wonder metten zweerde/ nochtans souden sy daer in de aenvang gebleven hebben/en had Aimijn haer vader hen niet ontset/ die met zijn volk aen quam en dede wonder metten zweerde. Doe geboot Coning Karel dat men Aimijns volk in de heyr beslupten soude. Als Aimijn dit sag seide hy/hier mag niemant vlien/elk weer hem vromelijk. Daer vogt Aimijn soo lang dat hem al zijn volk afgeslagen was/ maer hy en zijn kinderen saten noch op haer Peerden. Doe wert Aimijns peert doot gesteken/ so dat hy vallen moest/ en Reinout meende dat zijn broeders gevangen waren/ want hy sagse nergens/ doe stak hy Beiaert met sporen/ en het sloeg en beet so dat 't menig man om hals bragt. Aldus doorbrak Reinout de schare/ met zijn broeders alsodat sy vloden/ en 't heir volgde/en de broeders haer rossen doot bleven en waren te voet. Als Reinout sag hiet hyse springen op Beiaert/ doen namen sy haer gerijden en leidense op Beiaert/ en sprongen daer op en namen de vlugt/ alsodat hen 't heir niet volgen mocht. Als dit de Coning sag/was hy

hy droevig / noch stond Aimijn en vocht / en weerde hem vromelijk / daer wasser veel die 't jammerde en hem noode sou sien sterven. Doe riep bisschop Tulpijn/ende seide Aimijn geeft u gevangen. Aimijn seide geerne Heer Bisschop in u geleide is 't des Conings wil/ terstont reet de Bisschop totten Koning en seide wil ik Aymijn vangen. de Coning seide/waer hy gevangen ik deed hem hangen/ de Bisschop vink Aimijn/en leide hem in vaste hoede/als dit gedaen was/ bande de Coning Aimijns kinderen uit alle zijn lant / en zwoer dat hy Aimijn soude doen hangen/en vrou Aye doen verbranden/om dat hy hem gedragẽ had die zijn sone Lodewijk had verslagen. Koning Karel hiet Fouke van Parijs dat hy Aimijn naem en sloeg hem terstont 't hooft af. Bisschop Tulpijn seide: Heer Koning dat waer grote slegtigheit dat men een gevangen doot soude slaen/ eer 't geschiede/ ik soude hem helpen met al mijn magt/doen seide Roelant / so sou ik mede. Doen seide Fouke: Heer Koning het waer misdaen / soudy hem/ slaen/want hy is gevangen/laet hen verdingen hy heeft heden so grote vromigheit gedaen datter wonder waer te seggen. Doe seide Coning Karel/ik sal hem ook hangen en vrou Aye doen verbarnen 't kost dat mag/doe antwoorde Roelant/Heer Coning dat was groote schande dat gy Aimijn soud hangen en u Suster barnen. Doe seide de Coning met arren moede: set gy u tegens my Roelant? neen ik seide Roelant/ u Heeren en souden 't niet willen gedogẽ/datmen Aimijn soude verdoen en u suster omlijden/ sy souden daer liever al om sterven en tegen u vegten. Als Fouke dese woorden verstont seide hy tot den Koning: Heer Coning hier is Betram mijn sone/ik heb hem seer lief/of hy yet tegen u misdede soude ik dat ontgelden / dat waer immers schande/ al heeft den Grave Reinout en zijn Broeders tegen u misdaen/gy hebt hen lieden schoon goet gegeven datse tot harẽ lijve gehad soude hebben/ het welk sy verbeurt hebben wat wilt gy Vader en Moeder wijten. De Coning seide tot Fouke wil Aimijn zijn kinderen verzweeren/ik sal hem quijt schelden/doen riep Tulpijn Aimijn dat hy 't doen soude. Doen zwoer Aimijn en zijn wijf haer kinders dood by S. Dionijs hooft/ waert in haren magt sy souden haer kinderen den Coning leveren om zijnen wille met haren te doen/hier mede schonk hem de Coning 't leven. Doe riep de Coning de 12 Genoten voor hem / en hietse zweeren / waert dat sy Aimijns kinderen vonden dat syse den Coning brengen souden / het welk sy alle beloofden. Hier wil ik zwijgen van Aimijn / en seggen van zijn kinderen.

Het IX. Capittel.

Hoe Aymijns Kinderen in Spangie quamen, daer zy waren ontboden by den Koning Saforet die Heydens was, en hoe hem Reinout het hooft af sloeg, om dat by hem zijnen schat onthielt, en valt op 's Konings Volk die den dood van haer Koning wreken wouden.

Als Reinout met zijn broeders des Conings heyr ontruimt waren overmits de snelheit van Beiaert/ reden sy met haeste/ tot dat sy in 't Kasteel te Pierlepont quamen. En als sy daer quamen / vraegden de geene die daer gebleven waren hoe 't vergaen was met hen ? en waer haer Vader en Moeder waren ? sy seiden / sy en wisten niet of haer Vader doot of gevangen waer / want doen wy van hem scheiden stont hy te voet en vocht. Doe sy dat hoorden die in de zale waren/bedreven sy groten rou. Binnen dien tijt quam daer een jonkvrouwe die seer behagelijk was / en was een broeders Dochter van Aimijn/en die vraegde de Heeren wat sy te Hove vernomen hadden? Reinout antwoorde/ de Duyvel wonde dat wy daer uit quamen / want wy hebben Coning Karels Soon Lodewijk verslagen. Als de Jonkvrou dit hoorde / was sy seer droevig/ en had hoe lange hoe meer verdriets/ dat haer Neven souden blijven verdreven uit den lande: En om haren Oom Aimijn had sy ongemeten rouwe / want sy en waende hem nimmermeer te sien / en bad onse lieve Vrouwe dat hy korts t'huis komen mogt en verdingen tegen Coning Karel. De Heeren gingen eeten/ als de maeltijt gedaen was/ begeerden sy datmen hen versag van 't gene dat behoeftig wesen souden/ en baden om een somme Gout en Juweelen. Als de Vrouwe de meninge van de Heeren verstaen had/ geboodse de Diena-

Diena-

Dienaren datse doen souden dat de Heeren begeerden/ en laden een Kemel met Gout en Juweelen/en maekten een pak daer sy in dede wat van noode wesen soude: en als dat gereet was/ bereiden hen de Heeren werwaerts sy haren weg nemen wouden. Doe verdroegense dat sy varen wouden in Spangien tot Saforet/ en namen oorlof aen alle die in 't Hof waren. Om haer weg reisen wert groote rou bedreven. Dus reden de Heeren tot datse in Spangien quamen/ daer sy den Coning vonden/ want haer Vader Aimijn hadde by den Coning onthouden geweest seven jaren. Doe de Coning dese broeders sag komen/ so kende hyse aen haer Wapenen; seggende tot die by hem waren/ die daer komen zijn Aimijns kinderen begeren sy by my te blijven/ ik salse houden/hebbense den aert van haer vader/ so sullense mijn vianden haest verdreven hebben. Doe dede de Coning de Valbrug neder leggen. En hier en tusschen traden die Ridders van haer Peerden en gingen den Coning te gemoet. Sy groeten den Coning met soete woorden/ en de Coning hen weder/ en hy vraegde haer wat sy begeeren. Doe seide Reinout/ ik en mijn Broeders souden u geerne dienen/ en onthout hebben by u. Doe seide de Coning wildy gelooven aen onse Wet en Afgoden? Reinout seide/ neen ik Heer Coning/ dede ik dat so waer ik sot. Ik gelove in God Almagtig/ die Hemel en Aerde maekt/ en ons verloste met zijn precieuse bloet aen de galge des Cruices/ en houde de kersten Wet/ maer willen u geerne dienen om Soudye. Doe seide Saforet/ by Mahometh ik gunt u wel ik en sal u niet laten gebreken/ op het Casteel dat ginder staet en neemt daer u logijs/ dat Casteel leen ik u/ en doet my uwen schat ik salse bewaren tot uwen beste/ als 't u belieft sal ikse u weder geven/ als gy van my scheiden wilt. En wildy by mijn blyven so lange als ik leve so hebdy onthout. Als Reinout dese woorden de Coning hoorde spreken was hy blijde. Sy gaven den Coning haren schat/ dat hyse bewaren soude. Reinout met zijn Broeders reden op 't Casteel/ 't welk sterk en schoon was en vonden daer al datse behoefden/ so waren sy met den Coning van Spangien genaemt Saforet/ 3. Jaer/ en dienden hem in alle Oorloge/ als sy de Coning gedient hadden/ vergingen haer kleederen datse gebruik hadden/ en werden niet geagt nog ge-eert van des Conings volk/ soo bad Reinout den Coning dat men hem zijn goet gave. Hy seide dat hy 't doen soude/ en dat hy daerom quame/ maer men gaf hem niet: Reinout dit siende wert toornig/ en seide: ik belooft God en geeft hy onse schat niet/ ik sal hem 't selve doen dat ik Lodewijk dede. Doen seide Adelaert broeder sloegdy dese Coning doot/ so en wisten wy waer ons t'onthouden. Reinout seide wat ist? wy zijn ongevallige menschen/ al hadden wy gout het soude onder ons handen koper worden. Reinout riep zijn knape en seide: Gaet totten Coning en segt hem dat hy ons klede/ ofte onse schat geve/ en doet hy 't niet het sal hem te laet berouwe/ en verstaet de woorden wel die den Koning seide: De knape was genaemt Wijndalijn/ en dede dat hem zijn meester beval/ en als de knape voor den Coning quam groete hy hem/ en seide: Heer Coning mijn Heeren doen u bidden dat gyse verkleden wilt/ ofte geven haer schat. De Coning sprak de knape met toornigen moede toe/ en seide segt u Heeren mede die inkomelingen/ so sy meer feesten maken/ ik salse doen hangen. Doe seide de knape: Heer dat was onregt/ doen wenkte de Coning zijnen Drossaert/ dat hy de knape soude slaen. En de Drossaert sloeg de knape dat hem neuse en liepen bloeden/ schupte hem met een voet dat hy in het vyer viel/ en toog hem voort daer deur also dat de knape seer mismaekt was/ en liep weg als hy best mogt/ en quam al bloedende tot zijn Heeren. Als Reinout zijn knape so seer sag bloeden wert hy toornig en seide: segt my knape wie u aldus geslagen heeft/ de knape seide/ de Drossaert van den Coningh/ Reinout seide: waerom sloeg hy u? de knape seide/ ik en weets niet Heer/ Reinout seide: segt het knape/ sloeg hy u om dat gy onse Have eyschte? ja hy Heer/ de Coning seit/ hy en gaf u niet meer een penink. Ja seide Reinout/ seide hy dat? ja hy Heere: en hy seide gy waert inkomelingen/ en dedet als valsche Ridders/ want gy had uwen Neve vermoort en hy wenkte zijnen Drossaert dat hy my soude slaen/ en sloeg my voor mijnen neuse en mont/ en stiet my in 't vuir. Als Reinout dit hoorde was hy toornig/ en riep zijn broeder Ridsaert en seide: Ik beveel u en Writsaert/

faert/ Beyaert/ dat gy 't leyt uytten Stal/ en overdekt en wapent u mede heymelijk/en Adelaert gy moet met my gaen/wy sullen ons wapenen en nemen ons Zweerden mede/en sullen over ons wapenen ons mantels slaen/ en gaen tot de Coning/ ik seg u certeyn/ ontseit hy ons onsen schat/ ik sal hem doen 't selve dat ik Lodewijk dede/ en nemen 't hooft voor onse schat/ en voeren 't mede agter lande. Doen seide Adelaert dat waer een quaet pant voor onse schat/ ik nam wel wat beters/ Reinout seide: ik verkoele daer immers mijn moet en toorn mede. Met dien gingen sy te Hove/ Ridsaert en Writsaert maekte Beyaert rede en hem selve mede. Als Reinout voor de Coning quam wast over maeltijt/ Reinout en Adelaert vielen op haer knien en groete hem de Koning sagse aen maer en sprak niet. Als Reinout dit sag seide hy met een hoogmoedig gelaet: Heer Coning 't is wel 3. jaer geleden dat wy u trouwelijk hebben gedient/ in last ons lijf voor u geavontuert hebben/ en hebben menig verslagen/ en gy gaeft ons noit een Spore aen onse voet/ en al had ik Gout in mijn hant/ het wert koper eert daer uit quame/aldus edel Heer Coning hebt medelijden met ons/hy toonden zijn bloedige armen en klederen/die niet veel en dogten. De Coning sloegh zijn hooft neder en woude op de ridders niet sien. En als Reinout dit geseyt had/liepen hem de tranen van de wangen/en verstikte seer en seide: Heer Coning en wildy ons niet kleden/ geeft ons schat die wy u gaven doen wy eerst by u quamen/ wy sullen geerne oorlof hebben/ en ruymen u lant en varen daer 't God believt/ ik segge u Heer Coning/ ik en ben niet wel te vreden dat mijn knegt so geslagen is/ die gene dien sloeg sal 't nog berouwen. Doen sei de Coning met arren moede/gy maekt u klagen seer groot ik segge u by Mahomet al stont gy hier eeuwelijk ik en gave u klederen noch schat. Doe seide daer een Mark-grave: waerom soude men u schat geven/ om dat gy inkomelingen zijt? Het is onlangs dat gy leelijken misdaen hebt/ gy sloegt uwes Ooms sone doot aldus gaet weg/ men geeft u niet een myte. Doen seide Reinout gy sult/ of de duivel hebts dee/ met die woorden toog hy zijn zweert/ en sey gy sult u overdaet bekopen. De Coning dit siende riep genade/en seide: ik sal u klederen en schat geven t'uwen wil. Neen sprak Reinout/ gy ontseidet my doe ik u bade/heet ons inkomelingen/ik sal 't u vergelden. Reinout sloeg hem 't hooft af en gaf het zijn broeder Adelaert/ en sey wy moeten 't aen onse peerden binden/ en nement te pande voor onsen schat. Doen wert'er in 't Hof groot geschal. De stad hiet Aquitanien/ men sloeg de klok hem wapende al wat geweer had/ te doot van haren Coning te wreken. Hier en binnen is Reinout en zijn broeders gekomen op Beiaert/ en sy hebben de meest Heeren verslagen die in 't Hof waren. En de vier gebroeders zijn geseten op Beiaert/ en 't heyr hebben sy versien dat op haer quam met groote nijt. En Reiant 's Koninks broeder had beleyt van 't Heyr/ en heeft Reinout versien daer hy op reet/ en Reinout weder op hem. Reiant bad zijn volk dat sy hem kragtelijk volgden/ want 't heyr was groot. Reiant stak op Reinout/ en Reinout gaf Beiaert den toom/ en stak Reiant door den Schilt in den buik/dat hy doot ter aerden viel en 't ros mede. Doe liet hy Beyaert lopen en seide: Beiaert wilt my huiden helpen/ dat ros verstont de woorden wel/ daer vogten die vier ridders wonder metten zweerde/ en by hulpe van Beiaert. Dat heyr was groot/ alsoo dat de vier Heeren gelijk bevogten werden/ hoewel dat sy veel volks versloegen. Doe quam daer een stercke Heiden ryden/ en meende Reinout te dooden/ want hy sloeg Reinout op den Schilt van gout datter een stuk of sprank/ dat sy hem seer presen die 't sagen. En als hy voor by Adelaert rijden sou/ sloeg hem Adelaert 't hooft in 2. stukken dat hy doot ter aerden viel/ daer sloegen de ridders al doot dat hen gemoete nogtans waren sy seer beladen/ had Beiaert 't niet gedaen sy souden 'er gebleven hebben: want Beyaert sloeg en beet veel volk doot/ soo dattet ros seer ontsien was/ dus vochten sy so lange dat sy de scharen doorbraken/ want sy waren moede/en metten bloede seer belopen/en Beyaert tot meniger stede gewont/ dus reden sy so verre dat sy sonder sorge waren van den heire/ verbonden haer wonden/ en binnen vervolgde hen lieden 't heir so dat sy by hen waren. Doe sey Adelaert: stont de raet aen my en ik 't ros hadde in mijn gewelt/ ik en vogt niet broeders/ want ik vloot

lieber

liever uitter noot/dan ik dus blijven soude doot. Doen seyde Reynout; Broeders dat en mag niet zijn / met dien reden zy met Beyaert in 't heyr / en vogten so lange dat men wel een mijl gegaen sou hebben en maekte ontallijke doden. Doen werden sy moede/en 't heyr scheen niet te minderen/doen braken sy met kragt de scharen en ontreden 't heyr want hare schilden waren al in stucken/ haer helmen doorslagen/ en waren seer gewont en Beyaert mede. Doen seide Adelaert: nu en weet ik niet werwaerts wy rijden mogen/ daer wy onshout souden hebben/ so en weet ik mede seide Reynout/ doen seide Writsaert/ het is een vreemt dink dat ons de Werelt te klein is/ Ridsaert seide ik weet ons onthout/ Reinout vraegde waer ist/tot Koning Jewijn? want de Coning Saforet sloegh zijn vader en beide zijn broeders doot / en hy besit neer de drie Kastelen in Jewijns lant. Ist so seide Ridsaert/ so sullen wy hem wellekom zijn/ Reinout seide: laet ons daer varen/ en sy reden datse binnen 4 dagen quamen in Jewijns lant/en sagen 't Kasteel daer Jewijn was/doe seide Writsaert wy mogē nu wel sonder sorg zijn/want ginder staet Jewijns Borg. Doen sprak Adelaert laet ons rusten/want wy zijn moede/doe traden sy van den peerde/ sette sig in 't gras en verbonden elkanders wonden. Dit gedaen wesende/ leyden haer hooft in haer Schilden/ en sliepen een weynigh..

Het X. Capittel:

Hoe Reynout en zijn Broeders op stonden, als sy een weynig geslapen hadden, en reden tot Coningh Jewijn, en gaven hem 't hooft van Coningh Saforet, en hoe hyse onthielt, ende Reinout sijn dochter gaf, met een rotse daer Reinout een Casteel op timmerde, daer hy hem onthielt tegen den grooten Coning Carel van Vrankrijk.

DOen dese ridders geslagen hadden/ saten sy op Beiaert/en reden haerder vaert/en bonden 't hooft van Saforet aen eenen stok / om hooge boven haer banieren / en de Kroon was daer boven opgebonden/en reden voor Jewijns burg. De Koning stont dier tijt op de Tinne/en seyde siet ginder komen vier ridders/ sy hebben maer eenen ros beschreden / 't is dat beste ros dat ik oyt sag. Doen liepen neder de ridders en Jonkvrouwen om dat te sien. De Koning gink selve mede om de ridders te sien/ ende als hyse sag was hy blijde. Als de broeders den Coning sagen gingen sy hem tegen/en groete hem minnelijk. En dit gedaen zijnde/ so toonden sy den Coning dat hooft daer de Kroon op stont / en seyden: Heer Koning hier is 't hooft van uwen vyant Koning Saforet/ en gelievet u/ wy willen u dienen met al onse magt. Doen nam de Coning dat hooft en seide: gy Heeren zijt wellekom ik sal u herberge geven/ Reinout seide: dat loon u God/wy willen doen al dat gy ons heet/ de Coning seide ik wist geerne hoe dat gy heet/ Reinout seide: onse Vader heet Aymijn/ mijn outste broeder Ridsaert/ de andere Adelaert/ de derde Writsaert / en ik heete Reinout. Als de Coning dit hoorde ontfink hyse oft zijn Kinderen hadden geweest/en gaf haer een meester die de wonden genas. Aldus dedese de Coning genesen en Beyaert mede / hy dede hen nieuwe schilden maken/en couvertueren over Beiaert. Dit gedaen zijnde/bereyde hem de Coning om te strijden en te wreken dat hem Saforet gedaen had/als de Coning en zijn volk reed was deden de broeders Beiaert zadelen / en overdeckten met een couverture/en saten daer op met grooter hoogmoedigheyt/ dus reet Coning Jewijn in Saforet lant / en sloegen al dood datse vonden/en bestreden veel Sloten/dus lag Jewijn in Saforets Land drie Jaren/ en dede Kasteelen en Sloten maken daer hy woude het lant mede behouden. Wat strijt dat Jewijns volk vogt/ hy hadde altoos victorie / daer God en de vier ridders toe holpen / alsoo dat Jewijn ontsien wert van zijn viauden. Aldus dienen sy Jewijn getrouwelik vier jaren en Jewijn dede die broeders grote eer/en gaf hen schoone giften. Doen Coning Carel hoorde dat Reynout met zijn broeders onthouden waer by Coning Jewijn so sant Coningh Carel een bode met een brief aen Jewijn / inhoudende dat Koning Jewijn ter liefde van Koning Carel hem senden woude de vier Gebroeders die zijne Sone vermoort hadden/hy bad hem seer en woude hem danken/de bode haeste hem seer dat hy quam in Jewijns lant/en vernam daer waer de Coning was/en als hy hem sag/ groete hy hem/en seide dat hy

quam

quam van den Coning van Vrankrijk die hem een brief fend/ en begeerde antwoort wederom. Den Coning nam den brief/ en brak die op/ en las dat'er in geschreven stond. Als Jewijn den brief gelesen had en den inhout verstaen/ was hy droevig/ en deed de Baroenen heimelijk by hem komen/ en seide tot hen: gy Heeren/ Coning Carel heeft een brief my gesonden/ dat ick senden soude de vier gebroeders/ en send ikse hem niet so sal hy mijn vyant werden/ raet my hier in gy Heeren wat best gedaen is/ dat ick mijn eer bewaer/ want door de vier broeders heb ik mijn vyanden verwonnen/ ick en wil geen verrader zijn. Doe seyde de Hertogh van Ripemont tot den Coning: Heer Coningh ik heb wel eer gehoort dat sy Coningh Carel groote laster deden en sloegen zijn sone doot/ ik rade u dat gyse hem levert behoudens haer lijf. Ist dat gy des niet en doet/ so sal u verdriet naken: want Coningh Carel sal komen in u lant en vernielent/ en kan hy u dan krijgen/ hy sal u hangen. Heer Hugo van Avernas sprak/ vermaledijt zy de raet/ en seide Heer Coning/ geefdy dese ridders op/ men sal u over duisent jaer verrader heten/ en't was ook dorpelijk gedaen/ want zy u trouwlijk gedient hebben/ u doen u naem in Heidens ontsien: U Vaendrager is Adelaert en Ridsaert een vroom Ridder/ soudyse dus overgeven men soude u niin agten dan een dwaes. Isoret seide Hertog Heer Hugo heeft waer geseit/ doe sprak een koen ridder/ en hiet Reinier: Ik seg u Heer Coningh/ indien gy dese vier ridders Coningh Carel send/ of dat gyse met verradenis geeft/ zy zijn van so hooge magen/ datse u sagen souden uut ten Lande/ al quaemdy in Poelgijn/ Tuscane ofte te Calvaren/ Cicilien/ Grieken/ Hungarien/ Engelandt/ Normandien/ ofte Vrankrijk/ u stont te lyden groot verdriet: want zy hebben in alle dese landen veel edele magen; maer wildy u selven quijten/ en u eer behouden tegen haer vrienden (dorf dyse niet onthouden om Carels wil) soo laetse varen in een anders Lant/ daerse Carel niet en ontsien. Als Heer Lambert de raet hoorde/ seide hy al schempende/ Heer Coning dat is goede raet die u gegeven wert: maer ik seg u certein weygert gyse den Coning/ gy sult varen als d'ander die tegen Coning Carel strijd maken/ en met schande over-

wonnen werden. Doen Isoret Heer Lambert dese woorden hoorde spreken/ wert hy toornig/ en sloeg hem/ dat hy doot viel voor zijn voeten. De ander Heeren dit siende/ waren seer blijde. Doen seide Hugo: Vrient en spreekt niet meer sulks/ gy laet onsen Coningh groote schande/ en seide dat hem Coningh Carel hangen soude met Reinout/ men magh hangen die men wil/ gy hebt u loon. Heer Coningh die u desen raet gaf/ gaf om u lijf niet een mijt/ ick segh u geen Koning en mag verrader zijn. Dat gy dese kinderen sont den Koning/ en dat hyse 't leven benam/ dat waer schandelijk Heer. Koning/ doet mijn raet en laetse varen in een lant/ daer se hen weten te houden voor den Coning. De Coning dogt dit is goet/ en seide dat hy dat doen soude: maer hem jammerde seer Reinout en zijn broeders/ datse van hem scheiden souden om de goede diensten diese hem gedaen hadden/ maer Carels toorn ontsag hy. Hugo sei tot den Coning/ ik segh u Heer Coning/ geen Man behoorde te hooren/ na den raed van Ancel en Lamberts geven/ zy zijn van den geslachte die niet goet en deden. Heer wildy behouden u eere/ gy sult Reinout Clarisse u dochter geven/ en geeft hem de rotse op den gront/ daer sal hy doen maken een vaste burg/ ik seg u voorwaer/ mag Reinout by u dogter kinderen krijgen/ hy is van soo hooge geslagte/ hy sal u de oorloge tegen Coning Carel helpen dragen/ soo meugdy sonder sorge leven. Als de Coning desen raed hoorde was hy blijde/ en seide: mogtet soo komen dat Reinout met zijn broeders by my bleven in 't land/ soo

D 2 waer

waer ik blijde. De Coning ontboot Reinout en zijn broeders datse tot hem quamen/ welke de broeders terstont deden. En als sy by den Coning quamen/groeten sy hem. Als sy hem gegroet hadden sey Reinout: Heer Coning wat belieft u? De Coning sey: hier heeft gesonden Coning Carel van Vrankrijk/ dat ik te zijner belieft u en u Broeders gevangen soude senden in Vrankrijk/ des en wilde ik niet doen/ ik en wil geen verrader wesen/ maer zijnen toorn en derf ik niet verwachten/maer wilt met u broeders varen in Paelgien/Calvare/of over Zee/ ik en sal u nimmermeer begeven met schat of goet/ doet dat so doedy als de wyse/segt u meninge wat gy doen wilt: Reinout antwoorde/ Heer Coningh het staet ons thans tot sorge/ want tegen Coning Carel en mogen wy niet strijden hier in 't land nog over zee/ maer Heer Koning wildy my die rotse geven die daer staet in den gront/ ik sal daer een Casteel af maken/ dan sal ik Koning Carel niet ontsien. De Koning sey: Reinout gaf ik u die rotse gy dwongter alle mijn landen mede/en ook Gascongien. Reinout seide: Heer ik en soude niet/ dies wil ik u geven mijn sekerheit/ en waert dat ymant u misdede/ ik sou op hem wreken/ alsso dat hy met vreden niet en soude mogen slapen op zijn bed/ wildy my die rotse geven ik en mijn broeders sullen u al ons leven dienen. De Koning antwoorde ik sal my 'er op beraden. Doe ging de Coning tot zijn Baroenen/ en sei: Reinout heeft my gebeden om die rotse in den gronde of ikse hem geven wil/ hy salder op doen maken een Kasteel so sterk dat hy hem daer op onthouden mag tegen Coning Carel en zijn Magen/ en niet ontsien Carels macht/ ick heb u gesept wat brief Koning Carel aen my gesonden heeft/ nu raet my/ gy Heeren/wat best gedaen is dat ik mijn eere beware. Yforet seide: Heer gy sult Reinout de rotse geven voor ons allen/ en Clarisse u dochter mede/ so salmen u in veel plaetsen ontsien waer men 't vername. Ancel seide: soo wildy onsen Coning setten tegen Coning Carel? als hy 't verneemt so sal hy komen en verderven al 's Konings lant/ en vangen hem en Reinout met zijn broeders/ en doense hangen: dit waer immer schande datmen onsen Koning soude hangen/ met Reynout en zijn Broeders. Dese woorden van Ancel vertoornden seer Aberne/ en sloeg hem met een vuyst in zijn Hals dat hy doot ter aerden viel/ en seide: daer is loon voor u goede raet. Als de Koning dit sag/ seide hy: Gy Heeren laet dit zijn/ ik sal Reinout mijn dochter geven/ en de rotse in den gronde/dan sal hy mijn hulpen waer ik te doen heb/en zijn broeders mede/recht of ik haer vader waer. En de Koningh riep Reinout tot hem/ en seide: Reinout Edel Grave/ wilt gy en u broeders my getrouw wesen/ ik sal u die rotse in den gronde geven/en mijn Dochter die schoone bloem tot een wijf/ en daer toe de helft van mijn goet/ so meugdy u Casteel laten timmeren/so sterk dat gy u daer ontheuden meugt tegen de macht van Koning Carel/ want hy en magh u niet deeren/ al lag hy daer hondert Jaren voor. Reinout seide: Heer Koning heb dank/ u Dochter neem ik geerne met de rotse. So gaf Coning Yewijn zijn dochter Reynout tot een Wijf/ en dedese hem trouwen. Als de Bruyloft over was/ so ontboot Reinout timmerlieden en metselaers/so vele hy konde krijgen om zijn Kasteel te maken/ en vergaderde 1000 Timmermans/ en 700 Metselaers. En terstont dede Reinout 't Kasteel beginnen en met haesten op maken/ dik van Mueren en toorns: om dat Kasteel gingen twee mueren/ alsoo dat dit Kasteel in korten tijd volmaekt was. Doen dede Reynout ontbieden door 't lant/ wie tot den rotse komen woonen woude/ Reynout soude hem zijn Huysinge geven/ en daer bij houden al haer leven. Als dit de lieden hoorden/ quamender in korten tijt by de 500 mannen/ sommige waren Ambachts-lieden/ sommige wonnen Wijngaerden/ sommige Boomgaerts-lieden/ sommige wonnen koorn en gerven 't Lant. Reinout ontboot Coningh Yewijn zijns wijfs vader/ dat hy tot hem quame: als Yewijn de bootschap kreeg voer hy derwaert. Als de Coning op de rotse quam/ sey hy tot Reinout/ gy hebt een schoon Kasteel gemaekt/ maer hoe is synen naem? Reinout antwoorde den Coning/'t staet op den rotse die marmoren is/ daerom is zijn gerechten naem Montalbaen. De Coning seide/ Reynout gy hebt het een goede naem gegeven/ hier mede schepde Yewijn van Reynout.

Hoe

Hoe Koning Carel sag dat nieuwe Kasteel dat gemaekt was op de Rorsen-lant, als hy tot S. Jacob reysde, en dede vragen wie dat toebehoorde, en hoe sy seiden Reynout, en hoe hy dat Kasteel beleyde.

HEt gebeurde dat Coning Carel reisen sou na S. Jacob/ en Roelant was by hem/ en gekomen zijnde in Jewijns lant/ wert Koning Carel dat Kasteel siende/ en sagh dattet schoon en sterk was/ seide tot Roelant: Neve siet dat Casteel/ wie magh 't soo kortelijk hebben doen Timmeren/ in al Gascongien en staet geen so sterk noch so schoon. Roelant seyde totten Coning/ wie 't gemaekt heeft is my onkundigh/ maer ik segge u 't is sterk en onwinlijk/ want het is hoog van muiren en torens/ en wel gemaekt ter weer/ 't is immer een rijk man die 't heeft doen maken hier mede liet Coning Carel en Roelant haer woorden/ en lieten hen over 't water setten. Doen quamen sy in 't lant dat Jewijn Reinout met zijn dogter gegeven had. Als sy over waren/ liet Koning Carel Roelant vragen wie dat schoon Kasteel had doen Timmeren/ in so korten tijt. Roelant gink daer by een Ackerman/ vernam by zijn ploeg en reet daer by/ en vraegde hem wie dat Casteel toebehoorde? De Ackerman sey/ als ik kan hooren van de lieden so heeft doen timmeren een Grave/ die hem aldaer onthouden wil tegen zijn vyanden/ want so men seit heeft hy grote oorlog en twist tegen de Coning van Vrankrijk/ en hy is uyt zijn Lant verdreven. Doe seide Roelant/ vrient hoe heet die Grave? hy antwoorde: Reinout/ hy heeft noch drie schone jongelingen tot Broeders/ en 't Casteel heet Montalbaen en ook heeft hy doen timmeren een schoone Stad. Als Roelant van den Ackerman de waerheyt wist van den Kasteele/ keerde hy tot Coningh Carel en seide: dit Kasteel heeft doen timmeren Reinout met zijn broeders en heet Montalbaen en hebben gestigt een schoone Stadt. Als de Coning dit hoorde wert hy toornig/ en seide tot Roelant: gaet en segt Reinout dat hy my geeft 't Casteel Montalbaen en de stede/ en gebe my hem gevangen met zijn broeders en al zijn porters en ondersaten/ om mijn wille daer mee te doen/ ik salse in Vrankrijk voeren/ so mag hy vrede hebben en tegen my versoenen van zijn misdaet/ en wil hy dit niet doen/ sal hem euvel geschien/ ik sal met magt komen in zijn lant/ verbarnen en verderven al datter is/ en doen hem en zijn broeders hangen/ en doen sterven dat ik daer vint. Als Roelant den Coning wel verstaen had/ gink hy tot Montalbaen/ en als hy in de zale quam groete hy Reinout met zijn huisgesin minlijk en zijn broeders. Als hy dit gedaen had seyde hy tot Reinout: my heeft aen u gesonden Koning Carel van Vrankrijk/ als dat gy/ u broeders en alle u ondersaten u komt geven op u geleyde/ en tot zijnen wille/ en geven hem Montalbaen/ en vallen hem te voet met u Beroenen/ en begeren genade/ hy salse u doen. Als Reinout de bootschap van Koning Carel verstaen had/ seide hy tot Roelant; Ik seg u Neve/ ik en gaf de Coning de nootste man niet te soene die in al mijn Land is: Koning Carel lage my liever 7. Jaer in 't Land/ eer ik 'er een pluim om gaf. Doe seide Roelant: wildy u dan tegen Koning Carel setten? gy soegt immers zijn sone Lodewijk. Reinout seide: ik en vraeg 'er niet na/ de groote overdaet die my den Coning ontbiet kan ik niet vergeten/ het gaet met my als 't mag/ maer wil my de Coning tegen hem laten versoenen/ ik wil hem Montalbaen opgeven/ en mijn lant van hem te leen ontfangen/ en dienen hem al mijn leven. Roelant neve, wilt hem dit seggen/ dat hy zijn dreygen wil laten. Roelant seide: Reynout doet wel/ en gaet in handen. Reynout seyde: dat doe ik niet/ ik kenne de Koningh wel/ had hy my in zijn gevangenis/ hy dede my hangen; maer ick bid u Roelant/ doet mijn bootschap aen den Koning. Met die woorden keerde Roelant weder tot den Koningh/ en heeft hem geseyt Reinouts meininge wat hy doen woude/ en als de Koning dat verstont was hy verstoort/ en sand Koning Jewijn eenen scherpen brief/ als dat hy toornigh was op hem/ om dat hy zijn doot vyanden in zijn Land onthielt/ en hadde hem gegeven Burg en Land en groote eer gedaen. Koningh Carel haeste hem seer te reysen na St. Jacob/ en keerde weder in Vrankrijk. Als hy in Vranckrijk gekomen was/ vergaderde hy groot volk/ en toogh in Reinouts

Land/en beleyde Montalbaen seer sterckelijk. En als Reinout vernam dat de Coning quam om Montalbaen te beleggen / ontboot hy alle zijn vrienden / die alle quamen om hem te helpen. Dus lag Koning Carel in Reinouts Lant/ verbrande en verderfde al dat hy kon/ maer hy leet groots schade van zijn volk dat hy verloor/ en Reinout hielt Montalbaen heerlyken tegen den Koning en zijn volk een gantsen jaer lang: En als Coning Carel een jaer voor Montalbaen gelegen had verdroot 't hem/ want hy sag wel hy mogte niet winnen: dus gaf hy zijn Heeren oorlof t'huis te varen/ en hy selve in Vrankrijk/ also brak hy zijn heir op voor Montalbaen luttel tot zijn eere. Hier wil ik zwijgen van Carel en seggen van Reynouts avontueren.

Het XII. Capittel.

Hoe Reynout met zijn Broeder voeren om haer Moeder te sien als Pelgrims, en quamen te Pierlep.en hoe se de Vader vangen woude en brengense in Vrankrijk. En hoe Pierlepont van de Koning belegen was,en hoe Reinouts drie broeders gevangen waren,en de Koning wouse doen hangen, en Reynout ontquam het. En hoe de Broeders verlost werden met hulpe van Malegijs haren Oom.

OM te agtervolgen onse materie/ so gebeurdet dat Reynout tot hem riep zijn broeder Adelaert/ seggende: lieve broeder gy zijt al mijn raet/ en ook daer mijn troost op staet/ 't is geleden seven jaer dat wy onse Moeder nopt en sagen/ mijn hert is my hierom zwaer/ ik moet se sien en horen spreken of ik sterve van rou. Doe seide Adelaert: Wat hebdy varen broeder? gy weet wel dat onse Vader en Moeder ons doodt bezworen hebben/ komen wy daer/ wy zijn verloren. Doe seide Reinout: Broeder dien en acht ik niet/ want de Ouders hebben natuurlijk de Kinderen lief/ daerom het gaet hoe 't mag/ ick moet mijne Moeder sien. En Reinout seide tot zijn broeders / ick weet goeden raet/ wy sullen gaen in 't bos van Bordeaux en verwagten daer de Pelgrims/ en bidden hen dat sy ons haer kleren geven voor onse / en gaen so onbekent door 't lant tot onse moeder: Dese raet dogte de broeders goet/ en scheiden also uit 't Casteel/ daer luttel waren die 't wisten/ en sy wachten in dat bosch Pelgrims. Als zy een wijle in 't bosch geweest hadden/ quamen daer vier Pelgrims die in 't Heylige lant geweest hadden/ ende waren upt Vrankrijk / en kenden Reinout wel/ en sy hadden Palmen in haer handen. En als de Pelgrims by de broeders quamen gingen sy hen tegen. Doe seide Reinout: gy Pelgrims weest wellekom/ wy bidden u dat gy ons geven wilt u klederen en schoenen om d'onse: als de Pelgrims dit hoorden werden sy vervaert en verstonden niet wat sy seyden. So was 'er een die seyde: Reinout gy zijt mi geworden een rover/ hoe lang hebdijt gedaen/ ik seg u certijn ist dat ik in Vrankrijk keere/ ik sal 't den Coning klagen/ dat gy zijt een rover: Als de Pelgrim dit seide/ so wert Reinout gram/ toog zijn zweert upt/ en trok den Pelgrim by den baert/ en sout hem geslagen hebben/ maer een ander Pelgrim viel op zijn knien/ en seide: genadige Heer/ siet wat gy doet/ wy zijn Gods Pelgrims/ en hebben geweest te Jerusalem/ al waren onse klederen noch so goet doet'er mede dat gy wilt. Doe seyde Reinout/ Pelgrim gy zijt wijs/ ten dede gy u broeder waer doot; doe liet hy de Pelgrim gaen. De Pelgrims togen haer klederen upt/ en gavense de broeders diese aentogen: Als sy des Pelgrims klederen aen ha dden/ besagen sy se hoe hen stonden/ en als sy gereet waren/ gingen sy menigen dagvaert/ en moede voetstappen/ eer sy te Pierlepont quamen: als sy voor 't kasteel Pierlepont waren vonden sy 't gesloten/ en sy klopten aen. De portier quam en vraegde wat sy begeerde? Doe seide Reinout tot den Poortier: Vrient laet ons vier Pelgrims in gaen/ wy hebben tot menige stede geweest en in menigh Lant/ te Romen/ tot S. Andries/ in Schotlant/ in Pendisen/ S. Gillis in Provencen/ nu hebben wy grooten honger ende dorst/ dus bidden wy om God dat gy ons in laet. Doe seyde de Poortier/ al badt gy noch soo seer om God ik sal 't niet doen/ waerom seide Reinout? dit sal ik seggen: ons quam gisteren tyde mare upt Vrankryk/ als dat onse Heeren gevangen souden zijn/ als Ridsaert Writsaert/ Adelaert en Reinout/ ik seg u vrient/ waer uwen baert soo lang niet / ik soude seggen dat gy waert de stonte Reinout ik en sag nopt man hem beter gelyken. Doen seide Reinout/ ik bidde u vrient

om Gods wille/ en door de liefde van de jonge-
ren/laet ons in datse God niet eeren laet leven/
en heeft Koning Carel gebaen datse met liefde
ontgaen moeten; en zijn sy doot of verdaen God
wil haer ziele ontfermen; zijnse in storm of in
noot/datse God van der doot behoeden wil. Als
Reynout dese woorden seyde bevielense de Poor-
tier so wel dat hy seide ik sal u in laten tot myn-
der vrouwe die u genoeg sal geven van spijs en
drank door de eer van de Jonkheeren. Reynout
seide:dat loon u God;met dien ontdede de poor-
tier de poort/ en sy gingen in. Als sy in waren
gingen sy in de zale daer sy hare Moeder hebben
gesien/ en groetense eerlik/ seggende: jonkvrou
God geve u goeden dag. Doe seide de Vrouwe
God loons u Pelgrims. Doe seyde Reynout:
Vrou wy hebben in menig Lant geweest/ als
tot Romen/ S. Jacob in Galicien en menig an-
der stede/maer wy en hadden noyt sulken hon-
ger als wy nu hebben/dus Edel Vrou geeft ons
t'eeten. Doen seyde de Edel Vrou: Pelgrim
weest wel te vreden/ik sal u eeten en drinken ge-
ven. De Vrouwe dede de Pelgrims sitten aen
een tafel/en dede daer op brengen spijs en drank
so dat de Heeren aten en dronken/en waren vro-
lijk. De Vrouw ging in de Kelder/en tapte een
kanne vol Wijn/ en brachtse de Heeren aen de
Tafel. Sy nam een goude schael en gootse vol/
en gafse Reynout: Reynout nam de schale en
dronkse uyt/ en als hyse uyt hadde seyde hy:
Vrouwe/och die meer hadde van dien wijn. De
Vrouwe nam de Schale/en schonkse weder vol
en gafse hem/en seyde: Pelgrim hoe meugt gy
den Wijn? gy drinktse seer; ik duchte datse u
misskomen sal. Reinout settense weder aen zijn
mont en dronkse uyt. Als de Vrouwe dat sag
seyde sy: My verwondert van waer gy zijt ge-
komen/ dat gy Pelgrim den sterken Wijn soo
drinkt/ want 10 ridders en souden soo veel niet
drinken als gy alleen doet. Reynout sprak dat
loon u God/geeft my noch eens van dien Wijn
wilt gy ik sal u mijn leven danken De Vrouwe
was goet/en schonk hem de schale weder vol/en
gafse hem in de hant/en als Reynout de Schale
in de hant had/dronk hyse weder uit. Doe kon-
de de vrou de Pelgrim van wonder niet genoeg
aensien: Reynout seyde: vrouwe ik wilde dat
iks meer had/ want had ik noch een schale van
dien Wijn ik en ontsage Koning Carel mijnen
Oom niet een myte. Als Adelaert dat hoorde
was hy toornig/ en stiet Reynout met zijn elle-
boge dat hy ter aerde viel/ en bleef leggen of hy
doot geweest had/ so dronken was hy. Vrou
Aye nam Reynout in haer armen en kuste hem
menigwerf/ men meende datse van blijdschap
by hem doot gebleven soude hebben/ maer Ade-
laert namse in zijn armen en brachtse van Rei-
nout: dat heeft gehoort een bespieder/ en seyde
vrou doet Reinout vangen/en sent hem Koning
Carel want gy hebt 't gezworen; en wildijs
niet doen/so sal ik totten Coning rijden/en seg-
gen hem dat gy den Moordenaer u Soon in u
Kasteel ontfangt. Als dit de verrader seyde/
wert de vrouw seer toornig om die woorden/en
seyde: valsch Tiran al dede Koning Carel mijn
broeder my zweeren op 't lichaem van S. Dio-
nijs/ mijn herte en consenteerde niet mijn kin-
deren quaet te doen/ want ik en sou om leven
nog om sterven mijn kinders begeven. Doe riep
de verrader tot Aimijn in vierschare/ Heer u
kinderen zijn altemael in de zale/die Lodewijk
doodt sloegen/ doetse vangen en sendse Koning
Carel;en wildijs niet doen sal ik totten Coning
varen/ en seggen hem datse zijn in u Kasteel/so
sal hy komen en vangen u en u kinderen en met
vrou Aye/ en doen u hy u kinderen hangen en
vrou Aye bernen. Als Aimijn van den verrader
dese woorden hoorde/ wert hy toornig en nam
metter haest een stok en sloeg hem doot. Aymijn
seide/van dien en werde niet meer geseit. Doen
riep hy/gy edel Baroenen wapent u geringe/en
helpt my dat ik mijn kinderen vange/ dat ikse
Coning Carel mag senden. Doe wapenden sy
hen alle/ als sy gewapent waren/ toog Ay-
mijn met zijn volk na de zale. En dit wert Ade-
laer gewaer/ en seyde: Godt en Maria helpt
ons/het staet my tot groote sorg/ik sie mijn va-
der komen na de sale met menig gewapent man
Moeder seyde hy geeft ons raet/ weet gy ons
geen raet te geven wy zijn verloren/ want Rei-
nout die de stoutste van alle is leyd in onmacht.
Sy seide/helpt Reinout daer binnen en houd de
kamer manlijk in/ want daer en is geen so sterk
op 't Casteel. Sy deden dat hen haer moeder
hiete en droegen Reinout in een kamer/ en lei-
den hem op een steen. Doen gingen de drie ge-
broeders

broeders met haer zwaerden voor de kamer staen: Onder des quam Aymijn en hiet de kinderen vangen en niet sparen/ want hy woudese Coning Carel zenden. Doe sey Adelaert: Gy Heeren sta agterwaert / die my wil vangen ik sla hem met mijn zweert/ en ons vangdy nimmermeer. Met dien werden de Heeren sterklijk bevogten / en wat de broeder met haer zwaerden geraekten dat bleef doot / of seer gequetst: aldus werdense bevogten drie dagen/ en hielden die kamer 2 dagen vechtender hant dat Reinout noch sliep/ en daer af niet en wiste: als't quam aen de derde dag so bequam Reinout / en was ontwaekt geworden / doe sag hy zijn broeders noch staen vechten of sy sinneloos geweest hadden / en begonde moede te werden. Doe nam Reinout zijn zweert in de hant en seide: Broeders staet achterwaerts/ gy zijt moede/ u slagen zijn te zwak. Doe traden de broeders achterwaerts/ en Reinout ging staen midden in de zale/ en sey: God schende my of ik ymant spare/ alwaer 't Aymijn mijn vader/ hy salder de doot om sterven. Hy trat daer hy 't volk dikste sag/ en sloeg so vreeslijk dat elk hem ontsag als de doot. Doe Aymijn dit sag seyde hy tot zijn volk: Mijn kinderen blijven ongevaen/ want Reynout doet meer vromigheit alleen dan al mijn volk / hy hevet beste zweert dat men vinden mag / wat hy geraekt het blijfter al doot. Aymijn met zijn volk setten hem ter vlugt wat elk lopen mocht. Als Reinout dit sag volgde hy zijn vader met groote nijt/ daerom waren d'ander broeders droevig/ en Adelaert volgde Reinout na: Reinout die brak de schare met kragt/ tot dat hy zijn Vader vant/ en had zijn zweert verheven / en sonde zijn Vader gedoot hebben; maer Adelaert hielt hem dat hy zijn vader niet en sloeg/ en seide: Broeder/ wat wilt gy doen/ sloegdy onsen Vader doot / die schande mochte wy nimmermeer verwinnen/ noch voor God beteren/ en ook nimmermeer in eenig edelmans hof komen het soude ons staen tot een schandelijk verwijt/ en tegen Koning Carel en verworven wy nimmermeer soen. Doen sey Reinout/ ik seg u certein ik sal hem leren zijn kinderen te willen vangen. Hy nam zijn vader en leide hem op een bank / bond hem handen en voeten / en leide hem op een peert: met dien quam daer een knape gaen: Reinout riep de knape / en seide: Vrient/ neemt desen man en voert hem haestelijk tot Coning Carel. De knape sei: ik en doe 't niet/ dede ik 't/ 't waer onrecht/ want het is mijn geregten Heer; doot mijn liever eer ik 't dede. Reinout wert toornig als hy de knape dus hoorde spreken / sloeg hem een hant af en stak hem een ooge uit doen sneet hy hem zijn regter oor af. Doe bad de knape genade/ en seide: hy woudet geerne doen dat hy hem beval/ en brengen Aymijn tot Coning Carel. Reinout sey: nu doedy als de wyse vaert haestlijk en segt Koning Carel dat ik hem dese gifte sende/ en dat hy hem doe dat hy my doen sou of hy my gevaen had: de knape voer dag en nagt/ en vloekte Reinout dikwils onderwegen. Ten lesten quamen sy te Parijs / en als sy voor de poorte reden seide de poortier / My dunkt dat het den Duivel is die daer op 't Peert leit. Dus voeren sy so lang tot voor Carels hof: de Garson klopte hart aen de Poorte/ soo dat de poortier quam en ontdede 't klinket / vraegde de knape van waer hy quam of wat gevangen hy daer had: de Garson sey/ 't is de Grave Aymijn van Derdoen. Doe dat de Poortier hoorde was hy toornigh / en seide: Heer Aymijn wie was so stout die u dus bant/ en so schandelijk hier sent tot een present! Aymijn seide: Mijn kinderen hebbent my gedaen/ ontdoet de poort ende laet my deur rijden / dat ik de Coning klagen mag. En doe ontdede de Poortier de poorte / en Aymijn voer deur/ tot dat hy quam in des Conings zale. En als hy in de zale was wert hy van 't paerd gedaen: terstont quam de Koning tijding dat Aimijn was gekomen / handen en voeten gebonden. Doen gink Carel in de zale daer hy Aymijn vont/ en seide tot hem/ Aymijn zijt wellekom. Doe seide Aymijn tot Koning: Heer Koning laet u ontfermen over my: de Coning sei: Heer Aymijn wie heeft u dit gedaen! Aymijn seide Heer Koning mijn kinderen quamen op mijn Casteel / als ik 't vernam / dede ik mijn volk wapenen/ meindese te vangen en hier te senden/ maer heer Koning sy sloegen my af 300 mannen; als Coningh Carel dit hoorde seggen beproefde hy hem/ en seide: ik salder selver varen/ en doense vangen. Koning Carel hiet zijn Baroenen en ander volk datse hen wapenen souden edel en onedel.

knedel. En als sy al gewapent waren/ quamen sy tot de Coning. Als hy zijn volk dus rede sag/ sat hy op zijn Paert en reet soo lang tot dat hy quam tot Dordoen/ op deser tijt was Reinout staende boven op de Tinnelen / sag Carel met een groot heyr en belegeerde 't kasteel. Hy sag datse daer Tenten begonnen te slaen voor 't Kasteel. Reinout gink tot zijn Moeder en seide: moeder het staet ons nu eerst te sorge / Koning Carel heeft dit Kasteel beleit/ en ist dat hy ons mag vangen/ hy doet ons hangen. Moeder en weet gy ons nu geen raet? Vrouw Aye seide tot Reinout / trekt aen de kleederen die gy hier bracht/ en ik sal u tot eender posterne uyt laten dus meugdy u leven bergen. Reinout dede dat hem zijn Moeder hiete/ en nam oorlof aen zijn broeders die hem seer mislieten, want sy niet en dorsten door die Posterne gaen / want groote sorge daer in lag/ om daer niet deur te komen/ dus was hen scheiden verdrietelijk/ en Reinout was droevigh dat hy zijn broeders laten most. Zijn Moeder en Broeders bedreven grote rou om 't scheiden/en baden God voor hem. Vrou Aye seide tot Adelaert: Hoe seer rout my dese vaert/en zijt in mijn huis belegen van den Coning; doch lieve Kinderen doet mijnen raet/ hy sal u goet zijn / gy sult wulle en barvoets den Coning te voet vallen / u magen sullen helpen bidden. Zy deden dat hen haer Moeder riet/ en namen malkanderen by der hand / en gingen wulle en barvoets na den heyr : soo haest als mense vernam / wierden zy gevangen en voor den Coningh gebracht : en als zy voor de Coning quamen / vielense op haer knien en baden hem door Gode ootmoedelijk dat hy hen genade doen wou/ en seiden: wat zy gedaen hadden wouden zy beteren/ soo veel als zy vermogten met ziel en lijf/ op dat zy ter soen mochten komen. Koning Carel hiet dat mense binden soude / 't welk terstond gedaen wert : want haer handen en voeten werden t'samen gebonden so strengelijk/ dattet bloed ter nagels uyt quam. En als Vrouw Aye dat sagh was haer wee te moede/ en zy viel voor des Conings voeten op haer knien en bad hem genadelijk/ dat hy haer gave haer kinderen/ Koning Carel sei: dat hy des niet doen en woude / maer ik salse houden soo lange dat ik Reynout mede heb / en doense dan t'samen hangen te Montfaucon. De Koningh voer met zijn volk weder na Parijs/ en dede de broeders in hoeden liggen.

Het XIII. Capittel.

Hoe Reynout by Parijs quam met Beyaert om zijn Broeders te verlossen, en sant een Bode aen Karel ofte men de Vrede versoenen mogte. En wat soen hy den Coning dede bieden met den Bode.

Als Reinout met rouwe en groot verdriet gekomen was tot Montalbaen/ beklaegde hy seer zijn misval dat hy soo ven zijn broeders schepden moeste ; Hy had ook gehoort datse Koning Karel gebangen hadde/en wouse doen hangen / en het was al rouwig om die Heeren al dat te Montalbaen was. Reinout wapende hem / en dede Beyaert overdecken en zadelen/ en sat daer op/ ging van Montalbaen en reed na Parys/ seer klagende zijn misval/ seggende in hem selven : Waer dat hy mijn Broeders bragt om te hangen/ hy soudese met kragt den Koning nemen/ ofte daerom doot blijven. Als hy aldus reed peysende/ quam daer een knecht loopen die sterk en snel was / en had en staf op zijn schouderen met Yser beslagen. Reinout seide in hem selven : Oft my desen volgt om te bespien/ dat sal ik geerne weten/ my en gebrak arm oft zweert / en Beyaert dat goede ros. Doen reet Reinout den knape tegen en sprak tot hem / volgt my in eubelen moede my te beletten? ik wil dat gy 't my segt. De man seide/ sou ik u volgẽ in't quade/ dat waer niet wel gedaen/ om gy zijt mijn Heer/ en ik ben u knegt/ u vader gaf my op uwer moeders Kasteel 400. pont veele jaer te rente / die magh ik verteren. Reinout van de Bode dit horende/ seyde hy tot hem/ segget my uwen naem ? Hy seide: ik ben genaemt Rignant van Napels. Doe seide Reinout gy moet u een bootschap doen aen den Koning van Vrankrijk / ik segge u / eer gy u bootschap doet dat gy begeert een bode/ als sekerheit en vast gelei dat gy meugt gaen en komen ongeschent van uw lijve/ dan doet u bootschap/ de Bode seide: dat hy de bootschap geerne dede aen de Koning van Vrankrijk/ en 't is wel regt/ want ik ben u knape. Regnant seide

E als

als ik mijn bootschap doe/ spreekt'er ymant in mijn reden / ick sla hem met mijn staf dat hy nimmermeer op en sta. Doe seyde Reinout tot den Bode/segt den Koning in 't openbaer voor zijne Baroenen / dat ik hem bidde dat hy mijn broeders spare / en segt hem dat ik geerne zijn ootmoet sogte wullen en barvoets/ en geven de meeste soenen die opt voor Man gegeven is/ ik wil Lodewijk negen-werf met goude op wegen en gevent over zijn ziel/ik wil maken een Man van gout so groot als Lodewijk was/ en doen maken een Kerke in eere van onser Vrouwen / en voeden de Priesters met mijn eigen goet/dat men daer singe alle de dagen de seven getijden! Noch wil ik hem geven Bepaert mijn goet ros en mijn Casteel Montalbaen wil ik ontfangen van hem te leen/wil my de Coning laten verdingen mijn lijf/ en mijnen broederen lijf en vrede geven. En is 't dat hy my hier in 't lant niet sien en mag ik en mijn broeders willen geerne varen over zee. En ist dat de Koning daer en tusschen over zee komt / wy willen hem dienen met ziel en lijf/en dat so getrouwelijk dat hy niemant in zijn hof ons gelijk vinden sal/want wy hem niet begeven sullen om leven nog om sterven. En ist dat'et den Koning niet doen wil/segt hem dat ik sal komen in 't lant/en verbarnen dat ik mag ik sal sparen Klooster noch Kerken / en nemen 't gout en silver dat ik 'er in vinde / ende betalen mijne Ridders en Soudeniers daer mede. En ick sal den Koning het selve doen dat ick Lodewijk dede/ want ik heb gehoort van hem dat hy des nachts gaet te Metten dan sal ik hem waer nemen in de Kerke of elders/ en slaen hem met mijnen zweert door/ in dusdanige maniere sal my dan over den Coning wreken/of hy sal mijn broeder quijt laten/en zijn prijs geven. Reinout bedagt hem van zijn opset/en seide in hem selve: God behoede my voor sulke schade/ dat ik den Koning mijn Oom slaen soude/want ik hem so veel misdaen heb/ dat ik 't niet weet te beteren. Doe seide Reinout tot den Bode/ doet my dese bootschap eerlijck dat bid ik u/ en als gy komt in de zale by den Koning/ so groet my immers de twaelf Genoten/ sonderling Bisschop Tulpijn/ en segt hem dat ik mijn broeders beveel in haer gelevde/offe de Coning hangen wilde/dat syse beschermen/en dit selve bid ik ook alle mijn Magen mede/dat sy ten minsten raet nog daet daer toe doen/ noch ryden daer men mijn broeders hangen soude. En is 't datse immers den Koning met macht hangen wil/ ik salse waernemen als sy onder de Galge komen/soo sal ik mijn kracht proeven/ en slaen al dat ik mag/ so dat hy mijn broeders nimmer en sal hangen. En Reinout seide totten bode/eer gy uwe bootschap doet/ neemt immer vast geleide/ dat gy met eeren meugt gaen en keeren sonder deeren van uwen lijve. De Bode seide: Reynout en ontsiet u niet / ik sal u bootschap wel doen het vergaet als 't mag. Met dese woorden nam de bode aen Reinout oorlof en liep metter haest te Parijs in 's Koninks zale/en als hy daer quam sag hy den Koning komen upt de kamer: doen begon de bode hem te schamen dat hy voor sulken Heer soude met een staf staen/ nochtans en wou hyse niet uitter hant leggen. Ten lesten wert hy bedagt/ en leydese onder zijn voeten en viel voor de Koning op zijn knien en dede hem reverentie. Als hy 't gedaen had stont hy op en sag stoutelijk op den Koning / seggende: Edel Heer Koning ick brenge u een goede bootschap de Koning seyde: goede bootschap moet my altijt welkom zijn/nu seg ons met wat bootschap gy beladen zijt ? de Bode seide tot den Koning: eer gy mijn bootschap hooren sult/begeer ik aen u een bede/vaste vrede en goet gelept/ als dat ik gaen en keeren mag met eeren ongeschent van mijn lijf anders en seg ik u mijn bootschap niet want Heer Koning soude men oneer of schade doen/so waer dikwils ongereet meenigen bootschap te doen; als den Koning den Bode dus hoorde spreken seide hy totten bode: gy seght waer/ik belove u vrede/en zweer u dat niemant u misdoen en sal of u Lijf nemen / des neemt Roelant tot een borge/die daer staet/hy is een de sterkste der werelt/ hierom bode gy meugt wel sonder angst zijn. De bode antwoorde den Koning: Roelant fals hem niet belgen/ik name liever een borge die ik name sonder angst. De Koning seide tot Olivier / weest mede mijn borge: vrient willen u dees twee Heeren geleiden / gy sult gaen en keeren met eeren / niemant kan u deeren dan God. Doe seide den bode: Heer Koning dese Heeren en sullens hen niet belgen/ick hadde liever borge; doe seide de Koning/ gelept

desen:

desen bode na den Bisschop Turpijn: ik segge u bode/ willen u dese drie Heeren geleyden in gaen en keeren/ gy meugt vry wesen sonder sorge: de bode seyde tot den Coning: Dese Heeren zijn goet/ maer noch had ik liever ander borgen die my beter genoegen souden. Doe seide de Coning/ geleyt hem Ogier. Bode willen u dese geleyden so en mag u niemant deeren. De Bode seyde: Heer Coningh sy mogen my niet genoegen/ ik had veel liever noch een vaster borge die ik noch liever had. Doe de Coning den bode dese woorden hoorde spreken/ wert hy toornig en sei: zijt by den Duyvel/ en mag men u geen te wille setten/ kiest selver. Doe seyde den bode stoutelijk/ Heer Coning geeft my oorlof geleide te kiesen/ soo en wilt u niet belgen/ gy moet selver mijn borge wesen. De Coning seide God loon u bode/ dat gy my eer doet/ ik sal u te rechte houden tegen alle dat u deeren mag/ en dat zwoer hy by zijne Kroone. Heer Coning seide de bode/ gy zijt Coning en meugt u woort niet weder roepen/ dus wil ik mijn bootschap doen/ wilt na mijn hooren: Heer Coning dat u Godt lange spaert/ u groet een der droevigste Man die upt ter werelt was/ een van de beste Ridders die opt de Zon bescheen/ ende d'Edelste die opt van Moeders Lijf ontfing: Heer Koning het is u Susters kint Reinout/ en doet u vriendelijk bidden of gy u verootmoedigen wilt/ en sparen zijn drie broeders die gy gevangen houdt/ is't dat u gelieven wilt/ hem en zijn broeders te ontfangen in genade/ wat hy en zijn broeders misdaen hebben wil hy geerne beteren en u te voet vallen en barvoets: en geven de meeste soen de opt over Man gedaen is; eerst wil hy Lodewijk negenwerf met gout opwegen/ en wil u maken een Man van gout so groot en lang als Lodewijk was/ en geven 't over Lodewijks doot. Voort wil hy doen maken in de eere van onser Vrouwe een schoone Kerke/ en voeden de Priesters met zijn selfs goet/ soo dat hy houden sal de 12 getijden alle dagen/ en elck Priester alle dagen doende een Misse/ en Montalbaen wil hy te leen ontfaen/ of doet met dat Kasteel dat u geliest/ en in alle de Kercken of Kloosteren van Kerstenrijk een maent lang doen singen alle dagen een Misse over Lodewijks ziele/ en Beiaert dat goede ros sal hy u mede geven/ en ist dat gy hem in dese Landen niet gedogen of sien wilt/ so sal hy trecken met zijn broeders over zee/ en waert dat gy by hen-lieden quam sy souden u bystaen/ en in geener noot begeven: dus Heer Coning vermagh't u edelheyt wilt hem en zijn broeders genadig wesen. Doe seide den Coning totten Bode: Ontbiet my Reynout yet meer? Doe seide den bode Heer Koning ja; hy ontbiet is't dat u dit niet en genoegt/ en gy de vree tegen hem houden wilt/ so sal hy komen en u lant verbranden/ roven en distrueren Dorpen/ Kloosteren/ Kerken en al dat hy buiten Muren berijden kan/ dat Gout dat hy in de Kerken vint daer sal hy mede betalen die hem dienen. Doe seyde Koning Carel: Ontbiet mijn Neve Reynout my yet meer? de bode seide: Ja hy Heer Koning hy ontbiet u ist dat gy hem en zijn broeders niet in gratie ontfangen wilt/ en hy sal u doen't selve dat hy uwen Soone Lodewijk gedaen heeft/ want hy heeft vernomen een nieu mare dat gy des Nachts geerne getijden leest en gaet ter Metten/ so sal hy uwer eens waernemen in de Kercke of elders daer hy u vinden kan/ en slaen u doot/ aldus sal hem moordelik aen u wreken. Als de Koning van den bode dese woorden verstaen had/ was hy droevig van herten/ en seyde: by Godt dese bootschap die gy my brengt en is my niet lief/ ik woude dat gy achter gebleven had/ en tot my niet gekomen en waert/ want die maer die gy my brengt doet my groot verdriet. De Koning beklaegde hem van de tijdinge die hy gehoort had van de bode/ en sei tot hem: gy waert seer wijs dat gy goet geleit naemt/ want haddy dusdanige woorden geseyt in mijn zale sonder goet geleyde/ ik seg u in der waerheyt ik had u 't hooft af doen slaen. Doe seide den Koning tot de bode: Ontbiet my mijn Neve Reinout yet meer? neen Heer Koning/ maer hy doet seer groeten de 12 Genoten van Vrankrijk en Bisschop Turpijn/ en beveelt den Bisschop op zijn eere dat hy zijn Broeders in zijn geleyde neme; en bid al zijn Magen dat sy hem ontfermen willen/ en datse niet en reysden noch en gaen/ noch raedt daer toe geven dat men zijn broeders verdoeme. En is Heer Koning dat gy zijn broeders ter Galge doet brengen met magt van volk om te doen hangen/ so suldy Reinout daer bereit vinden en sal zijn broeders daer met

kracht nemen of daer doot blijven; en kan hy u daer mede sien hy sal u met den zweerde versoecken dat gy nimmermeer zijn broeders en hanget. Als Koning Carel dese woorden van den bode verstont seide hy: ontbied my dit mijn Neve Reinout? Nu sal ik sien wie so stout wesen sal die Reynout lijden derf of tot Maegschap trecken, en seggẽ dat hy hem bestaet: wie dat doet ik doe hem hangen binnen drie dagen. Als de Koning dit seide had de bode rouwe in 't herte / en nam zijnen staf in zijn hant/ en ging eerst voor Roelant/en sey/Roelant/Edel Grave/bestaet hy u of niet? Doe sey Roelant: ja hy bode/ ik en missake hem niet om yemants wil: de bode seide tot Roelant/ik seg u certein haddy de Jonkheer gelochent/ ik had u geslagen met mijn staf. Doe ging de bode tot bisschop Tulpijn/seggende: Heer bisschop seg my dog dat ik u vrage/ of Reinout u iets bestaet? De bisschop seide: ja hy/ zijn vrient wil ik altijt wesen. Als dit de Koning sag/ seide hy: wie heeft ons dese bode gebragt die zijn bootschap so wel doet / hy is wijs / stout en snel. Voort seide de Koning tot de bode/ wanneer saegt gy Reinout? De bode seide: Heer Koning als ik 't mag seggen na der waerheyt/ so sag ik hem gisteren. Doe seide de Coning weder/ vrient waer saegdy hem te voet of op de ros? de bode seide: Heer Koning/doe ik hem sag hy had dat goede ros Beiaert verschreden. De Coning sey: dat is my leet dat hy Beiaert nog heeft; de Coning seide / bode wilt my Reinout wijsen/ik sal u geven 1000 guldens/en sal u regt houden tegen alle Reinouts magen / en al die u deeren mogen; de bode sey: Heer Coning/ik seg u by mijner trouwen/quam ik daer gy Reinout woud vangen/ik soude u met mijn staf slaen dat gy't nimmermeer vergeten soud/ my en gebrake arm of staf: de Koning seyde: vriend op u woorden en acht ik niet een kaf/ of Reinouts stoutigheit/want't is een sot die sulke woorden spreeckt/ als gy geen geleyde had/ ik sou u doen hangen om uwe vermetele woorden want ik noit so van boden heb hooren spreken.

Het XIV. Capittel.

Hoe Reynouts Ros Beyaert verlooren was, en hoe hy dat weder kreeg door hulpe van Malegijs.

Reynout dien de bode uytgesonden had aen Koning Carel/ verwonderde hem waer hy so lang toefde / en was droevig dat hy niet weder en keerde / meynde dat hem Koning Carel had doen hangen/ en heimelijk dooden/ soo dat hy grooten rouw daerom bedreef / wringende zijn handen / treckende zijn hayr en wenschte dikwils om zijn dood. En als hy den rou dus was drijvende een lange wijl/ so quam hem de vaek aen dat hy slapen most. En als hy 't gevoelde dat hy hem van slapen niet langer onthouden en mocht / soo reed hy te Bordele in 't wout een weinig buiten de paden/ en trad van Beiaert/ en nam zijn glavie en stakse in d'aerde/ en band daer Beyaert aen/ en ging liggen mettet hooft in zijn schilt / soo lange dat hy 'et daer na seer beklaegde. Beyaert die daer so gebonden stond aen zijn glavie / begon honger te krijgen/ en dede soo veele met 'et hooft dat den breidel af gingh / en ging weiden een stuck van daer/ want hy't gras seer begeerde: hier binnen zijn gekomen twaelf knegten om voeringe te halen/ so sy dagelijks plegen te doen. En als sy in 't bos quamen/ hebben sy ros Beyaert daer alleen sien gaen/ en seyden hier is Beyaert dat goede ros / dat wy 't krijgen konde wy souden 't geven de Koning van Vrankrijk/ hy sal ons geven schats genoeg en maken ons rijk. Met dese woorden gingen sy om dat ros te vangen/ en om ginget met subtijlheyt / so dat sy't vingen/ en leyden terstont na Parijs; binnen Parijs quam nieuwe mare hoe dat Beyaert gevaen was: als sy binnen quamen/ liep 't volk om Beyaert te sien edel en onedel/ vrouwen en jonkvrouwen. Op dese tijt was Koning Carel boven op 't Paleys/ en sag ten vensteren uit en by hem stont Roelant. Als de Coning nederwaerts sag/ hoorde hy groot gerugte/ sag dat volk lopen met grote menigte by elkanderen: hy seyde tot Roelant: Neve ginder vegtmen/ ik woude dat ik 'er waer ik sout wreken; so soud ik oek seyde Roelant / laet ons daer gaen en scheidense. Met dien gingen sy beneden: Als sy beneden waren sag hy dat 12 knegten Beiaert brachten. Doen seide de Coning tot Roelant / siet ginder brengen 12 knegten Beiaert gevangen / dat wil ik u geven. Doe seide Roelant / Heere gy segt wel/en seide voort by hem selven

hy

hy had my liever by der hant die Edel Grave Reinout: hoe waren die knegten so koen dat sy dat ros vangen dorsten! ik woude dat sy daerom al gehangen waren / ik sal den raet geven dat sy daerom noch hangen sullen. Met dien quamen de knechten voor de Koning/ en knielden voor hem/ en seiden: Heer Koning siet hier Beyaert/ die geven wy u voor dien eer; de Koning seyde / kinderen gy segt wel; en de Koning vraegde waer sy 't vinden: sy seiden/ Heer Koning te Vordeele in 't Wout / daer ging 't weiden. De Koning vraegde hen of sy Reinout niet sagen? sy seiden neen / van hem en weten wy niet. Doe seide de Koning tot Roelant: Neve neemt dat ros ik geef het u / doet 'er mede dat u belieft; en de Koning seyde / nu mag hem Reinout in geen lant onthouden / ik doe hem vangen. Roelant seyde: Heer gy segt waer. Roelant seide voort: Heer Koning doet dat ik u raden sal / beveelt dit ros den knechten te houden/ en so sy 't verliesen/ dat sy daerom alle sullen sterven. De Koning seyde tot den knechten/ ik beveel u dat ros op sulke conditie als Roelant geseyt heeft. De knechten bewaerden 't als 't Roelant hebben wou. De Koning seide/ neemt dat ros wel waer/ ende geeft hem genoeg hoys en Kooren / ik seg u voorwaer / ik en woude niet dat 't selve yet misquam / ik verloor veel liever 1000 pont. Met dat de Koning dit sprak/ quamen daer twee Jonkvrouwen van Parijs / en seyden: segt edel Grave Roelant/ wanneer suldy Beiaert berijden/ om te sien zijn snelle loop en sprongen? Roelant sei: Jonkvrouwen als 't u belieft, blijf hier staen ik sal 't de Koning vragen: met dien keerde hy uit de sale/ en ging tot den Koning/ en seide: Heer Koningh my bidden de Jonkvrouwen / dat ik Beyaert beryden soude / buiten Parijs op de Vaert/ om hen te laten sien zijn snellen loop en sprongen. Doe sei de Coning/ ik geef hem om u wille mede te doen. Als Roelant dat hoorde/ seide hy: Heer Koning/ God loon u/ soo wil ik terstont gaen en berijden 't op de Vaert/ daer 't de vrouwen mogen sien. Soo doet seide de Coningh/ u sal eere en deugt geschieden/ het moet van Vrouwen komen. Roelant gingh by de Jonkvrouwen/ en seide: heden of sondage sal ik 't berijden: Doe seyden zy toe Roelant/ wy

bidden u dat gy beyd tot sondage/hier en binnen sal men vereysschen over al Parijs/ als datter veel komen sullen Beyaert te sien verijden / en hoe hy zijnen loop nemen sal/ en hoe hem Roe lant bedwingen en bestieren sal. Hier wil ik een weynig zwijgen / en verhalen van Reinout die daer lag en sliep. Reynout wert wacker / en vernam dat hy lange geslapen had/ en terstont sag hy nu Beyaert dat goede ros/ dat verlooren was. En als hy Beyaert niet en sag sprongk hy op met een verbolgen hert/en sag om gelijk een mensch die zijn sinnen verloren heeft. Als hy 't nergens sag/begon hy so ongemeenen rou te be drijven dat niet wel te seggen is/ hy wrang zijn handen dat hem 't bloet ter nagelen uytsprank/ en hy toog zijn hair/ seggende in hem selven: o felle Fortuine en draepent rat van Avonturen/ hoe sult gy my dus zwaer en hart zijn. O doot waerom spaerdy my/ want ongeluckiger man was noyt geboren; ik sie wel 't is waer datmen te seggen plag/ als een Man een ongeluk heeft 't ander is hem by; ik heb Beyaert mijn ros verloren en mijn broeders zijn gevaen/ ik was my heden vermetende in groote verwaentheyt en hovaerdy dat ik mijn Broeders den Koning nemen soude/ of met krachten hem slaen/ ik sie wel Godt en wilt niet gehengen / hy heeft den koning te lief men kan hem schaden met woorden of werken/als 't blijkelijk was aen Elegast die den Koning vermoorden woude/maer God waerschoude den Koning dat dit niet en geschiede. Als dit Reinout overdagt verdubbelde hem zijn rou/ en seide: wat doen my die sporen aen mijn voeten dewijl ik Beyaert verloren heb/en hy toog al zijn Harnasch van zijn lijve. Als Reinout aldus stont in zijn klagen/ quam daer een man uyt een hage/ welke man hem vermaken en verscheppen konde by de konste van Negromantien/als nu jonk/dan out en krank/ en hy was geheten Malegijs/en hy gink op zijn konst van Nigromantien openbaren / by hulpe van kruyt en steenen die hy by hem had/ en secretelijk in zijn kleren genaeit waren/dan hy scheen out en krank te wesen / en seer mismaekt van Lichaem/zijn baert op zijn borst/en zijn Wijnbrauwen tot over de oogen/dat hy door 't hayr sien moest / so dat hy oud scheen 200 jaer / hy kugt en hoest seer/en leunde op zijn stok en ging tot Reynout/ als hy by Reynout quam groete hy hem/ en seide Godt gebe u goeden dag. Reinout groete hem weder en seide; vrient ik meyn dat ik noit goeden dagen had/sint geboren ben. Doen seide Malegijs: Heere gy sult niet wanhopen/ Godt sal u ligt beraden. Als een mensch is in zijn meeste verdriet/so is hem Gods hulpe aldernaest en helpt een mensch uit zijn verdriet. Reinout seide/ik en gelove niet dat my yemant soude helpen uyt 't verdriet daer ik in ben. Ik heb mijn broeders verlooren/en Koning Carel heeftse gevangen en wilse hangen/daer ik grote rou om heb/ en heb verloren Beiaert mijn goet ros/ noyt en was man van quader avontueren dan ik ben / ik wilde dat my de doot haelde / so waer ik dan vry van den rou daer ik in sta. Malegijs hooren dese woorden van Reynout / hoorde wel dat hy mistroostig was/ en seide tot hem: jonkheer en wilt niet wanhopen maer bid God ootmoedigh om gratie/ hy is so ontfermhertig hy sal u vrolijk van u verdriet verblijden en u broeders sparen van de doot. Ik heb mijn leven geweest soo verre als een Pelgrim gaen mag. Ik heb geweest tot Romen en S. Jacob/ tot S. Gillis in Proventien/en tot S. Andries in Schotland/ik heb ook geweest in 't Lant van Jerusalem/ noyt quam ik in eenig lant daer ik vand soo schoonen man als gy zijt/bevaen met so grooten rouwe. Reinout seide mijn rouwe die ik in 't herte hebbe is onseggelijk/ ik woude dat ik doodt waer. Doe seide Malegijs: Heer ick ben een arm man/hebdy iet dat gy meugt geve so sal ik u doen in mijn gebed en al u broeders / dat sy deelachtig mogen wesen alle de weldaet die men doet en die ik doe/ datse Godt haer lijf verlossen wil uyt haer handen! Doe seide Reinout: Ik en weet u niet te geven. Doe wert hy peynsende op zijn sporen die hy aen zijn voeten hadde/ die van goud waren/ hy dedese van zijn voeten en dede hem/ seggende: neemt Pelgrim die sporen zy zijn van fijn goud/ 't was de eerste gifte die vrouw Aye mijn moeder my gaf / God laetse niet eeren leven/daer verteerdy wel 10 pont op is 't dat gyse verkoopt. Doe nam Malegijs die sporen van Reinout / seggende: Heere Godt loon u/ en stackse in zijn male/ en scheen blyde te wesen/ danckte hem seer/ en seide: Heer ik bidde u had gy eenige gifte meer / dat gyse

gyse my woud geven / te bedt sult gy alle mijn werken deelachtig zijn. Reinout seyde: Pelgrim hout gy uwen spot met my? Ik segge in der waerheit/waer't geen schande dat men een Pelgrim sloeg/ ik soude u slaen dat'et u berouwen soude. Doen seyde Malegijs: seker Heere soo dedy sonde/ want hadden sy my al geslagen die ik aelmoessen gebeden hebbe / ik waer over hondert Jaer doodt/ want ik bidde in Kercken en Kloosters waer ik kan. Reinout seide: Pelgrim gy segt waer. Malegijs seide: Heer of ik niet en had/ en men my niet en gave/ waer af soude ik leven? Reinout seide:gy segt waer Pelgrim/ter noot moet men wel bidden. Malegijs seide/nu segt gy recht Heer/en met dien so steende hy seer / en seide tot Reinout: Edel Heer ik bid u voor Godt hebdy yet meer dat gy my geven wilt/ dat Godt u Broederen verlossen wil van der doot/ en verblinden van u verdriet. Reinout seide: ja gy Pelgrim / neemt dien Tabbaert/want waer gy komt gy meugt'er wel 10 pont op verteeren/ dien geve ik u voor Godt en zijn Moeder/en S. Jan/en alle Gods Heiligen dat zy behoeden mijn broeders zielen/datse God bewaert voor den smaden doot/ want ik dugte datse de Coning verdaen heeft/en dat my God sulke gratie geve dat my den Coningh niet en doet vangen/dat ik hem ontblieden mag/ want hadde hy my in zijn magt hy dede my hangen. Met dese woorden nam Malegijs den Tabbaert en wantse te samen/en stakse in zijn male. Doe seide Malegijs weder tot Reinout: Heer hebdy yet meer behouden/ ik wilde door de minne van God dat gy 't my gaeft/ so wou ik met ernste Godt voor u en u broeders bidden. Als Reynout dit hoorde van den Pelgrim wert hy toornig en verhief zijn zweert/ seggende:gy bose Pelgrim/ sult gy met my spotten/ ik sal u wel leeren. Als den Pelgrim dat sag/ontsprong hy den slag/ en schutse op zijnen stok; doe seyde Malegijs: slaet gy my meer/ ik segge u't sal u rouwen/want ik seg u so helpt my God/ik soude my weeren. Als Reynout dit hoorde / seide hy: sout gy u weeren? ik segge u in der waerheit al waerdy soo veel als boomen in't Wout/ en ik slaen woude/my en soude geene ontgaen. Doe seide Malegijs:ik segge u certeyn gy weet luttel wie ik ben of wat ik kan. Van dese woorden die Malegijs seyde wert Reynout toornig/ en verhief zijn Zweert weder en sloeg na Malegijs/die hier op versagen ontsprong den slag/ en schuttese op zijnen stok. Doen toonde Malegijs zijn konst en veranderde hem van den ouderdom in de gedaente van een jongeling van 20 jaren. Als Reinout dat sag verwonderde hy hem seer/ en was verbaert/en seide in hem selven / wat is 't dat my nu geschiet ; ik en weet niemant so kloek dien ik slaen wil/hy moet van mijn hant sterven / als is 't dat Fortuyne den rugge keert; want mijn broeders zijn gevaen/ en ik denke datse Coningh Carel hangen sal/ daer toe heb ik mijn ros verloren / dus komt geerne d'een verdriet na d'ander en nu komt de Duivel Belsebuc en sou my geerne tempteren / ik sal God besoeken of 't bedrog of Duyvelrije is. Met dien heeft Reynout het Zweert verheven/en sloeg een so vreesselijken slag dat Malegijs meende doot te blijven/en mogtse met groter pyne qualijk ontblieden/en met dat Malegijs de slag met pijne ontweek riep hy en seide: wat doet gy/en kendy my niet Neve Reinout? met dat Malegijs dat sprak bleef Reinout staen seggende: Neen ik/ wie sydy dat segt my. Doe seyde hy/ ik ben Malegijs. Als Reynout staen hoorde viel hy hem te voet/ seggende: lieve Oom aen u naest God staet al mijn hope en leven/en ik bidde u vriendelijk wilt mijn Broeders nu bystaen en behulpig wesen/ik heb Beiaert mijn ros verloren/des heb ik seer groote rou / want dat was al mijn toeverlaet. Malegijs seyde / hoort Reynout wat ik u leeren sal / ik sal met mijner konsten Beyaert voor u brengen. Als Reinout dit hoorde wert hy eensdeels verblijt / seggende: Oom dat gy heet doe ik geerne/ en laet dat niet door vreese van de doot. Doe nam Malegijs een oude huike en gaffe Reinout/ en seyde / doet de huyke over u Harnas dat men 't niet en siet/de huike en had geen gat/ anders dan daer men't hooft doorstak en doe gaf hem Malegijs eenen hoet / daer menigh teken aen stont van loot / en dede hem twee oude hoosen aentrecken. Als dit Malegijs gedaen had toog hy een ander huyke aen / en eenen hoet op zijn hooft/en baerde zijn konst/ en veranderde Reinout in de gedaente eens Mans van hondert Jaer / seer krank en mismaekt van lichaem/

zijn

zijn baert grau en lang / en zijn wijnbrauwen over zijn oogen. Dit gedaen wesende schikte hy hem te garn / en wie hen lieden te gemoet quamen / sagen Malegijs en Reynout na om dat hen docht dat sy noyt soo arme misnaekte Pelgrims gesien en hadden / en dit selve docht elk mensche diese met oogen sag. En wanneer sy uit der lieden gesicht waren/waren sy Jongelingen en koene ridderen. In desen schijn gingen sy tot het einde van 't woud te Bordele; doe sagen sy al om/ en merkten aen d'een zijde van den wege een schoone hagedoorn / en aen d'ander zijde een boom/ zy gingen sitten onder die Hagedoorn: niet lange en hadden zy daer geseten / Malegijs sag vier Monnicken / rijdende op Peerden. Malegijs seide tot Reinout: blijft hier en verwagt my/ ik sal de monnicken te gemoet gaen die ginder komen rijden/want ik soude my geern bigten. Als Reynout dit hoorde seyde hy:so doet Oom ik hope 't sal ons te beter gaen. Hier mede scheide Malegijs van Reinout/en ging de monnicken tegen. Als hy 'er by quam groete hyse / seggende: Godt geve u goeden dag. De monnicken seiden / Pelgrim Godt loons u. Voorts seyden de Monnicken: O oude Pelgrim wat hebdy meenig mensche overleeft? Doe seide hy/ ik bid God dat hy my leven laet so lange dat my yemant aelmoessen gave/ en dat ik ontbonden waer van mijn sonden/ ick bid u Heere dat gy mijn Biegt hooren wilt. Doe seyde daer een monnik: Pelgrim gy sult gaen tot een Prochiaen/ want wy hebben haest/ en mogen niet toeven. Malegijs seyde: Heer gy siet wel dat ik een arm krank mensche ben/ sal ik dan in mijn sonde versmoren/so moet ik ter hellen en altijt verloren blijven / maer ik hoope dat 't soo niet zijn en sal. Heer ik moet u klagen mijn misval / ik had by my vergadert met bidden wel twintig pont / en in 't bos komende quam my te gemoet Reinout/en benam my 't gelt/ sloeg my so seer dat ik meende doot te blijven; maer ik behielt 4 bysanten van goude / die ik so heymelijk benaeit hadde/ dat hyse niet vinden en konde / anders waer ikse mede quijt / nimmermeer mag ik hem prijsen/ en ik weet niet wat doen / maer ik bid u Heer hoort mijn biegt/ ik sal u de bysanten geve. Malegijs vraegde de Monnik of hy wist eenig edel volk vergadert? Doe sey een monnik: Nu Sondage sal te Parijs groot volk wesen beide edel en onedel. Doe seide een monnik tot die ander in Latijn/ laet ons hem zijn biecht horen/ en nemen die bysanten/ want sy sullen goet zijn om te verdrinken in den Wijn dit dogt den anderen monnik goet. Doe seide d'een Monnik komt voort Pelgrim/ik sal u biegt horen/maer Malegijs vraegde den monnik eerst en seide; ik bid u Heer, hebdy niet gehoort wat daer te doen sal zijn dat gy my de waerheit daer af segt? De monnicken deden dat geern/ en seiden: Sondage naestkomende sal Roelant Beiaert berijden buiten Parijs om de jonkvrouwen te laten sien zijn grote sprongen. Malegijs sey: mag 't waer zijn/ is Beyaert daer? ja seide een monnik/ en als Roelant Beyaert bereden heeft so will hy justitie doen/ hangen zijn Neven te Montfaucon aen de Galge. Als Malegijs dat hoorde / seide hy soetelijk/ik seg u in der waerheit zijn sy niet gehangen soo mogten se wel met den lijve ontgaen. Doe seide een Monnik/ sy leven noch maer sy liggen in zwaer verdriet/en hy will ook justitie doen over Reinout/en wreken zijn soons doot/ en ons is bevolen dat Reinout in den ban doen souden / en verbieden dat hem niemant herberge/ nog en verkoopt eten of drinken. En waert datter yemant so koen waer die 't dede/ wy souden hem mede in de ban doen. Als Malegijs de Monnik dus hoorde seggen / wert hy gram / en dacht in hem selven dat hyse dooden soude. Malegijs sey met een geveynst herte/ ik bidde u lieden gy Heeren/ dat gy wilt vallen op uwe knyen / en bidden voor my dat mijn biegt salig mag zijn / en volkomelijk uytgesproken sonder yet te vergeten/ en ten einde tot mijn penitentie volherden / op dat gy mede der goeden werken dien ik doe ende gedaen hebbe deelachtig mogt wesen. Als de Monnicken Malegijs dit hoorde seggen vielen sy op haer knien / biddende dat God den Pelgrim volheit verleende in zijn opset en goede werken / en vergave hem zijn sonden daer hy soo langh in geweest hadde. Hier en tusschen toonde Malegijs zijn konste als dat hy sterck en vroom was in der lieden oogen/ en nam eenen stok die daer lag met yser beslagen / en sloeg eenen Monnik dat hy dood viel. De andere Monnicken dit siende/ waren

seer

seer verbaert / en meenden hem te ontloopen / maer haer klederen waren te lank / soo dat sy niet seer lopen en mochten. Malegijs volgdese en sloeg se ook doot. Als Reinout dit sag seyde hy: ke Oom wat hebdy gemaekt? gy hebt dese Monnicken gedoodt die u penitentie setten souden / my dunckt gy willet al verslaen dat u gemoetet. Malegijs die seyde: Reynout Neve ik en mochte die penitentie niet doen die sy my setteden / zy was te zwaer daerom sloeg ikse. Reinout seyde: Oom soude ikse alle slaen die my zwaer penitentie setten / ik had wel in een Clooster van deser Orden over de 300. gedoot. Reinout Neve seyde Malgijs / laet dese woorden varen / en komt hier / laet ons de Monicken uit doen al dat sy aen hebben / en binden 't op de Peerden / en brengen die kleederen en Peerden in het Klooster. Doe was Reynout toornig in hem selven om dat die Monnicken doot waren en seide: Oom gy moet dat selve doen want ik en wil daer niet toe doen. Malegijs dat verstaende / trok de Monnicken de klederen en koussen upt / en bantse te hoop / en hy leidse op de paerden / en de monnicken die wierp hy in den weg. Dit aldus gedaen zijnde so gingen sy in 't Klooster / het welk buiten Parijs stont / van der selver Orden. Als sy voor 't Clooster quamen / so vraegde Malegijs na den Abt / die hem terstont van den Poortier gehaelt wert. Als Malegijs den Abt sag / so dede hy hem eere en reverentie / seggende: Heer Abt / u doet Reinout de Grave seer groeten / en hy sent u dese Peerden en kleederen / dat gy hem in uwe Gebeden doen sult en bidden voor sijne Broeders / datse God tot soene wilt laten komen. Den Abt vraegde Malegijs / waer Reynout aen de Peerden en knapen quam? Malegijs seyde / hy heeft 4 monnicken verslagen hier in 't wout van Bordeele / en hy dwank ons daer toe dat wyse herwaerts brengen moesten en u geven. En eer Malegijs zijn woorden voleynde / seide Reinout stilkens dat het Malegijs loog / en dat hyse verslagen hadde / maer de Abt en hoorde het niet. Doe stiet Malegijs Reynout met den elleboge / doe verstont Reinout wel dat 't Malegijs om beste dede / nogtans dag't et hem vreemt dat zijn Oom dese woorden sprak. Doe seyde den Abt weder tot Malegijs / vrient heeftse Reinout verslagen / des vermaledijde hem God / sy sliepen te nacht hier alle vier / wat is my geschiet? ik wil dese gifte van Reinout niet ontfangen / hy is hier in 't lant te ban gedaen / so dat men hem eten noch drincken verkopen mag / en in onse Kerck sal men hem ook bannen. Doe seide Malegijs tot den Abt / en wilt gy de gifte niet ontfangen / so willen wy weder tot Reinout varen en seggen 't hem / so weet ik wel voren / seggen wy 't hem / dat hy komen sal en verbernen 't Clooster. Als dit den Abt hoorde wert hy verbaert / en seyde tot Malegijs: Vrient / ik ben anders beraden / ik bid u dat gy Reinout over my niet en klaegt / want sijn gift wil ik geern ontfaen / want ons en staet sijn gift niet te laten / en willen voor hem en sijn Broeders bidden / en wat goede werken wy doen en Missen en Getijden / dat hyse en sijn Broeders deelachtig mogen wesen. Doe seyde Malegijs: Heer Abt ik seg u op dusdanige voorwaerden als gy ons belooft / soo laten wy hier de Peerden / en 't goet dat wy hier brengen. Aldus scheiden Malegijs en Reynout upt den Klooster / en gingen haestelijk na Parijs. En als dese Heeren in Parijs quamen was 't Sondag / en den tijd dat Roelant Bepaert berijden soude op de Vaert buyten Parijs / als voorseit is: als den dienst in de Kercke gedaen was gingen de Heeren eeten. Met dien quamen Malegijs en Reinout voor de brugge tot Parijs / en sagen een Schuere open staen / daer veel strops in was / en daer nam Malegijs een arm vol strops uit / en droeg 't op de brugge en gink daer op sitten / en seyde tot Reynout: o lieve Gesel / hoe suldy op dit stroo komen? ik weet wel dat u lange staen seer pijnlijk is / want gy hebt verre gegaen / dus suldy u seer wee doen eer gy te sitten komt / ik weet wel aen mijn selven: Hier en binnen is een man by hen-lieden gekomen die upt der Kerken quam. Malegijs riep en seyde: ik bidden u lieve vrient dat gy doch mijn Gesel helpen wilt dat hy te sitten kome op dat stroo / op dat mijn Gesel hem geen wee en doe. Als de goede Gesel dit hoorde van Malegijs / dede hy 't geerne / en hielp Reynout te sitten / ende hy gaf Reynout eenen penninck / en dagte hy en mogtse nergens beter besteden. Ende als Reynout den penninck had gaf hyse Malegijs in de hant / en die stakse in zijn Tas. Doen seyde die goede

man tegen Malegijs: dunt begeerdy herberg dat segt my; Ja ik Heere: seide Malegijs/ dat u God loon: waer staet u huis? De goede man seyde: Ginder onder geenen Boom suldy een Waerdinne vinden die u minlijk ontfangen sal. Malegijs seyde: dat loon u Godt die deugt die gy ons biet/ wy willen wederom voor u bidden. Aldus scheide de goede man van de Pelgrims; binnen deser tijd was de maeltijd ten Hove gedaen/ en de Heeren begonden uitwaert te gaen/ daer Roelant met Beyaert rijden soude. Malegijs sittende op de brugge met Reynout/ had met hem gebragt eenen kop van Goude/ en settese tusschen hem en Reinout/ dien kop was seer goet/ daer stont aen menigen kostelijcken steen/ die tegen de Sonne zijn schoone raden of schijsels gaf/ de kop was so groot dat men niet veel soo grooten gesien en had/ en in dese kop machte Malegijs en zijn Gesel dat sy daer uit sopten/ ende goot in den kop den besten wijn die men vand/ en Malegijs had den Wijn met kruyden en wortelen selve gemaekt; de Wijn was van sulke kragt dat wiese dronk die moest Malegijs onderdanig zijn/ en tot zijnen dienst staen. Doe gaf Malegijs Reinout weder zijn sporen van goude/ en seide: Neve doet u sporen aen u voeten. Doe seyde Reinout: wat sal ik met die sporen doen/ nu ik Beyaert quijt ben? Malegijs sey: Reinout Neve doetse aen u voeten/ 't sal niet quaet zijn trekter u kousen over/ ik sal met mijner konst Beyaert voor u brengen/ en als men u 'er op helpe suldy twee werf aen d'ander zijde afvallen/ maer de derde reise als sy u opsetten sult gy vasthouden. Als Malegijs dese woorden sei/ quamen de Heeren van 't Hof/ voor de Heeren ging een groote schare Poortiers/ en daer na twee scharen van landsluyden/ als die verby waren quaem'er een schare van Vrouwen. Daer na quamen de ridders heerlijk geseten op de rossen die goet waren/ doe stonden daer Jonkvrouwen op de brugge by Malegijs en Reynout die 't volk sagen voorby gaen edel en onedel; doen seide daer een Jonkvrouwe/ gespele welk dunkt u is de schoonste man die heden over de brugge gereden is/ en ook rijden sal? doe seide d'eene 't is Roelant die Fernugatie versloeg; d'andere jonkvrouwe seide: het is Olivier; neen seide weder een ander/ het is de Hertog van Baviere. Dese woorden gedaen zijnde van de jonkvrouwen/ doe sy de schoonste man versien hadden/ soo stont'er een schone jonkvrou die 't gehoort had. Als alle de jonkvrouwen uyt geseyt hadden/ en elken ridder gepresen na haer goetdunken in deugden/ sonderling in schoonheit en vroomheit/ so sey de Jonkvrou: Ik seg u in der waerheit/ noch weet ik een schooner man dan gy onder u allen eenig genoemt hebt. De andere Jonkvrouwen begonden te vragen wie de ridder was? Doe sey sy/ en kendes niet? 't is een ridder genaemt Reinout/ en mag hier in 't Lant niet komen/ mogte die ridder in 't lant komen/ hy waer de schoonste man die van desen dage over de brugge gaen sal. Dese woorden hoorde Reinout van de jonkvrouwen daer hy sat/ en wert lachende. Malegijs siende dat Reinout loeg/ so stiet hy hem met zijn elleboge/ seggende: Reinout wat gy doet; lagt niet. Reinout seide: lieve Neve ik hebt vergeten/ de jonkvrouwen deden 't my. Onder des waren de Heeren voorby Malegijs en Reinout over de brugge gereden/ en Koning Carel begost by de brugge te komen/ Roelant gink bezijden hem/ en Beiaert wert voren geleyt/ en de twaelf knegten die 't bevolen waren hadden 't elk aen een trouw. Als Konink Carel by de brugge quam/ wert hy Malegijs en Reinout siende/ en tusschen de beiden stont een gulden kop. Doe seide Koning Carel tot Roelant: siet Neve tusschen geene twee Pelgrims staet een gulden kop/ ik en liet sulken kop niet maken om 1000. Ducaten. Roelant seyde: Heer Coning gy segt waer. De Conink seyde/ laet ons de Pelgrims vragen van waer hen de kop komt? Doe reet Conink Carel en Roelant tot de Pelgrims/ en Beyaert wert voor hen geleit/ en Beyaert rook aen de Pelgrims/ bekende zijnen Heere/ en dat ros toonde of 't blijde waer/ en draefde soetelik op de brugge over en weer. En als de Coning en Roelant by de Pelgrims quamen/ seide de Coning: segt Pelgrims van waer u dese kop komt? Malegijs antwoorde: Heer Coning goets vindy genoeg over al/ ik segge u in der waerheyt/ had ik mijnen kop meynen te verliesen by den volke dat hier van dage voor-by gereden is/ of noch komen sal/ ik en hadse niet voorgeset of laten sien; voort seide

hy

hy: dank heb den Coning van Vrankrijk / so wel behoet hy den armen haer kleyne goet / als de rijcken die veel hebben. De Coning seyde: segt my Pelgrim waer gy aen de kop komt / ik wilt weten / Malegijs seide / dat gelt daer die kop om gemaekt is: 't is wel 40 jaer geleden dat ik 't had in de Kerken / Kloosteren en Capellen / en ik heb den kop doen wyen / en is genaemt Christiaen / en daer is mede toe van den kop daer God met zijn jongeren uyt soppen op den witten Donderdag / en de Paus van Romen heeft'er Misse over gesongen / en de kop gaf hy gratie alwaer een mensch nog so swaer belast met sonde / en lange daer in gestaen hadde / at hy een sop daer uyt hy soude alsso suyver wesen als Maria Maghdalena / doe sy ons Heeren voeten salfde. Onder dese woorden die de koning en Malegijs t'samen hadden kniel de Beyaert voor Reinout. Doe seyde den Koning / merk doch Neve Roelant / ik seg u voorwaer / dit zijn twee Engelen die Godt hier gesonden heeft / want dit stomme beest doet hem reverentie. Malegijs dese woorden hoorende / nam een stok en sloeg Beiaert dat't op zijn voeten spronk. Doe seide de Koning / waerom slaet gy dat ros? Malegijs antwoorde: Heer had u ros let voortgegaen / het had myn gesel geslagen / daerom bid ik u Heer / dat gy u ros wat achterwaert laet leyden / dat wy 't mogen schouwen want wy 't seer ontsien. Doe dede de Koning Beyaert agterwaert leiden / dat de Pelgrims sonder angsten sitten mogten: doe seyde de Coning / ik bid u Pelgrims geef my een sop dat God my mijn sonde vergeven wil / ik sal u een gouden penning geven? Malegijs seide: Heer dat en staet my niet te doen / dat seg ik u in der waerheyt / want gy moest my eerst de Coning wijsen. Coning Carel seyde: men seyt dat ik Coning ben. Malegijs seide / so en belgt u niet dat ik so onwaerdelijk tegen u gesproken heb. De Coning seide weder / neen ik vrient / wel moet gy varen gy en kend my niet / wat woude ik u dan wijsen; maer geeft my een sop / ik sal u geven een Gouden penning. Malegijs seide / Heer Coning / dit staet niet te doen / ten ware dat gy vergeeft al de gene die u misdaen hebben gy weet dat God vergaf al de gene die hem den doot aen deden / doe hy hing aen de Galge des kruices. De Coning seide / vrient gy segt waer / maer Reinout heeft my so veel misdaen by zijn self schult dat ik hem niet vergeven mag en daer is een die heet Malegijs vol van toveryen die haet ik noch veel meer / ik wilde dat ik hem gevangen had / seg my Pelgrim / wat man is dat die hier by u leyt? Malegijs seide: Heer Coning / 't is mijn Vaders broeder / en kan niet sien noch hooren / des heb ik in 't herte verdriet. Doe seyde de Coning / Pelgrim geeft my een sop om vergiffenis mijner sonden / dat u God weder gedenke / en beter u Geselle zijn verdriet. Malegijs seide: Heer Coning hier leit mijn arme Gesel / welke in 50 dagen niet hoorde noch en sag / dus heb ik al te groot pijn in 't hert / en kan ook niet spreken / dit geschiede in een nacht dat hy verstant / memorie / krachten en wetenschap verloor daer wy geherbergt waren. En eergisteren vonden wy een vroetvrou / die met vreemde vrouwen plag te verkeren / en die seide / mogt hy komen tot de Stadt daer hy Beyaert berijden mocht hy soude genesen van alle zijn qualen. De Coning seide: Pelgrim waer dat waer so quam hy hier ter goeder tijt. Malegijs seyde men moet een dink beproeven eer men weet wattet doen kan. De Coning seide: Pelgrim ik bid u door God geeft my een sop / dat't Gode bequaem sy / ik sal u gesel dat ros Beyaert laten berijden. Malegijs verstaende dese woorden van de Coning sei: Coning in Gods naem dat sy dan begonden / maer door u eer sal ik doen / gy weet wel dat Godt in Bethlehem geboren was / en in arme klederen gewonden waer / dat dede zijn ootmoedigheit / om dat God woude dat hem yegelijk mensch bedenken sou en hovaerdye laten sinken en ootmoedig wesen. Koning Carel seide Pelgrim gy segt waer: Malegijs sprak wederom tot de Coning: Heer Coning ik segge u dat gene knechten die daer achter u staen wel alsso veel te verliesen hebben als gy / daerom Heer Koning laet die knegten mede te soppen gaen met u en elk neme een soppe door u eere. De Koning seide: Pelgrim het wort gedaen: doe hiet de Coning datse souden voort treden en nemen elk een soppe / sy seiden't en quamen tot Malegijs met devoter herten / leiden haer handen t'samen als sy de brok ontfingen; och! hoe luttel wisten sy wat sy deden.

 Ten

Ten lesten ging de Coning selve met devotie/ en ontfink een sop/ meynende dat hy zijn soude daer mede quijt soude zijn. Dit gedaen wesende liet de Coningh Beyaert brengen op de Vaert buyten Parijs/ en de Pelgrims quamen daer mede/ met grooter pijnen/ also 't scheen in haer lieden gesigt. En als sy op de bane waren/ seide Coning Karel tot Roelant: Edel Grave Roelant/ ik bidde u/ doet desen armen Pelgrim rijden op Beyaert dat 't Gode bequaem zy. Roelant seide dat hy 't geerne dede, hy nam hem in zijn armen/ en hief hem met grooter pijnen op Beiaert. Als hy hem op Beiaert geheven hadde/ viel hy van d'ander zijde af. Roelant was daer te medelyden/ en hief hem weer op Beyaert/ en hy viel van d'ander zijde wederom af. Malegijs seide: och Heere gy doet grote sonde dat gy uwe spot met mijn Gesel houd/ want u ros is groot/ en ist dat hy der meer afvalt/ hy blijft doot. Koning Carel seide tot Roelant: ik bid dat gy de Pelgrim so vast hout dat hy niet en valt. Roelant nam den Pelgrim weder/ en hielp hem op Beyaert/ en als hy daer op was hielt hy hem vast/ also dat hy niet vallen mogt. Als Reynout aldus op Beyaert sat/ begon hy hem vast te houden/ ende sette zijn voeten in de stegel-repen van goude. Doe waren die knechten die Beiaert bewaerden onterft van 't Gout en de erve die haer Koning Carel gegeven had/ doe sy hem Beiaert bragten. Doe seide Reinout ik soud geerne alleen rijden. Doe seyde de Coning: laet den Pelgrim alleen rijden. Malegijs seide: Godt heb lof lieve Gesel dat gy spreekt/ meugdy ook sien en horen? ja ik seide Reinout/ ik heb al mijn leet verloren. Doe seyde de Coning: Heer Bisschop doet ons halen Cruicen en Vanen/ want God heeft ons grote eere gedaen want hier mirakel geschiet is. Malegijs toonde daer na zijn konst dat Reynout die op Beyaert sat zijn kragt weder hadde. Reinout sittende op Beyaert/ siende dat men op hem ofte Beyaert niet en wagte so klopte hy Beiaert met sporen. Als Beyaert zijn meester op hem voelde/ soo sette 't hem te lopen/ de eerste spronk was wel elf voeten. Als de knegten dit gewaer wierden die 't ros bevolen was/ hielden sy hen qualijk. Malegijs dit merkende sag seer verdrietelyk/ huppelende en springende gins en weder/ roepende: Och Heer Coning wat sal 't wesen? mijn Gesel is op u ros geseten/ ik dugte dat hy hem den hals sal breken/ en treden hem Longe en Lever uyt den Lijve. Als Malegijs dit seyde wrank hy zijn handen/ en toog zijn hayr/ en scheen grooten rou te bedrijven. Als de Koning Malegijs sag aldus gebaren/ had hy sijner medelijden/ en riep haestelijk de 12 Genoten/ en bad hen dat Beyaert wouden vangen/ en die mensche die op Beyaert sat/ en brengen hem wederom. Als de Koning dit geseit had/ noopten sy haer rossen; de eerste waren Roelant en Ogier/ daer na den Hertoge van Bavier en Sampson/ en voort alle d'andere genoten/ wat haer rossen lopen mogten/ en volgden dus Reinout die op Beiaert sat/ en hebben hem versien een boog-schoot verre. Reynout die dus/ op Beiaert sat/ sag dikwils om of men hem volgde/ ten lesten wert hy siende dat hem de genoten volgden. Reynout dit siende seide in hem selven: Och hoe geerne wist ik of mijn magen my volgen in 't goede of in 't quade/ want wist ik dat sy my in 't quade volgden/ ik soude my liever over wreken dan over een vreemt man: met dese woorden toog hy zijn Zweert/ en hielt Beiaert staende tot dat sy by hem quamen/ en als sy by Reynout soo na quamen dat sy hem hooren mogten/ riep Reynout totten genoten: gy Heeren hebt gy mijn doot gezworen dat segt my? Doe seyden sy: Reynout neen wy/ ridder koen. Doe seyde Roelant: Reynout/ Neve wy en dachten niet dat wy u hier vinden souden. Doe seyde bisschop Tulpijn: sydy daer Neve Reynout? Ja ik antwoorde Reynout. Doe seyde Ogier/ Reinout Neve my verwondert van u/ dat gy hier zijt? Olivier seide segt my dog Neve wie is den Pelgrim die by den Koning gebleven is? Reinout seide: 't is mijn Oom Malegijs: Roelant seide 't is die 't wesen soude/ want hy en doet niet dan metten Koning spotten. Doe seide Reinout/ ik bid u Neve Roelant/ dat gy hem niet en wroeget. Roelant seide: sou ik dat doen dat waer misdaen/ ik sal des waerlijk niet doen. Doen seide Reinout/ ik bidde u Heer Bisschop door alle die vrientschap die ik u wederom doen mag/ dat gy mijn broeders in dijn geleyde ontfangt die den Koning gevaen heeft: En gy Baroenen u bidde ik mede/ als dat gy

mijn

mijn broeders tegen Coning Carel wilt verdingen/ en niet en gehengt dat mense ter Galgen leydt om te verdoen. Met dat Reynout dat geseyt hadde/ sprak daer Faukens sone: Ik segge u Reynout dat ick u gevangen leveren sal den Koning / die u en u broeders morgen sal doen hangen. Reinout hoorende dese woorden van den Schiltknecht/ worde hy toornig/ seggende: God behoede mijn broeders van alsulken doot/ ik hoope op Godt dat gy liegen sult/ en komdy naerder/ ik sal 't u vergelden. Met dien quam de knecht om hem te vangen / doe verhief Reinout zijn Sweert / en sloeg des knechts hooft van zijn lichaem. Als Roelant dat sag loeg hy daerom/ en seide; Reinout Neve dank hebt hy dat ghy 't dedet / want ghy hebt hem zijn loon gegeven; doen seide Reinout: gy edele Baronen blijf al met Gode / die moet u altijt in zijn behoede ontfaen: en ik bevele Godt mijn broeders/ en op u geleyde: en mijn Oom Malegijs beveel ik Maria Godts Moeder/ en hier mede neem ik aen u allen oorlof/ en scheide van hier. En aldus nam Reinout oorlof aen de Heeren en reed haestelijk na Montalbaen.

Het XV. Capittel.

Hoe de Heeren weder tot Koning Carel quamen en seyden dat sy Beyaert niet vinden en konden, en de Koning Reinouts Broederen woude doen hangen, daer Bisschop Tulpijn tegen was met Roelant, en de andere Heeren, en beletten 't dat het niet en geschiede. En hoe Malegijs Reynouts Broeders verloste uyt de gevankenis, en gink tot den Koning daer hy lag en sliep in sijn kamer, en seyde tot hem dat hyse uit ter gevankenisse nam, en bragtse tot Montalbaen.

Als die Heeren van Reynout gescheyden waren/ reden sy weder tot den Coning/ en over droegen met malkanderen wat sy tot Coning Carel seggen souden. Doe seide Bisschop Tulpijn: wat sullen wy van desen Schiltknecht seggen/ die Reinout verslagen heeft/ wie sal 't voor de Koning verantwoorden? Roelant seide: dat sal ik doen en seggen dat ik 't selve gedaen heb/ daer weet ik raet toe. Dit dogt hen allen goet/ en reden sy tot den Koning. Als de Koning de Heeren sag was hy bly/ en vraegde Roelant terstont of hy Beyaert bragt? Roelant seyde: Heer Coning neen wy; met dien heeft de Koning versien den Schiltknecht / die daer doot ingebracht wert op een ros / en seyde: is 't de Pelgrim die op Beyaert sat? Roelant seyde: Neen Heer Koningh het is Foukens Sone van Morlioen: de Koning seyde weder: wie heeft den Schiltknecht gedoot? Heer sprak hy / dat dede ik. De Koning seide: Neve dat is misdaen. Roelant seide: Heer Koning gy kent Beyaert wel / als 't begint is 't seer fel/ en als 't quaet is so en kan 't niemant dwingen of achtervolgen / en wy waren den rosse so na gekomen dat wy 't sagen / des wy alle blijde waren. En doe quam daer de Schilt-knecht en woudet met zijn kracht alleen vangen / en trok zijn Sweert/ en als Beiaert dat sag wast seer schouw / also datter vloog oft dul geweest had / en wy verlooren Beyaert tusschen twee Foreesten in een Koorn-lant: doe was ik soo toornig dat ik de Schilt-knecht doot sloeg. Doe seyde de Koning: Roelant gy doet hem recht/ het was groote slegtigheyt van een knecht/ dat hy voor u alle uytryden sou / en vangen Beiaert alleen / dat hem niet doenlijk was / my waer leet gy en haddet gedaen. Als de Koning dit geseyt hadde/ sprak Roelant. Heer Koning ik wil doen hangen de knechten die gy Beiaert bevalt / om dat sy hen Beyaert hebben laten ontgaen. De Coning sprak wildy dat gedaen hebben/ het sal geschien. Doe beval de Koning dat men die knechten soude hangen / 't welk terstont gedaen wiert. Daerom van veel onderwints komt groote onruste ende achterdeel. Malegijs die by den Koning was / ging tot hem en seyde: O lacen wat is my geschiet! mijn Geselle is op u ros geseten / ik weet wel dat hy afgevallen is / en mag doot wesen/ des heb ick in mijn hert soo grooten rou dat ik niet gehengen en kan / en ick wil gaen over zee voor de Ziel mijns Gesels bidden / dat hem Godt genadig wesen moet / en met dien hiet hy hem seer qualijk / hy wrong zijn handen en toog zyn hayre / en scheen te bedrijven ongemeenen rou/ en seyde: adieu Geselle! ik en sie u nimmermeer: Doe Koning Karel desen rou Malegijs sag bedrijven/ had hy medelijden/ en

seyde vrient hebt maten uwen rou / ik sal u begeven kortelijk in een rijk Klooster / daer gy u leven u broot hebt / en kan ik vernemen waer u gesel doot gebleven is / ik sal in de eere van onser vrouwen over zijn ziele doen singen alle dagen een Misse. Malegys seide: God loons u Heer Coning. Doen gebood de Coning dat men hem geven soude hondert ducaten in goude / en dus schepde Malegijs en dankte den Koning seer van zijn gifte. Als dit gedaen was ontbood de Koning alle zijn Baroenen by hem / en seyde: Edel Heeren ik sal my wreken over die gene / die mijnen Sone soo moordadelijk versloegen. Dus zweer ik op mijn Kroone / dat ik my over die moordenaers wreken sal. Als de Coning dus zijn eet gedaen had / dat menig Edelman leet was die 't hoorde / so liet hy Reinouts broeders uit de gevankenis halen en voor hem brengen / en als sy voor hem quamen / liet hy haer handen en ogen binden als offe dieven geweest hadden. Als dit Bisschop Tulpijn sag had hy medelijden / en seyde: Heer Coning doet gy wel en laet ons Neven voor de Schepenen brengen / want Heer Koning het is immer u vleesch en bloet / gy weet wel dat u de Wet elk mensch te zwaer is. Coning Carel seide: Heer Bisschop des en doe ik niet / want ik sal nog heden wraek ontfaen over mijn Sone / en doen mijn Neven hangen / de Bisschop seyde: Heer Coning die Heeren hebben hier so menige magen die 't niet geerne sien souden / en ramp moeten sy hebben so gyder een laten hangen. De Koning seyde: suldy u dan tegen my setten ? Neen ik seide de Bisschop. Coning Carel seyde weder / ik salse doen hangen. En de Bisschop seide: Heere / des en gehenge ik niet. Coning Carel riep tot hem Fouke van Parijs / en seyde: wat raet gy my / wil ik mijn neven hangen / of wil ikse laten leven om de saen die sy my bieden ? Fouke seide tot de Coning daer toe zydy self wijs genoeg / want gy siet wel dat Bisschop Tulpijn met macht tegen u wesen wil / en ist dat gy 't doet so sal men seggen dat 't bedwang dede / gy en dorstet niet laten. Als Coning Carel dese woorden van Fouke hoorde wert hy toornig / en zwoer by zijn Coninglijke Kroon dat hy zijn Neven nimmermeer en soude laten verdingen / en sou se te Montfaucon doen hangen / dese selven eet

was hem leet en 't berouwde hem seer. Als de Bisschop de Coning hoorde zweren / belgde hy 't hem / en sey: Heer Koning gy sult u neven tegen u laten verdingen 't is 't u lief of leet. De Coning seide: Bisschop Tulpijn wildy u tegen my setten ? en met dat hy dat seide sloeg hy na hem / doe nam de bisschop de Coning by de kele / en sou hem gedoot hebben / maer die Heeren schoten daer tusschen / en togen Tulpijn van de Coning / die toornig was / en riep met arren moede: Nu sal ik weten bisschop Tulpijn wie de gene zijn die my begeven en met u leven te sterven willen. Doe trad de bisschop aen een zijde / en sprak: Nu bid ik mijn Magen die my helpen willen / en in de noot niet en begeven / dat sy nu komen. Als de bisschop dit sprak / sprank by hem over van de Coning / Grave Aymerijn Arnouts sone van Beviant / daer na Heer Arnout selve / doe die Hertoge van Ardan / een stout ridder / en was Diderik genaemt; daer na de Hertog van Borgongien / en seyde: Heer bisschop Tulpijn / wy sullen u helpen tegen al de gene die u sou willen deren. Doe ging over Ridsaert van Normandyen / daer na de sterke Ogier / een vroom ridder; doe ging over den Hertog van Barboen / en met hem Betram en Risoffe / die beide zijn kinderen waren; doe trat over van Geneve Grave Olivier / daer na den stouten Roelant nochtans en baden sy 't hem niet. Doe seyden die Heeren tot bisschop Tulpijn: Die u misdeden edel Heer bisschop wy souden 't so op hem wreken dat het hem zijn leven kosten sou. Als Koning Carel dit sag / seide hy: Wy Neve Roelant / hoe hebdijt dus gemaekt / ik sie wel ik heb mijn brood qualik besteet / dat ik u dus lange binnen mijnen Hove gehouden heb /

en van jongs opgevoet / en heb u gemaekt de meeste van alle mijn Heeren / en mijn betrouwen op u gezet/en gy begeeft my ter noot. Roelant seyde: Heer Koning des acht ik niet / maer gy meugt u wel schamen voor alle de Werelt / want verdedy dese drie Heeren/'t is u vleesch en bloedt / u schande die waer te groot. Doe riep de Konink Fouke van Parijs / en seyde: wat segdy Fouke/ wil ik mijn Neven laten verdragen om de soen die sy my geven willen? Fouke seide: Heer Coning des zijdy selve wijs genoeg/ en siedy niet dat u hooge magen die met u alle dagen gaen/tegen u gewapent zijn in hulp van bisschop Tulpijn: En ist dat gy de drie Heeren tegen u laet versoenen/ men sal seggen dat gy't door ontsag gedaen hebt. De Koning seyde: Fouke/ gy segt waer. Dit hoorde Ogier / en wert toornigh en trad voor/en nam Fouke by den hayre/en sloeg hem met eenen vuyst in zijn hals dat hy in onmacht viel voor des Koninks voeten/ of hy doodt had geweest. Doe seyde Ogier: gy valsche raetgever/ ik wane die Heeren nu over u gewroken zijn. Metdien ging hy voor/ daer drie Heeren saten/ en ontbont hem haer handen en oogen/want hyse soo gebonden niet sien en mogt. Doe seyde bisschop Tulpijn: wie sal de gene wesen die dese Heeren hangen sal? ik waene iemant so stout zy. De Koning seide: Heer bisschop/ gy set u onmate seer tegen my. Doe seyde de Bisschop: Heer Koning, ik seydet u te voren, en ik segge u noch / woude ik my tegen u setten, ik wonne u af krone en lant. Als de Bisschop dese woorden seyde / wert de Koning seer toornig/en klaegde seer voor al zijn Heeren. Als dit de Bisschop sag/had hy medelyden met den Coning/ en bant de drie Heeren weder handen en oogen / en settense weder op 's Conings voeten. Doe seide bisschop Tulpijn Heer Coning/nu doet'er uwen wille mede wat u believt? maer laetse verdingen het is u best. De Coning seide: Eylacen wat is my geschiet: dat my de liefste daer ik mijn betrouwen op stelle/ my begeeft? Doe sey Roelant: voorwaer Heer Coning ik en doe niet/maer wildy vegten op de Sarazijnen of Heydenen/ ik en begeve u niet door geen angst of vreese van der doot / en altijd wil ik geern in't vreesselijkste wesen en u getrouwelijk dienen. Doe sprak de Koning weder en seyde: hoordy 't Heer bisschop Tulpijn/ het zy minnen of onminnen / ik sal nog heden mijner suster kinderen hangen/ en wrake doen over mijn Sone/ ik en waene anders mijn leef nimmer te vergeten/sonder eenig langer beiden met magt van volk: want als 't ten quaetsten komt/ so grooten slag slaet dikwils den knecht als een ridder die de wapen gepleegt heeft. Als Roelant dit hoorde van de Koning / wert hy toornig / en seyde : Heer Koning suldy dan u knegten tegen my willen setten of Foukens knegten? met dese woorden sloeg Roelant zijn zweert/en sloeg een van zijn knegten dat hem 't hooft van den lijve vloog. Doe seide Roelant: Heer Koning en laet u knegten niet tegen my/ want ik woudse wel alleen verslaen. Als de Koning dit sag dat hy niet en verderde / zweeg hy lang / en dagt in hem selven hoe hy hem best mogte wreken. Over een wyl seide hy: gy Heeren gy misdoet seer dat gy mijns t'onderdoet / en my verwondert waerom gy 't doet: want ik gezworen heb dat ik mijner Susters kinderen soude doen hangen / en wreken de doot mijns soons/en mijn gezwooren eet moet voort gaen. Aldus waerdy van edelder herten gy soudt my daer toe helpen dat ik mijner eer volbragt. De Bisschop seyde: Heer Coning en weest niet hastig/ het is twee-werf geschiet dat gy waen eer brak / aldus en agt ik die niet veel. De Coning seyde: Heer Bisschop heb ik 't gedaen 't is my leet / en ik weet niet dat 't geschiet is dus segt my wanneer 't geschiet is. De Bisschop seyde/ ik sal 't u seggen: En gedenkt u niet dat gy in arren moede zweert by u kroone dat gy Amalijs van Olinde soude doen hangen/ om dat hy by u dogter sliep/ en nu hebdy den Man weder soo lief dattet wonder is / want hy dient uwe Tafel / en hebt hem u dogter ten Wijve gegeven. Als de Coning dit hoorde wert hy toornig en sei met arren moede / ik verbiede u bisschop Tulpijn tegen my meer te spreken want souldy tegen my eenigh gedinge maken/ het schijnt gy soud my af winnen Land en Kroone. Roelant seyde: Heer Coning doet mijnen raet 't sal u goet zijn/ dat is doet dese drie Heeren weder in de gevangenisse leyden / en laetse noch een wijl leven/ hier-en-tusschen suldy u beraden/ so dat alle ding ten besten komen sal. De Coning seide

Roelant:

Roelant uwen raet wil ik doen. Doe wierden de broeders weder in de gevankenisse geleyt / die in grooter vreesen geweest hadden van den lijve/en daer mede scheyde dat Parlement van de Heeren/en de Coning ging in zijn kamer/en wert also te vreden gestelt.

DIt gedaen zijnde gebeurde 't dat Malegijs weder te Parijs quam om te verlossen Reynouts broeders uyt de gevangenis / want sy wisten niet van ure te ure Conlugh Karel en soudse doen hangen. Als Malegijs in Parijs was/ging hy in 't Paleys daer de broeders gevangen lagen. Als hy 'er quam toonde hy zijn konste/en de Valbrugge ging neder/en de poorten ontsloten: en als hy daer in was/ ging hy tot de gevangenis/en toonde zijn konste en de deure der gevangenis brak. Doe tradt hy in en nam Adelaert in der hant / en hy dede af van haerder lijf alle de sloten en taerxsen daer mede sy gesloten waren. De broeders en wisten niet dattet Malegijs was / maer sy waenden dat 't Coninks Dienaers waren / die de Koningh sonde om hen lieden heymelijk te dooden/ en sy waren droevig. Adelaert seyde: Adieu broeder Reynout/want Karel past op ons te dooden/gy en siet ons niet meer levende/God wil bewaren onse zielen. Ridsaert en Writsaert seyden: nu ist al gedaen/wy moeten nu immer sterven/ want wy hooren dat de Coning om ons volk gesent heeft/en wil ons dooden/ en sy bezonden seer te schreyen dattet Malegijs ontfermde/ en seyde tot henlieden: gy Heeren verbaert u niet / iek segge voorwaer ik ben u Oom Malegijs. Als dat die broeders hoorden waren sy blijde. Adelaert seyde: lieve Oom/ons leven staet aen u en aen God/dus wilt ons helpen. Malegijs seide: weest te vreden/ik sal u leyden uyt de gevangenis. Met dese woorden nam hyse by der hant en leydese uyt den kerker/en leydese aen de brugge tot Parijs. Doe seide Malegijs/ik hebbe misdaen dat ik u weg leyde sonder 's Conings wille/dus blijft hier staen ik sal gaen nemen oorlof aen den Coning/want sonder oorlof en wil ik u niet weg leyden. Doe seide Adelaert: Oom laet ons gaen de Koning en sal u geen verlof geven dat weet ik wel. Malegijs seyde: Gy moet so lang staen dat ik oorlof heb. Met dese woorden liet Malegijs de Heeren daer staen/en ging tot ten Koning. Als Malegijs in 's Konings kamer quam/ging hy staen voor 's Konings bed/ en seide: Heer Koning God geve u goeden dag/ en wil uw ziele geleyden als gy van der werelt scheyt/God behoede u voor misval. Heer Koning ik heb mijn Neven uyt den gevangenisse genomen/het gaet tot schade of baet/en sy staen voor de brugge binnen Parijs/en ik bad u Heer Koning dat gy my oorlof geeft ik sal die Heeren leyden te Montalbaen / daer sy u niet ontsien sullen. De Coning dit hoorende/ leggende tusschen waken en slapen / seyde tot Malegijs: Doet met u Neven uwen wille dat gy wilt: waer wist men man tusschen slapen en waken sulken antwoort geven? Als Malegijs dit van den Coning hoorde was hy blijde/en ging daer hy vant des Konings Kroon / en namse mede daer 't de Koning met oogen aensag/en keerde weder tot de drie Heeren/en bragtense in korten tijd op Montalbaen. Als Reinout zijn broeders sag was hy seer blyde. Aldus bleef Reynout met zijn broeders en Malegijs tot Montalbaen in goede hoede. Coning Karel die van Malegijs dit gesien en gehoort hadde tusschen slapen en waken/ was weder in slaep gevallen / als hy daer na weder wacker wert en wist hy niet of hem Malegijs in een droom te voren gekomen geweest had / of datter geschiet was. In dese arguatie lag de Koning so lange/dat hy opstont om te sien watter of was / droom of wat anders. En de Koning hem met haesten gekleet hebbende / ging hy tot der gevangenis die hy open vant / ging daer in / en vont dat hy de broeders quijt was / daer hy grooten rou om hadde/en ging weder na zijn Kamer/en onder des quam hem Roelant te gemoet / die hem groete / en seide: Heer Coning ter goeder tijt moet gy aldus vroeg opgestaen wesen. Doe seide de Koning: lieve Neve Roelant / ik moet u mijn misval klagen dat my te nagt gebeurt is: als ik lag en sliep quam my te voren de bedrieger Malegijs/en so my dogt seide hy tot my dat hy Reinouts broeders uit de gevangenis genomen hadde/ en dat hyse weg leiden mogte tot Montalbaen/daer sy my niet ontsien sullen. En my dogt ik sag hem voor my staen en gaf hem oorlof dat hyse weg leyden soude en dede daer mede dat hem geliefde. En ik sag dat hy

mijn

mijn kroone en zweert naer hem nam/ dat ick nimmermeer 'en waene wederom te krijgen. Roelant antwoordende den Koningh niet korte woorden: Heer Koningh gaefd gy hem oorlof en wist gy't nog Malegijs ontdank dat hyse nam. Roelant Neve/ gy houd uwen spot met my/ des soude ik u wel ontberen. Hier mede gingen zy t'samen in de Sale/ en de Koning was seer sondzeden over zijn gebangenen.

Het XVI. Capittel.

Hoe dat Koning Afises in de stede van Ceulen belegert was van de Heydenen, en om hulp sont aen Koning Carel, en hoe hy Roelant daer sont die de Stadt verloste, en den Heydenschen Koningh Corsaen versloegh.

ROelant en den Koning stonden t'samen in de Sale en veel andere Heeren / en hadden sonderlinge woorden van Malegijs. Onder des sag Coning Karel eenen bode komen/ en seide tot Roelant: Neve ons genaeckte nieu mare: doe seyde Roelant/ goede bootschap moet altijt wellekom zijn. Onder des dat Roelant dese woorden sprak / quam den Bode in de Sale voor den Coning en groete hem/en als hy hem gegroet hadde/seide hy: Heer Koning ik brenge nieu mare die my liever achter bleve / want Coning van Ceulen Afises doet u bidden dat gy hem hulpe sent / of hy moet de stad overgeven / want de Heydensche Coning heeft se soo sterkelijk belegen/ en ik ducht dat hyse winnen sal eer gy daer komt. Koning Karel was droevig van dese tijdinge / en seide: Edel ridder / Neve Roelant/ gy en liet niet dat ik u bad/ en bidde ik u dat gy daer vaert/ en ontset die van Ceulen / ik sal u leveren vijftig duysent mannen. Roelant seide dat hy't geerne dede. Doe seide Olivier: Roelant vroome ridder gy sult hier alleen niet varen / ik wil mede varen met acht duysent mannen. Roelant seide: dank hebt Olivier; daer naer seide Dunay een seer vrome ridder/Hertog van Bavier/Roelant ik sal mede komen varen / met 8000. vrome mannen. Roelant sprak met een blijde aengesigt: Neve/ God dank u der vriendschap. Doe seyden de Heeren tot malkanderen/ datse dien avont buiten Parijs woude legeren en hare tenten slaen/ met dese woorden scheyden de Heeren van malkanderen / en gingen in de Herberge om hun rede te maken. Olivier met zijn volk waren eerst rede/en reet met zijn volk buiten in schoonder ordonnantie / en sloeg zijn tenten buyten Parijs in een velt. Hier en binnen was de Koning op zijn Paleys en riep tot hem Roelant / en seide: Siet Neve Roelant/ ginder staet een schoon hoop volks / ik bidde God dat hyse beware. Doe sy dus spraken quam Ogier rijden met zijn volk in goede ordonnantie en wel toegemaekt / en sloeg zijn tenten by Olivier. De Koning seide: Roelant Neve/ siet ginder Ogier met zijn volk/ al schoone mannen/ ik bid God dat hyse behoede voor quaedt. Dunay met zijn vroome Mannen en ridders en sloeg zijn tenten by Ogiers. De Coning dit siende/ seide hy: siet ginder Neve Roelant / Dunay met dit schoon volk/ God wilse beschermen/dit gedaen zijnde gink Roelant en wapende hem ook met zijn volk en nam oorlof aen den Coning/en reet uit met zijn heyr/ 't welk een schoon heyr was/ en vroome Mannen wel toe gemaekt/ 't welk genoeglijk was om aen te sien. En als hy buiten was met zijn volck/ en sloeg hy zijn tenten by de andere; daer bleven sy liggende buyten Parijs tot des anderendaegs / en so haest als den dag verbaerde reden sy na Ceulen. Als sy in Ceulen quamen vonden sy een groote schare Sarazynen. En als sy dit sagen, seide de Heeren

ren

een haer volk in ordonnantie/en reden so lange dat sy by haer quamen: en als sy op een boog scheut na by de Heydenen waren/reed Roelant en Olivier met haer Volck voor 't Heydensche heir: Dunay en Ogier met haer volk quamen na. Als de Heydenen de Kerstenen dus op hun sagen komen/ stelden sy haer volck in ordonnantie/ en reden de Kerstenen tegen: daer versamelden de twee heyren/den strijt wert groot/ en menig man verslagen/ en veel Ridders van den Peerde. Doen dede Roelant wonder metten zweerde/ en Olivier doorbrack de Heydensche schare: Dunay en Ogier sagh men mede menig vroom feyt van wapenen doen/en menigen Heyden dooden/ soo dat des Heydens heyr sonderlinge by hen vieren geschoffiert wert/ maer principael by Roelant. Als dit sag de Heydensche Coningk Arsen dat sijn volk aldus verslagen wert/ en faelgeerde by toe doen van de vromigheyt van Roelant/ sloeg hy zijn peert met sporen en reet met groote nijt op Roelant/ so krachtelijk dat hem zijn glavie brack in veel stucken: maer Roelant en verschoter niet af. Als de Coning sag dat hy op Roelant niet winnen en mogt/en hem die steek niet en hinderde/ wende hy haestelijk zijn Peert/ meende weg te rijden/ maer Roelant gaf hem een soo grooten slag/ dat hy hem kloofde totten Peerde toe/dat hy so doot viel. Als de Heydenen haren Coning doot sagen waren sy droevig/en riepen op Roelant: Ay bose tyran wat doet gy? Ende bevochten hem so strengelijck dat Roelant veel te lijden hadde: want der Turken wasser 60000. Roelant in den strijt wesende/en aen alle zijden bevochten/ weerde hem vroomelijk/ want hy doorsloeg dikwils een man in 't Harnassche in twee stucken: dat hy geraekte was dood. Als Dunay Roelant dus seer belagen sag/ sloeg hy zijn Peert met sporen/ en doorbrak met zijn vromigheyd der Heydenen scharen/ soo dattet menigen Turck metter dood bekocht. Olivier en Ogier die stoute ridders deden dien dag menigen Turk de zael ruymen en ter aerden vallen/soo dat de Turken 't velt moesten ruymen: Want sy de vromigheit van de vier Heeren niet en mochten verdragen. Als de Heeren sagen dat sy haer vyanden verwonnen hadden/togen sy binnen Ceulen/daerse de Coning Afises seer blijdelijk ontfinck/ en bleven daer veertig dagen. Ten eynde van de veertigh dagen nam Roelant aen den Koningh Afises oorlof/ en reisde na Parijs/en als sy binnen Parijs quamen/en de Koning Roelant sagh was hy blijde ende hiet den Heeren vriendelijck wellekom. De Koning nam Dunay aen d'een zijde/ en vraegde hem wat de Coning Afises seyde/ en hoe hyse ontfink/ en of hem Roelant in oorloge manlijk gehadt hadde. Dunay seyde: Heer Koning Roelant heeft hem seer manlijk gehad/ en seer veel vromigheyt gedaen/ ick seg u Heer Koningh had Roelant een ros t'sijnen wille/ hy soude met zijn vromigheyt dwingen al dat in de Werelt is.

Het XVII. Capittel.

Hoe Koning Carel zijn Kroone op hing, om te winnen, die sijn Peert eerst ter staeke quam, en die Kroone daer afnam, en hoe 't Reinout geboodschap wert, hoe Malegijs Beiaert veranderde dat men 't niet en kende, en hoe Reynout de Kroone wan.

DE Coning was droevig dat hy geen Peert en wist te krygen voor zijn Neve Roelant/ dat van kracht so kloek was als Beyaert/ die Koning en soude geen goet sparen mogt hy alsulken ros krijgen/en seyde waer sal men vinden Beyaert gelijk/ had ik sulken ros ik sou 't mijnen Neve Roelant geven/dan mogt ik Reinout dwingen. Dunay seyde: Heer Koning in alle Landen is goets genoeg/ hier toe sal ik u raet geven. Gy sult een nieu mare doen roepen in diversche Landen/dat gy u Kroone wilt setten op een staek tusschen Mommatres en der Seynen/ wiese daer eerst af halen mag met rennen of minne/ gy sultse hem vierwerf met gout op wegen, en sijn peert dat snel loopt sult gy van hem koopen/en geven 't uwen Neve Roelant/ soo meugdy 'er Reynout mee dwingen. Reinout hadde een verspieders in 's Conings hof die 't hoorde/ dese liep met grooter haest te Montalbaen by Reinout en seide: Heer gy zijt verraden/want Coning Carel doet in alle landen nieu mare roepen/ als dat hy sijn Kroone setten sal tusschen Mommatres en der Seyne op eenen staek/en diese daer mag winnen/ 't zy doot

voor stormen of met minnen / de Coning salse hem vierwerf met gout op wegen, en 't ros dat daer best lopen sal / wil de Coning kopen van hem en geven 't sijnen Neve Roelant / dat hy u daer mede dwinge: zwijgt seyde Reynout / wat brengt gy voor / waer sou hy vinden sulken ros dat Beyaert soude mogen onderloopen of ontspringen? dat en vintmen in de Werelt niet / en ist waer so wil ik selfs tot Parijs varen / raed mijnen Oom / ik sal maken dat ick u Kroone sal winnen / en brengense hier ter Stede. En met dat Reinout dat seide / quam Malegijs in de Tale / en Reynout seyde tot hem: Oom hier is gekomen een bode van Parijs / ende seide dat Coning Carel heeft doen kondigen sijn mandamenten in diverscher Landen dat hy zijn Kroone setten sal op eenen staek tusschen twee schoone Steden / en wiese daer eerst af wint het zy met minnen of met stormen / de Koning wilse lossen tegen de gene diese wint / en wegense hem vierwerf met gout op / en 't ros dattet best sal lopen wil de Coning van hem kopen en geven 't Roelant om my daer mede te dwingen. Waer waent de Coning in al de Werelt een ros te krijgen dat Beyaert soude onderlopen? 't en is niet mogelijk / aldus is al zijn opset niet en van geender weerden. Malegys seide: ik rade u wel dat gy daer mede met u broeders vaert / maer gy sult veel van u volk mede nemen dat gy bewaert zijt. Reinout dede dat hem zijn Oom riet want 't hem wel aen stont; en Reynout dede Beyaert zadelen / en hy en zijn broeders en zijn Oom. Malegijs bereyden hen te trecken tot Parijs / en als sy reede waren / saten sy op haer peerden / en reden so lang dat sy te Orliens quamen: Malegijs vraegde waer de beste herberge was / die hem gewesen wert. En als sy voor die Herberge quamen traden sy van haer Peerden en gingen in: Malegijs ging en kocht de beste spijse die hy op de merkt vant. Doe vraegden de burgers aen malkanderen wat ridders dat dit waren die daer gekomen waren? en als de spijse rede was / ging men eten; men gaf water als de Heeren toe-behoort / en elk ging sitten ter Tafelen en aten en dronken met blijtschap. Als de maeltijt gedaen was / stonden die Heeren op / en elk ging wandelen daer 't hem beliefde: Reinout en Malegijs gingen t'samen in een schoonen Boomgaert daer meniger hande kruyt en bloemkens stonden / daer af nam Malegijs dat hem goet dogte / en stamtense t'samen. Als hyse gestamt hadde was hy blijde / en hy nam dat kruyt en besmeerde Reinout daer mede over al zijn lijf. En als Reinout gesmeert was veranderde zijn couleur / want hy te voren out was 22. Jaer / en nu scheen hy te zijn een Jongeling van 15 Jaer / want het scheen of hy noit Baert en hadde gehad. Als Adelaert dat sag loeg hy daeromme en wijsde zijn broeders en seyde: siet wat ons oom gedaen heeft met sijn konste. Malegijs ginck terstont in de stal by Beyaert / en smeerden also hem goet dogte: en Beyaert veranderde / die so zwart was als een rave / die wert over al zijn lijf so wit als sneeuw. Als die broeders dit sagen / logen sy daerom / en Adelaert seide nu is Beyaert ontkent / had ick 't soo wel niet gekent / ik en soude niet weten dat 't Beyaert ons goede ros ware. Doen seyde Writsaert / also helpe my God onse Broeder is mede ontkent / men mag hem niet kennen. Ritsaert seyde: ik seg u voorwaer / niemant en is onder de Son die seggen soude dit is Beyaert / noch Reinout mijnen broeder mede. Als nu dit gedaen was / seide Malegijs / nu laet ons gaen rijden na Parijs / want men kent Reinout noch Beyaert / geene van beyden / en my en sullen sy ook niet kennen. Reynout die vroome ridder en Heere van Montalbaen dede Beyaert zadelen en spande twee spooren aen zijn voeten en gorde een zweert / en niemant van sijne broeders was so heerlijck opgeseten als hy. Dese woorden die Malegijs en Reynout en sijn broeders gehad hadden / hoorde een verrader en kende den Edelen Reinout / hy liep haestelijk in sijn Herberge / en bereide met haesten sijn Peert en reet tot den Koning / als hy hem sag groete hy hem. Dit gedaen zijnde seyde hy: Edel Heer Koning / ik segge u so help my God / Reinout sal komen te Parijs met u Kroone winnen / ik hoorde hem 't selve seggen. Als de Coning dit hoorde was hy droevig / en seyde: wat segt gy bode / ik weet wel dat Reinout hier niet en quam al mocht hy Parijs daer mee winnen / de verspieders seyde: Edel Heer Coning / ik segge u ik sag gisteren te Orliens Reynout en sijn broeders / Malegijs oock: als de Koning dit hoorde wert hy seer

toornig/ en riep Fouke van Morlion/en seide/ ik sal u geven 400. mannen daer suldy Capitein af zijn/ en sult trecken na mijn Neve Reinout/ en siet wel toe dat hy u niet en ontgaet / en is't dat gy hem vint/ soo suldy hem gevangen brengen/en als sy hen weeren willen/ meugdy my/ de hoofden brengen/ik salse u met gout op-wegen. Fouke sprak totten Coning dat hy't geerne dede. Dus reed Fouke uit / en bereyde de wegen. Het en doet Godt niet zijn gratie Reinout wert gevangen/ want de wegen zijn nau beset. Hier en binnen is Reinout met zijn broeder gekomen op vier mijlen na Parijs / daer een schoone Fonteyne sprank / daer gink Reinout en Malegijs van den Paerde/ en seide tot Adelaert/gy sult Capiteyn wesen van dit volk en blijven hier leggen/ik en Reinout sullen t'samen rijden na Parijs/maer oft quam dat men ons met kracht slaen woude soo sullen wy den hoorn blasen:en als gy't hoort/dat gy dan met u volk ons ten hulpe komt. Adelaert seyde: ik doe 't geerne/aldus scheyde Reinout en Malegijs van hem en reden na Parijs / Malegijs seide tot Reinout : wat men tegen u seyt/ antwoort soo soetelijk in Britoens als of gy geen Francois en kondet: met dien sag Fouke Reinout en Malegijs komen rijden. Hy sprank haestelijk op zijn ros/en Reinout versag Fouke en seyde: Oom wat doen wy hier/ ik sie Fouke van Morlion/en is mijn meeste vyant/daerom laet ons weder keeren tot ons gesellen/ en laet ons een andere straet rijden/ die wy vrolijk rijden mogen. Malegijs seide:gy en zijt niet vroet dat hoore ik wel aen u woorden/rijd voort hebt geen angst/ want u of Beiaert magh niemant kennen. Ist dat sy my kennen ik geve hen-lieden te bate al dat hen helpen mag/ Fouke reet na Reinout toe/en hadde een schagt in de hant/ als Fouke by Reinout quam dagt hem dattet was een jonge/ en sag dat hy ontwapent was. Doen schaemde hy hem seer/ en liet zijn glavie ter aerden vallen/ en nam Reynout metten arm/ seggende: waer zydy geboren/ alsó helpe my God ik en sag noyt so groot een Paert als daer gy op sit/'t heeft beiaerts gang/ en waert van hair als Beiaert / soude ik seggen dattet Beyaert was / Reynout antwoorde in Brittaens met soete woorden. Doen seide Fouke spreekt Francoys / dat u God schende / ik en verstaen u niet / rijd heen en hebt ramp. Doe quam Dunay rijden/en seide tot Fouke/hoe en hebdy Reinout niet verslagen? Doe seide Fouke weder 't is Reinout niet / het is eenen Jongen van 15. jaren/ hy heeft noch geenen baert/ en ik en kon hem niet verstaen / want hy is gekomen uit Britanjen ; doe stak hy zijn zweert in zijn scheyde/ en stak zijn ros met spooren/en reet na Reinout wat't peert loopen mogt / en als hy by Reinout quam nam hy den toom van den peerde in de hant/ en seide: Jonkheere waer zijdy gebooren ? Reinout seyde hem met soete woorden in Britaens/ in Barwijk ben ik gebooren. Dunay sey/spreekt Francois/ ik en versta u niet. Als Dunay anders geen tale van Reinout hoorde / seide hy met arren moede / vaert henen in Duyvels naem. Dunay nam Malegijs peert by den toom/ en seide: segt my waer de Jonkheer gebooren is/ die daer alleen rijdt? Malegijs antwoorde in Frans/ in Britanje is hy gebooren / en is eens Graven kint/ maer zijn lant en steden heeft hy verset. Dunay seide/segt my van waer hem dat ros gekomen is/ 't is sterk/ groot/ en snel/ so helpt my God/ ik en sag noyt so groot/en heeft Beiaerts gank en maeksel. Doe seide Malegijs/ 't en is geen wonder dat't groot is/want't at noyt anders dan koorn en broot/ dat om dat die jongeling / mijn Heer gehoort heeft dat de Coningh heeft doen roepen alle tot zijner kroone om de selven met rennen te winnen/ want de Coning wil dat ros koopen/'t gene het snelste is van lopen/en geven't zijn Neve Roelant om Reinout daer mee te dwingen / daerom is 't hier gekomen dat hy hoopt de kroon te winnen. Doe seide Dunay:hebdy van Reinout niet vernomen? Malegijs antwoorde:ik meene dat hy nog agter is/hy staet seer na's Conings wagter. Malegijs nam oorlof/ en reed na Reinout/en Dunay reed na Fouke / en seide : my dunkt wy hebben groote slegtigheit bestaen dat wy den koene Reinout wagten / want ik weet wel dat hy te parijs nog hier omtrent niet en quam/ al mogh hy daer der mede gewinnen heel Senlis/ Blois en Amiens. Fouke seide dat is waer; en verneemt dit den koene Grave Reinout/ so sal hy zijn spot met ons houden. Doe keerense we-

derom-

herom; als de Koning Fouke sag vraegde hy hoe 't vergaen was / offe Reynout gevangen hadden? Fouke antwoorde/ neen wy Heer Koning. Dunay seide: Heer Koning ik segge u dat wy groote slechtigheit bestonden/ doen wy den vromen Reinout wachten / want ick weet wel dat hy te Parijs niet en quam al kost hy daer mede winnen Amiens en Orliens. Doe sprak de Koning/ Dunay gy segt waer / maer Reinout is een van u magen/ ik segge u certein is 't dat mijn Reinout ontkomt / ik sal u voor hem doen hangen. Doe seide Dunay: Heer Koning ik sal u raet geven/ gy sult alle de Poorten doen sluiten/ de vreemde ridders en Baroenen buyten laten/ en in elke Poort setten 30 gewapende mannen / of men Reinout ergens vernam dat men hem vange/ en brenge. Doe seyde de Coning Heer Dunay dat 's goeden raet. Terstont dede de Coning al de Poorten sluyten/ en sette by elcke Poort 30 gewapende mannen. Doe is Reinout met Malegijs gekomen voor de poort van Parijs/ en klopte aen/ maer men hoorde se niet / als Malegys dat sag stak hy zijn hooft door het klinket en sag daer een gewapentman staen / die sprak hy met schoone woorden toe/ en seide mijn vrient / waerom doet de Coning de Poorten toesluyten / des verwondert my seer / en dat alle dese ridders hier buyten moeten blijven; meent de Koning dat hy al de goede Peerden binnen heeft / neen hy / hier is een beter buyten. Die goede man seide tot Malegijs/ 't is om Reinouts wille gedaen. Malegijs seide / is het anders niet / wat weten wy van Reinout/ maer ik heb gehoort dat hy voor ofte achter is/ ende staet na 's Konings oneere. By Reinout/ stont een rabout/ ende seide: Sag ik oyt Reinout so sie ik hem nu/ 't is de Jongeling die daer op 't groote peert sit: Malegijs heeft hem met toverye soo verandert. Beiaert verstont dat so wel ofte een mensch geweest had/ en sloegh de rabout voor zijn borst dat hy doot viel. Doe seide Malegijs: dit peert heeft desen knecht doot geslagen. De Heere seide / dat ros heeft recht gedaen / want Beyaert is pik zwart / dit ros is witter dan een sneeu / ook kennen wy Reinout wel / want hy heeft een gedaente van 22 jaren / dese Jongeling scheen geen 15 jaer / men dede de Poort open en liet se binnen rijden: Doe vraegde Malegijs na de beste Herberge die in Parijs was / men weesse hem/ en als sy voor de Herberge quamen traden sy van haer Peerden / en de Peerden werden in de Stal geleit / en de Heeren gingen sitten ontbijtten/ doen schonk Malegijs de waert een peert dat goet was/ en was een Tellenaer. De waert dankte hem en dede de Heeren wel te gemacke / en was blijde van zijn gifte / hy gink ter merkt en kogt goede spijse. Als de Heeren gegeten hadden gingen sy slapen / des nagts ontsprank Malegijs/ en sank van blijtschap/ stont op en gingh in de stal by Beiaert/ bant zijn regter voet/ en gink te werke met zijn kouft/ soo dat Beiaert veranderde zijn vettigheyt / en scheen seer mager en lam te wesen / ja ten scheen niet weert te zijn twee penningen. Als de Weert Beiaert dus verandert sag verwonderde hem/ en wert toornig/ seggende: gy boose Garsoen wat hebdy den ros gedaen? u verdoeme God/ en zijdy niet Malegijs/ ik belooft God eer ik eet of drinkt sal ik 't den Coning seggen. Als Reinout dit van den Weert hoorde/ wiert hy toornig en seide: Heer Weert overliegt ons niet voor den Coning/ want dat was misdaen / of mijn ros op u stal geargert is/ suldy ons daerom verraden en voor de Coning valschelijk beliegen. Doe seide de Weert: ick segge u in der waerheit iek sie wel dat gy Reinout zijt/ ik sal 't den Coning seggen. Reinout wiert toornig/ en sloeg hem zijn hooft af dat 't voor hem neder viel / en seide: ten wert immer van u niet geseyt. Dit sag de waerdinne en riep luyde/ o wacht/ en misbaerde seer/ roepende o God wat sal ik doen? mijn man leyt daer verslagen/ dat heeft die jongeling gedaen: doe seide Malegijs tot de vrouwe/ ik segh u by Godt is 't dat gy niet en zwijgt / ik sla u mede 't hooft af / de vrou was verbaert alsse dit hoorde / en door angst van de doot zweeg zy. Reinout en Malegijs zadelen haer Peerden / en reden buyten Parijs in een schoon pleyn / wagtende daer tot den Coningh gegeten had / als de maeltijt ten Hove gedaen was reed de Koning met zijn baronnen buiten/ hem volgde al die prijs wil halen/ maer die geen goet peert had was droevig. Als sy quamen op 't pleyn daer de kroon was / so reet Malegijs en Rei-

nont mede onder die Heeren. En als sy Reinout sagen met Beyaert dat seer mismaekt scheen/ hieldense de spot met hem/ seggende: siet desen man sal noch heden prijs behalen/ en door zijn manlijkheyt te kroone winnen/ en 't ros dat so goet is/ sal de Koning van hem koopen/ en geen gelt daer aen sparen. Als sy alle hare spot met Reynout hielde/ seyde hy daer op met soete woorden/ Godt mogt my heden so veel gratie geven in mijn jonge leven dat ik de kone wan. Doe stont daer by een borger die 't hoorde/ die daerom loegh en seyde: Vrient gy segt waer/ 't ros mag u qualijk dragen/ en u habijten zijn niet goet/ maer vrient doet mijnen raet/ keert weder in de Stad en huert eenen Ezel voor dit Peert/ want hy heeft lange zijden/ en mag seer wijt schrijden. Hier en binnen gafse de Coning oorlof datse souden rijden om de kroone te winnen/ en die daer hadden de beste rossen stelden hen om de kroone te winnen/ en elk zadelde zijn peert. Doe trad Malegijs van den Peerde/ ontbont Beyaert zijnen rechter voet/ ende daerde zijn konst/ en Beyaert had weder zijn kracht/ ende was snel ende sterck als te voren. Malegijs seyde tot Reynout: nu peynst om wel te doen Neve: en met zaligheit moet gy keeren/ en ik sal reysen door Parijs/ en aen d'ander zijde van de Zeyne daer sal ik u ontbieden. Doe scheide Malegijs van Reinout; hier en tusschen waren die gene die om de kroon te winnen reden een groot stuk voor. Doe seyde Reinout: Beiaert goede ros/ sal een ander de kroone winnen dat waer groote schande. Beyaert gy moest u wat haesten/ my dunkt dat gy traeg zijt. Beyaert dit horende begost te loopen dat elk mensch verwonderde die 't sag want 't liep met een verbolgen moet/ en vloog al haddet eenen Pijl geweest. De Heeren die dit sagen seyden tot malkanderen: Wy hielden heden onse spot met dese Jongelink/ maer my dunkt geeft hem Godt gratie/ hy mogt de krone wel winnen/ my dunk hy heeft waer geseit/ met dese woorden wert de Coning Beyaert gewaer/ en seyde: siet ginder Neve Roelant dat ros dat soo snel loopt sal ik noch t'avont kopen en geven u/ siet dat gy dan daer mede Reinout dwingt: want besiet dat ros wel/ 't heeft een loop als Beiaert/ waert so wel zwart als wit/ ik sou seggen datter Beyaert waer. Roelant seide: Heer Coning het is waer. Onder dese woorden die de Koning tegen Roelant hadde is Reinout verre voor d'andere Peerdē ter krone gekomen/ en heeftse genomen van de staek daerse op stont/ reet met Beiaert in de Zeyne/ en voerde de kroone weg. Als dit de Koning sag was hy droevig/ en riep: vrient geeft my de krone weder/ ik salse vierwerf met Gout opwegen/ en u ros dat so snel van lopen is wil ik koopen van u/ en geven daer voor wat gy eysschen kont: Reinout antwoorde: Heer Koning dit ros is mijn/ dingt een ander/ waer soude gy vinden een ros soo groot als beyaert/ en dat hem soude onderlopen? in al de Wereldt vindyjs niet/ en ik hebbe de Krone gewonnen/ en ik wil 't gout nemen datter aen is/ en gevent die my dienen/ ik seg u Heer Koning saegdy opt Reynout/ so ben ik 't. Als dit de Koning hoorde/ veranderde hem zijn vlaet/ en seyde met eenen droevigen moede: Reynout Neve ik bid u geef my mijn Kroon weder. Reynout seyde: Heer Koning ik en doe des niet/ want de kroone wil ik behouden/ en mijn oorbaer daer mede doen/ de steenen die daer aen staen sal ik tot Montalbaen setten/ datse yegelijk mag sien/ want geen koopliede en behoordense te dragen/ het is beter datse Beyaert dat goede ros draegt/ soo ik verneme wildy een Koopman van peerden zijn. Coning Karel seyde: ik bid u dat gy my weder geeft de kroone/ ik maek u voogt van al mijn goet/ en Adelaert sal ik maken mijn Drossaert en Ritsaert Bottelier/ met Writsaert te samen. Reynout seide: Heer Coning en dienden wy u niet alst u geliefde/ gy soud ons met grooter droefheyt loonen/ dat ken Godt. Heden Heer Coning doe gy u kroone in 't Pleyn dedet setten/ meinde gy te vinden een peert dat Beyaert sou ontloopen. Neen gy Heer Coning dat mist u/ want ik heb gereyst door veel Landen/ maer noyt en sag ik beyaerts gelijk/ en ik en gave het niet voor een Peert soo groot van Goude als beiaert is/ want het is de bloem van alle Peerden. Hier en binnen quam Malegijs met graten haest wat dattet Peert lopen mogt/ en riep luyde: hebdy de Kroone gewonnen/ Reynout Neve/ dat wilt my seggen? ja Oom seide Reynout/ dank heb God en u Oom Malegijs/ en ben met beyaert gekomen over de Zeyne. Doe

spraek

sprank Malegijs van den Peerde en kuste Weyaert voor zijnen mont. De Koning seyde: zydy dan Malegijs/ ik bid u raet uwen Neve dat hy mijn kroone weder geve ik sal hem 3 Maenden vrede geven / soo magh hy met vrede rijden te Dordoen/ en spreken zijn Moeder want sy hem liefheeft. Malegijs seide: Komt over Heer Koning/ wy sullen u kroone geven. De Koning dit hoorende/ wert toornig en seide: Volgt my gy ridders/ als Roelant en Olivier/ des bid ik u/ want ik Malegijs niet en betrouwe om zijn toverye daerom volgt my. Malegijs dit hoorende van den Koning seide hy: Heer Koning geen van u mannen en rade ik datse dwaesheyt beginnen datse in der Zeyne komen over de baren / want dan siet / ik doese alle verdrincken/ datter niemant te Land kome. Koning Carel seyde weder gy trawant ik segge u/ ik en kome niet over by u/ want haddy my daer gy sout my in u gevangenis voeren. Malegijs seyde: Heer Koning gy segt waer/ met dien sprouk Reinout op bepaert/ en Malegijs op zijn Peert/ en scheiden van den Koning en reden tot haer gesellen/ alle Reynouts Broeders en 't ander volck dat hem verwachten / waren blijde dat Reynout met de kroone quam. En Malegijs hietse wellekom / en reden te samen in Montalbaen.

Het XVIII. Capittel.

Hoe Koning Carel Koning Jewijn ontboot doe hy Hof hielt, en Koning Jewijn beloofde dat hy Reynout met sijn Broeders leveren soude in Koning Carels gewelt, 't welk hy niet volbrengen kon, want sy haer daer uyt vogten.

ALs Reynout en Malegijs dus van den Koning gescheiden waren/ en hem de Koninglijcke kroone ontvoert hadde / was de Koning seer droevig / want Pinxteren begon te naken/ dat de Koning Hof houden soude/ soo moest hy een ander doen maken/ Koning Karel ontboot alle zijn vrienden en magen/ en al die onder hem waren geestelijke en wereltlijke; en hy ontboot sonderling Koning Jewijn dat hy tot hem quame/ 't welk hy dede. Als Koning Karel de Heeren te Hove had die hy begeerde/ hielt hy Feeste met vreugden. En als de maeltijt gedaen was stont Koningh Karel op / en riep Jewyn tot

hem/ en gink met hem in een kelder. Doe sey de Coning tot Jewijn: ik bid u/ dat gy my levert Reinout en zijn broeders/ ik sal u geven 4 Peerden met Gout beladen / op dat ik mag wreken de doot van mijnen Sone. Als Jewijn dit hoorde wert hy verwonnen vermits het goet dat hy beminde / en seide : Heer Coning wilt gy my 4 peerden met gout geladen geven/ ik belove Reinout met zijn broeders te leveren. Coning Carel vraegde : soud gyse my leveren konnen sonder deeren van mijnen Lijve ? Doe seyde Jewijn: Heer des weet ik wel raet / ik sal u die vier ridders leveren elk op een Muil sonder wapen / doet'er dan uwen wil mede. Koning Karel dit van Jewijn hoorende / wert verblijt. Jewijn seide: Heer Coning laet ons keeren in de Zale/ op dat ons opset niemant verneme die 't Reynout segge/ want vernam hy't/ hy sou my dooden. En als gyse hebt bewaertse dan wel, want ontgaen sy u/ Reynout sal my dooden. Coning Karel seide: Heer Coning gy en dorst niet duchten/ want komen die ridders binnen Vaucoloen/ ik en liet se mijn niet ontgaen om geen goet. Coning Karel en Jewijn hebben dus haren raet gesloten en zijn in de Zale gekomen/ en alle de Heeren die in de Zale waren / deden hun reverentie. En Jewijn heeft terstont aen Coning Karel oorlof genomen/ en aen d'ander Heeren/ en reed met haest na zijn Land. En de Heeren die by Coning Karel waren gebleven / namen oorlof aen Koningh Carel/ en wouden t'huys reysen. Koning Carel seide: Gy Heeren ik en laet

laet u niet reysen / want gy moet alle varen in Vaucoloen / en wachten daer Reynout en zijn broeders / want ik hebbe hem van Coning Jewijn zijn Sweer gekocht / hy salse mijn leveren te Vaucoloen om 20000. kroonen / sonder harnas of wapen / en elk een mantel om hebbende. En alsse daer komen / siet dat gyse vangt / kondy my leveren die hoofden der jongelingen / ik salse vierwerf met gout op wegen. De Heeren waren seer blijde van des Coninks woorden / want zy hadden het gout lief. Ende Coningh Carel seide tot Fouke / ick maeke u Constapel van den heyre. Fouke seide: Heer Coningh ik sal mijn beste doen / om uwen wil te volbrengen. Terstont maekten hen die Heeren rede / en reden na Vaucoloen om Reynout en zijn broeders te wachten. Coning Jewijn / die dese verradenis plegen soude / is in Gascongien gekomen / ende is gereist na Montalbaen / om Reinout met zijn broeders daer te vinden / die hy daer niet en vant / want zy waren op dit pas te Bordeele in 't Woud om Wild-braed te vangen. God versag datse vingen so veel alsse op 4 peerden laden mogten / en hier mede keerdense na huis. Als zy buiten 't foreest quamen / sagen zy een teken; Reinout liet sijn hooft hangen op zijnen Schilt. Doe seyde Adelaert: segt my Reinout broeder / dat u God eere / waerom zijdy dus bedroeft? Reinout seide: ik seg u broeder dat mijn hooft my so wee doet / dat ik niet en weet waer blijven. Adelaert seyde: teu is geen wonder want wy hebben te lange gejaegt. Doe redense so lange datse quamen by Montalbaen daer sag Reynout op de Tinnen van Montalbaen veel volks leggen. Doe seyde Reynout: Helpt Maria moeder Gods / wie mag wesen op Montalbaen? Waer mag zijn Claredis mijn vrou en Malegijs mijn Oom. Als Reinout in dese klage reed / soo heeft 'er binnen versien eenen ridder van Montalbaen / en reed Reinout te gemoet / als hy 'er by quam seide hy: Reinout edel Grave zijt niet vervaert / Coning Jewijn is gekomen om te sien wat gy doet. Reynout antwoorde: willekom moet hy zijn. Als Reynout te Montalbaen quam / soo ging hem Jewijn te gemoet en Reinout dede hem reverentie en seide: Heer Coning weest wellekom. Jewijn seyde: Reynout ick hebbe u seer wel van doen. Reynout seyde: had gy my ontboden / ik waer met mijn volk geerne gekomen / ja wel met dry duysent man. Doe antwoorde Jewijn: trouwen Reynout dat betrouwe ik wel / maer daer en is geen beter bootschap dan een man selver doet / en ook heb ick u bootschap getrouwelijk gedaen aen Coning Carel / ik hebbe uwen peis gemaekt. En als hem Reynout dese woorden hoorde spreken / verheugde hem 't herte en seide: God zy daer af u loon / so en was ik noyt mijn leven soo blyde / als van den soene van mijnen Oom / des meugdy my seer wel geloven; maer segt my Heer Coningh / wat soen sal ik mijnen Oom geven / sal ik hem ook een voetval doen? Jewijn seide: Gy sult tegen den Coning versoenen te Vaucoloen / daer suldy hem versoeken wullen en barvoets. Als Jewijn dit seide wou Reinout hem kussen aen zijn mont. Doe seide Jewijn: Reynout en kust my niet / want mijn hooft zweert my soo seer dat ik 't niet lijden en magh. Doen seide Reynout / ick sal varen tot Vaucoloen / en nemen met my 300. mannen / ter avonture of men verraet op my sagt / datse my en mijn broeders te hulpe quamen. Doen seide Jewijn: Reynout dat en magh niet zijn / want gy en u Broeders moeten alleen vaeren / en gy meugt Beyaert niet mede nemen / noch Ridders of Schiltknechten / want uwen peis is sodanigh gemaekt / dat gy met u broeders ootmoedelijk moet rijden op Muylen van Argon, sonder wapens in u klederen. Reynout seyde / dat en doen ik niet / die woorden zijn voor niet / sou ik so in Vaucoloen varen? en so mijn peys niet gemaekt was tegens de Coning / alwaer ik so groot als een kerk ik en ontgingt niet. Jewijn seyde ik seg het u by al dat leeft / u peys is gemaekt. Reinout seide ik sal my gaen beraden met mijn broeders en vrouw die hy t' samen in de Zale vant. Reynout seyde: Vrou wilt ons helpen raden / want u vader seyt dat mijn peys gemaekt is / en dat ik en mijn broeders moeten varen in Vaucoloen / en soenen daer onse Oom met wullen en barvoets / en waer dat waerachtig dat mijnen peys gemaekt waer / ik en waer niet so blijde al gaf men my half Vrankrijk. Vrou Clarisse seide: Heer ik rade u dat gy daer niet en komt / want in waerheit seg ik u / te nacht als ik te bedde lagh so docht my dat ik

sag

sag in mijn droome/ dat ons goede ros gewont was in arren moede / daerom ducht ik dat gy zijt verraden. Heer blijft in u Kasteel / soo en dorsdy nergens voor sorgen/en sent een verspieder in Vaucoloen / die sal wel vernemen of gy vry varen meugt of niet. Reinout seide: Vrou ik en doe des niet my komt'er af dat wil/ ik sal varen in Vaucoloen en tegen den Coning soenen/ de vrouwe dit hoorende/ seide: Edel Heer doet dat ik u seggen sal/ bid mijn Vader dat hy met u vare met alle zijn ridders/ wel gewapent tot in 't lant van Vaucoloen / soo mag u niet misschien / want ik ducht voor u Edel Heere / ende ist dat hy mede rijden wil / so meugdy in Vaucoloen vrylijk rijden / ghy en u broeders mede. En ist dat hy 's niet doen en wil / so en vaerter niet / het staet my voor dat u de vaert berouwen sal. Met dien keerden sy al t'samen uyt de Kamer/ en gingen by den valschen Koning Jewijn / Reinout seide : Heer Coning ik bid u dat gy my met u ridders geleit in Vaucoloen/ so mag ik weder keeren en behoeden mijn lijf. De Coningh seide: Edel ridders dat en mag niet zijn/want u peys is also gemaekt tegen Coning Karel / dat gy met u broeders alleen moet varen sonder wapen / Sweert en Belaert / en ik sal hier ontbeiden/ en 't Kasteel waer nemen/ gy sult nergens voor sorgen: als de Vrou dese woorden haer Vader hoorde spreken trat sy naerder / en seide: Reinout ik bid u dat gy daer niet en trekt / ik seg u voorwaer ik hoore wel dat mijn Vader u verraden heeft. Reinout hoorende dese woorden/ wert toornig/ en sloegse voor haren mont dat haer 't bloet te neus uytsprank en seyde: wat ist dat gy segt/ik en geloove u niet; waeromme soude u Vader my verraden tegen mijnen Oom ? wat heb ik hem misdaen want ik heb so schoone Kinderen by u / die u Vader seer bemint ? en ik segge u vermaledijt zijn sy alle die quaet seggen van haren Vader / ik segge u Vrou ick en mijn broeders sullen alle in Vaucoloen varen en eenen hoetval doen. Met dese woorden nam Reinout oorlof/en Coningh Jewijn dede de Muylen halen / en de mantels daer se in rijden souden; en de Heeren saten op hare Muylen en reden na Vauculoen. De Vrouwe was seer droevig / en had om Reinout grooten rouw / en riep Ridsaert/seggende: Ay Edel ridders ik bid u neemt dese vier zweerende en voertse heymelijk mede/ want ik segge u wisset Reinout gy en soudse niet mede nemen / en ik ducht gyse noch wel van doen sult hebben. Ridsaert dit hoorende dankte haer seer ende ontfink die zweerden/ en hieltse heymelijk seggende: ik salse geerne mede nemen. Hier mede namen sy alle oorlof / en Reynout met zijn broeders lieten Montalbaen: de Vrouwe weende seer / en bad datse God in hoede nam. Als Reinout een stuk gereden had hief hy op een liedeken / om dat hem het hert verfraeyen soude. Adelaert seide: ik seg u broeder een man die in dus zwaren oorlogen en perijkel is en behoort niet te singen. Reinout seide broeders mijn hert is my so zwaer / ik en weet niet wat bedieden mag / ik bidde Godt dat hy ons beware. Doe seyde Adelaert: Hoe ist broeder/is u anders yet dan wel? Reinout antwoorde: Broeder mijn hert en seyt anders niet dan goet/ aldus laet ons in Gods naem varen Godt geve ons alle ding ten goede. Aldus reden sy soo lange dat sy by Vaucaloen quamen. Ende met dien heeft Reinout Fouke versien. Doe seide Reinout:helpe H. Kruyce/my dunkt wy varen alle in doot/ ik heb versien Foukens standaert. Doe waren de Broeders weemoedig en seiden: Reinout laet ons vlien / want Coning Jewijn heeft ons verraden. Reynout seyde broeders ik hope aen Godt dat Koning Jewijn sulk verraet niet en soude willen doen. Als de Broeders dese woorden te samen hadden/ so heeftse Fouke versien/ en riep gy Heeren maekt u berept / ginder komt de Grave Reinout met zijn Broeders gereden op Muylen van Arragon. Fouke was stont van moede/ hy sprank met haeste op zijn ros / den Schilt aen zijnen hals / en nam een Glavie in de hant / en stak zijn Peert met Spooren. En als hy by Reinout quam / seyde hy : geeft u gevangen / want gy Belaert u goede ros achter hebt gelaten niet quaden rade / want nu sal ik u alle vangen / en senden u den Koning van Vrankrijk/ die u alle hangen sal: als Reynout dit hoorde seyde hy ; Ick hope dat ghy niet en sult / en by u woorden suldy bedrogen worden / en van sulken doot wil ons Godt beschermen / maer ik bidde u wilt my

helpen aen mijnen peys tegen den Coning / ik wil u geven 4000. kroonen / en Beyaert mijn Peert / en mijn Kasteel van Montalbaen wil ik van u ontfangen te leen. Doe seide Fouke: wat my daer af komt gy bid om niet / geeft u met haesten op / want gy moet gevangen wesen. Reynout seyde: Fouke laet my door rijden / op dat ick den Coning te voet vallen mag. Fouke seyde: Ik segge u Reinout / Coning Jewijn / uwes wijfs Vader heeft u verraden / want hy heeft u verkogt om 20000 kroonen. Als Fouke dese woorden tot Reinout gesproken hadde / seyde hy: Reinout gy moet gevangen met my varen tot de Coning. Reinout seide: gy sult'er aen liegen / also helpe my God / eer gy my met krachte vagnen sult / ik had my liever doot te vechten / dat seg ik u. Als Fouke Reinout dese woorden hoorde spreeken / wert hy met toorn ontsteken / en liet zijn Sweert sinken / en woude Reinout doorsteken. Reinout dit siende dorst den steek niet verwachten / en gink bezijden den Muyl neder / nochtans geraekte Fouke metter Speere wel drie vingeren diep / en zijn Speer was al bloedig. Als Adelaert dit sag / seyde hy: Reinout ist noot? Reinout seyde: zwijgt gy schalk / ik hebbe geen noot. Ridsaert dit siende dat Reinout gequest was / spronk voort / en gaf Reinout dat goede Sweert Florenberge. Doe seyde Ridsaert tot Reinout: Dit sent u mijn Vrouwe Claredis / had gy gedaen mijnen raet / 't waer ons te goede vergaen / want sy kende haer vader den Coning beter dan gy broeders. Als d'Edele Reinout Florenberge sag / verligte hem dat harte. Reinout seyde: Waer zijt gy Fouke van Morlion? God geve u schande en verdriet gy en doet dat u Karel gebiedt / ghy want ons te vangen en te binden / en Coning Karel te senden / ik heb Florenberg in de hand / en anders geen wapen zijdy koen so komt nader. Als Fouke Reinout dus hoorde spreken / steerde hy dat Paert met haesten / en reet na Reinout met grammen moede? hier en binnen had Reinout elk een zweert gegeven / en Fouke meende Reynout met kracht te door rijden; maer Reinout nam Fouke en hieuw den Speere ontwee / en nam Foukens peert by den toom; met dien sloeg hy Fouke op den helm / en doorsloeg den helm van stale / soo dat'er zweert door gink tot de kien / en viel doot voor zijn voeten: doe was Reinout blijde / en seide: God vermaledijde u / nu en suldy ons niet hangen of gevangen voeren den Coning. Met dien sprank Reinouts op Foukens ros / dat sterk en groot was / en menig mark weerdig. Binnen dien dat Reinout dat ros beschreden hadde / so heeft elk van zijn Broeders een Francoys van den peerde geveldt en de rossen beschreden en reden: samen roepende; slaet voort Reynout laet ons ontrijden; want wy worden gevangen of moeten doot blijven / Coning Jewijn heeft ons met verradenis gebragt in dese last. Reynout seide: zwijgt broeders ik hebbe Florenberge in mijn hant / wijk ick heden een man Godt verbie my zijn rijk. De broeders werden stoutelijk aengevogten / en daer was het gekrijsen seer groot / daer vocht Reinont gelijk een grimmende Leeu / en al zijn broeders desgelijks / want sy vochten van 's morgens tot over middag. Doe sey Reinout die Edel Grave: My verwondert dat wy sonder Wapenen zijn / en noch leven; daerom treed van u Peerden ende doet aen dese wapenen van de gene die daer verslagen liggen / het is van node / ik sal u beschermen dat u niemant misdoen sal of hy sal 't mette doodt bekopen. Met dese woorden traden Reinouts broeders van den peerde en wapende hen haestelijk / en namen de Harnassen van 4 Edelingen dewelke sy aentoogen / en dat vierde gaven sy Reinout dat hy't aen doen soude. Adelaert seide: broeder treed van u Peert en doet dese wapenen aen / wy sullen u beschutten dat u niemant misdoen sal. Met dien saten de Broeders op haer peerden en hielden hen vast by malkanderen / om Reynout te beschermen / de welke van den Peerde getreden was om het harnasch aen te doen / en eer Reynout de wapenen aen dede soo quam op hem en zijn broeders Werrijn van Morlion met twee duysent man / en hy sloeg met al zijn volk kragtelijk op de Heeren. Eer Reinout te peerde konde komen was Adelaert zijn Hals-berg doorslagen / en Ridsaert gewont / en wert gevangen van Werrijn van Morlion. Doe seide Werrijn tot Ritsaert: ik sal u terstont senden den Koning van Vrankrijk / die u niet gave om al het goet vande werelt / en hy sal u doen hangen te Monfaucon / Ridsaert antwoorde: Werrijn dat is mijn

mijn leef. Doen hiet Wezrijn 24. ridders dat sy nauwe toesagen tot Ritsaert/ die hem gevangen voeren souden in Vaucoleon; als Reynout gewapent en op zijn Peert was/ sag hy om en miste zijnen broeder Ridsaert/ daer hy met haesten na braegde. Doen seyde Adelaert hy is gevangen van Wezrijn. Als Reinout dat hoorde/ was zijn wee te moede/ en sprak laet ons ryden en hem beschutten. Wat sou ik bedrijven/ seide Adelaert/ mijn hals-berg is doorslagen/ en ik weet wel dat hy seer gequetst is / ten doe God hy moeter afsterven/ daerom ist beter Ridsaert alleen verloren dan wy alle. Als Reynout dit hoorde van Adelaert/ wert hy toornig en seide: wat segdy vals catijf/ sullen wy lyden datmen Ridsaert voor onse ogen gevangen weg voeren sou/ en senden de Koning die hem hangen sou/ waert dat hy hem konde krygen / oft noch so quame dat wy onse peys geraekten tegen Coning Carel/ so sou men seggen/ siet daer rijden Aymijns kinderen die tegen Coningh Carel strijden wouden/ daer sy groote schande afhebben / want de Coningh heeft een broeder doen hangen/ waer dit niet groote schande waer men daer af seyde? met dien heeft Reynout sijn ros met sporen geslagen dat hy op Fouke wan dat men prees weerdig te zijn 1000 pont/ maer het dogt Reinout traeg te wesen/ en hem niet weert te zijn een mijt/ so was Beiaert sterker en snelder: Hier binnen hebbender dertigh Ridsaert gevangen gestelt op een Peert / en bonden zijn beenen aen den stegel-reep/ en reden daer mede na Vaucoloen/ en gaven hem menigen slag/ en seyden smadelijk tot Ridsaert; Nu zijdy gevangen en des mogen niet ontgaen of verdingen / wy sullen u korts leveren Koning Carel/ die u sal doen hangen. Ridsaert seyde in hem selven: o genadige God ontfermt u mijner/ want mijn leven is gedaen: Ay Reinout/ lieve broeder/ ick bid God hy u beware van misval/ en al mijn broeders/ my en siedy nu nimmer weer. Met dien dat Ridsaert dese woorden geseyt hadde / quam Reynout niet als een mensche maer als een duivel/ en riep luyde: gy bose trawanten gy moet uwen roof laten/ met dien sagen de ridders om en waren van Reinout seer verbaert/ en seiden tot malkander: ginder komt Reinout/ hy is seer toornig/ laet ons vlien 't is tijt/ of wy blijven alle doot. Reynout komende by de ridders die Ridsaert gevangen hadden/ sloegh d'eerste daer hy by quam in twee stukken / en noch twee doot/ de andere en boden geen weer/ als sy dit sagen vloden sy weg/ dus verloste Reinout zijn broeder/ en seyde: hoe ist broeder zydy seer gewont. Ridsaert seyde: neen ik broeder ik ben gesont Gode zy lof. Reynout seyde weder gy blode kalf waerom laet gy u vangen sonder weer/ dese reyse sal ik 't vergeven/ God moet my verdoemen/ gevallet meer ik sal u niet meer beschutten. Ridsaert seyde: broeder ik en mocht beteren/ want mijn ros bleef onder my doodt/ eer ick op konde komen was my mijn Sweert benomen/ dus wert ick gevaen: Als sy nu dus tegen een spraken/ had Wezrijn Reinout so verre vervolgt/ dat hy by hem quam/ en reed met kracht op hem / en sloeg Reynout onversiens met een Speere so vreesselik/ dat hy al verdooft sat in den zadel/ en seyde: gy valsche tyran gy hebt mijn broeder verslagen den Edele Fouke van Marlion/ qualijk moet gy varen/ nu sal ik u binden en senden u Koning Carel / die u te Montfaucon sal doen hangen. Binnen dien is Reynout bekomen/ en verhief zijn zweert met sulcken kragt dat hy hem het hooft kloofde/ en viel doot ter aerden. Doen seyde Reynout: Wezrijn hoe ist/ doet u yet seer wildy my vangen en binden/ en senden de Coning dat hy my/ en mijn broeders hange ik wane gy en sult. Als dit Wezrijns volk sagen begonden sy te beklagen haren Heere/ en seyden: Wy zijn nu al verloren/ want ons Heere is doot; dat heeft Reynout gedaen / gy meende Reynout te vangen maer 't is om niet hy hevet bekocht. Doe sloeg Wezrijns volk so vreesselijk op Reynout en zijn broeders/ en weerden hen so dat Roelant/ Olivier of Ogier noyt so eerlijk en vogten als dese Broeders deden. Doe quam de Grave Colon met zijn volk toegeslagen/ en de Grave reet op Reinout en stak hem zijn ros doot / der wert Reinout toornig en sloeg den grave dat hy van den rosse viel Reynont sprank op 't zijn / dus hadde Reinout twee rossen van dien dage. Doe reet hy daer hy 't heyr dikste sag/ en brak haer batalje/ dese strijt was seer groot tot Reinout/ hy sloeg'er menig doot. Onder des wert Widsaert so onmagtig dat hy hem niet verweeren en

 konde/

konde/want 't bloet gink van zijn herte/so dat hem zijn leden begaven en hy viel in onmacht. Als Reinout dit sag was hy droevig / en riep: waer zijt gy broeder Adelaert/ hier leit verslagen onse broeder Writsaert. Doe seide Adelaert: ay lacen God laet'er ons wrake of doen. De Grave Calon bevoeght Reinout scherpelijk en dede hem verdriet te Voet en te Peerde. Die doe Reynout hadden mogen sien vechten en hem selven beschermen van den doot/ men soude hem geprezen hebben boven eenig ridder. Adelaert vocht mede als een vroom ridder/ so dede ook Ridsaert/ dus vochten sy met vromer herten / maer de macht van de Grave Calon was soo groot dat sy die niet wederstaen en mogten. Als Reinout sag dat hy Calon en zijn volk niet en mochte wederstaen / nam hy zijn Broeder op zijnen hals/ en liep met haesten na eener rotse die daer by stont / en hy was van marmorensteen. Zijn broeders volgden hem na/ en beschermden hem en Reinout bragt zijn broeder op de rotse/ en leide hem neder op eenen platten steen / en als sy daer op waren/ mogt haer niemant genaken dan door eenen nauwen weg/ en daer was veel steens die droegen sy by een. Doe werden sy vervolgt tot de rotse toe / en werden strengelijk bevogten. Reinout wierp so vreesselijk dat niemant die rotse genaken en dorst/ sy bleven doot man en Peert/aldus weerden hen die broeders heerlijk. Als Calon sag dat hy die rotse niet winnen en mogt / was hy seer droevig. De Grave Ogier was mede in den velde/en seide in hem selven: Ey lacen soete Neven gy lieden moegt wel klagen: vriendeloos/want se u nu begeven en dat door bedwange van Coning Karel/die hem onderdanig zijn ik soude u geerne helpen / maer ik en derft niet doen door dat groot ontsag van den Coning/het welk my seer deert / en nadien ik u niet helpen en derft / soo en wil ik u niet deeren/my komt daer af dat mag. Een verrade dit hoorende / seide het tot den Grave Calon / en den Grave Calon riep tot Ogier: o Edel Grave Ogier/gy zijt een verrader. Ogier die was seer toozing als hy dit hoorde: ende seide met grammen moede: Calon gy liegt daer aen/ ik segge u dat ick nimmermeer een verrader wesen en sal / maer en ontsag ik de Koning niet/so waer u eu-vel geschiet. De Grave seyde anderwerf: Ogier dorst gy wel gy soud verradenisse plegen. Ogier keerde hem om / en hy en mogte die woorden niet langer verdragen/ en seide: Noch segge ik en ontsage ik den Coning/ ik soude u met mijn zweert in stucken klieven/ soo dat gy nimmermeer man en beteegt met verradenis. De Grave Calon beloeg hem seer/ en seide: Gy hebbet den Coning ter menigerstede getrouwelijk gedient/maer nu faelgeerdy. Ogier seide: Ik seg u Heer Grave Calon het waer misdaen dat ik soude mijn magen vangen / die de Coning wil hangen so waer ik veel arger dan een dief/maer believet u/ so wil ik by hen-lieden gaen/en vragen hen of sy hen opgeven willen of nog langer strijden. Doe seide de Grave Calon soo doet / ick sal al mijn volck achterwaert doen trecken van de rotse/ so sal men haest sien of gy verradenis pleegt of niet. Doe dede de Grave Calon alle zijn volk van der rotse trecken/ende Ogier gink totten rotsen. Als Ogier so na quam dat men hem verstaen mogt riep hy luyde: O Reinout neve/ en werpt niet/want de Grave heeft my tot u gesonden/ en doet u vragen of gy u op geven wilt ? Reinout seide: verrader hoe meugdy my en mijn Broeders begeven; ick segge u mag ik van den strijd weder keeren/gy sult een vyant aen my hebben; treckt achterwaert Ogier / soo helpt my God / ik werpe u met eenen grooten steen dat gy en u peert doot blijft. Doe seide Ogier / Neve / soo deed gy quaet misquam u yet dat waer my leet. Ogier sag Reinout met zijn broeders op de knien liggen / en seide Reinout Neve rust u / want my dunkt dat gy moede zijt. Reinout seide: Verrader/ hoe meugt gy u magen begeven? Adelaert seide vaert te Gode dat u Godt eere / want gy begaeft ons noit als nu/dat ons leet is; gy weet wel hoe 't met ons staet/ mogt gy ons nu verkrijgen vrede tegen Calon dat bidden wy u/wy willen hem dienen. Doe seyde Reinout: Broeder gy en verstaet des niet / wy zijn soo na den verrader Ogier dat hy ons met regt helpen soude/nu seit hy ik en derf niet van de Coning/ daerom seg ik indien my God spaert dat ik van den strijd weder keere/ een doot vyant heeft hy aen my. Ogier seide blijf met God lieve Neve/ en wat gy doet en ruymt dese rotse niet. Adelaert

laert seyde Godt die voor ons sterf moet u geleyden. Hier mede scheyde Ogier van de rotse en reed tot den Grave Calon. En als hy daer by quam seyde Calon/ ik sie wel Ogier gy wilt verradenis plegen/ Ogier seide: gy liegt valsche Grave/ en besag hem met een wreet gesicht/ ik segge u en ontsage ik niet den Coning ik sloeg u 't hooft van den lijve; maer is 't dat u goet dunkt ik woude vertrecken/ en gy sult met u volk aen de rotse trecken/ en vragen mijn Neve of sy de rotse opgeven willen/ en ick sal met mijn volk gaen liggen op een ander berg/ wachtende of hen eenig secours of hulpe komen sal/ ende komt hem eenige hulpe ik salder soo doorslaen met mijn volk dat hem grouwen mag. Als Calon dese raet hoorde dagtet hem goet/ en beleyde den bergh met zijn volck/ en Ogier vertrock met zijn volk op eenen anderen berg/ om die passagien te wagten. Als Reinout dus belegen was met sijn broeders soo had hy een klerk die tot Montalbaen gebleven was/ en hem seer liefhad/ die sag des nachts in de sterren dat Reinout belegen was/ en dede men hem geen ontset met sijn broeders/ sy moesten verlooren blijven en sterven/ want dese Klerk was een wijs astronomus/ en vant ook in de sterren dat sy van Jewijn verraden waren. Als de klerk dit aldus voorsien hadde was hy bedroeft en ginck in de Zale te Montalbaen. Doe sagh hy Malegijs uit een kamer komen/ die riep tot ten Kock en Drossaert/ seggende: siet dat gy ons t'avont genoeg bereyt/ want t'avont sal Reynout met zijn broeders t'huis komen/ dus legt in elke schotel een Swaen/ een Putoor/ een Kraen/ en een Reyger. Als de Klerk Malegijs dit hoorde seggen/ seyde hy: ik segge u dat Reynout t'avont niet en komt/ want de nagt als ik in der sterren sagh/ vant ik aen den Hemel dat Reynout met zijn broeders verraden sijn en op een berg belegen/ is 't datmen hem niet geringe te bate en komt/ sy blevender al doot; en dese berg is gelegen by Vaucoloen. Als Malegijs dat hoorde wert hy met rou bevangen/ en trok een mes en wilde hem selven van weemoedigheyt dooden. Als de Klerk dit sag/ sprank hy met haeste toe/ en hielt zijn hant daer hy 't mes in had/ en ontwrongt hem met gewelt uyt de hant. De Klerk seyde: Malegijs wat wilt gy maken? al haddy u gedoot/ daerom en waren u Neven niet uyt haren noot verlost; maer gaet en bereyd u als Coning Jewijn met zijn volk slapen is vergadert dan al u vrienden die u helpen willen/ en doet u Wapenen aen en tijd dan met haesten haer te helpe/ en neemt Beyaert met u. Dat dogt Malegijs goeden raet/ en als Conig Jewijn met zijn volk slapen was/ gink Malegijs en blies den hoorn en vergaderde zijn volk dat hy krijgen konde/ als 't gedaen was gink hy in den stal daer Beiaert stont: en als Beiaert Malegijs sag/ sloeg hy'er na en sprank achterwaert/ doe nam Malegijs den zadel en meende se op Beiaert te werpen/ maer Beiaert en wilde 't niet hebben/ en sloeg soo tegen den Zadel dat hy tegen den balk vloog. Malegijs sprank op met toornigen moede/ en greep een stok in zijn hand ende sloeg daer Beiaert mede dat hy op zijn agterste voeten sat/ en sprank op en beet na Malegijs/ en hadde hy het niet ontloopen/ 't hadde hem verbeten. Doe seide Malegijs met eenen toornigen moede: Beyaert laster en oneere moet u geschieden/ want gy my dus verbijt en slaet/ want Reinout die Edel Grave die u veel deugden gedaen heeft/ is in seer grooten noot/ en moet het lijf verliesen is't dat gy niet en helpt. Als Beiaert dit verstont knieldet voor Malegijs. Doe Malegijs dit sag dat hem Beiaert niet en weerde niet slaen en bijten/ so nam hy den zadel en wierpse op Beiaert/ en gordese met 4 banden: als Beiaert gezadelt was gink Malegijs hem wapenen/ en als hy gewapent was/ sprank hy op Beiaert/ en nam een Schilt aen de hals en een sterck glavie in de hant/ en reet na Vaucoloen hy had versamelt in zijn hulpe 1500 mannen/ vroom ter Wapenen en wel versien van harnas/ die al begeerdende Reinout te ontsetten. Malegijs en konde Beiaert niet dwingen 't en sprank altijd tegen zijnen dank. Dus reden sy lang met haesten datse qoamen in 't dal van Vaucoloen; en Malegijs was met Beiaert twee groote boog schutten verder. Reinout die met sijn broeders op de rotse belegen en die dikwils aengevogten waren/ hadden hen so lange geweert datse niet en mogten/ so moede waren sy/ en souden die rotse opgegeven hebben/ want sy en mochtense niet langer houden/ des sy droevig waren

en meenden alle te sterven. Als sy aldus in desen druk waren/ sag Reinout beneden in't plein Malegijs komen rijden op Beyaert/ des was hy blijde/ en seide: Gy Heeren weest vrolijk en sonder angst/ want ik sie Malegijs komen rijden met Beyaert/ ende herst groote begeerte ons te helpen/ en my verwondert dat ik niemant sie van mijn volk/ wat mag't bedieden dat Malegijs alleene komt/ gave God dat ik hier mijn volk had/ sy souden ons t'hans wel uyt den noot helpen. Ridsaert die lag daer ter aerde of hy doot hadde geweest/ als hy Reinout hoorde vermanen van Beyaert/ hief hy zijn hooft op/ en seyde: Reynout broeder/ segt my en hoorde ik niet noemen Beyaert? ik segge u in der waerheit/ sag ik Beiaert ik waer gesont. Reinout sey: ik sie hem komen in geenen dale. En Malegijs sitter op/ en brengt hem hier/ maer ick dugte voor Ogier dat hy Malegijs mogt slaen. Adelaert seyde: Broeders laet de sorge blijven/ al had Ogier hem gevangen/ hy soude wel ontgaen by zijner konste. Doe seyde Wridsaert: helpt my dat ick stae: en laet my Beyaert en Malegijs sien. Doe trad Reynout voor aen/ nam Wridsaert in zijn armen/ en hielt hem op zijn beenen staende. Doe sag Writsaert neder in't dal daer Beyaert liep/ hy wert blijde ende seyde met soete woorden/ broeder nu ben ik genesen. Als Malegijs dus quam rijden met haesten wert hy Ogier gewaer/ en reed op hem wat dat Beyaert loopen mogt/ en stak op Ogier zijn Speer ontwee. Doe seyde Ogier: ick ben u vyant. Malegijs seyde: verrader dat u Godt schende/ en siedy niet hoe u magen in grooter noot belegen zijn op de rotse/ en in sorge staen haer lijfs? en gy en wiltse niet helpen/ wacht u ik ben u vyant. Ogier seide: ontfange ik niet u toverye soo was u eubel geschiet/ ick soude u vechtens soo moede maken dat u verdrieten mocht. Malegijs was toornigh als hy dat hoorde/ en trok zijn zweert met gramschap en gaf Ogier sulken slag dat hy en hoorde noch en sag. Als Ogier gekomen was trok hy zijn zweert en soude Malegijs geslagen hebben/ maer Beyaert ontdroeg hem uit den slag neder liep ter rotsewaert: Reynout sag neder en sag zijn volk komen/ dies hem 't hert verheugde/ en seyde: Ick heb mijn volk gesien die ons nu wel bystaen sullen/ nu laet ons neder gaen hant aen hant/ recht of wy ons gevangen wouden geven/ want Calon en weet niet wat'er beneden is geschiet. Doe namen sy malkanderen byder hant/ en gingen nederwaert. Dit sag de Grave Calon dat Reinout en zijn broeders neder quamen/ en seide my dunkt dat Reinout en zijn broeders hun opgeven willen/ nu sal ikse vangen en voerense Coning Karel. Met dien reet Calon ter rotse/ en voorts is Beyaert aen de rotse gekomen ende sag Reynout/ en ontliep Malegys tegen zijn dank en liep Reinout tegen Als Malegijs sag dat hy Beyaert niet wederhouden en mocht/ wrank hy den breydel met kracht in de mont. En als'et Beyaert volgde soo sprank hy eenen grooten spronk dat Malegijs den zadel ruymen most/ en viel van den Peerde/ en Beiaert liep tot Reinout. Malegijs spronk met haesten op/ en daer quam een Borgongien mette Grave Calon/ en had een goet ros beschreden. Malegijs liep tegen hem/ en sloeg den Borgongien met sulken kracht voor zijn borst dat hy doot viel. Doe seyde Malegijs Borgongien gy moest hier u Paert laten/ ende met dien spronker Malegijs op/ en stiet het met spooren en reet ten rotsewaert. De Grave Calon sag om/ en sag dat beyaert na de rotse liep/ en beyaert is gekomen by Reynout. Reinout seide/ beyaert zijt wellekom/ ende spronk'er op met groote begeerten. Als Reinout op beyaert sat/ toog hy in des Graven Heyr/ daer dede hy wonderlyke kragt. En als Malegijs Reinout sag komen/ seyde hy: Reynout Neve hier is Volck van Montalbaen/ en met dien reet hy van Reynout en ontmoet den vyant die hy soo vreesselijk sloeg dat hy doot ter aerden viel. Als de Grave Calon sag dat Reynout op beyaert sat/ en sag Malegijs mede/ was hy seer vervaert/ en alle 't volk van Montalbaen sag hy mede komen rijden na zijn volk toe; doe toog hy met zijn volk achterwaert/ so seer ontsag hy 't verlies van zijn volk/ binnen desen tijt hadde Reynout so seer gevogten dat hy alle zijn broeders te paerde geholpen had/ en reet in des Graven volk/ en vochten so seer dattet onuytsprekelijk was. Reinout riep met luyder stemmen: Slaet voort gy Heeren op alle dese verraders/ soo datter ons geene ontga: Reynout

vogt

vogt als een vroom ridder/ en versloeg 'er alfo veel dat 'et ongelooffelijk is / bepaert dede menige ridder de zadel ruymen. Malegijs is in 't gemoet van den Grave Calon gekomen / die hy met nyt door zijn Schilt stak/en so geraekte dat hy hem doorstak/en viel doot van den peerde / hier en binnen sloeg Reynout eenen Francoys dat hooft van den lijve. Aldus bleef des Graven volck by groote meenigte doot / want de Historie seyt dat op die tijt verslagen worde 1000. Francoyse oft Borgonjonnen. Aldus moest Calons volk ruymen / en Reynout met zijn volk behielden 't velt: en waren dus met Gods hulpe en haren Oom Malegijs verlost. Als Ogier sag dat de Francoysen verwonnen waren en uyt den velde vloden / is hy gereden over een water genoemt Dordoen/ met al zijn volck/ en hebben hun ter vlugt gestelt/ om zijn self te bergen van haren lijve/ en zijn so gereyst na Parijs. En mits dat Ogier dus over 't water reet / riep Adelaert met luyder stemme en seyde: God wil u geleyden Neve Ogier / en die moet u alle deugt loonen/ ik bid u dat gy de Koning wilt groeten met soete woorden/ en seg hem dat hy zijn gout qualijk besteet heeft aen den geenen die ons soude doden ofte hangen/ en sou ons leveren tot een present/ laet hem sulke Soudeniers meer senden/wy sullen haer soudy wel betalen met zware slagen / dat sy daer na geen soudy meer eyschen en sullen. Ogier seide Adelaert Neve u bootschap wert gedaen/ des en sal ik niet laten/ dus scheyde Ogier van die Broeders en reedt na Parijs. En Reynout en sijn broeders en sijn volk reden na Montalbaen. Als sy nu onderlinge reden / zwoer Reynout / mocht hy Jewijn sijn Sweert te Montalbaen vinden/hy soud hem doen hangen of 't hooft afslaen sonder genade/ dat hy ons so schandelijk heeft verraden. Als Malegijs dit hoorde/ riep hy eenen ridder by hem die secreet was/en seide gy moet haestelijk varen te Montalbaen / en benemen 't quaet dat Reynout voor-genomen heeft / als gy'er komt so gaet tot den Coning en segt hem dat hy geringe vliet/want is 't dat hem Reynout vint / hy sal hem doen hangen om dat hyse verraden heeft: den ridder was Malegijs gehoorsaem / en reedt terstont met haeste te Montalbaen. Als hy daer quam gink hy tot den Coning/ en seide hem dat Malegijs hem bevolen hadde/als de Koning de bootschap van den ridder verstaen hadde / was hy seer droevig en hem veranderde sijn verwe of bloet/ en zwoer dat hy achter dien dag niet meer de kroone dragen en soude/ en begeven hem in een Klooster dat daer omtrent gelegen was en hiet Peurepaert / om zijn misdaet te beteren / en God te dienen met grooter neerstigheyt/ want hy Reynout niet en dorst verwagten/overmits dat hy hem seer ontsag/ dus wert Koning Jewijn een Munnik / en leefde in grooter strengigheyt. Reynout en sijn Broeders reden soo lange datse quamen te Montalbaen. Claris de schoone vrouwe was met rouwe bevangen/ en sy sag haren Heer komen / en gink hem te gemoet / en seyde met soete woorden: Heer zijt wellekom. Reinout seide: God loons u vrouwe/ maer segt my dat ik vragen sal/waer is u Vader Jewijn die my en mijn broeders verradelijk wou laten verslaen? de Vrouwe seide: Heer te Peurepaert is hy gevaren / en heeft hem daer tot een Monnik begeven om te beteren sijn leven en sonden die hy misdaen heeft. Reynout seyde: Vrouw ik geloove u niet / wat had ik hem misdaen dat hy my en mijn broeders soo jammerlijk verraden hadde om 20000. kroonen / dus Vrou gaet mede uyt mijn oogen dat ik u nimmer en sie. De Vrou seide: genade Heer: wat kan ik dat beteren. Ridsaert seyde: voorwaer broeder wy waren verlooren en hadde gedaen u Edel vrouwe die my die zweerden heymelijk mede voeren dede daer wy ons mede weerden/want had ikse gelaten wy waren alle doot / ick bid u broeder vergeeft haren euvelen moed / waren wy verraden zy en heeft ons niet geschaed. Broeder wil mijn bede hooren/ vergeeft u vrouwe datse tegen u misdaen heeft/ en wil dies niet doen/ so wilt ik mede uyt u oogen dat gy my nimmer en siet. Reynout seyde: eer gy van my gink/ik vergaf liever de verradenis die haer Vader ons gedaen heeft. En als sy dit hoorde was hy blyde/en seyde: Heer/God loon u dat / en Reynout nam de vrouwe in zijn armen / en waren vrolijk / en het wert Vrouw Clarisse al vergeven / soo dat Reynout achter dien tijd niet meer daer af en seyde.

Hoe Ogier te Parijs quam, en vertelde Koning Carel hoe die reyse vergaen was, en hoe hem Roelant verradenis op leide, en daerom eenen kamp vogt tegen Goutier, dien hy in 't perk versloeg.

DOen Ogier van Reynout en zijn broeders gescheiden was / reed hy met haest te Parijs / en als hy nu te Parijs quam ging hy by Koning Carel / die hy minlijk groete. De Koning was blijde als hy Ogier sag en heete hem wellekom: als dat gedaen was vraegde hy hoe de reise vergaen was te Vaucoloen / brengt gy my Reinout gevangen? Doe seide Ogier / voorwaer Heer Koning neen wy / qualijk hebdy u gelt besteet dat gy Iewijn gaeft / om dat hy u Reynout met zijn Broeders gevangen leveren soude. So help my God ik seg u Reinout heeft verslagen den Graef Calon / Fouke van Morilion / en Werryn zijn Swager / en meest hun volk is gebleven / en ik mijn lijf mede qualijck ontdragen mogt / want ik ben seer gewont / en mijn geleyde moest ik daer laten oft my leet of lief was / dat dede Malegijs de tovenaer / want hy bracht hem groot secoers uit Montalbaen / wel 3000 ridders. Roelant seide: dat geloof ik wel Heer Ogier / want soo ik vernemen kan / zijdy een verrader / want gy ontboot Malegijs te Montalbaen by eenen secreten bode. Ogier dit hoorende / seide hy: gy schalk gy lieget om / ende also moet my God helpen dat ik vermoede / want ik noyt verrader en was van alle mijn leven. Roelant seide weder: Heer Ogier gy zijt een verrader. Ogier dit hoorende seyde hy met grammen moede: gy liegt valsche bastaert en ik wil u lochenen in een kamp. Doe boot Ogier den handschoen / en Roelant trok voor met haestige sinnen / en soude de kamp aen-genomen hebben / maer Coning Karel seide: laet staen Neve Roelant / ik sal mijnen kampioen Goutier tegen Ogier doen vechten / gaet ontfangt de handschoen / en doet Ogier lijden dat hy een Verrader is. Goutier seide: Heer Koning dat wert gedaen. Doe ontfink Goutier de handschoen / dus gingen dese 2. Heeren daer sy haren eed doen souden. Doe seide Dunay: komt hier gy Heeren / gy moet ten heiligen sweeren. Goutier seide dat hy 't geerne dede / ik moet voor sweeren / want ik aenlegger ben. Goutier leyt zijn regterhant op 't kruys en knielde / seggende: Gy Heeren wilt verstaen wat ik segge / ik seg Ogier aen / dat hy verradenis gepleegt heeft te Vaucoloen / den eed die ik sweer dat weet ik wel waerachtig / want Reinout is zijn mage / also wil my Godt eer geven / en dat heilig kruys daer ik op sweer. Doe seide Dunay staet op Goutier / u eed is wel gedaen. Met dese woorden stont hy op / en sloeg 't hooft neder / en neeg den H. Kruyce niet toe / soo luttel ontsag hy Ogier / want hy en woude niet op hem sien. Doe trad Ogier en soude zijn eed doen / seggende: Gy Heeren wilt na my hooren / so meugt gy verstaen wat ik sweere: Ik sweere by Jesum van Nazareth dat ik noyt verradenis en dede / maer 't zijn mijn Neven / dus en dorst in hen helpen of deeren / maer ik segge Malegijs dee hen groot secours / hy bragt met hem 3000. man / die deden groot wonder. De Grave Calon bleef 'er doot / Fouke van Morilioen en Werijn / en meest al de geslagten die de Heeren met hen bragten / en als ick sag dat 'et al verslagen was moest ik vlien / door 't groot volk dat Malegijs daer bragt / en mijn geleide en mocht ik niet mede nemen van haest / en dat 't so geschiet is dat sweer ik. Dunay seide: Heer Ogier staet op / uwen eed is wel gedaen. Ogier opstaende kuste 't kruys; als 't gedaen was / seyde

seide men de Heeren ter perke. Doe seide Goutier: Wilt gy lijden de verradenisse die gy dedet buiten Vaucoloen / soo meugdy van my gaen onverslagen/en ik sal u versoenen met den Koning; wildy 't niet lijden so is u euvel geschiet/ want ik sal u't leven nemen. Ogier seide. Ik en ontsie u dreigen niet/ God schende u gy en doet dat gy schuldig zijt/en laet u roemen staen: met dese woorden reden sy in 't perk/ als elk op zijn Peert was lieten sy haer rossen te gader loopen en Goutier sloeg groote slagen op Ogier/ eer hy te weer konde komen: met dien verhief Ogier zijn zweert/ en gaf Goutier so groten slag dat hy hem ten eersten slage doot sloeg; ende als Ogier sag dat Goutier doot was verblijde hy hem / en trat van zijn Peert en wierp hem uit 't perk/ want hy seer sterck was. Dit gedaen wesende vraeghde hy of hy voldaen had. Doe seide Sampson/ sit op u Peert dat u God eere. De Heeren keerden tot den Koning/ daer zijnde vraegde hy hoe den kamp vergaen was. De Grave van Baviere seide: Heer u campioen is verslagen/ Ogier geschiede groote eer/ want hy hem ter eerste slage dood sloeg. Ogier seide tot de Koningh: Heer hoe soude hy my Verrader maken / ik seg u by God Almachtig dat hem Malegijs secours bragt uit Montalbaen/ dat suldy waerachtig vinden anders niet. Als Roelant hoorde Ogiers woorden/ zwoer hy dat hy trecken soude in Jewijns land / en halen hem aldaer te Peurepaert in 't Klooster / en als hy hem hadde soude hy hem hangen. Doe zwoeren alle de Genoten dat sy mede varen souden/ en verderven Jewijns lant/ met sodanigen voornemen reden de Genoten in Gascongien. Als sy in Gascongien quamen/ vraegden sy waer Koning Jewijn was. Doe wert hen gesept dat Jewijn hem begeven had in een Klooster geheten Peurepaert / en woude nimmermeer de kroone dragen. Als dit de Genoten hoorden zwoeren sy alle dat sy trecken souden te Peurepaert/ en halen hem daer uit. Met dese woorden reden sy voort/ ende belepden Peurepaert. En als Jewijn dat sag dat de Genoten voor 't klooster lagen/ was hy vervaert/ende sant een bode met eenen brief tot Reinout / inhoudende vriendelijk aen Reinout/ dat hy komen woude hem te hulpe tegen Roelant/ die hem in Peurepaert belegen hadde met de 12 Genoten / en hadden gezworen dat zy hem vangen soude en aen eenen boom hangen/ en waert dat hy hem geen hulp en dede/ so moeste hy gevangen werden. En voort seide hy mijn beminde Swager ik weet dat ik de doot aen u wel verdient heb / ik wil geerne in u handen gevangen gaen en lijden willig dat gy my doet. De Bode reet met haeste te Montalbaen; als hy daer quam gink hy daer hy Reinout vant/ dien hy de bootschap seide en gaf hem den brief. Als Reinout die overlesen hadde en verstaen/ seide hy met haesten: Laet den dief hangen hy hevet wel aen ons verdient. Als Claredis dit hoorde was sy droevig en haer veranderde sin en moet/ haer jongste kint nam sy by der hant en quam voor Reinout. En als sy by hem stont kuste sy het kint vriendelijk / en seide: Adelaert lieve kint dese schande daer wy in zijn mogen wy nimmermeer verwinnen noch vergeten/ datmen tot u sal seggen in wat lant dat gy komt/ u oude Vader is gehangen/ die schande sal te zwaer zijn te dragen / als gy soo verre komt dat gy ridders naem ontfaen sult hebben. Als die Vrouw dit sprak liepen haer te tranen uyt de oogen. Reinout dit siende seide: Vrou laet u schrepen ik sal daer varen/ helpen den valschen man tegen de 12 Genoten / mag ik hem levende vangen ik breng hem herwaerts. Hier in verblijde haer de Vrou / viel Reinout te voet ende dankte hem. Reinout scheide van haer/ gebiedende dat hem elk wapende/ende so haest als hy met zijn volk gereet was spzank hy op Beiaert ende reet so na Peurepaert/ maer de Historie sept/ eer Reinout daer quam had 't Roelant gewonnen en Jewijn genomen/ doende hem de handen vast binden / met een zeel om den hals en reed daer mede na een Bosch by Peurepaert/ en Jewijn liet hy na lopen so gebonden om hem aen eenen boom te hangen. Dus rijdende sag Roelant Reinout komen rijden en riep by Roelant komende: Ik bid u Neve Roelant/ geeft my de verrader / ik sal hem met my voeren en leeren hem sulk spel dat hy ons nimmermeer en verrade. Roelant dit hoorende seide tot Reinout: Gy bid al om niet/ ik seg u vliet uit mijn oogen want ik mag u niet langer sien / want hy moet hangen. Reinout seide: gy en sult niet, alsso help

my God/ ik soude eer met Florenberge vegten tegen u/ en mijn zweer verlossen/ want mijn kinderen waer 't groote schande en verwijt als sy tot haer jaren quamen/ want men soud haer verwijten dat haer oude vader gehangen ware want ist dat gy hem dooden wilt/ ik sal hem u met kracht nemen. Doe seide Roelant: Gy verwaende gek soud gy u tegen my setten? doe hiet Roelant datmen die koord worpe over een tak van een boom die daer stont/ ik sal hem hangen wie het lief of leet is. Reynout seyde: voorwaer seg ik u/ ik en weet geenen soo koenen man die mijn zweer hangen sal hy en sal't bekopen. Doe trad Roelant van zijn peert/ en wierp self den reep over eenen tak en wilde Jewijn hangen. Als Reynout sagh dat hy 's niet verwinnen en konde/ sloeg hy Beyaert met spooren en toog Florenberge/en sloeg de koorde in stucken. Doe naem hy sijn zweer en wierp hem op 't Peert/ en sloeg 't met sporen/en vloot met Beyaert so seer als 't lopen mogt. Als dit Roelant sag wert hy half verwoet/ en spranck met haeste op zijn Peert/ Valentijn volgde Reinout wat zijn ros lopen mogt/en had sijn zweert getogen. En als hy sagh dat hy Reynout niet ontrijden moght/ riep hy seer luyde: Reynout gy zijt een Verrader; als Reinout dit hoorde seyde hy: Roelant gy liegt'er om dat ick een verrader ben/ ick was nooyt verraden noch en wilt nimmermeer worden. Gy zijt immer seyde Roelant/ ick doe 't u lijden met den zweerden ten zy dat gy met Beyaert ontvliet. Reynout seyde: ik segge u Roelant waren wy twee hier alleen de kamp soude gebeuren/ maer gy zijt hier met ridderen wouden sy my alle deeren ik most doot blijven of gevaen; maer wildy my hier alleen verwachten/ ik beloove u als een ridder goet in korte stont weder te keeren/indien gy dat volk doet trecken in Vrankrijk/ wildy my daer sekerheyt af geven so suldy my hier vinden. Doe sette Reynout zijn zwaert op der aerden en keerde tot Roelant/ en daer geven sy malkanderen haer trouw/ en Reynout beloofde te komen om te vechten tegen Roelant/ dus schepden sy van malkanderen.

Het XX. Capittel.

Hoe Roelant de Genoten seyde dat hy tegen Reynout kampen soude, en hoe zy te velde quamen om te kampen, maer de Genoten benamen 't.

Als Reinout van Roelant gescheyden was/ so reed hy weer tot de Genoten en Reinout reet te Montalbaen met sijn zweer. En als Roelant by de Genoten quam/ seyde Ogier: Roelant brengt gy Jewijn gevaen soo doedy Reynout schande/en dat gy Jewijn binnen sijn lant hanget. Swijgt seyde Roelant dat u God schende/ik segge u gy Heeren gy moet in Vrankrijk rijden/en ik moet sonder letten wederom te Peurepaert rijden. Doe seyde Ogier/ ik hoore wel dat Roelant wil een Monnik worden/want hy heeft berou van misdaet/ en wil den Abt om vergiffenis bidden. Roelant seyde: Swijgt gy verwaten Ogier. Doe seide Ogier het is tijt dat ik zwijge/ want Roelant is gram. Doe seide de Bisschop Turpijn/ nu segget ons Roelant waerom souden wy keeren in Vrankrijk en gy soud hier blijven? wat soude Koning Carel seggen waer gy waert/ en waerom gy niet mede quam? ik sal u de waerheyt seggen seyde Roelant/ik heb tegen Reynout een kamp aengenomen/ om dat hy my heden verradenis dede/ en nam my Jewijn/ doe was ik toornig/ en heb Reinout beleypt met verradenis. Als Bisschop Turpijn dit hoorde seyde hy: wat kamp hebdy gedaen? hebdy Reynouts doot gezwoeren so meugdy selve niet ontgaen? gy hebt een gratie datmen u niet quetse en mag als gy gewapent zijt/ met sporen noch ook met zweerden/maer Roelant ik belove u wert Reynout van u verslagen/gy sult'er geen drie dagen na leven/men sal u mede begraven in de aerde. Ogier dit hoorende was'er blijde om. Doe seyde Ogier: Ik bidde Godt dat hy u brenge in Reynouts gemoet/dat gy proeven meugt sijn kragt/ik weet wel hy en geeft om u niet. Doe seide Ridsaert van Normandyen: Roelant hebdy Reynouts doot gezworen? Ik zweer by mijn ridderschap wert hy van u verslagen/ gy en keert niet weder in Vrankrijck sy sullen u hangen/ dit zworen die andere Genoten mede. Als Roelant dese woorden hoorde seyde hy: Nu staet my te sorgen/

sorgen/ want tegen alle en kan ik my niet ver-weeren. Dunay seyde: Roelant doed mijnen raet. Wat soude ik doen seide Roelant? ik heb Reynout mijn trouwe gegeven / dat ick tegen hem kampen soude/ ick segge en liet'et niet om al Parijs. Doe seide Dunay: laet dese woorden blijven/ ik sal u een raet geven u trouwe te quijten tegens hem in den strijt/ want als gy in den strijd zijt met Reynout ende den kamp sult beginnen/ so sullen wy haestelijk komen ryden/ en ist dat hy dan vlied uit de strijd/ soo zydy vry van u beloften die gy hem beloost hebt/ en is 't dat hy ons dan niet en wil wijken/ soo sal hem eubel geschieden/ want wy sullen hem vangen en voeren tot Koning Carel. Doe sei Roelant: Heer Dunay / gy hebt valschen raet gegeven/ alsohelpe my Godt ick en sal 't niet doen/ ik sal alleen tegen hem vechten en bevechten my selven. Alsoo wy vinden beschreven/ soo bleef dit tusschen de Genooten hier mee leggen / dat zy daer af niet meer en spraken. Reynout is met zijn zweer soo lange gereden dat zy quamen te Montalbaen; en als zy daer waren quamen hem te gemoet zijn broeders / die hem vriendelijk ontfingen. Daer na quam vrouw Clarisse en seide tot Reynout / wellekom Edel Heere. Doe seide Reynout: gy Heeren sisteert en verblijd u met Jewijn ende doet hem gemack / ik moet wederkeeren tot Peurepart; doen seyde Adelaert/ segt my wat wildy doch daer doen? Reynout seide/ ik heb tegen Roelant een kamp aengenomen die ik volbrengen moet. Adelaert seide: wat hebdy dan gedaen/ hebdy gezworen Roelants doot? dat magh ons komen tot een schande/ ende weet gy niet dat hem niemant en magh quetsen met den Zweerde of met Speer als hy gewapent is? Reynout seide/ 't vare als 't mag ik en laet mijn trouwe niet: als Clarisse dit hoorde/ schreydese seer. Doen seyde Malegijs: Vrouwe laet staen u schreijen/ want sal Reynout eer krijgen / hy moet strijden tegen Roelant / die hem verradenis heeft aengesept/ hy sal daer varen/ en ik sal hem altijdt by zijn. Doen seide Adelaert: Godt en u beveel ik dan mijnen Broeder. Dus reed Reynout daer hy kampen soude/ en als hy sagh dat hy quam by Roelant / wrong hy zijn Glavie in de aerde en bont 'er Beyaert aen/ en ontwapende hem al-

temael / ende leyde zijn harnas in zijn Schilt. Dit gedaen zijnde viel hy voor Roelant op zijn knien en kuste zijne voeten/ ende seyde met ootmoedige woorden: Roelant gy zijt immer mijn bloet/ik bid u vriendelijk woudet u gelieven dat gy my helpen woud in mijn eere dat ik te soene quam tegen Koning Carel/ik woude u geerne geven mijn ros Beyaert. Als Roelant dit van hem hoorde seide hy / staet op Reynuout en vlied uyt mijn oogen/ dat ik u niet en sie noch hoore/ ick ben hier gekomen om tegen u te kampen/ om dat gy my heden naemt u Zweer/ daerom is den kamp aengenomen/ en nu wilt gy spreken van soen. Reynout seyde / en nu wilt niet Neve dat ik 't doe uit eenige verradenis/ ik seg u in der waerheit/ ik en ontsaege niet uwer vijven/ want waer ik gewapent ik en soude tegen u wel dorven kampen. Roelant seide/ gaet en wapent u. Doe gingh hem Reynout wapenen/ ende als hy gewapent was/ gingh hy sitten op Beyaert/ en hingh zijnen Schilt aen den hals/ en nam de Speere in de hand. Als nu Roelant sagh dat Reynout gewapent was/ seide hy/ ik bid Godt van hemelryck/ dat hy beware mijn Neve/ dat ik hem niet en doorsteeke met mijnder Speere. En als hy dit geseyt hadde/ lieten zy haer Peerden te gader loopen/ ende staeken malkander met sulcken kracht dat haer-lieder Speeren braken/en Roelant viel met zijn peert neder. Als Roelant gevallen was / schaemde hy hem en seide tot Reynont/gebenedijt so moet gy zijn/ so helpe my Godt so zwaren steek ontfing

fing ik niet van mijn leven. De Historie seydt dat Roelant noyt en vocht met so stercken man die hem dede vallen. Doe nam Roelant zijn zweert Duerendael in de hand/ en ging na zijn ros/ en seide; valsch ros gy sult bekoopen den laster die gy my gedaen hebt / want gy niet en meugt verdragen eenen steeke van een kindt. Met dien verhief Roelant zijn zweert en woude Valentijn dooden / maer Reinout seide: wat wildy Valentijn wijten / het is een stom beest/ sloegdy het doot so waert gy sot; de Francoysen hebben de maniere dat sy haer rossen luttel korens geven/ dat komt hem dikwils tot grooten toorn / ik seg u in waerheit ik doe hem Beiaert geen kooren meten/ maer ik doe hem voorleggen soo veel als hy magh. Doe seyde Roelant seker ghy segt waer: met dese woorden sprank Roelant op Valentijn/ en nam Durendael in de hant/ en Reinout toog Florenberge/ en reden te gader met kracht/ dit sagen de Genoten en quamen rijden na hen. Reinout sag de Genoten komen na hen toe/ doe seide hy tot Roelant/ quade bastaert gy hebt my verraden nu moet ik vlien/ Godt geve u laster. De voorste van de Genoten was Ogier/ als hy by Roelant quam seide in spot / Roelant u hovaerdy heeft Reinout groote schade gedaen / doen gy hem so stackt met u speere dat hy van Beyaert vallen most. Roelant seide met toornigheit / zwijgt quade schalk gy soud wel so vele spreken dat ik de schande op u soude verhalen die my Reinout in den kamp gedaen heeft. Nu wil ik zwijgen seide Ogier / maer my verwondert hoe Reinout so stout was dat hy Roelant genaken dorst / want hadde hy geweest in Vaucoloen / menig Francois hadde 't lijf behouden / dus bescheyde Ogier Roelant / als dit de Genoten hoorden / overdroegen sy dat sy rijden wouden na Parijs/ 't welk sy deden/ en Reynout reed na Montalbaen.

Het XXII. Capittel.

Hoe Roelant Ritsaert vink, als hy van S. Jacob quam, en hoe hem den Koning woude doen hangen, en hoe hem Reinout met zijn Broeders en zijn Oom Malegijs verloste.

Het is geschied dat Roelant tot S. Jacob geweest had / en weder na Parijs keerde dat hy Ritsaert gemoete/ en vervolgde hem seer strengelijk. Als hy by Ridsaert quam / nam Roelant den toom van Beiaert in de handt en seide: houd stil/ gy zijt gevangen. Als Ridsaert dit hoorde was hy droevig / en toog haestelijk zijn zweert. Roelant seide: vaert met my Neve/ want gy en meugt u niet verweren. Ridsaert en wist niet wat doen/ en seide: Neve Roelant ik wil my u geleyde geerne opgeven / en mede varen waer gy wilt. Ende dese woorden heeft Malegijs gehoort/ daer hy by hen lieden stont/ ende reet haestelijk/ so lange tot dat hy quam te Montalbaen; daer wesende / seide hy tot Reinout/ spoet u geringe/ en wapent u/ want Roelant heeft Ridsaert gevangen in 't Wout te Bordeele/ en rijd met hem na Parijs. Als Reinout dit hoorde/ werd hy toornig/ en wapende hem met zijn Broeders/ en reden so lange dat Reinout Roelant sag/ met zijn broeder wel een walsche Mijle verre / en doe sloeg hy Beiaert met spooren/ en achterhaelde Roelant. Doe hy by Roelant quam riep hy: Roelant Neve gy moet hier uwen roof laten. Roelant seide/ ik en sal 't niet doen / ik sal hem gevangen leveren Koning Karel / maer ik en sal hem niet laten dooden. Ridsaert seide: Broeder ik wil op zijn geleyde varen. Reinout seide/ gy en sult doen by mijnen raet. Roelant seide; Hy sal 't is u lief of leet. Doe wert Reinout toornig en toog zijn zweert. Doe seide Adelaert: Laet staen Edel Grave/ ik wilde wel dat Ridsaert met Roelant in Vrankrijk ware by zijn geleyde. Reinout wederseide dat/ seggende: Laten wy hem gaen, ik weet wel datmen hem hangen sal. Men sal niet/ antwoorde Roelant: dat en sal seide Malegijs/ wat ik sal voor Roelant te Parijs zijn. Op dusdanige conditie voerde Roelant hem te Parijs/ en Reinout keerde weder met zijn broeders na Montalbaen. En Malegijs was voor hem op wege/ en toonde zijn konst/ en pluckte veel kruyden die hy te gader stiet met den appel van zijn zweert. Als Malegijs dat kruyd gemengt hadde wert hy geluw en voort toonde hy zijn konst/ so dat hy out en krank scheen/ zijnen baert seer lang ende zijn wijnbrauwen over zijn oogen / doe dede hy aen een grooten rouwen mantel die lang was. Dus ging Malegijs te Montalbaen voor Reinout/ en als hy in de zale

dus

dus voor Reinout stont / seide hy: Ik bidde u ghy Heeren doet my doch geven een maeltijdt brood voor Gode/ my hongert seer/ ik wensch dat gy deelachtigh moet wesen alle mijn goede werken/ en al myn Pelgrimagie die ik gedaen heb of doen sal/ ghy siet wel dat ik arm ben. Doe seide Reynout gy segt waer Pelgrim. Voort seide hy tot Adelaert: Broeder geeft desen Pelgrim te eten. Adelaert was gereet/ en dede den Pelgrim een schoone Tafel decken/ daer hy hem aensette. Reinout stond aen die Tafel/en seide tot Adelaert: Broeder doet hem 20. Pond/ op dat Godt beware mijn Broeder Ridsaert die nu ryd met Roelant in Vranckrijck. Amen seide Malegijs. Voort seide hy ik sal hem doen in mijn Gebed/ maer gy siet wel dat ik niet lang kan leven/ daerom sult gy dat goed geven eenen anderen daer het arm besteed is/ want ik en mag niet dragen. Als Reynout dit hoorde/ jammerde hem dat hy dat goet weder-seide. Doe seide Malegijs / kent gy my niet. Neen ik Pelgrim/ seide Reinout: en weet ghy niet dat ik u te Parijs dede setten op Beiaert? Doe seide Adelaert/ 't is onse Man van der konsten van Negromantien. Reinout seide/ zijdy dat Oom? ik waende dat gy op de vaert waert na Parijs om mijn broeder te helpen / ik sie wel ik moeter selve heen; wapent u gy Heeren/ want gy moet mede: doe seide Malegijs/ gy en u Broeders moeten varen/ neemt Beiaert met u/ en by Montfaucon sult gy my verwachten/ want ik sal noch tijts genoeg komen / en ik sal u bescheydt seggen hoe 't met u Broeder staet. Aldus nam Malegijs oorlof en reisde na Parijs, als Malegijs te Parijs quam gink hy ten Hove by den Koning en knielde voor hem / en seide: God die de werelt maekte verleen u Edel Koning goede victorie/ en bewaren u voor verdriet. Als Koning Karel Malegijs sag seide hy: God beware u Pelgrim/ en nam eenen stok en sloeg den Pelgrim/ en seide: ik gelove geen Pelgrims die komen van Romen/ of over zee. Als dit de Koning seide/ trad Malegijs agter waert/ en toonde sijn konst van Nigromantien/ en veranderde den Koning zijn gedachten/ als dat hem den slag berouwde. Doe seide Malegijs: Heer Koning/ het en is niet goet dat alle dieven gaen souden als Pelgrims

want gy siet wel aen mijn verwe dat ik een arm Pelgrim ben/ en in alle Landen heb ik u hooren prijsen voor een goet man/ maer ik en kan het aen u niet vinden. De Koning seide: Pelgrim mijn misdaet is my leet / maer ik en kan my niet wachten voor eenen Tovenaer geheeten Malegijs/ God wil hem verdoemen. Malegijs seide: Heer Koning ik quam heden tot mijn ongeluk in het Wout van Bordele/ daer ik gemoete vijf Heeren / ik hadde vergadert met bidden 20 pond/ die benamen sy my/ ik hoorde Malegijs noemen / d'andere Reinout en Adelaert/ maer die alderfelste was my Malegijs. De Koning seide: Weest te vrede Pelgrim/ ik sal u geven dertig Pont voor 't gene dat u mijn Neven genomen hebben. Heer Koning daer ik by den wege gegaen ben / heb ik veel deugden van u gehoort. Doe woude de Koningh Malegijs geven 30. Pont/ maer Malegijs en woude 't niet/ en seide: Edel Coning of ik dese Penningen van u name/ en ik dan quam in ander landen/ my stonter af te halen zwaer verdriet want vont men gelt by my, men soude seggen dat ik 't gestolen hadde/ maer wildy my geven 10 pont die neme ik geerne/ en benaepse in mijn klederen / datmense niet en vinde; en bidde u Heer Coning wilt my doch doen geven een maeltijd/ want ik in lang niet gegeten heb. De Coning dede Malegijs 12 pond geven / en t'eten brengen. Malegijs dachte in hem selven ghy sult nog bekopen den slag die gy my te voren gaeft. Koning Karel seide tot Malegijs: komt hier sitten vriend op dese banck / men sal u eten en drinken genoeg geven. Doe seide Malegijs / God zy u loon: dus ging Malegijs sitten aen de tafel/ en men bracht hem genoeg van alles.

Malegijs at / en Coning Carel diende hem. De Koning nam een bout van eenen Paeu/en seyde: vrient gapet en neemt een morsel / ik sal het u geve om Gode. Malegijs beet niet haesten toe/ en vatte den Coning zijn duym mede/ en beet zijn tanden t'samen. Met haesten toogh de Coning zijn duym na hem/en ging sitten op een bank/en seyde: Godt schend u Pelgrim dat gy hier quam / gy hebt by na mijn duym afgebeten. Doe seide Malegijs al klagende: Ay Heer / ik had soo grooten honger/ik en meende het niet te tijde te krijgen/dus Heer Coning't is buyten mijn weten geschiet. Als Malegijs dit seide/ quam Roelant in de zale/en bracht Ridsaert met hem: De Coning seyde/nu verblijt u Pelgrim/gy sult nu gewroken worden over die u beroofst hebben. Doe ging Koningh Carel Roelant tegen en hiet hem wellekom/en seide: Neve Roelant/brengt gy my Ridsaert gevangen/ofte op u geleyde? Roelant seide/ik brenge hem gevangen / dus doet 'er uwen will mede. Doe sei Koning Carel / ik sal hem doen hangen aen Montfaucon noch van avondt. Ridsaert seide: dat waer te vele; Gy en waert niet so koen dat gy my pijnen soudet te doden. Carel seide: set gy u dan tegen my? Met dien sloeg hy Ridsaert met een stok. Ridsaert was koene / die greep den Coning by de keele doe beschutten die Heeren den Coning/ en Roelant seyde: Gy misdoet dat gy mijnen gevangen slaet. De Coning seide al soude hy schande hebben hy sette hem tegen my:en seide voort tot Roelant; Neve wildy hem hangen? neen ik seyde Roelant; de Coning vraegde Olivier of hy't doen wilde?die ook neen seide. Doe riep hy Ridsaert van Normandien en vraegde hem of hy Ridsaert hangen woude? 't welk hy mede ontseyde; daer na vraegde hy't den Hertoge Samson / en seide: Verkoren Hertoge wildy mijn leet helpen wreken en hangen Ridsaert? Sampson seide tot den Coning dat hy des niet doen en woude. Aldus vraegde de Coning elk by sonder alle de 12. Genoten/die't alle ontseyden Ridsaert te hangen/ hoe vriendelijk dat'et hen de Coning bad. De Historie seyt ons/ doe 't al de Genoten den Coning ontseyt hadden Ridsaert te hangen so stont daer op eenen geheten Rijpe / Heere van Rijpelmont/ en seyde seer stoutelijk: Edel Coning willen my de Genoten zweeren en haer trouwe te pand setten dat sy my niet en sullen misdoen ik sal Ridsaert hangen. Carel seyde: Rijpe gy zijt een stout man. Doe riep Coning Carel de Genoten dat sy by hem quamen/ en als sy by hem stonden seyde hy tot Roelant/ Olivier en Dunay komt en geeft hier u trou dat gy Rijpe nu nimmermeer sult misdoen al hangt hy mijn Neve? doe seiden de Heeren/wy beloven hem daerom niet te misdoen/al hinge hy Ridsaert:desgelijcks deden de 12 Genoten; dit zwoeren sy alle sonder alleen Ogier. De Koning seide: Rijpe genoegt u / en hebdy borge dat gy te vreden zijt? Neen ik Heere my ontbreekt noch een man die ik meer ontsie dan alle de andere. Wie ist seide de Koning? Heer Koning het is Ogier. Doe seyde Koning Karel tot Ogier / geeft rijpe u trou. Ogier seyde: Heer Coning ik en doe dat niet/ maer ik segge u soo helpt my Godt / hangt rijpe mijn Neve hy en salder niet lange na leven. Als de Coning dit hoorde wert hy gram/ en seide: Ogier en geeft gy u trouwe niet / ik sal u mede doen hangen. Ogier seide: Ik wil sien wie my hangen sal. De Coning seide: Ogier gy doet my verdriet / gy weet dat ik soo veel verlooren heb / als mijnen Sone Lodewijk / dien ik voor al de Weerelt minde. Met dat de Coning dat seyde heeft Ridsaert Malegijs versien/ende trad Ogier op de voet / en seide: 's Conings toorne is te zwaer Neve/my en magh niet geschien ik heb Malegijs versien. Doe seide Ogier/waer is hy Neve segget my? Ridsaert seyde/ siet waer hy daer achter sit. Doe seyde Ogier tot den Coning: Heer Coning u toorn is my lastig/ hier of geve ik Rijpe mijn trouwe dat ik hem niet misdoen sal/al hangt hy mijn Neve Ridsaert/en al heb ik Rijpe metten monde dat gezworen ik doe 't metter herten niet: dit dede Ogier tot trooste van Malegijs. De Coning seide tot rijpe haest u / ik sal niet eeten gy en zijt weder gekomen. Ridsaert seyde tot den Coning / my dunkt gy zijt tot zware penitentie gekomen want gy niet lange aen en neemt te vasten/ maer sult gy niet eeten eer gy my hangt/ gy en at nimmermeer/ en met Ridsaert dit seide ruymde Malegijs de zale/en liep met haest en socht Reynout/ die hy vant by Montfaucon met sijn broeders. Als

Reynout

Reynout Malegijs versag hiet hy hem wellekom/ en seyde: lieve Oom segt my heeft Roelant ook waer genomen na mijn broeder? so ick sie seer qualijk/ dies meugdy Roelant wel dancken seide Malegijs men brengt u broeder om te hangen. Als Reynout dit hoorde so was hy bedroeft / en seide: wie sal soo koen zijn die mijn broeder hangen sal? Malegijs seide/ het is rijpe van Rijpelmont. Helpt seide Reynout/ en was daer niemant van al mijn hoge magen die daer tegen dorst seggen? Malegijs seide hem/ neen 't Reinout/ sonder alleen de sterke Ogier. Voorwaer seide Reynout/ my waer leet dat ick hem verslagen had / als wy vochten in Vaucoloen. Doe sprak Malegijs tot Reinout/ laet ons varen in 't Wout / op dat ons rijpe niet verspiet. Geerne seyde Reynout. Aldus reden sy in een hage dicht onder een boom/ en namen scherpelijck waer na de galge: terwijlen sy dus onder een boom saten/ seide Malegijs tot Reynout: ik ben al te wonderlijk met ten Coning gevaren/ als ik eerst in de zale quam sloeg hy my/ dat ik grootelijks verdroeg / en ik dede hem den slag berouwen/ en ik klaegde seer over u dat gy my berooft had van 20 Pond / en die dede hy my weder geven/ doe bad ik hem dat hy my t'eten woude geven/'t welk hy dede/ en hy diende my selve/en wilde my een morsel geven/en doe hyse my in den mond stak beet ik in zijn duym en doe ging hy sitten op een bank/en sag my lelik aen. Als Malegijs dit Reinout vertelde / quam de Heeren sulken vaek aen/dat sy slapen moesten. Terwijlen dat sy sliepen/ quam rijpe met Ridsaert by Montfaucon/en rijpe seide tot Ritsaert klimt de leder op/nu sal ik sien wat hulpe u komen sal. Als Ridsaert sag dat hy die leder op gaen moest / en niet en vernam van Malegijs of Reinout daer zijn hoope op stont/ so begon hy droevig te worden/ en meynde dat hy heel vergeten was / en seide tot rijpe laet mijn gebedt doen/ dat God mijn ziele bewaren moet/ als sy uit den lichaem schept/ doen seiden rijpens ridders die hy by hem had/ laet Ritsaert zijn gebedt doen dat Godt zijner zielen gedencken wilt: Doe seide rijpe: Ridsaert doet nu u gebed/ doen viel Ridsaert op zijn knien/ en seyde: o Heer ik bidde u ootmoedelijk dat gy mijn ziele ontfermen wilt/ en brengen in u rijke/ o weerde Heer door u nedervallen in Maria uyt den schoot uwes Vaders/ en van Maria wert geboren/ so wilt mijn Ziele verleenen ruste/ en by u te regneren / en vergeeft my dat ik u van jongs af misdaen heb. O weerde Maget Maria/ bid uwen sone dat hy mijn sondē vergeve/ also hyse vergaf Maria Magdalena in Symons huys/ daer sy ons Heeren voeten nat maekte met haer tranen en droogde met haren hayre; lieve Heere wilt my verlossen uyt den noot daer ik in ben / dat ik niet en sterve desen schandelijcken doot. Als nu Ridsaert zijn gebedt ge-eynt hadde / stont hy op en gink tot Rijpe / en seide: Rijpe doet met my dat u belieft. Doe seide Rijpe tot Ridsaert: klimt op nu sult gy sien wie u helpen sal/ hier sal ik u van den lieve beroven/en gy sult straks aen de galge hangen / en so u doot ontfaen/ ik segge u had ik Reinout ik soud hem by uwer zijde hangen. Als Ridsaert dit hoorde so seide hy in hem selven: God beware hem van suken doot. Als Ridsaert noch niemant en vernam/ begon hy weemoedig te worden en seyde in hem selven/ och nu heeft my Malegijs qualijck waer genomen. En met dese gedachten klam Ridsaert droeffelijk de leder op/ en droeg den strop al aen den hals / niet wetende hy en soude moeten sterven. Als Ridsaert op de leder gink en ten halve was/ wert hem Beiaert siende na by de Galge/ en kende Ridsaert. Reinout en zijn Broeders sliepen noch seer vast Beiaert sloeg Reinout daer hy lag dat hy ontsprank uit zijnen slaep/ en wert op Beiaert daerom toornig / en seyde: Beyaert dat u God verwate / waerom slaet gy my so seer? dit ben ik immer ongewoon; met dese woorden sprank Reinout op/en sloeg zijn oogen na der Galge/en sag zijn broeder staen by na in 't hoogste van de Galge. Reinout dit siende sprank op Beyaert en zijn broeders op haer Peerden en reden na de Galge. Rijpe dit siende wert vervaert / en seyde: Ridsaert u komt hulpe/ want ik sie Reinout komen op Beyaert; ik en hinge u niet om al de Werelt/ dat ik u hier bracht dede des Conings gebod. Doe seide Ridsaert: Rijpe ik ontbeer det wel dat gy met my spot/ Rijpe seide: ik en doe/ so doe my God goed ik sal u oogen ontbinden / en laten u sien. Als Ridsaert den doek van d'oogen was/ soo sagh hy Reinout komen met zijn

broeders.

broeders en Malegijs. Met dat Ridsaert dit sag verblijde hy hem seer/ en seide: Rijpe gy waert beter ten Hove gebleven/dan gy my vermete te hangen/ nu sul dy dat waerlijk bekopen. Malegijs was altijd voor Belaert en als sy by der Galge quamen soo liet Malegijs zijn Speere sincken / en wonde Rijpe doorsteken. Reinout riep dat hy het niet doen en soude. Doen liet Malegijs Rijpe staen/ en gink houwen en steken onder zijn volk/en Reinout is onder de galge gereden en sloeg Rijpe op den helm dat hy van de leder viel / en seide: Gy valsche tyran God doe u sterven een quade doodt / dat gy u pijnet te verdoen Ridsaert mijn broeder: Rijpe viel op sijn knien voor Reinout en bad om genade/seggende: Reinout wil dy my laten leven/ ik sal u geven Rijpelmont. Reinout seide: Neen ik en liet u niet leven om al de Werelt. Doen nam Reinout Rijpe by den helm en bragt hem ter Galge. Ridsaert seide ik bidde u Broeder geeft my Rijpens wapen / want den Coning heeft hem belooft groote schat die ik sal eischen. Doe dede Reinout Rijpe zijn wapen uit en gaf 't Ridsaert / doen hink Reinout Rijpe: als dit gegaen was seide Reinout/gy Heeren laet ons wederkeeren na Huys. Doen sprak Ridsaert / eer ik t'huys keere sal ik de Coningh eyschen 't geen hy Rijpe beloofde / soo doet seyde Reynout / wy willen u hier verwachten tot dat gy weder keert: met dien sprank Ridsaert op rypens ros/en sloeg 't met spooren en reet te Parijs/als hy by Parijs quam so sag hem de Coning en lag in een venster/en by de Coning lag Ogier. Als de Coning Ridsaert sag meende hy dat'et Rijpe was / en seide: nu sie ik wel dat Rijpe stout is/ hy heeft Ridsaert gehangen/ ik sal zijn leen vermeerderen en geven hem steden en sloten. Ogier dit hooren soo wert hy droevig in hem selven/ende liep met haesten ende zadelde Broefort/ en sprank 'er op en reet na Montfaucon. Als de Coning dit sag wert hy vervaert en seide / ik duchte dat Ogier Rijpe verslaen sal / en seide tot zijn Baroenen dat sy hen alle wapenen souden/ en de Coning wapende hem mede/en sprank op sijn peert en volgde Ogier/ die verre vooren was. Ogier is by Ridsaert gekomen/ en meende dattet rijpe was/en seide: Rijpe hebt gy mijnen Neve gehangen/Ik segge u gy meugt niet verdingen met alle die oyt lijf ontfingen/want ik sal u't hooft af-slaen. Als Ridsaert sag dat Ogier verbolgen was/so seide hy: Ogier Neve steekt op u zweert/ ik sal u de waerheit seggen/ Rijpe is selver gehangen/Ogier dit hoorende/ verblijde hem seer/seggende: doet af uwen helm ik segge u en zijdy niet Ridsaert ik sal u't lijf nemen. Met dien dede Ridsaert den helm af en liet sijn aensicht sien. Doen seide Ogier/ Ridsaert Neve rijd van hier/Carel volgt my neerstelijk / en soude my slaen waert dat ik Rijpe yet misdede. Dus scheiden sy van malkanderen. Ogier reed terstond wederom na den Coning/en Ridsaert hielt hem by den berg en Ogier wachte den Coning. Als hy by den Coningh quam/ vraegde hem Coningh Carel waerom dat Rijpe niet en quam / ende hoe het vergaen was? Doen seide Ogier dat Ridsaert gehangen was/ en had ik by hem geweest ik soude Rijpe gedood hebben. Coning Carel seide: Heer Ogier gy en sulet niet so koen wesen/ ik sal hem te recht houden tegen alle die hem deeren mogen: Ogier seide: soo zydy aen de galge: maer de Coning en hoorde die woorden niet/en reed den Berg neder/ en riep komt voort Rijpe van Rijpelmont / ik segge u der waerheit/ ik sal u beschermen/ dat gy geen soo koenen Man vinden sult die hem tegen u sal vermeten gaen. Ridsaert seide/valsche Coning soud gy goet geven dat men my hangen soude/ dat sal u te leede vergaen. Ridsaert liet zijn Speere sincken/en reed op den Koning. Als dat de Coning aensag sloeg hy met zijn zweert de speere in stucken. En als Ridsaert voor by hem gaen soude/sloeg hy hem dat hy van den peerde viel/doe quam Reinout en reed met zijn zweert op den Coning/ en stack hem dat hy voor hem ter aerden viel. Als Reinout sag dat de Coning van den peerde was / seide Reinout niet soete woorden: Heer Koning sit weder op u ros en rijd te Parijswaert. Doen sprak de Koning: Reinout wat hebt gy vernomen zijdy gekomen om my laster te doen: ja ik seide Reinout/want te Montfaucon heb ik Rijpe gehangen. Doen seide de Koning/des ben ik te ontvrede/met dien riep de Koning zijn Baroenen/ en seide: Neve Roelant / Reynout is gekomen binnen mijn lant/ en hevet my schande gedaen/ komt helpt

my

mp vangen de Moordenaers. Als Reinout de Coning dese woorden hoorde seggen / wert hy toonigh en spranck van Beiaert en nam de Coning en wierp hem op Beiaert/en zwoer by zijnder trouwe hy soude gevangen blijven. Dit versag Roelant en Olivier / en menigh Francois/ die grooter begeerten hadde om haren Heere te helpen. Hier en tusschen was Ridsaert gekomen met zijn peert en sloeg met zijn zweert onder de Francoisen. Daer na quam Writsaert/ en dede mede veel vromigheits/ en Adelaert viel insgelijks met zijn broeders in de Francoisen: Roelant/ Ogier/ Olivier en Dunap volgden Reinout om den Coning te helpen/ al wat zy mogten. Reinout dus rijdende met den Coning / was bevreest om zijn Broeders die agter waren datse in den strijdt blijven souden. En als hy sag dat hy zijn broeders anders niet helpen en mogt / hy en moeste den Coning quijt wesen/soo wierp hy hem van zijn peert tegen de aerde / dat hem 't herte dogt te breken/ en Beiaert set hem ter vlugt met Reinout. En als de Coning sag dat hy Reinout en zijn broeders niet volgen mogt / keerde hy met zijn volk weder na Parijs. En Reinout met zijn broeders keerden vrolijk na Montalbaen.

Het XXII. Capittel.

Hoe Malegijs gevangen wert, en gebracht tot Koning Karel, en hoe hem Karel hangen woude, en Malegijs bad dat hy beyde tot 's anderendaegs, en brack uit, en nam de Genoten haer zweerden mede.

'T IS gebeurt een wijle na dat Reinout zijne broeders verlost had/ en dat Olivier soude jagen in eenen berg / daer hy beneden in 't dal een man sag/dat hy in hem selve lange twijffelde oft Malegijs was of niet. Ten lesten wert hy hem kennende: Olivier sprank op zijn peert/ en reet na Malegijs / en als hy by hem quam greep hy hem onversiens by den mantel. Staet stil Tovenaer gy zijt gevangen/ik sal u tot Koning Carel voeren. Als hy dit hoorde was hy onververt en sprank achterwaerts / en toog zijn zweert/en Olivier 't zijne/en sloeg met nijt na Malegijs. En Malegijs die koen was hy sprank den slag/ende sloeg na Olivier die schutket op zijn zweert/soo dat Malegijs zijn zweert uitter hand vloog. Als Malegijs zijn zweert hadde verlooren was hy toornig in hem selven/ en Olivier heeft anderwerf na Malegijs geslagen: Malegijs ontsprak den slag/ en seide tot Olivier / ik wil my gevangen geven. Olivier seide/ ik sal u te Parijs voeren/ en leveren den Coning. Met dien reden zy t'samen soo lange dat zy binnen Parijs quamen voor den Coning Carel in de zale; als de Coning Olivier sag / seide hy met soete woorden: Olivier hoe ist / brengt gy my Maleoijs gevangen? Olivier seide: Ja ik Heer Coning doet'er uwen wil mede. Coning Carel seide tot Maleggs: O gy valsche dief / nu lest leden doe Ridsaert hier gevangen was / en men hem hangen soude/ soo soude ik door Gode een lecker morsel in uwe mont steken / en gy beet by na mijn duym af. Doe Malegijs dit hoorde van den Coning/ seide: Heer Coning nu ist den lesten dag dat ik u schenden mag. Koning Carel seide: Valsche dief gy segt waer nogtans so hebdy klein sorge. Malegijs dagt gy segt waer. Coning Carel seide: ik sal u noch t'avond doen hangen. Malegijs seide: Heer Coning laet my leven tot morgen. De Coning seide/gy soud my ontlopen voor den dage. Ik en sal seide/ Malegijs/en ik sal u ook borge setten / laet my leven. Koning Carel antwoorde: wie soud u borge werden. Malegijs seide tot Olivier / wilt gy my verborgen Olivier? Ja ik Malegijs seide Olivier/ ik doe het geerne. De Coning seide: Olivier alleen en meugt gy niet verborgen. Malegijs vroegde Roelant of hy hem verborgen woude/ het welk hy dede/ en seide: Heer Koning gy en dorft niet sorgen/ik en Olivier sullen borge zijn dat hy niet en ontga voor den dage. Doe seide de Coning en loeg / daer is immer borge voor hem. Als dit gedaen was gebood de Coning dat men eten soude. De Koning dede twee en twee te gader setten van de 12 Genoten/ en selve at de Coning alleene. Malegijs seide: Edel Coning al u Genoten zijn geseten / maer ik ben vergeten/ik wil by u komen en houden u geselschap. Koning Carel hoorende de schimpige woorden wert gram / en seide: quade dief hoe dorfdy spreken? want morgen sal ik u doen hangen. Malegijs seide: ik heb noch t'avont

respijt; ja gy seide Coning/maer morgen suldy hange. Doe seide Roelant: Malegijs zwijgt stille / komt met my eten: geerne seide Malegijs/ ik moet noch t'avont vrolijk wesen/ ende singen in de zale schoone Liedekens van minnen. Aldus ging Malegijs by Roelant aen de Tafel. En als d'eerste Gerechte op de tafel geset was / hief Malegijs op en song een lustig Liedeken met soeter keelen. Doe seide de Coning lust u noch te singen? Malegijs seide: gy en saegt noit blijder dan ik/ om dat ik leven sal tot morgen. Ik hoore wel seide de Coning/ gy meynt met uwen sang de Galge te ontgaen. Als de maeltijd gedaen was nam de Coning Malegijs by de kleederen/ en bracht hem in de Gevankenis. Doe seide Malegijs doet gy my niet ontsluyten/en beter herberge hebben/ik sal u met kragt ontlopen: de Coning seide/ meugdy my nu ontlopen / ik geve u te baten alle die in der hellen zijn. Doe seide Malegijs / schelt mijn borgen alle quijt. Doe seide de Coning / ik en begeer de borge niet. Roelant seide: Heer Coning ik begeer mijn borg tocht quijt te zijn/ en ik mede seide Olivier. Carel seide: gy Heeren ik wil u God bevelen: doe seide Malegijs/ ik sal eer middernacht my desen last quijt maken. Carel seide: o dief/ hoe soudy dat doen/ ik heb u immers Ysers genorg aengedaen / en ik sal de Genoten den toren doen wachten. Als't tijt was gink de Coning slapen:en de Genoten gingen leggen voor den toorn daer Malegijs in was. Eer middernagt quam toonde Malegijs zijn konst van Negromantie/so dat de boeyens die hy aen had van zijn lijf vielen/ en de Genoten maekt hy al vast slapende/ en de deur gink open / en hy ging tot de Genoten en heeftse op malkanderen geleit/en nam al haer zweerden. Daer na gink hy in de Drossaten kamer / en nam mede van koppen/schalen en gout so vele als hy dragen mogt/en gink na Montalbaen. Reinout die te Montalbaen was / en wist hier niet af dat dit zijnen Oom gebeurde. Op eenen nacht als Reinout lag en sliep docht hy in zijn slaep/dat zijn Oom aen eenen Boom wert gehangen: Reinout wert van vreese wacker stont op en kleede hem/daer na wapende hy hem/en seide in hem selven; O goede Jesu ik bidde u dat gy mijn Oom beschermt voor een schandelijke doot. Als hy dit geseit hadde zadelde hy Beiaert en sprank'er op/en reed tot Malegijs Kasteel/en klopte aen de poorten. Den poortier quam en vraegde wat hy begeerde? Reinout seide: segt my waer is u Heere? de poortier seide / certeyn ik en weets niet / als Reinout dit hoorde wert hy rouwig / en reet na Parijs tot dat hy quam te Montfaucon aen de Galge/en sag dat'er niemant aen en hing dies hy hem seer verblijde. Doe sag hy komen een mensch steende of hy terstont gestorven sou hebben. Reinout wert verbaert/ meenende of het de Duyvel geweest hadde/en seide: Zijdy van Gods wegen/ segt my wie gy zijt? Malegijs seide: Ik ben u Oom Malegijs / maer ik sie gy hebt my heel vergeten. Doe seide Reinout: Ik en doe Oom; maer segt my dat bid ik u / waer mede dat gy dus geladen komt? Ik sal't u seggen seide Malegijs: Olivier hadde my gevangen / en leide my tot Koning Karel/en de Koning zwoer dat hy my hangen soude / doe bad ik den Koning dat hy my liet leven tot 's anderen daegs / dit beloofde hy my. Doe bedreef ik solaes / dit toornde de Koning en leide my in de Kerker/en liet my so veel Ysers aen doen dat 2 Paerden 't niet gedragen souden hebben: en hy dede den Kerker wachten van de Genoten/ noch ben ick het ontkomen. Ik heb de Genoten haer zweerden genomen/en gink in den Drossaten kamer en nam mede al dat ik dragen mogt/en heb my selven geladen dat ik't qualijk sal magen dragen. Reinout seide: Oom naemdy Ogier zijn zweert? Malegijs seide:ik en liet niemant niet. Reinout seide: Oom dat was quaet / haddy Ogier zijn zweert gelaten: Malegijs seide/had ik Ogier zijn zweert gelaten / men soude hem voor den Koning hebben gewroegt / dat ik by hem ontgaen waer / en alsoo soude Ogier daer grooten last en verdriet af gehadt hebben. Doe dede Reinout Malegijs op Beiaert sitten / en reden alsoo te samen na Montalbaen. En als 't dagh begon te worden / ontsprank de Koning uyt zijnen slape/ en klede hem: als hy gekleet was / gink hy na den Kerker om Malegijs te doen hangen. En als hy daer quam/sag hy zijn Baroenen leggen op eenen hoop/ doen dacht den Koning wel dat Malegijs ontgaen was/en riep luyde: staet op Roelant: Neve/wy

hebben

hebben Malegijs verlooren. Als de Coningh dus riep/ wierden al de Genoten wakker. Doe seyde Roelant/ help Godt/ wie magh ons dus gelept hebben/ met dien taste Roelant na Durendale zijn zweert. En als hy dat niet konde vinden/ wert hy toornigh/ en d'ander Genoten tasten mede na haer zweerden/ die ook alle verloren waren. Carel dit hoorende wert toornigh en seide: had ick hem weder ik soude hem doen hangen. Ogier antwoorde den Coningh/ het waer om niet al hadày hem by de Galge/ ende waende dat hy hing/ hy soude u ontgaen en nemen van 't goet dat hem beliefde. Doen zwoer de Coning/ dat hy hem te Montalbaen niet en soude laten onthouden noch in geen Lant/ hy sou hem hangen/ en de zweerden selver haelen.

Het XXIII. Capittel.

Hoe Koning Carel Montelbaen beleide, en hoe Roelant in een andere Stad toogh, welk de Koning mede beleide. En hoe Vrouw Aye Reinout en zijn broeders soen verwerft aen Koning Carel haer Broeder.

De Coning dede alom in zijn Land vergaderen een groot heir/ en toog na Montalbaen/ dat zy sterkelijk beleyden/ en dede roven en barnen al dat in Reinouts Land was. Roeland sond een Bode aen Reynout/ die hy dede bidden/ ofte hy hem Durendael weder geven woude. De Bode gingh soo lange dat hy voor Reynout quam/ dien hy de boodschap seyde. Als Reinout de begeerte van Roelant verstaen hadde/ seide hy: segt Roelant mijn Neve/ dat ick hem geerne zijn zweert weder geven wilde/ en al de Genoten/ willen zy mijn soen verwerven aen Koning Carel. De Bode sey Roelant wat hem Reynout geseyt hadde/ en Roelant seydet den Genoten voor/ en de Genoten verdroegen dat zy't doen wilden. Doe sey Ogier/ mochten wy soen verwerven ick en gaever niet om/ hoe veel goets datse gaven/ doe sey Roelant: dese woorden sal spreken Bisschop Turpijn/ Heer Koning/ gy siet wel Montalbaen staet hier voor ons daer wy voor leggen/ ende 't is vast dat zy geen sorge hebben daer u Neven in zijn/ Godt laet hen te recht geschieden. Heer Koning/ gy moet haer genadigh wesen/ wy bidden u dat gyse in gratie ontfangen wilt/ want waer die peys gemaekt soo mochten wy op Heydens varen/ en haer Landen winnen. Doe seyde de Koningh dat hy des niet doen en woude/ maer ick sal een Bode senden en doen vragen ofte zy hen willen opgeven/ komen in mijn hand gebonden met een touw/ en met hen te doen mijnen wille. De Bisschop sprak/ en seide/ hier is niemant so stout die dese bootschap soude durven bestaen. Koningh Carel seyde: Roelant Neve gy sult de bode wesen/ en seggen Reynout/ wil hy't niet doen dat ik hem ontbiede/ ik sal in zijn land niet laten den eenen steen op den anderen. Roelant seyde/ ik sal 't doen; en met dien reed hy na Montalbaen. En als Roelant daer voor quam/ liet hem de poortier in/ en Roelant trad van zijn Peert/ gingh in de zale daer Reinout was/ en groete hem en al dat 'er was/ ridders en knechten/ als hy dit gedaen hadde seide hy tot Reynout/ ik ben met een boodschap beladen; u ontbied de Koningh en wil dat gy hem komt te voet vallen wulle en barvoets/ ende bloot-hoofts/ met al die van Montalbaen/ een tou om uwen hals hebbende/ en dan sal de Coningh zijn wil met u doen; en doedy des niet/ soo sal hy verderven al dat in u Land is/ en ist dat hy u en u broeders vangen kan/ hy sal u doen hangen. Reynout seide wat hooghmoedige woorden/ die Man is de doodt weerdigh/ die durf dreigen dat een Lantsheere opgeven sal lijf en goed; maer Roelant Neve/

gy sult den Coning seggen dat ik geern geven wil mijn Dorpen/ en mijn Slot Montalbaen wil ik van hem te leen ontfangen / en wil hem helpen met ziel en lijf en hem niet begeven. En ist dat hy ons hier in het land niet sien en mag/ wy sullen over Zee trecken en 't kruis aennemen / en blijven daer seven jaer. En is 't dat hem dit niet genoegt/segt hem dan dat hy hem wacht / ik sal hem schaden met raet en daet. Doe seide Roelant: Reinout Nebe het werdt gedaen. En vertelde den Coning dat hem Reinout bevolen had. Als hy 't verstont wert hy toornig/ en dede al zijn Engien kruiden en stellen by de poorte. Reynout dit siende dede wapenen alle die binnen den Kasteele waren / en sat op Beiaert/ en zijn Broeders saten op andere Peerden: aldus reden zy in 't heyr/en Reinout reed voor met Beiaert/ en velde menigen man ter doodt/ en zijn volk vocht seer mannelijk. Reinout voerde selve den standaert / en reet op een Francoys die hy doorstak. De Koning siende dat Reinout in zijn heyr was / riep hy strengelijk totten Genoten: Gy Heeren stelt u te weer. Als de Francoysen den Coning dus hoorde roepen / soo reden wel tien duysent op Reinouts volk / datse heerlijk wederstonden. Carel dit siende stak zijn ros met sporen / riep volgt my Roelant/ Olivier en al mijn Genoten wilsdy u Leen behouden: aldus reed de Koning na Reynout. Als Reynout den Coning sag vloot hy; doe riep den Coning/ komt steken tegens my. Reynout seyde: Heer Coning die steek is u bereit. Reynout stak Beyaert met sporen/ en reed op den Coning dat hy van den rosse vallen moeste / en had daer gebleven ten hadde Roelant gedaen. Doe riep Reinout: gy Gascoensche slaet bij wy sullen de Francoisen overwinnen. Als de Coning dit hoorde riep hy met fellen moede gy sult liegen. Reinout versloeg menigen man / en Ridsaert dede oock wonder metten zweerde. Carel versach Malegijs en reet met haesten op hem/en Malegijs weder op den Koning. De Koning dede Malegijs groote schade/en stak zijn ros onder hem dood / en Malegijs viel ter aerden. Terstont rees hy weder op/en ging vegten metten zweerde / daer hy menig Francoys versloeg / des Reinout seer blijde was / en reden weder na Montalbaen. Als dit Carel sag wert hy seer droevig / om dat hem Reinout ontreden was. Den Koning wert geseyt hoe Reinout veel volks verslagen en hem eerlijk geweert hadde: doen sprak de Koning: Gy Heeren laet staen dese woorden. Reinout heeft my so veel schaden gedaen/dat hy 't my nimmer kan beteren. De Historie segt dat die Oorloge duerde wel 7 Jaren. De Heeren hebben den Coning gebeden/ dat hy een Parlement houden soude / om den Oorlog te versoenen. Als Reinout dese maere hoorde / toog hy te Parlement totten Koning, als hy voor hem quam groete hy hem/seggende: O Edel Koning/God die voor ons den doot storf die moet u bewaren. Carel dit horende / seide: wat groet gy mijn / daer gy my so veel schande gedaen hebt: Reinout seyde tot den Koning/ ik wilt boeten/ wy willen u op-geven lijf en goet. Karel hiet Reinout met zijn broeders achter staen/want hy woude hem met zijn magen beraden/ en hadde tot zijnen raet Griffon en Allorept en Fortsier / dat waren zijn naest raetslieden. Die waren 't die beletten dat de Genoten te Roncevael bleven. Fortsier seide totte Koning: Reinout is hier te Parlemente gekomen / u gedenkt de dag dat hy versloeg u Sone Lodewijk onsen jongen Coning / sedert heef hy menig ridder verslagen. Dit hoorde Ogier/en quam haestelijk totten Coning/ seggende: zwijgt gy Fortsier en laet mijn spreken/ gy en soud niet komen te Parlement by eenig goet man. Doe seide Bisschop Tulpijn: Ogier het is waer dat gy segt/ want zy rieden u Heer Koning dat gy moest Oorlogen/het welke bose en snooden raet was/en nu willen zy met valsheit u raden tegen Reinout te Oorlogen/ maer Heer Coning doet mijnen raet en sal niet quaet wesen/laet Reinout met zijn broeders ter soene komen / so mogen wy met u varen op Heydenisse / en winne haer Lant/ daer en soude dan geen Heiden wesen of soude zijn Lant van u moeten te leen houden/want men soude op geenen tijd tegen Reinout ofte zijn broeders strijden mogen. Koning Carel antwoorde: ik hebber niet mede te doen / ik en wil na u raet niet hooren. Met dese woorden scheide dat Parlement/ en de Koning zwoer dat hy Reinout en zijn broeders hangen soude. Doen seide Reinout:

nont: Heer Koning soo wacht u dan / want ist dat ik u in eenige maniere vangen magh / soo meugdy weten dat ik u't hooft af-slaen sal. Als Koning Carel dat hoorde was hy toornig / en seide: gy bedrieger set gy u noch tegen my? Reinout antwoorde: ja Heer Coning, om dat gy niet begeert te soenen. Dus scheide Reinout met onminne van den Koning / en reed na Montalbaen. Koningh Carel deed het Casteel bestormen aen allen zijden. Reinout quam uit met zyn volk / daer begon den strydt bitter te worden. De Heeren reden tegen malkanderen dat de Peerden op haer knien saten. Malegijs had den Koning by na verslagen/en hadde hem niet te baet gekomen Roelant/ Olivier / en Ogier / dese scheyden de Heeren / en hielpen de Koning te peerde. Doe sloeg Roelant op Malegijs sulken slag / dat Malegijs in onmagt viel / als hy dit sag bant hem zyn handen en voeten/en voerde hem in 's Konings tente. Aldus wert Malegijs gevangen gebragt totten Coning. Moriante van de rivier reed op Ridsaert/ en Ridsaert weder op hem / met sulker kragt so dat haer speeren braken/en vielen van den peerde / maer Ridsaert was eerst op / en sloeg so vreesselijk dat hy weer te peerde quam. Doe reet Salomon van Bretangien tegen Adelaert / en die weder op hem / en onderstaken malkander soo seer mette speere dat Salomon in onmagt van den peerde viel. Dit sag Fortsier / en had angst dat hy daer blijven soud/en stak op Wridsaert/ en hy weder op hem/so dat hy Fortsier doorstak/des hadde Coning Karel grooten toorn/ en riep Monnoye. Dit hoorde Reinout / en dacht wat sal 's geschieden? De Genoten reden agter haren Heere/maer Carel reed op Writsaert/dat sag Reinout en nam een sterke speere ende reed op Carel met kragt/dat de Coning van den Peerde viel / Reynout reed in den meesten strijd / en riep / slaet gy Heeren van Montalbaen/ so helpe my God/ ik sal den Coning verslaen. Carel hoorde dit en seide / Godt geve u schande / bedrieger komt gy en verslaet my. De Coning sprank op zijn ros/en verhief zijn zweert / en meende Reinout geslagen te hebben/maer Beiaert ontdroeg hem/hy waer anders in sorge geweest. Doe sloegen de 12. Genoten haer peerden met sporen/ en reden op Reinouts Volk en sloegen hem wel 300. Mannen af. Als Reinout sag dat zijn volk t'onder gink/ riep hy met haesten/ gy Heeren van Montalbaen laet ons vlien/want des Konings Volk is te veel. Doen vloot alle Reynouts volk / en Reinout hiel agter een arriergaerde/en beschutte zijn volk/aldus wert Reinout met zijn volk weder in't Kasteel gedreven/ en Malegijs bleef gevangen. Als Reinont in de sale quam vraegde hy waer zyn Oom was/ doen seide daer een ridder / ik sag hem vegten tegen den Coning / en streden lange te samen van haer Peerden te voet. Doen quamen de Genoten en hulpen den Coning weder te peerde/maer Roslant sloeg op hem dat hy ter aerden viel en bleef hem alsoo gevangen. Als Reinout dit hoorde was hy toornig / en bedreef grooten rou/seggende: O Maria Gods Moeder sal ik mijnen Oom dus verliesen / O felle Fortuyne! hoe draeydy dus. Adelaert seyde/ ik bid u broeder laet varen de rouwe/ want gy siet dat ons alleen hier spijse gebreekt/door last van den honger sullen wy ons op moeten geven. Met dien scheiden de Heeren van malkanderen. Coning Carel is met zijn Heyr vertogen in zijn tenten / en bedreef seer groot misbaer / want daer waren klagten gekomen dat Reinout veel van zyn Vrienden verslagen hadde. Doen seide Coning Karel: Godt geve dat ik mag wrake daer afhebben. Malegijs seide: Edel Heer Coning wildy nog de soene ontfangen die u Reinout doet / dat sag ik geerne/ soo sou hy u ter hulpe staen met al zijn kragt. Doe zwoer Coning Karel/ hadde ik den koenen ridder/ ik soude hem terstont by uwer zyden doen hangen. Doe riep Coning Karel Griffon / Allorept/ en seide: doet een Galge regten aen de rotse, want ik sal doen hangen Malegijs eer ik eten sal. Malegijs antwoorde: Edel Heer Koning geeft my heden respijt / ik sal u goede borge setten dat ik sal gevangen blijven/ so dedy ook sprak de Coning tot Parijs, daer de Genoten haer zweerden verlooren. Malegijs seide laet my leven Heer Coning/ ik en sal u rooven nog steelen/ en segge: so moet Godt mijn ziele doen/ ist dat ik u ontliepe/ gy en gaet self mede. Coning Karel seide: gy trawant/ soude ik dan met u gaen? Malegijs seide, ja gy Heer Coning

Ik sal u leyden te Montalbaen / daer gy van Reinout wel sult ontfangen worden; maer Edel Coning laet versoenen den Edelen ridder / ende komen tot uwer genaden wilt beraden deugdelijk / want alle die leven op der aerden souden dan van u wijcken. Doen seyde de Coning / wildy nu om soenen spreken / want gy sult hangen / anders soudy my ontlopen. Malegijs antwoorde: Heer Coning des en hebt geen angst ik sal goede borge setten. Doe seide Coning Carel wie soude u borge zijn? Malegijs seide Grave Roelant komt my wat nader / zijt mijn borge dat ik niet ontlope sonder oorlof / Roelant seide dat hy 't geerne dede. Aldus is Roelant Malegijs borge gebleven. Omtrent ter middernacht toonde Malegijs sijn konst / en terstont braken alle de banden daer Malegijs mede gebonden was. Malegijs ginck voor des Konings bedde staen / en seide: Heer Koning ons heeft ontboden Reynout dat wy te Montalbaen komen souden. De Koning sprank upt sijnen slaep / en sag Malegijs voor hem staen. Carel wist niet wat hy antwoorde soude / want Malegijs hadde hem betovert / dat hy seyde: ik woude dat wy op de vaert waren. Malegijs seyde / gaen wy dan / de Koning antwoorde / ik mag niet gaen. Doe nam Malegijs den Koning op syn hals / en droeg hem te Montalbaen sonder raet van sijne magen / en leyde den Koning in een schoon bedde. Ende doen ging Malegijs daer Reinout lag / seggende: staet op Reinout Neve / ik geve u Koning Carel gevangen / en heb hem in u Casteel gebracht: Als Reynout dit hoorde verwonderde hy hem seer / seggende: Lieve Oom hoe is dat mogelijk dat gy den Coning gevangen hebt / ik meende dat hy u gevangen hadde. Malegijs seide: neen hy God zy geloofd ik hebbe den Koning gebracht / Reynout stont op en vont het waer te zijn / Malegijs gink en wekte d'andere broeders / seggende hen lieden 't gene hy Reynout gesept hadde / des sy blijde waren / en gingen in de kamer. De Coning ontwakende sag Reynout met sijn broeders voor sijn bedde staen. Doe wiert de Coning droevig en t'onbrede / seggende: Dit heeft gedaen den boeve Malegijs / dat hem schande geschiede / ik sie hem hier niet / nochtans weet ik wel dat hy hier is; Reynout viel op sijn knien / en bad genade / 't welk de Coning hem weygerde. Ridsaert dit hoorende / wert toornig en seyde: Heer Coning gy moet sterven. Carel dit hoorende wert toornig / en seide: wilt gy u tegen my setten quade schalk. Doe sloegh Ridsaert na de Coning en verhief sijn zweert / maer Reynout beschutte de Coning en seide tot Ridsaert / wat wildy maken wilt gy den Coning doden / hy is onsen Heer en blijven sal zijn leven. Koning Carel vraegde Reynout of hy hem woude laten varen / ja ik seyde Reynout / wildy my uwen toornigen moet vergeven. Carel seyde: neen ik / Reynout seyde soo moet gy sterven. Malegijs seyde: Heer Coning neemt soen van u Neve soo doedy wel / God schende u seyde de Coning / ik en sals niet doen / ik sal hier moeten sterven quade dief / des moet gy vermaledijt zijn / want met u schande hebdy my gevaen. Malegijs seyde: Heer Coning beradet u dat gy u Neven genade doet. Ik sie 't al om niet / ik wil u Gode bevelen. Dus sat Malegijs vier jaren Heremijt. De Coning seide: Reynout laet my gaen / ik sal my beraden met Roelant / Ogier / Olivier en met al mijn Genoten. Doe seide Reynout: Heer Koning so doet gaet als u belieft / want wy en houden u niet gevangen. Met dusdanige woorden scheyde de Coning van Montalbaen en nam oorlof aen de broeders; aldus ging de Coning tot dat hy in sijn tente quam. Als de Baroenen haren Coning sagen waren sy blijde en ontfingen hem minnelijk / want sy meende dat hem Malegijs gedood had. De Coning seyde: Malegijs had my gevangen gelevert aen Reynout / en Ridsaert wilde my verslaen; maer Reynout beschutte my en wierp sijn broeder tegen de vloer liet my gaen / en leide my upt. Koning Carel riep den Hertoge van Bavier / dat hy komen soude rijden tot Reynout / en seggen hem dat hy komme hem gevangen geve. De hertoge dede des Conings gebod / en reed na Montalbaen. Reynout lag doe ter tijd in een venster / en sag Bavier komen rijden / gink hem tegen en seyde: Edel hertoge zijt wellekom. Bavier seide: God loon u; de Coning van Vrankrijk ontbied u dat gy tot hem komt gevangen. Reynout seide: ik en doe des niet / maer wil de Coning ons lijf geven / so willen wy minnelijk komen / beteren dat wy misdaen hebben. Dumap seide: Ik sal

u seggen

u seggen dat gy doen sult / wil u de Koning op mijn geleyde laten komen so suldy daer buyten komen en beteren dat gy misdaen hebt. Reinout seide: ik soude u een boodschap bevelen woud gyse doen. Ja ik geerne antwoorde Dunap. Segt de Koning will hy ons lijf geven wy willen geerne gevangen afkomen / en brengen de sleutel van 't Kasteel. Hier mede nam Dunap oorlof en reed tot den Koning. De Koning hem siende hiete hem wellekom, seggende: wat tijdinge brengt gy van Reinout? Dunap antwoorde: Edel Coning ik sal 't u seggen: Reinout ontbiet u wildy hem en zijn broeders haer lijf geven sy komen geerne in genade. Carel seide met grammen moede / gy Heeren ik salse met kracht winnen en doen hen opgeven / want sy en hebben geen victualie. Carel dede aen alle zijden gereedschap om 't Casteel te bestormen. En als dit die van binnen sagen warense seer droevig. Doe ginck Reinout in den stal tot Beiaert / en trock een mes / en woude Beiaert dooden / seggende tot Clarisse / Beyaert moet nu sterven door den noot van den honger. Ridsaert antwoorde / ik bidde u Broeder en doodt Beiaert niet. Doe seide Reinout / mijn jammert seer dat gy alle door noot des hongers sult doot blijven. Adelaert seide: broeders ik heb eenen beteren raet gevonden / na dattet ons aenstaet / wy sullen Beiaert niet dooden / maer sullen doen komen eenen meester / en doen Beiaert laten 4 koppen bloets alle dage / als verdragen mag / en leven van den bloede. Dunap vernemende dat de Heeren niet t'eten en hadde seide tot de Genoten: Reinout moet van honger vergaen / want sy hebben al haer Peerden gegeten sonder Beiaert. Dit jammerde Roelant en Bisschop Tulpijn seer. Doe seide Bisschop Tulpijn: Edel Grave Roelant / dit is groot jammer dat wy onse magen laten vergaen van honger. Dunap seide: ik sal ons raet geven / wy sullen tot de Koning gaen en bidden hem dat hy Roelant te nacht 't voor vechten geeft en sullen dan met werpen 't kasteel spijsen. Met deze raet gingen de Heeren totten Coning ende baden hem dat hy Roelant 't voor vechten gave. De Koning seide dat hy 't geerne dede; doe namen de Heeren aen den Koningh oorlof, en seide haer reetschap voor Montalbaen. En

dat sag die op de muren stont / dat de Genoten haer Englen sterkelyk stekaen en seide dat Reinout / en Reinout wasser rouwig om / en seide: het staet ons tot groote sorge / want ons versockt de Grave Roelant / Dunap, Ogier / Tulpijn en Olivier / die lange stil gelegen hebben willen sy ons deeren soo en mogen wy ons niet langer verweren. Onder des begon de bisschop te werpen speck en menigerhande victualie / so dat de ridders een geheel jaer victualie genoeg hadden / als sy genoeg hadden geworpen / vertoge sy tot den Koning en seide hem dat sy niet bedreven en hadden / Reinout met zyn volck waren blijde van de Genoten datse geworpen hadden / en hy gaf Beiaert so veel etens dat hy binnen veertien dagen soo sterk was als te voren: doe soude Reinout Beiaert om geen goet gegeven hebben. Reinout riep zijn Broeders tot hem / seggende: Wy en mogen ons hier niet langer onthouden van honger / laet ons rijden tot Ardanen daer souden wy ons wel onthouden so verre als wy spijse genoeg hadden. Als Clarisse dit hoorde wasser droevig om dat Reinout weg rijden woude. Reinout dede Beiaert zadelen en nam oorlof aen zijn vrouwe Clarisse die seer schreyde. De Heeren saten op Beiaert / en reden heymelijk tot eener Water-poort uit / op dat sy haer vlucht sonder sorge doen mochten. Met dat de Broeders haer vlucht namen versagse Koning Karel en seide: Gy Heeren siet ginder de vier Aymijns Kinderen / sy meenen mijn t'ontrijden. De Koning riep dat hem elk wapenen soude / 't welk de Heeren terstont deden / springende op haer rossen en reden Aymijn kinderen te gemoet. Heer Alorept was de voorste, en reed op Reinout met sulken kracht / dat hy Reinout door den schilt stak datter een stuk van de speer in bleef steken / en Reinout stak hem weder door den schilt dat de speere door zijn lijf gink, en viel doot. Als de Coning sag dat Alorept doorsteken was / sloeg hy zijn peert met sporen / en reed na Reinout / roepende / monnoye. Als Reinout den Coning sag komen so stak hy Beiaert met sporen en reed met Beiaert voor uit. Als dit de Coning sag / dede hy zijn Heyr op breken / en vervolgde Reinout met eenen seer grammen moet. Reinout met zijn broeders reden soo lange / tot dat sy totten:

ten Kasteele van Ardanen quamen/ die op den Kasteele waren sagen uit / overmits 't draven datse hoorden van 't loopen dat Beyaert liep. En liepen ter Poorten uit om te sien wat daer was. En doen sy sagen dat het Reinout was/ dedense de Poorten op en lieten hem in. Als Reinout met zijn Broeders binnen het Casteel waren gingen zy besien wat'er t'eten was. Hier en binnen is Koning Carel Reinout met zijn volk seer dapper gevolgt/ so datse by den kastele quamen/en hebben 't strengelijk belegert. De Coning seide / my dunkt dat mijn Reinout en zijn broeders alle dagen menigen toorn doen/en meenen mijn met Beiaert t'ontkomen/die hen so dikwils uit ter noot geholpen heeft/maer ik belove kan ik nu dit ros krijgen / ik sal het doen dooden. De Coning is selfs gereden voor het kasteel/ so dat hy spraek houden mocht/en vraegde Reinout / of hy 't Kasteel noch tegen houden wilde? Reinout antwoorde/ neen ik/en wil 's niet tegen u houden/maer peinst hoe dat ik u gevangen had ende weder minlijck liet gaen. Terwijl dat de Coning en Reynout te gader spraken/is Vrouw Aye gekomen in des Konings heyr/ en de Coning scheide van Reinout sonder meer woorden daer mede te hebben/ en reed weder na het heyr. So haest als Vrouw Aye den Koning gewaer geworden is/ gink zy hem te gemoet/en viel op haer knien en bad den Coning seer minnelijk / of 't zijnder hoogheit gelieven woude dat hy Aymijns kinderen tegen hem liet versoenen. Ook baden mede den koning alle de Genoten/ ende edelste Heeren dat hyse liet versoenen. Als Koning Karel sag desen ootmoedigen voet-val van zijn suster/ is hy verootmoedigt/seggende: wil my Reinout Beiaert leveren om mijnen wil daer mede te doen / die hem dikmaels uit groot perijkel verlost heeft/ so mag hy tegen mijn versoenen en anders niet. Doen seide Vrouw Aye Heer Coning gelievet u/so laet my varen in 't kasteel / en ik sal Reinout gaen vragen oft hy hem op geven wil in uwer genaden. De Koning dit hoorende / seide vaert henen sonder angst/en segt hen lieden dat zy anders niet versoenen mogen. Doe voer vrou Aye ten kasteelewaert daer zy Reinout in vant/ die doen met seer groote blijdschap ontfangen wiert/en vrou Aye vertelde Reinout des Conings meenige. Als Reinout dese woorden van zijn Moeder verstaen had seide hy 't zijn broeders/ also hem zijn Moeder vertelt hadde. De broeders dit hoorende/ seide Adelaert tot Reinout/broeders hoe dorf dy dusdanige dingen ons te voren leggen/ mijn dunkt gy buiten u sinnen zijt/ eer ik dat dede droeg liever onvree tegen den Koning al mijn leven / en de ander broeders seiden haer goet dunken mede. Als Reinout zijn broeders verstaen hadde seide hy: Ik segt u broeders ter goeder tijt en ter saliger ure is 't geweest doen ik Beiaert wan / wy sullen ons met Beiaert dat goede ros nu wel versoenen in al 't gene dat wy tegen Koning Carel misdaen hebben / om ons selfs te vryen van het zwaer perijkel daer wy nu in zijn/ dus sal ik 't den Coning geven. Doe gink Reinout tot zijn Moeder / en seide haer dat hy den Koning Beiaert geern gave. Met dese antwoorde is Vrouw Aye weder gereist tot den Koning / die zy 't seiden dat Reinout en zijn Broeders Beiaert geern gaven voor zijn eere/en toe lieten zijn wille daer mede te doen/op conditie dat hy hen vergeven woude dat zy tegen hem misdaen hadden/en in genade ontfangen. Als de Koning dit hoorde/seide hy: Mijn dunkt dat zy 't doen tegen hun dank / want zy beyden seer lange.

Het XXIV. Capittel.

Hoe dat Aymijns Kinderen Koning Carel Beiaert presenteerde en hem geven, en hoe den Koning dat liet verdrinken, en hoe Reinout een Heremijt wierdt.

ALs 't tractaet van der soene gesloten was/ tusschen Carel en Reinout met zijn broeders/quamense van 't kasteel hant aen hant en Beyaert van hen geleit / tot den Koning/ ende deden eenen seer ootmoedigen voet-val voor den Koning/ doe dedese de Coning opstaen/en ontfinkse in gratie/ daer menig edelman blijde om was / en sonderlinge Vrouwe Ay haer Moeder. Dit gedaen wesende/heeft Reinout Beyaert genomen en hem den Koning gegeven / seggende: Heer Koning doeter uwen wille mede. En als de Coning Beiaert had / volbracht hy zijn belofte/want hy dede hem 2. molen steenen binnen aen den hals/ en leiden op den brug van

der

der Ossen/en wierpent in de Rebiere: Beiaert sonk met de molen-steenen als't eerst ingeworpen was/maer terstont quam't boven en begon te zwemmen/ Beiaert sag Reinout/ doen verhief hy zijn voeten/sloeg tegen de steenen dat hei de braken/en zwom te lande: so haest als te lande quam liep na Reynout. Als Carel dit sag seide hy: Reinout geeft my Beiaert wederom/ of ik sal u doen vangen. Reinout dit hoorende van den Coning / gaf hy Beiaert weder. De Koning dede/ aen elcken voet van Beiaert een Molen steen binden / en aen den hals 2. en liet hem so werpen in de riviere/ noch quam Beyaert boven/ en liep na Reynout en briesde seer. Adelaert kuste Beiaert voor zijn Muyl. De bystanders verwonderden hen van de kracht van't Peerd/ Carel seide tegen Reinout/ 't en zy gy my Beiaert weder geeft / ik sal u doen vangen en hangen. Adelaert seide: vermaledijt moet gy zijn Reinout geeft gy den Coning Beiaert weder. Reinout seide: zwijgt broeder sal ik om een ros 's Conings toorn hebben / neen ik waerlijk broeder/ also helpe my God. Doe seide Adelaert: Beiaert wat valschen Heere hebdy gekent / met valschen loon word gy geloont. Reinout heeft Beiaert weder gevangen/ en den Koning gegeven/ seggende: Heer Coning dit is de derde reise dat ik 't u gelevert hebbe/is 't dat u dit ros nu ontgaet ik en vange u niet weder/want het gaet mijnder herten veel te na. De Konink ontfink 't ros/ en seide/Reinout gy en meugt niet om sien / want so lang als 't ros u siet/ soo en soudet niet mogen verdrincken. Doen moest Reinout voor de Heeren zweeren dat hy niet om sien en soude na Beiaert. Doen dede de Coning Beiaert aen elcken voet binden twee groote molen-steenen/en aen de hals ook twee / en also werpende in de riviere/doen most het ros te gronde gaen/ een wijle daer na quam het weder boven/en stak 't hooft om hoge/neigende na zijnen Heere als of 't een mensch geweest hadde/ die na zijn lieve Vriend bitterlijk geschreit hadde. Ten lesten sonck 't ros en verdronk. De Vrouw seide: Reynout waer is Beiaert en u broeders? Reinout seide / mijn Broeders zijn by den Coning gebleven en den Koning heeft Beiaert gedoot: als de Vrou dit hoorde/soo veranderde haer verwe / en viel

in onmagt. Reinout hiefse van der aerden en droegse in een kamer/de vrouw quam tot haer selven/en was so drovig dat haer de tranen uit ten oogen liepen. Reinout seide: Vrouwe zijt te vreden/ want doen wy van hier reden sag ons den Coning ende volgden ons sterckelijk / en brak zijn heir op/ beleiden ons in Ardanen/ en vraegde my of ik 't kasteel hem tegen houden woude of strijden/ doen seide ik neen, onder des so quam mijn Moeder die dat tractaet van den soene so maekte of conditien dat ik den Koning Beiaert geven soude / 't welck ik dede / aldus kregen wy gratie van den Koning:doen so dede den Koning Beiaert verdrincken: De Vrouwe seide: Heer 't is my leet dat wy Beiaert so quijt zijn / maer des Konings toorn was ons te zwaer/ wy en mochten hem en zijn magten niet wederstaen. Reinout seide/ 't is waer/ en riep zijn kinderen voor hem/ en versag elk van dattet hem goet docht. Als hy dit gedaen hadde ontboot hy heimelijk een Snijder / en dede een kappe maken totte voeten. En als de kappe gemaekt / was ginck hy heimelijk op eener nacht uit Montalbaen/ door dorpen en steden/ soo lange dat hy in vreemde landen quam, daer hem niemant en kende. Als Reinout dus gegaen was/ so ontmoeten hem een Heremijt die in 15 jaer noit mensche gesien en hadde/so verwonderde het hem / en seide: Helpt God van waer komdy mensche/ dat gy hier geraekt/ hy

wis

wie zydy/ of wat is u begeeren/ Reynout antwoorde: Heer ik ben de droevigste man die van een Moeder geboren is/ want ik en heb my in 20. jaer niet mogen verblijden/ sint dat ik des Conings Sone van Vrankrijk doodt sloegh/ geheten Lodewijk/nu soude ik my geerne biegten/ en penitentie ontfangen van mijn sonden/ wantse mijn seer benouwen. De Heremijt seyde/ lieve vrient ik hoore wel dat gy Godt qualijk gedient hebt/ en veel sonden binnen uwen leven gedaen hebt. Maer wilt gy de sonden laten en niet meer doen/ soo valt op u knien en bid God ootmoedelijk dat hy u gratie verlene/ dat gy u leven tot een saligh einde meugt brengen. Aldus bleef Reynout in de woestijne 3. jaren lank/ en leerde van den Heremijt menigschoon gebedt/ en dede zware penitentie/en kastijde zijn lichaem so dat hy seer krank wert van lichaem. Dus gink Reynout met pijnen totten Heremijt/en klaegde hem zijn verdriet/seggende: Heer ik blijve doot van koude en van honger want mijn kleeren zijn aen stucken/ en ik kan mijn lichaem daer mede niet langer bedecken. Als de Heremijt dit hoorde/so had hy medelijden met hem/ seggende: lieve vrient troost u/ en hoopt op God/hy sal u wel versien. Als Reinout anders geenen troost van den Heremijt en hoorde/ schepde hy en seide: O God moet ik nu sterven van koude en honger. De Heremijt medelijden hebbende met Reynout dede zijn gebedt tot den Almogenden God. Doe hoorde de Heremijt een stemme gesonden van Gode/ die hem seide dat hy zijnen geselle bevelen soude dat hy sonder vertoeven soude trecken na den Heiligen Lande/en vechten tegen de Heidenen. Als de Heremijt dit hoorde so was hy seer blijde/ en riep zijn geselle tot hem seggende: Lieve vrient my is bevolen van Gode/ dat gy sonder toeven trecken soud over Zee/ ten Heyligen Lande/ en helpen de Kerstenen dat sy 't Lant weder winnen/ want het lang geleden is dat'et de Kerstenen verloren hebben. Doe seide Reynout/ in Gods name moet 'et zijn/ want wat Godt belieft wil ik geern doen/ en ik bidde u Heere dat gy Gode voor my bidden wilt/ de Heremijt seide dat hy 't geerne dede. En alsoo nam Reinout oorlof aen de Heremijt en scheyde van hem met weenende oogen. Als Reinout van den Heremijt gescheyden was gink hy tot dat hy quam op den derden dag by eenen Pijnboom die groot en schoon was/ en hem dagt dat hy daer op wel rusten sou/ want hem de nacht beliep/ en als 't begost te dagen/klam Reinout weder van den boom/ en gink so lange dat hy quam te Braes daer St. Joris leit/ daer vont hy Schepen en voer in dat lant van Stamme. Dus voer Reinout met grooter begeerte tot dat hy quam in de Haven van Tripoly.

Het XXV. Capittel.

Hoe Reinout met der hulpe Gods op de Turcken vocht, en hoe Malegijs by hem quam, en hoe Malegijs den Soudaen versloegh.

Doe Reynout te Tripoly gekomen was/ daer sat hy acht dagen in groote elende/ so quam daer een nieu mare dat Tabaria belegen/ en Abers in groote sorge was/ en dat'er vele kerstenen verslagen waren en gedoot. Doe vergaderden de Heeren 2500. man om die Steden te secondeeren/ men nam al de vroomste ende kloekste die hen dacht te wesen om die vaert te bestaen. En als Reinout dit hoorde dat de Kerstenen upttogen op de Sarazijnen/ liep Reynout te voet by dat heyr oft een arm Pelgrim had geweest/so dat'er niemant op hem en agte. Terstont was de Turken geboodschapt dat 'et Heyr van Tripoly onderwegen was/ om de Stede te seconderen/ daer reden de Turcken de Kerstenen te gemoet/ om dat te benemen. En doe de Kerstenen vernomen 't heir van de Turken op hen komen/ so warense vervaert: want zy luttel volks hadden/ en vielen op haer knien en aenriepen onse Heer dat hy hen bystant doen woude/wantse anders al doot blijven moesten: met dien sagen zy de Turcken komen. En als sy se sagen warense so vervaert datse wederom keeren wouden. Als Reynout dit sag/ riep hy: Gy Heeren set u lieden alle vromelijk ter weer/ en twijffelt niet of Godt sal ons hulpe senden. Met dien versagh Reynout eenen Pijn-boom/ groot/ schoon en lank: Reynout liep 'er toe en hy wrong hem uptter aerden. Als dit de Kerstenen sagen/ riepen zy alle: Heypt Jesus van Nazereen/ wat wil desen Pelgrim doen? Onder des so zijn de Sarazijnen den Kerstenen seer genaekt met een seer groot Heyr/ daer de Kerstenen

stenen seer of verbaert waren. Reinout de vrome Ridder liep met groote neerstigheydt de Turcken te gemoet/en sloeg'er wel 20. doot eer dat de Kerstenen konden aen-komen. De Kerstenen dit siende verblijden haer/en grepen door Reinouts vromigheit eenen moet/ en baden God dat hy den Pelgrim behouden woude/ en doe traden sy met eenen moet aen/en sloegen op de Sarazijnen dat sy den rugge keerden/en elk sette hem ter vlucht. Doe dede de Soudaen brieven schrijven/ en ontboot al zijn Baroenen datse by hem quamen/en bragten met hem alle die wel te weer waren. En voort so ontboot de Soudaen zynen Paus Castillaen dat hy varen soude in de landen van't Zuiden/en winnen alle de Steden en Sloten daer hy by komen mogte/ en verderbense tot in den gront. Maer God die alle dink voorsiet en den zijnen in den noot niet en begeeft/ of verloren late/ die sant den kerstenen hulp daer sy by verlost werden/ en de Turck. verwonnen. De Historie seyt ons dat dit was Reinout en Malegijs/ Malegijs had Heremijt geseten 4 jaer/nu verhoorde hy dat de Sarazijnen de Kerstenen groote persecutie deden/ en wouden overvaren om Kerstenrijk te winnen. Malegijs dede zijn gebed tot God/en bad voor de kerstenen: en als hy bad hoorde hy een stemme die hem beval van Gods wegen/dat hy sonder toeven trecken soude/en helpen de kerstenen haer ongeval wreken/ en soude daer vinden zijn Neve Reinout die Godt getrouwelijk diende.

Als Malegijs dit hoorde wert hy verblijt/en sonder langer te toeven bereyden hy hem om te gaen na Abers/ want hy Reinout begeerde te sien/dus heeft hem Malegijs gehaest dat hy des anderen daegs binnen Abers quam. Hier en binnen is dat Sarasijnsche heyr over gekomen en setten haer lieden Tenten in de Kerstenen Landen. Als Malegijs binnen Abers gekomen was/ focht hy Reinout soo lange dat hy hem vont/als Malegijs Reinout sag/kende hy hem en sprack Reinout toe/ ende seide hem wie hy was. Reinout dit hoorende wert soo blijde/ dat hy hem van blijtschap niet onthouden en mogt/ en nam zijne Oom in de arm en kuste hem/daer deden sy malkanderen groote vrientschap. Doe vraegden Reynouts gesellen wat man dattet was? Reinout seide/ ik segge voorwaer/en had God en dese man gedaen ik had lange doot geweest dies heeft hy my en mijn broeders verlost uit menig zwaer perijkel met zijn konsten/ het is myn Oom Malegijs: Hier en binnen begonnen hen de Sarazynen te bereyden om te strijden/en dit wert binnen de Stad vernomen/ en wapenden hen en deylden haer volk/ Malegijs met Reinout soude zijn metter eerster Schare. Aldus reden de Kerstenen uyt der Stadt in schoonder ordinantie/ende de Sarazijnen setten haer volk ook in orden/sloegen alsso malkanderen met grooter nijt/so datter menig mensch gevelt wert/ daer sag men Malegijs menigen Turck van den Peerde slaen. Als dit Reynout sag soo sloeg hy/ende sloeg met zijnen Staf soo vreesselijk dat'er menigen Turck met 't lijf bekopen moest. Ende de Sarazijnen meynden de kerstenen sonder geweer te overwinnen/ vermits haer groote menigte van volk: maer God en wou het niet gehengen/ want Malegijs en Reinout dooden so veel Turcken met de hulpe van God, datse der Turken scharen door braken. De Kerstenen siende dese vromigheit van Malegijs/ en Reinout/ sloegen mede in der Turken Heyr/datter seer veel doot bleven. Met dien versag Malegijs den Soudaen van Persen/en reed op hem/ maer en deerden hem niet overmits de sterke Wapenen die hy aen hadde/ en den Soudaen stak op Malegijs met sulcken kragt dat hy met zijn Peert vallen moeste. Reinout die altijt by hem was sag dit/en was vervaert/ en sloeg weder op den Soudaen dat hy doot ter aerden viel. Reinout nam des Soudaens Peert by den toom/en gaf't zijnen Oom Malegijs/ daer hy met haesten opsprank/en dankte Reinout zyne Neve/en toog zijn zweert met grooter nijd/en sloeg weder/Reinout volgde hem altoos na/ en sy doorbraken der Heydeden Scharen en schoffierden 't Heyr/ aldus vochten dees twee Heeren van 's morgens totten middage/ en Reinout sloeg met zijnen staf drie Soudanen doot. Als die de Turcken sagen setten sy hen ter vlugt/en al haer Engienen lieten sy agter: De Kerstenen siende dat de Turken voorvluchtig waren/ volgde syse na met al haer magt. Malegijs die altyd de voorste was/ velde der seer veel van den rosse; dus werden de Turken al vliedende verslagen/ want wat

Reynout met zijnen Staf beliep sloeg hy doot. Dus verbolgden zy de Turken tot Nazareth toe/ daer zy in weken. De Sarazijnen droevig zijnde van het verlies / ginnen te rade wat zy best doen soude/ of sy de steden tegen de Kerstenen houden wouden of niet. Doe seyde de Coning die de Stede toebehoort: Gy Heeren wy en mogen de Stede tegens de Kerstenen niet houden/laet ons te nacht alle vlieden in een ander Stad. Dese raet genoegden hen alle wel/en togen des nachts uitter Stadt/als dat de Kerstenen vernamen keerden sy weder na Abers/ en deelden 't goedt dat de Turken daer gelaten hadden.

Het XXVI. Capittel.

Hoe Malegijs en Reinout met de Kerstenen Jerusalem beleide, en hoe Malegijs doot bleef.

HIer en binnen quam hen nieu-mare/dat de Turcken Jerusalem gewonnen hadden / dies waren de kerstenen seer droevig. Doen namen de kerstenen raedt aen Malegijs en Reinout wat sy best deden. Doen zwoer Malegijs dat hy daer trecken sou en niet daer van scheiden of daer doot blijven / hy en hadde eerst gewonnen Jerusalem/ en ons Heeren graf. Doe voer de vrome ridders Malegijs en Reinout / met 't volk dat sy vergaderen mochten voor Jerusalem/ en beleyden rondtom en wagte die passagie. De Sarazijnen zijnde dat sy aldus sterckelijk belegen waren/reden uit met al haer magt. En als de Kerstenen de Turken uitter stad sagen komen stelden sy haer volk in ordonnantien. En Malegijs en Reinout reden voor in het Turkse Heyr en doorbraken haer Heyr/ en doodender so veele dat het scheen onmogelyk dat twee lieden so veel volks verslaen mogten. En als sy dat Turkse Heyr geschoffiert hadden bleven sy by de stad om te besien en te wachten of'er meer volk uitter Stede quame/ en als sy niemant en vernamen jaegden sy de Turcken met kragt binnen der Stad. En dus lagen sy voor de Stadt een half Jaer / en schoten met groten nijt binnen de Stad/so dat sy veel volks ter aerden wierpen. Die van de Stad schoten wederom so neerstelijk dat sy Malegijs geraekten/en viel doot ter aerden/daer de Kerstenen grooten rouwe om hadden. Hier en binnen is de Kerstenen hulpe gekomen / van Armenien/Hongarien en Antiochien/ soo dat'er wel dertig duysent mannen waren. Als dit de Sarazijnen vernamen die binnen langen reden sy uit tegen de Kerstenen. Als de Kerstenen dit vernamen stelden haer in ordinantie en deylden haer volk / en Reinout met zijnen Staf stelde hem selven aldaer-voorst om te wreken de doot van zijnen Oom Malegijs / en sloeg so vreeselijk op de Turken dat sy weder binnen de Stadt liepen. Reinout dit siende seide hy: gy Heeren ik heb dikwils in perijkel mijns lijfs geweest/ en menig reyse belegen/so weet ik sullen wy winnen dese Stad/ wy moesten het anders aen leggen/ want al die wegen en poorten moesten wy nauwe wachten/ so wel 's nachts als daegs / soo dat hen geen secours van spijse komen en mochte / en aldus sullen wy winnen die Stad en anders niet. Desen raet dacht de Kerstenen goet/ en deylden haer Heyr en leiden voor elcke Poort ses duysent mannen wel versien van Harnasch. En als de Turken sagen dat sy aldus sterkelijk weder beleyt waren / vervaerden sy haer en riepen haren Godt Mamet dat hyse helpen woude uit den noot daer in sy waren / want sy weynig victualie hadden. Dus zijn de Capiteynen en gemeynen voor den Soudaen gekomen en hebben geseyt dat sy liever hadden te sterven in den strijt/dan van honger / daerom laet ons uit rijden op de Kerstenen voor die van Mameth en Apolijn. Doe den Soudaen die begeerte hoorde van zijn Volk consenteerde hy het / en dede hen wapenen / 't welk terstont gedaen was en de Turken reden uit met al haer macht / maer sy en dorsten niet rijden daer Reinout lag / maer reden een andere poorte uyt daer een andere Batalle lag/ daer sy met kracht op vielen. En de Kerstenen setten haer vromelijk ter weere/en sloegen in 't Heydensche Heyr met stouten moede / en versloegender veele/ en veele gavender hen gevangen. Als Reinout vernam dat de Heydenen uitter Stad waren met alle haer vermogen en magt/sende hy haer ses duysent man ter hulpe/ en Reynout bleef allen voor de Poorte/ ende en wilde daer niet afscheyden. De Soudaen die binnen der Stede was/ sag dat Reinout al-

leen.

leen voor de Poorte lag / en wapende hem en sprank op een sterck ros / en hy reed also ter poorten uit daer Reinout voor lagh / ende als Reinout den Soudaen sag komen so hiet hem Reinout stil staen en nam 't peert by den toom/ en vraegde hem of hy een Kersten of Heyden waer ? De Soudaen en antwoorde Reinout niet/maer hy stak zijn ros met sporen/en hadde geerne ontreden / als Reinout dit sag sloeg hy met zijn Staf den rosse op 't hooft/dat het doot viel. Doe de Sarazijnen dit sagen riepen sy uit: onse Soudaen is doot. Als Reinout dat van de Turken hoorde dat'et den Soudaen was / sprank hy niet haesten toe en sloeg de handt aen hem/ seggende: Heer Soudaen geeft u gevangen of ik sla u met mijn staf doot. De Soudaen seide: genade Jonkheer ik en wil tegen u niet vechten / ik wil geern opgeven in uwe handen;en het volck dat hy by hem had geven in hande van Reinout / 't welk sy geern deden / en Reinout gink met de Soudaen daer de Kerstenen vochten/en als sy daer by quamen riep de Soudaen tot zijn volk dat sy souden afstaen en hun vechten laten 't welk sy terstont deden ; en Reinout hiet de Kerstenen dat sy mede achter-staen souden / 't welk terstont gedaen wiert. Doe riep Reinout de Edelste van de Kerstenen/ en leverde hen den Soudaen / dien sy in de Stadt brachten/en de andere gevangenen ook / en leidense in sekerheid. Alsoo wonnen de Kerstenen Jerusalem. En als de Soudaen dus gevangen was / bad hy den Heeren dat sy zijnen lieden wilde laten te huis varen sonder misdoen/hy wilde voor hen allen gevangen blijven/ en beteren al de schade die hy Kerstenrijk gedaen hadde. Als het de Soudaen beloofde riep men Reinout / en seide hem des Soudaens meyninge/ ende vraegden wat hem hier af goed docht ? Als Reinout dit hoorde / seide hy: Gy Heeren doet'er mede dat u belieft: De Heeren hoorende de jongste van Reinout / lieten sy alle de Sarazijnen op die conditie gaen en hielden de Soudaen gevangen. Doe dit gedaen was dagt Reinout sulks te volbrengen als hem de Here hijt bevolen had / als dat hy wederom komen sou als de Oorloge gedaen was tusschen den Kerstenen en Heidenen / met dit voornemen is Reynout gegaen tot den Patri-

arch van Jerusalem / en viel voor hem op zijn knien/ en bad hem dat hy hem zijn sonden vergeven woude/ 't welk hy geerne dede/ en gaf hem oorlof. Als Reinout dit hoorde / was hy blyde/ en seide/ Lieve Heere ik moet weder keeren tot mijnen Lande over Zee om te houden mijn belofte. Met dese woorden nam Reinout oorlof/ en in 't scheiden so schreide al dat binnen de hove was. Dit gedaen zijnde gink Reinout te Schepe / en hem geleyde de Patriarch met alle de Edelste van den Lande. Ende al sy in de haven waren / bad Reynout den Schipper dat hy hem te lande setten woude / 't welk den Schipper dede Reinout nam oorlof aen alle die in den schepe waren en bevalse Gode. Doe wert een Bote bereyd/ en voerden Reinout aen land/ en Reinout nam oorlof aen alle de knechten en danckte se/ en gink in de Stadt/en de knechten roeyden metten Boote weder aen 't Schip. Reinout in de Steden wesende hoorde dat'er eenen kamp aengekomen was door den Koning Karel in de Stede tot Parys. Als Reinout dit hoorde / vraegde hy neerstelijk wie de Kampioen wesen soude/die den kamp beroepen hadde. Doe wert hem geseit/ dattet wesen soude Guwelloen en Reinouts Soone Aymerijn / want Guwelloen hem op getogen had verradenis voor den Koning / dat hy betuygen woude met Marchares/ Galeram/ Hendrik van den Liere / en Pinappel. Reinout dit hoorende /

wiert seer droevig in hem selven/ want hy wist wel dat die alle verraders waren/ en nochtans hadse den Coning lief/ want zy bedekten haer quaethept met subtylheyt/ en zy gaven de Coning nooit goeden raet. Reynout dit overdenckende in zijn herte/nam hy op dat hy te Parijs gaen soude/ en seyde in hem selven: Ick bid u genadige Godt/ dat gy mijnen Soone beraden wilt/ en met die gedachten soo gingh Reynout soo lange dat hy te Parys quam/ dat hem niemant en kende/ maer hy had een goede vriend daer hy gingh/ dien hy vraegde of hy niet vernomen en had/ hoe alle dingh te werck gedaen waer / en dese was veeltijds by de Heeren / en seyde ja ick: het opset van de verradenis heb ik gehoort. 't Is gebeurt/ seyde hy/ als dat den Coning uwen Soone ontboden heeft/ geheten Aymerijn/en hy gaf hem al't leen dat hy had/ en is voorts by den Coning gebleven. Dit benijden dese verraders/ en vergaderden by een/ en zy slooten eenen valschen raed. Guwelloen seyde: Gy Heeren gy weet wel dat wy dikwils groote schade gehad hebben/ en onse magen verloren by Reynout zijn Vader/ en daerom willen wy zijn sonen 't leven nemen. Ik weet ons raet/ik sal voor de Coning gaen/en seggen hem hoe ik gehoort heb dat Aymerijn hem vermeten heeft dat hy zijn vader wreken sal/ en de goede ros Beyaert/ die hy van zijn vader sou gehad hebben te leen en daerom willen wy de Coning seggen dat hy hem wacht en wel toesiet. Als ik dit geseyt hebbe/ sult gy mijn woorden stijven/ en seggen soo mede. Dit dochte hen allen goet/ en Guwelloen is van de verraders gescheiden/ en gingh voor de Coning/ en seide: Edel Heere Coningh/ een nieuw mare heb ik gehoort/ die mijnder herten te nagaet en u mede/ edel Heer Coning ik moet u seggen: Aymerijn heeft hem vermeten dat hy zijnen Vader wreken sal dien hy verloren heeft / want hy haer toorne geensins vergeten en kan/ alsoo lange als hy zijnen Vader niet gewroken en heeft. Doen seyde de Coning/ heeft dat niemant meer gehoort? Ja 't Heer Coning by mijner trouwe/ het hoorden noch vijf lieden/ d'eene is Macharas van Losane/ en Galeram van Bretanien / Madras de stoute ridder/ Pinappel en Herelijn. Doen Coning Carel dit horende was seer toornigh / ende zwoer dat hy Aymerijn daerom sou doen hangen. Dus dede de Coning Aymerijn ontbieden te Parijs om hem te spreken. Doe Aymerijn dese nieu mare wiste dat hem de Coning spreken woude/ gingh na Parys/ en quam by de Coningh en groete hem vriendelijk. Als hy de Coningh gegroet had/vraegde hy hem of hy yet beliefde van hem gedaen te hebben. De Coning seyde hem verradenis aen: Als de jongelingh dit hoorde/ verwonderde hy hem uytermaten/ seggende: Heer Coning my verdoeme Godt oft ik dat mijn leven ooit gedachte. Doe Aymerijn zijn onschult aldus tegen de Coning gedaen had/ so stont daer de verrader Guwelloen by/ en seide: Gy liegt verrader/ ik hoorden u spreken / niet alleen ik / maer ook alle dees Heeren die hier in de sale staen. En soo gy hier tegen seggen wilt soo sal ik 't u doen kennen en lijden in een kamp: en met dien boot hy Aymerijn de handschoen/ die hy gewilligijk ontfink. Doen seide Pinappel/ desen kamp sal vechten Galeram. Jck consenteer 't seide Guwelloen. Doen Reynout verstaen hadde wie tegens zijn Soone de kamp soude vechten/ was hy te vreden/ en hy schelde heymelijk van hem.

Het XXVII. Capittel.

Hoe Reynout wrocht aen St. Pieters Kerck te Ceulen, en diende de Metselers om steen en kalk te brengen, en hoe hy vermoord, ende in den Rhijn geworpen en gevonden werdt; en hoe zijn lichaem te Dortmunde quam op een Karre daer geen Paerden aen waren.

Als Reynout desen zwaren arbeit een jaer lank gedaen had/verhorende hy hoe datmen te Cuelen Timmeren soude een Kerk ter eeren van S. Pieter/ en men ontboot groote menigte van Werk-lieden/ als Metselaers/ Timmerlieden/ of die arbeyden wilden/ datse te Ceulen quamen/Reinout liet sijnen arbeyt / en gink te Ceulen / als hy daer quam vraegde hy na de Werk-meester die de kerk maken dede. De arbeiders die daer wrochten leiden hem daer by. Als de Werkmeester Reinout sag/ vraegde hy wat hy daer hebben wilde van de twee dagen? Reinout seide: elcken dag twee penningen. De Meester seide: Lieve vriend ik meinde gyse verdienen

dienen sult / wilt gy wel doen/ en trouwelijck wercken/ik sal u seven penningen geven. Reynout antwoorde/ ik en wil soo veel niet hebben. De Meester dit hoorende/ waende of Reynout sot geweest had / en seide: vriendt ick geeft u geerne. Met dese woorden soo ginck Reynout neerstelijk staen wercken/en hy droeg sommige steenen alleen/ daer andere seven lieden genoeg aen te heffen hadden. Dus arbeide Reinout en hy wan alle dagen twee penningen/en so wanneer dat andere arbeiders sliepen/ so gink Reinout mortel maecken. Als hem den vaeck aen quam/ lag hy met sijn Hooft op een steen/daer sliep hy tot dattet begon dagh te worden. Soo geringe als Reinout dagh vernam/eer sijn gesellen op stonden/ soo had hy meer werks alleen gedaen dan iemant van hen lieden dede binnen dien dage. Dit was den Arbeiders seer verdrietelijk/ en benijden dat hy so vele dede. En sy lieden sloten eenen raet / hoe sy hem dooden machten en seiden: Wy moeten hier vijf mannen uyt kiesen / die hem te nacht waernemen sullen als hy slapen sal gaen/ so sullen wy hem met de Mortel versmooren / en dan sullen wy hem in eenen sack steecken / en werpen hem in den rhijn / soo sal hy geringe te gronde gaen: desen raed volgden sy alle / wantse hem doot dogt. En also doden sy Reinout van dien nagt/ en staken hem in eenen sack en droegen hem op den Rhijn/ en worpen hem daer in/ en was die stroom sterk van 't Water/ nochtans en mogt de sack niet te gronde gaen/overmids de gratie Gods/ want wy vinden waerachtig dat Reynout sonder sonden sterft. In Ceulen was een geestelijk vrouken/en was van goeden leven/en had 't gesicht en gehoor verloren. Op eenen tyd als de vrou te bedde lagh en sliep/ dogt haer in een visioen/ als datse op den rhijn gegaen was/ en daer vant sy eenen Sack / daer in was een Man die heimelijk vermoort was/en als sy den Sak aen 't Lant haelde ende soude optrecken/ was sy genesen:de Vrou ontsprank met dit Visioen en dede haer kleden/ en op den rhijn dragen. Als zy op den rhijn was/ viel sy op haer knien/en sy aenbad God door zyn bitter lijden dat het Visioen dat haer te vooren gekomen was/waerachtig mocht wesen. Als de Vrouw haer gebedt tot den Heer aldus gedaen hadde / ontloken haer oogen/die te voren gesloten waren en sag in de stroom na den Sack/en sy sag gints en weder/ten laesten wert sy den Sak gewaer/en gevoelde haer selve gesont/en sy greep den Sack met haer hand / en soudese te lande trecken/doe begonnen alle de klocken van haer selven te luiden die in de Stadt van Ceulen waren/'t welk het volk seer verwonderde/en deden de Stad doorsoecken/om de waerheit te vernemen soo wert den Bisschop geboodschapt/ hoe dat op den Rhijn gevonden was een mensche vermoort en was in eenen sack gesteken/en een devoot Vrouken die groote gebreken hadde / heeft hem gevonden/en is genesen. Als de Bisschop dit hoorde is hy met zijn Clergie / met Kruycen en Vaenen daer gegaen/en daer na 't wereltlijcke gerechte de Heeren. Als sy daer nu quamen vonden sy den sack soo hen geseit was met 't Vrouken daer by. De Bisschop en wereltlijcke Heeren daer zijnde / deden den Sack ontbinden/ ende als den sack ontbonden was/ soo wert Reynout daer uyt gehaelt. Daer waren eenige die hem kenden/ ende seyden: dit is S. Pieters werkman. Men ging het lichaem ontkleeden daer vonden sy naest sijn lichaem eenen rijckelijcken gordel/ en daer aen hinck een gulde Singnet / 't welck de Bisschop gegeven wert/ en hy las 't/ daer in stont geschreven: ik ben Reynout van Montalbaen. Als de Bisschop dat verstont/en de andere Heeren die daer by stonden die hem gekent hadden/ bedreven sy grooten rouwe/ en de Bisschop seide: o vrome Reinout/gy waert een spiegel der mannen van vromigheit in u leven / nu hebdy voor Godt u leven verloren/ wist ik wie u verslagen hadde / ik soude hem den Coning senden. Als die van Dortmunde dit hoorde/quamen sy met haesten te Ceulen/en vielen op haer knien voor de Bisschop / en boden hem dat hy hen wou geven 't lichaem van Reynout den Vriendt Gods / sy souden 't syner eeren een schone kercke maken. De Bisschop antwoorde soetelijk: Gy Heeren 't is om niet dat gy bid/ ik en doe 't niet. En de Bisschop ontboot dat men een karre brengen soude. Als het lichaem op de karre geleit was/ en men daer Peerden soude aenslaen om eerweerdelijk in een tombe te leggen en in de kerke te brengen / soo is de karre van haer selven

gekeert

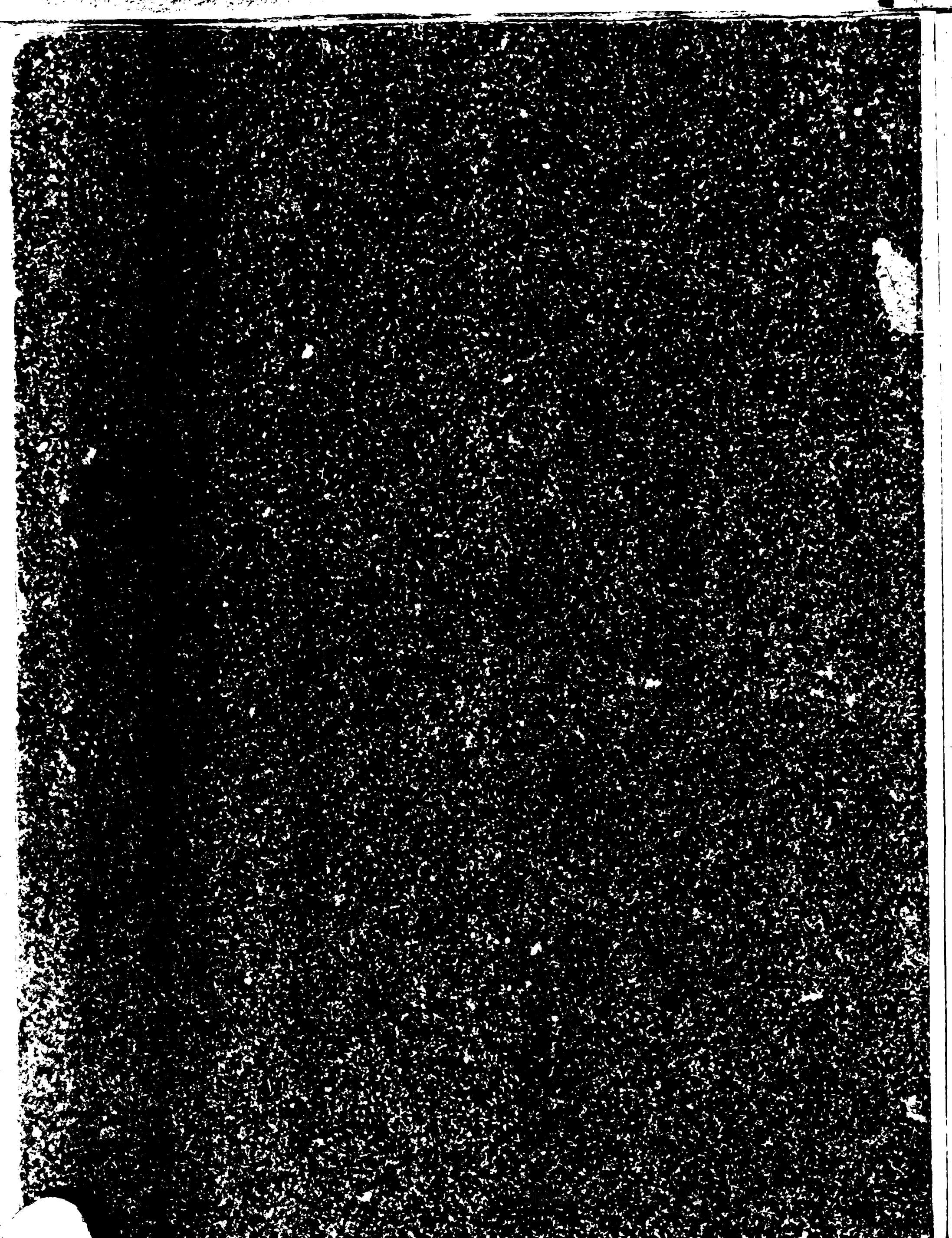
gekeert metten lichaem na de wech te Dortmunde en ging so stijf voort dat mense niet wederhouden en mocht / en hielt niet op voor sy quam te Dortmunde / 't welk meenig mensch seer verwonderde. De Bisschop dit siende was seer droevig / en hy keerde met zijn volck wederom. En die van Dortmunde waren verblijt van den Lichame des vrient Godes Reynout / en deden ter eeren Gods en Reinouts een Kercke maken.

Het XXVIII. Capittel.

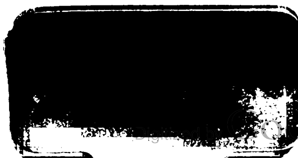
Hoe den Bisschop van Ceulen Coning Karel ontboot dat Reinouts lichaem gevonden was in den Rijn, en hoe Coning Karel te Ceulen quam met gramnien moede met volk, om zijns Neven doot te wreken.

DE Bisschop van Ceulen sont haestelijk eenen Bode / en ontboot Koning Karel dat Reinout zijn Neve verslagen / en in de Rijn geworpen was. Als Koning Karel dese nieu mare van den Bisschop hoorde was hy uittermaten droevig/en zwoer by zijner krone dat hy de doot van zijnen Neve wreken soude/en hebben den selven man die 't gedaen hadden / of sy souden het bekopen al die in Ceulen waren. Koning Karel vergaderde een groot Heir/ en reed met koelen moede na Ceulen / en beleyde de Stad/en dede Tenten op het Velt slaen/als dit de lieden van Ceulen vernamen/slooten sy met haesten haer poorten. Het wert de Bisschop gebootschap / en hy liet den Coning in/ en seide: Heer Koning wy doen maken een Kerk / uwen Neve Reynout quam dienen de metsers/ alsoo dat hem niemant en kende/en doe wy zijn lichaem vonden en ontdede / vonden wy aen hem eenen kostelijken Gordel/en daer was aen een Signet / daer ik in las zijnen naem en tytel. Als de Koning hoorde dat Reynout soo jammerlyk en verradelijk vermoort was / soo geboot hy de Bisschoppen dat sy souden vangen alle de Metsers en Werkers die daer waren / 't welk terstont gedaen wert / en den Coning gebracht. Doe dede se Coning Karel pijnigen soo lange dat hy vont alle die gene die schuldigh waren aen Reinouts doot; en hy lietse terstont nemen en versinken met saken in den Rhijn. Als Coning Karel gedoodt hadden alle die aen Reinouts doodt schuldig waren / doe vertelde de Bisschop Coning Karel / hoe Reinouts lichaem te Dortmund voer met een Karre sonder Peert of andere Beesten / als de Coningh dit hoorde so was hy verwondert en voer te Dortmunde / om het lichaem van zijnen Neve Reinout te sien. Als de Coningh te Dortmunt quam / was het volk seer droevig / want sy meenden dat de Koningh Reinouts Lichaem wech nemen soude en dat hy daerom gekomen was. Koning Karel seide tot de Heeren / ik bid u myn Heeren/ laet my sien 't lichaem van mijn Neve Reynout. Doe seyden de Heeren van der Stadt / Edel Heer Koning zijdy hier gekomen om ons te benemen 't lichaem van den vriendt Gods Reinout / die hier alleen quam by Miraculen sonder menschen hulpe / dat soude Godt op u wreken. Doen seide Koning Karel: Neen ik en heb des geen sorgen / als de Heeren en Borgers dit hoorden waren sy blijde/ en dede de Tombe op om Koning Karel 't lichaem te laten sien / met dien trad Koning Karel tot de Tombe en sag daer in/ doen was Reinouts Lichaem weg / en was gevaren tot zijn Broeders / en soo wy beschreeven vinden/ soo leggense te Napels: en als de Koning dat lichaem van zijnen Neve daer niet en sag/ verwonderde hy hem. Als dit de Heeren en Gemeynte van der Stadt vernomen dat sy het Lichaem van Reinout den vriendt Gods quijt waren/ bedreven sy grooten rouwe en mislieten hem seer. Als de Koning dit sag reisden hy met zijn volk na Parijs. Dus nam Reinout zijn eynde en sterf Zaliglijken/en regeert met God in 't eeuwige leven / daer ons wil brengen den Vader / Soon / en Heiligen Geest / Amen.

Hier eyndigt de Historie van de vier Aymijns Kinderen, ende van Reynout, Heer van Montelbaen, ende Koning Karel van Vrankrijk.

30.